Stenogrammid

XIV Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 15.06.2020, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine
1. 15:04 Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus Euroopa Liidu majanduse taaskäivitamise kava kohta
2. 16:38 Taimekaitseseaduse, mahepõllumajanduse seaduse, riigilõivuseaduse ning taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (142 SE) kolmas lugemine
3. 16:42 Riigikogu otsuse "Eesti Panga Nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu (209 OE) esimene lugemine
4. 16:52 Päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (128 UA) teine lugemine
5. 18:51 Ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (173 SE) teine lugemine
6. 19:06 Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (187 SE) teine lugemine
7. 19:09 Vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (203 SE) teine lugemine
8. 19:18 :59
9. 19:55 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (207 SE) esimene lugemine
10. 20:07 Riigikogu otsuse "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" eelnõu (210 OE) esimene lugemine
11. 20:37 Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (191 SE) esimene lugemine
12. 21:08 Raudteeseaduse eelnõu (201 SE) esimene lugemine
13. 21:28 Energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu (202 SE) esimene lugemine
14. 21:56 Arupärimine tööturu olukorra kohta (nr 34)
15. 23:04 Arupärimine eelarve kulude seire kohta (nr 35)

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Esimees Henn Põlluaas
Tere päevast, austatud kolleegid!

15:00 Esimees Henn Põlluaas
Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu 18. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on nagu ikka eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Palun siia kõnetooli Vabariigi Valitsuse nimel proua Heili Tõnissoni.

15:00 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson
Austatud esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna töövaidluse lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Tanel Kiik. Eelnõu on edastatud elektrooniliselt.

15:01 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Rohkem eelnõude ja arupärimiste üleandmise soovi ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel võtnud vastu ühe eelnõu ja juhatus otsustab selle menetlemise vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele.

Nüüd viime läbi kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohal on 82 Riigikogu liiget ja puudub 19.
Nüüd jõuame selle nädala päevakorra juurde. Peaminister Jüri Ratas on avaldanud soovi esineda tänasel Riigikogu istungil poliitilise avaldusega Euroopa Liidu majanduse taaskäivitamise kava kohta. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 56 lõike 1 punkti 9 ja lõike 2 alusel olen täiendanud tänase istungi päevakorda ning lisanud esimeseks päevakorrapunktiks Jüri Ratase poliitilise avalduse. Koos selle muudatusega panen hääletusele Riigikogu täiskogu III istungjärgu 18. töönädala päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt on 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

---

1. 15:04 Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus Euroopa Liidu majanduse taaskäivitamise kava kohta

15:04 Esimees Henn Põlluaas
Enne, kui asume austatud peaministrit kuulama, tuletan teile meelde protseduuri. Kõigepealt on peaministri avaldus kuni 15 minutit, seejärel võib iga Riigikogu liige esitada peaministrile ühe suulise küsimuse. Pärast avalduse esitamist ja küsimustele vastamist avame läbirääkimised, mille käigus on kõikide fraktsioonide esindajatel võimalik esineda sõnavõtuga 5 + 3 minutit. Austatud peaminister, palun teid siia kõnetooli!

15:04 Peaminister Jüri Ratas
Austatud Riigikogu esimees! Väga austatud Riigikogu liikmed! Head ajakirjanikud! Head kuulajad! Kõigepealt lubage mul ka siin, täiskogu ees soovida õnne Eesti Vabariigi põhiseaduse 100. aastapäeva puhul!
Koroonaviiruse pandeemiaga võitlemiseks astusid Euroopa ja muu maailma riigid enneolematu mõjuga samme, teiste seas loomulikult ka Eesti. Nende sammudega kaasnes väga oluline mõju majanduse toimimisele ning majanduse väljavaadetele, mis on pannud paljud riigid, sektorid, ettevõtted ja inimesed raskesse olukorda. Majandusest rääkides ja prognoose tehes keskendutakse viimasel ajal erakordselt palju tervisestatistikale. Tarbijate tehtavad kulutused, teenused, investeeringud, tööstustoodang, tarneahelad, kapitalivood ning teised majandusnäitajad on rahva tervise ja inimelude kaitse nimel oluliselt kahanenud. Sellega on kaasnenud Euroopa Liidu ajaloo suurim majanduslangus, mis võib kujuneda palju sügavamaks kui kümne aasta taguse kriisi ajal.
Euroopa Komisjoni hinnangul kujuneb sel aastal Euroopa Liidu majanduslanguseks 7,4%. Kui viirus peaks sügisel naasma ning tooma taas kaasa piiravad meetmed, võib langus ulatuda 16%-ni. Eesti puhul hindab komisjon languseks 6,9%, mis jääb riikide keskmisele alla. Selles on oma osa nii meie suhtelisel edukusel viiruse tõrjumisel kui ka juba rakendatud majanduse elavdamise meetmetel. Meie majandust mõjutavadki Eesti Panga hinnangul praegu kõige rohkem neli tegurit: välisnõudluse ja turismi vähenemine, kehtestatud piirangud, ebakindlus tuleviku ees ning riigi abimeetmed. Panga viimase hinnangu kohaselt võib Eesti majandus tänavu langeda mullusega võrreldes 10% ning järgmisel aastal kriisist, madalseisust väljumisel võib kasv ulatuda ajutiselt 8,5%-ni. Loomulikult on kõigis prognoosides praegu väga palju määramatust, mis on tingitud üsna suurest teadmatusest ning viiruse võimalikust uuest lainest. Kindel on see, et taastumine saab olema aeglane. Meie puhul mõjutab seda loomulikult väliskeskkond, meie olulisemate kaubanduspartnerite olukord lähiregioonis ja Euroopa Liidus. Euroopa majandust mõjutab omakorda tugevasti maailmamajandus. Lühema- ja pikemaajalise kriisist väljumise vaate eesmärk peabki nüüd olema vältida tervisekriisi muutumist pikaajaliseks majanduskriisiks. Paljud sektorid kogesid väga suurt langust juba kriisi alguses, teisteni jõuab selle mõju teatud viitega. See kõik on kontekst, millega me peame arvestama ning millele meil tuleb reageerida.
Austatud Riigikogu liikmed! Euroopa Komisjon esitas neid asjaolusid arvesse võttes ettepaneku Euroopa majanduse taaskäivitamise toetamiseks. Enne seda konsulteeris komisjoni president põhjalikult liikmesriikidega. Lisaks andsime koos Läti peaministri ja Leedu presidendiga plaani kohta ka oma ühise nägemuse, mida on olulisel määral arvestatud. Valitsus kiitis möödunud neljapäeval pärast

kabinetiarutelusid heaks Eesti seisukohad tehtud ettepaneku üle läbirääkimiseks. Ülemkogu formaadis saavad mõttevahetused Euroopa Liidu riigi- ja valitsusjuhtide vahel alguse juba selle nädala reedel. Euroopal tuleb leida kiire ja tõhus viis, et aidata kõigil riikidel ületada koroonakriisi tõttu tekkinud raskused. Valitsus on valmis osalema ühekordses ja ajaliselt piiratud toetusmeetmete rakendamises, mille kogumaht võiks komisjoni ettepaneku kohaselt olla 750 miljardit eurot. Sellest 500 miljardit on ette nähtud toetustena ning 250 miljardit laenuvõimalustena. Nagu ma ütlesin, on tegemist ettepanekuga. Eestile eraldatav osa suureneks selle tulemusena järgmisel Euroopa Liidu eelarveperioodil 3,3 miljardi euro võrra, millest 1,85 miljardit moodustaks toetused ning ülejäänu soodsatel tingimustel antav laen. See on rohkem kui pool sellest summast, mis meil on kasutada praegusel eelarveperioodil. Lõplikud detailid selguvad loomulikult alles eesootavatel aruteludel, aga kava käivitamiseks on vaja kõigi liikmesriikide ühehäälset toetust ning nõusoleku peab andma ka Euroopa Parlament.

Minu selge soov on see, et arutaksime täna ja lähimas tulevikus neid ettepanekuid ja võimalikke kokkuleppeid ka auväärse Riigikogu ees. Riigikogule edastatud valitsuse seisukohtade kujundamise käigus toimusid väga põhjalikud arutelud ning analüüsisime ka taaskäivitamise kava õiguslikke aspekte. Selle tulemusena leidsime, et kava ja Euroopa Liidu omavahendite otsus vastavad liidu aluslepingutele. Taaskäivitamise kava loomise aluseks olev Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 122 võimaldab liidu tasandil võtta kasutusele ajutisi ja erandlikke meetmeid, et aidata liikmesriikidel koroonaviiruse kriisi järel majandust taaskäivitada. Laenu võtmisel on tagatud Euroopa Liidu eelarve tulude ja kulude tasakaalu reeglist kinnipidamine. Samuti maksab iga liikmesriik laenu tagasi vastavalt oma osakaalule liidu eelarve sissemaksetes ega võta enda peale teiste riikide kohustusi. Kindlasti leidub turul pakutud rahapaigutusele huvilisi ning laen saab olema soodne. Tehtud ettepanek ei muuda Euroopa Liidu olemust ja sellega ei kaasne uusi pädevusi. Pigem saab kava käsitleda liidu pikaajalise eelarve fondi juurde esitatud lisaeelarvena. Uue lahendusena selle finantseerimiseks on nähtud ka uute või harmoneeritud Euroopa Liidu maksude loomist või omavahendite ehk eelarvetulude kehtestamist. See oleks poliitiline valik, kuid Eesti valitsus ei toeta ei uute ühtsete maksude kehtestamist ega hääletuskorra muutmist ning peab praegu kehtivaid kokkuleppeid heaks kompromissiks. Osutan siinkohal palju tähelepanu pälvinud Riigikohtu lahendile Euroopa stabiilsusmehhanismi kohta. Selles lahendis leiti, et Euroopa Liidu liikmesus ja euro on Eesti jaoks põhiseaduslikud väärtused. Just nendest väärtustest me praegu räägimegi.

Euroopa eri institutsioonide õiguslik hinnang on selge: antud juhul on tegemist korrektsel õiguslikul alusel oleva ettepanekuga. Riigikantselei ja ministeeriumide juristide hinnangul on samuti õiguslik olukord selge. Paralleelid Euroopa õigusele rajatud Euroopa Liidu pikaajalise eelarve ning rahvusvahelisele õigusele toetuva Euroopa stabiilsusmehhanismi vahel ei ole põhiseaduslikult ega õiguslikud põhjendatud. Loomulikult on siin oluline ka õiguskantsleri arvamus ning Riigikantselei on otsustanud tellida täiendava õigusliku hinnangu. Ma usun, et need arvamused kinnitavad juba varem öeldut. Siiski, nagu õpetab vanasõna, on parem üheksa korda mõõta ja alles siis lõigata.

Väga austatud rahvasaadikud! Ma tõstan kindlasti esile ka seda, et taaskäivitamise kava rakendamine peab rajanema selgetel tingimustel ning kindlasti ei saa selle kaudu katta mineviku laene ega jooksvaid kulutusi. Kriisi ajal, kui majandus langeb ja võlg suureneb, on tavapäraselt just investeeringud need, millest loobutakse. Arutlusel olev Euroopa Liidu pikaajaline eelarve ja majanduse taaskäivitamise kava aitavad hoida fookust tulevikul ning ühiselt kokku lepitud poliitilistel prioriteetidel. Selleks on konkurentsivõime kõrval ka digi- ja rohepöörde muutmine uueks majanduskasvu strateegiaks. Neist investeeringutest ja reformidest sõltub suuresti tulevane majanduskasv. Kui kasv on väike, siis väheneb aeglasemalt ka võlakoormus. Investeeringuid, sh neid, mida taaskäivitamise kava abil kogu Euroopas teostame, saab vaadata võimalusena alandada kiirema majanduskasvu abil lähitulevikus jõulisemalt võlakoormust. Teiseks on selge vajadus koostada juba sügiseks investeerimiskava. Eesti investeerimisprioriteedid on kantud meie arenguvajadusest, mida kajastab koostatav strateegia "Eesti 2035". Läbi on mõeldud ka muutused ja reformid, mida on vaja õppimisvõimaluste parandamiseks ja inimeste eluea pikendamiseks, kvaliteetse elukeskkonna loomiseks ja looduskeskkonna hoidmiseks. Eelistades nende investeeringute planeerimisel uuenduslikke lähenemisviise ja loomulikult kõrgtehnoloogilisi lahendusi, toetame ka oma ettevõtete arengut. Eesti teadlaste sõnul on meil valmis näiteks tehnoloogilised lahendused, mis parandaksid märkimisväärselt elamufondi ressursitõhusust ning aitaksid viia ühistranspordi samm-sammult üle keskkonnasõbralikele tehnoloogiatele. Kindlasti peame toetama riigi ja ettevõtete tasandil teadus- ja arendustegevust, mis võimaldaks leida kriisi ajal

uusi konkurentsieeliseid ning kasvatada meie tootlikkust. Täpsemad prioriteedid peame kindlasti paika panema tihedas koostöös loodava majanduse elavdamise ekspertkoguga.
Väga austatud kuulajad! Kriisi eel oli Euroopa Liidu riikide valitsussektorite võlakoormus languses. 2014. aasta tipptasemelt, mis oli 87%, langes keskmine võlakoormus 2019. aastaks 78%-ni SKT-st. Loomulikult tuleb tõdeda, et selline keskmine oli veel kaugel stabiilsuse ja kasvu paktis ettenähtud 60% määrast. Samuti paistis silma liikmesriikide suur erinevus – ühelt poolt Eesti 8% ja teiselt poolt Kreeka 177%. Seetõttu on olnud erinev ka riikide suutlikkus kriisile reageerida. Majanduse elavdamise ja kriisimeetmete võtmise tulemusena suureneb Euroopa Komisjoni hinnangul valitsuste võlg 95%-ni SKT-st ning majanduslanguse süvenedes võib see kasvada veelgi. Otsese kriisi möödudes peab võlgade vähendamine ning stabiilsuse ja kasvu pakti reeglite järgmine olema üheselt Euroopa fookuses. Eelarvereeglite ülevaatamisel ei saa jätta tähelepanuta, kuidas liikmesriikide kõrge võlatase ohustab kogu liidu, eriti euroala rahanduslikku jätkusuutlikkust. Selleks, et viia ellu Euroopa majanduse taaskäivitamise kava, tuleb kava rahastamise perioodiks tõsta omavahendite lage 1,2%-lt ajutiselt 2%-ni. Sellest 0,2% on ette nähtud SKT kahanemise tõttu liidu eelarve suuruse hoidmiseks ning 0,6% taaskäivitamise kava jaoks. Tõstetava omavahendite lae ainus eesmärk peab olema hoida laenamisel soodsat AAA reitingut.
Auväärsed Riigikogu liikmed! Riigikogu ja terve Eesti jaoks on väga oluline kava alusel riigieelarvele kaasnevate kulude ettenähtavus. Me tahame võimalikult täpselt ette teada, millised kulud sellega riigieelarvele tulevikus kaasnevad. Praeguse ettepaneku ja praeguste arvestuste kohaselt peab Eesti osa Euroopa Liidu 750 miljardi eurose laenu tagasimaksmisel olema aastatel 2028–2058 kokku umbes üks miljard eurot. See teeb umbes 35 miljonit eurot aastas. Loomulikult selgub see täpselt alles läbirääkimiste käigus, mis saavad alguse juba sel reedel. Seetõttu esitab Vabariigi Valitsus taaskäivitamise kava rahastamise otsuse ehk Euroopa Liidu omavahendite otsuse aasta teises pooles pärast Euroopa Liidu tasandil peetavate läbirääkimiste toimumist heakskiitmiseks Riigikogule. Nii kaaluka otsuse puhul ei oleks teistsugune lähenemine mõeldav.
Soovin meile edasiviivaid arutelusid ja tarku otsuseid! Jõudu Eestile! Aitäh!

15:18 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh, lugupeetud peaminister! Austatud kolleegid, nüüd on teil võimalus esitada küsimusi ja ühe küsimuse pikkus on üks minut. Esimesena küsib Aivar Sõerd, palun!

15:18 Aivar Sõerd
Aitäh! Austatud Jüri Ratas! Jaa, arutelud on vajalikud. Ma vaatasin valitsuse kujundatud seisukohti taastamiskava suhtes. Siin on päris mitu punkti, mis on ikka väga populistlikult suunatud riigisiseseks tarbimiseks, ja ma isegi ütleksin, et olemasoleva Euroopa Komisjoni taastamiskava raamistiku sees ei ole need teostatavad. Ma ei usu ka seda, et teie lähete sinna taastamiskava raamistiku ümberkujundamist nõudma. Ma toon ühe näite, mis puudutab valitsuse seisukohta, et laen kajastub liikmesriikide võlakoormuses. Kõigepealt, võlakoormust hindab Eurostat, aga see selleks. Aga ma küsingi, et millised on teie konkreetsed ettepanekud ja millised on konkreetsed meetmed, et see oleks teostatav. Saate aru? Ma pakun välja, et näiteks iga liikmesriigiga sõlmitaks kohustuste kohta eraldi leping või garantiileping, mis iganes. Aga milline on teie konkreetne ettepanek, et saavutada see valitsuse seisukoht, et Euroopa Liidu võetud laen kajastuks liikmesriikide võlakoormuses, mitte ei oleks hajutatud ...

15:20 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh!

15:20 Aivar Sõerd
... Euroopa Komisjoni ühislaenuna?

15:20 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile, austatud Aivar Sõerd! Me oleme taas kord teiega täiesti ühel meelel, et sellised arutelud on vajalikud. Ja eks neil täna oma osa ka ole, loomulikult lisaks olulisele tööle, mida teeb Euroopa Liidu asjade komisjon. Nagu ma lõpus ka ütlesin, siis minu meelest ei ole rahastuse osas tehtava lõppotsuse

puhul küsimustki – see peab tulema igal juhul Riigikogusse. Aga vastates teie küsimusele, siis eks valitsus ju vaatabki ühelt poolt maailmavaatelisi otsuseid ja teiselt poolt seda, millised on olnud meie riigi positsioonid. Millised võimalused meil on? Võimalus ongi see, et Euroopa Liidu eelarvesse tehtavas sissemakses peaks meie arvates täna tuleviku tagasimakse kajastuma, samuti peaks see kajastuma, nagu ma teile ütlesin, ka riikide võlakoormuses. Kui te küsite, millised on need tööriistad või meetmed, et see nii läheks, siis ainus võimalus seda saavutada on leida Euroopa Liidu tasandil võimalikult palju liitlasi, kes arvaksid samamoodi, ja teha oma seisukohad teatavaks, minu puhul Euroopa Liidu ülemkogul. Nagu ma ütlesin, saavad need arutelud alguse selle nädala reedel ja lähevad suure tõenäosusega edasi juulikuus. Alles laupäeval oli mul Euroopa Komisjoni presidendiga telefoni teel vestlus taaskäivitamise kava osas. Eesti on minu meelest oma eelarvepoliitilises lähenemises järginud alati just seda suunda, et me tahame läbipaistvust. Kindlasti ei ole meie soov seda laenu, ma ei tea, erinevate reeglite taha ära peita.

15:22 Esimees Henn Põlluaas
Taavi Rõivas, palun!

15:22 Taavi Rõivas
Aitäh! Mul on hea meel, et valitsus on lõpuks suutnud sellise ettevaatlikult toetava hoiaku kujundada, sest täpselt nädal tagasi esitas Martin Helme ECOFIN-is veel oma isiklikku seisukohta ja see teadupärast oli negatiivne. Aga mu küsimus puudutab seda, et ajal, kui Eesti valitsuses on omavahel jageletud, kas tegemist on hea või halva asjaga, on Euroopas tehtud rida otsuseid ja saadud jaotusvalem on kujunenud Eestile üllatavalt ebasoodsaks. Seda peamiselt seetõttu, et lisaks igati loogilistele näitajatele, nagu SKP või rahvaarv, võetakse arvesse ka mineviku tööpuudust. Kas teie jaoks on kuidagi arusaadav, mismoodi 2015. aasta tööpuudus korreleerub praeguse kriisiga? Ja kuidas, kui üldse, te olete püüdnud seda valemit Eesti jaoks soodsamas suunas mõjutada?

15:23 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Eks ma alustan – nii nagu teie küsimuse puhul ikka – sellest poliitilisest hinnangust. Jah, ei saa öelda, et me oleksime ummisjalu tormanud jah-sõna ütlema. Vastupidi, nii nagu sellele valitsusele kombeks, on need arutelud olnud tõsised. Ma mäletan eelmisest kevadest umbes sama rünnakut, et Eesti ei nõustu selle Euroopa Liidu ülese kliimaneutraalsusega. Jah, tõesti, Eesti võttis heas mõttes aja maha ja ütles oma Euroopa Liidu partneritele väga ausalt, et me soovime teha analüüsi ja seejärel tuleme selle teema juurde tagasi. Nagu te teate, eelmise aasta sügisel see otsus sündis. Ka siin ei saa kuidagi öelda, et need on olnud sellised ühe nõupidamise teemad. On öeldud, et jah, me seda, nagu te ütlesite, ettevaatlikult toetame, ja see polegi minu arust päris halvasti öeldud. Loomulikult me läheme siin edasi oma positsioonidega, oma kindlate positsioonidega, mis on olulised Eesti riigile, meie inimestele ja ka meie eelarvepoliitikale. Aga jah, me oleme öelnud, et me toetame seda. See vastab tõele. Ei tasu siin ka rahandusministrit kuidagi süüdistada. Tõsi on see, et selleks hetkeks valitsuse seisukohti veel ei olnud ja rahandusministrite nõupidamine oligi eeskätt võimalus kuulata sisendit järgmise nädala – nüüd juba selle nädala – ülemkogu jaoks.
Nüüd, kui rääkida jaotusvõtmest, siis Eesti on sellega tegelenud juba enne komisjoni ettepaneku väljatulekut ja arutusel on olnud palju erisuguseid näitajaid, alustades näiteks tervisenäitajatest. Samas on mõistetud, et lähtuma peab ikkagi just majanduslikest näitajatest, kuna kriisil on olnud väga suur mõju ka nendes riikides, kus nakatunute koguarv ei ole niivõrd suur olnud. Kindlasti töötame me jaotusvõtmega edasi. Nüüd, taaskäivitamise kava suurimad summad tulevad just taaskäivitamise fondi kaudu ja selle jaotusvõtmes on kolm võrdse kaaluga komponenti: esiteks rahvaarv, teiseks SKP ühe inimese kohta ja kolmandaks tööpuudus. Just SKP ühe inimese kohta aitab tagada, et rohkem raha läheks vaesematesse kui jõukamatesse riikidesse. Kui räägime siin Eesti kasust, mida te oma küsimuses välja tõite – ma saan aru, et te mõõdate seda kasu eeskätt rahaliselt või numbriliselt –, siis võib öelda, et see põhimõte on meile kasulik. Kolmas jaotusvõtme komponent, nagu ma ütlesin, on viimase viie aasta tööpuudus. Tõesti, ka meil on olnud selle jaotusvõtme suhtes kahtlusi, kuna see ei peegelda kriisi mõju. Me oleme selle teema tõstatanud ja kindlasti töötame selle jaotusvõtme osas edasi. Aga me ei pea siinkohal vaatama mitte ainult mõju Eestile ja teistele Balti riikidele, vaid kõigile Euroopa Liidu riikidele. Kui mõni jaotusvõtme komponent on meile soodsam kui näiteks Lätile või Leedule, siis kas juhul, kui see tähendaks rohkem vahendeid ka mõnele jõukamale riigile, oleks tegemist tulemusega, mida me

tegelikult päeva lõpuks soovime?
On kõneldud ka sellest, et rohkem raha võiks suunata nendesse riikidesse, kus eelarve olukord on väga halb – riikidesse, mille võlakoormus on suur. Täna, sealhulgas tänu meie tööle, jaotusvalem seda asjaolu arvesse ei võta, sest sel juhul premeeriksime jätkusuutmatut eelarvepoliitikat ja ka meie võimalused raha saada oleksid palju väiksemad. Lisaks soovin ma, härra Rõivas, teile rõhutada, et minu meelest peab vaatama kogu paketti. Taaskäivitamise kava suurimas osas, eraldi taaskäivitamise fondis, on Eesti osakaal 0,3% ja ma tuletan meelde, et Eesti majandus moodustab umbes 0,2% Euroopa Liidu majandusest, see tähendab, et me saame sellest fondist *ca* 1,5 korda rohkem kasu, kui ise sellesse maksame. Kui vaadata kogu seda toetuste osa, mida eri fondide kaudu taaskäivitamise kava raames liikmesriikide ettepanekute järgi jagatakse, siis Eesti osakaal on *ca* 0,46%. Kui võtaksime paketi maksumuse ulatuses ise turult laenu, mis on ju samuti üks alternatiiv, siis oleks see meie jaoks igatahes kahjulikum. Jah, need numbrid on teil õiged või see, mis te ütlesite, et SKP puhul hinnatakse 2019. aasta seisu, tööpuuduse puhul 2015.–2019. aasta keskmist, mis Eestil on 5,7%, ning rahvaarvu puhul 1. jaanuari 2019 andmeid, mille järgi Eestis on 1 324 820 elanikku.

15:28 Esimees Henn Põlluaas
Siim Kallas, palun!

15:28 Siim Kallas
Auväärt juhataja! Auväärt peaminister! Mul on selline küsimus, millele vastata on praegu võib-olla natuke keeruline, aga vähemalt saab selle üle edaspidi järele mõelda. Te lähete reedel tippkohtumisele ja teil on kooskõlastatud valitsuse positsioonid, 13 punkti või kui palju neid seal oligi. Teile antakse seal võimalus ja te loete need punktid ette, seda teevad kõik. Ja siis tullakse vaikselt teie juurde ja küsitakse: aga mida te tegelikult tahate? Katsuge nimetada üks, kaks või kolm punkti – kas see võiks olla seesama jaotusvalem või on see mingisugune rahasumma, mis kuskilt on puudu? Kas te olete selle üle mõelnud ja kas teil on vähemalt mõttes valmis mingisugune vastus, et see on see, mida me tegelikult sellest paketist tahame?

15:29 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Ma tänan, et te andsite mulle võimaluse öelda kolm punkti. Kui lubate, siis võib-olla ütlen ka neljanda veel juurde. Eks me ikkagi lähtume ju sellest, mida Riigikogu on sisendiks andnud ning mis on olnud tõsise arutelu all Euroopa Liidu asjade komisjoni ja valitsuse tasandil. Aga me peame kinni pidama ka sellest, mis on olnud – nagu ma oma kõnes rõhutasin – Läti peaministri, Leedu presidendi ja minu ühiskirjas. Need peamised punktid ja soovid on järgmised. Punkt 1: Euroopa majanduse taaskäivitamiseks on vaja toimivat siseturgu, ambitsioonikat pikaajalist Euroopa Liidu eelarvet ja suunatud rahastust taaskäivitamise toetuseks. Punkt 2: taaskäivitamise rahastu peab olema kättesaadav kõigile liikmesriikidele, see peab olema ette nähtud piiratud ajaks, toimima Euroopa Liidu õigusraamistikus ning olema tihedalt seotud just Euroopa Liidu pikaajalise eelarvega. Punkt 3: taaskäivitamise rahastu peab toetama rohelist ja digitaalset üleminekut, piiriüleseid investeeringuid ja reforme, et muuta Euroopa Liit tulevastele kriisidele paremini vastupidavaks. Ja kui lubate, siis ka punkt 4: kriisist taastumiseks on olulised ühtekuuluvuspoliitika ja ühine põllumajanduspoliitika, vaja on suurendada ühtekuuluvuspoliitika eelarvet ning, kordame seda jätkuvalt, ühtlustada põllumajanduse otsetoetusi. Ma arvan, et suuresti need on need neli põhimõtet.
Vaevalt, et te nüüd küsite konkreetselt mingisugust ühe sendi saagimist – et see on Eesti jaoks üliolulineja et ainult see on see põhimõte. Nende üldpõhimõtete alla – olgu see roheinvesteeringud, olgu see digitaalne üleminek, olgu see piiriülesed investeeringud – lähevad ka konkreetsed projektid, ja kindlasti üks konkreetne projekt, mis selle taaskäivitamise kava sees on, on Rail Baltic. Mul isiklikult on olnud mitmeid kohtumisi – tõsi küll, viimasel ajal rohkem telefoni teel, nagu ma ütlesin, ka laupäeval Euroopa Komisjoni presidendiga – just selle suure projekti raames. Nii et see on kindlasti üks selline märgiline asi ja minu meelest väga positiivne samm. Kui rääkida sellest tänasest ettepanekust – ja ma veel kord rõhutan, et see on Euroopa Liidu tasandil ainult ettepanek –, siis on ju teada, et Rail Baltic on seal ära märgitud ja sinna on raha üle miljardi rohkem sisse toodud. Nii et ka siin on meie selgitused ja taotlused vilja kandnud.

15:32 Esimees Henn Põlluaas

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

15:32 Keit Pentus-Rosimannus
Hea juhataja! Austatud peaminister! Euroopa taaskäivitamise kava ja Eesti valitsuse kinnitatud seisukohtade puhul on silma jäänud kaks asja. Esiteks, te esitate justkui kõrvalseisjana tingimusi ja nõudmisi nendele seal kuskil Euroopas. Te ei esita neid seisukohti sellisel moel, nagu te otsiksite lahendust meile siin Euroopas, ja see hoiak on natukene häiriv. Teiseks, need seisukohad ise on nagu sassis lõngakera. See on arusaadav ja põhjendatav sellega, et EKRE vastuseisu tõttu olete pidanud olema korraga või otsima võimalust olla korraga nii poolt kui ka vastu. No see ei tule kunagi hästi välja. Mu küsimus on neljanda punkti kohta, millega seoses te täna rõhutasite, et Eesti ei toeta uusi omavahendeid. Samas on Eesti olnud üks kõige jõulisemaid eesseisjaid Venemaa odavale elektrile süsinikulekke maksu kehtestamisel.

15:33 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Aeg on täis.

15:33 Keit Pentus-Rosimannus
Miks te Eesti valitsuse senistest seisukohtadest lahti olete öelnud ja Vene odavale elektrile süsinikusaaste maksu kehtestamist õigeks ei pea?

15:34 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Eks ma ju tegelikult mõistan teid väga hästi, austatud Keit Pentus-Rosimannus, ja ma ei pane seda teile üldse pahaks, et te ütlete, et see on nagu – kuidas te ütlesitegi? – sassis lõngakera ja kõrvalseisjaks olemine ja EKRE ja kõik asjad kokku. Me oleme seda valitsuse tasandil väga tõsiselt arutanud. Ma arvan, et neid arutelusid on olnud viis kuni kümme, kümmekond. Küsimus on selles, kas põhimõtteliselt, nagu ma oma kõnes ütlesin, soovitakse teada saada, kas keegi täna ütleb, et ei, seda taaskäivitamise kava üldse ei tule. Eesti on öelnud, et me toetame seda kava. See on minu meelest väga suur ja oluline otsus. Loomulikult on meil väga selged põhimõtted, kuidas me nendele läbirääkimistele läheme. Ma ei arva, et peaksime olema Brüsselis ilma ühegi seisukohata ja et meie jaoks vahet pole – tulgu mis tuleb, me toetame seda igal juhul. Ma tahan öelda ka Riigikogu ees eeskätt võib-olla EKRE ja Isamaa kohta – oma erakonda ei ole ilus siin upitada –, et tehtud on väga tõsist tööd. Seda on teinud kõik kolm erakonda ja kõik ministrid. Loomulikult on olnud väga tõsiseid arutelusid ja ma ei saa kuidagi öelda, et need oleksid läinud väga kergesti. Sellist investeerimismahtu ju varem pole olnud. Põhimõtteliselt räägime me siin 75% ulatuses kõrval olevast MFF-ist, mida tuleb veel kiiremini realiseerida, veel kiiremini kasutada kui seitse aastat.
Nüüd uutest omavahenditest. Me oleme tõesti olnud kogu aeg seisukohal, et neid me ei toeta. Siin peab säilima ühehäälsuse põhimõte. Kui neid rakendada, siis saame seda poliitiliselt ühehäälselt teha Euroopa Liidu tasandil, aga loomulikult eeldab see konsensust ka riigisiseselt. Nüüd, kui te toote sisse infrastruktuuri tasu või maksu kehtestamise elektrienergiale, mis tuleb kolmandast riigist, siis see on üks võimalus. Ka siin ei ole ju Euroopa Liidus laiemalt väga ühest seisukohta. Aga kui rääkida omavahenditest, siis teoreetiliselt on neid laua peal ju erinevaid. Kui võtta ette komisjoni ideed, siis näeme, et on olemas heitkogustega kauplemise süsteemi omavahend ja selle muudatus, süsinikdioksiidi piirimaksu mehhanism, suurettevõtete tegevusel põhinev omavahend ning uus digimaks. Kindlasti on neid veel. Aga jah, omavahendite osas pooldab Eesti kindlasti ühehäälsust ja pigem arvame, et tagasimakse peaks olema konkreetne ja selge, see peaks toimuma Euroopa Liidu sissemakse teel Euroopa Liidu eelarvesse.

15:37 Esimees Henn Põlluaas
Valdo Randpere, palun!

15:37 Valdo Randpere
Lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Hea peaminister! Siim Kallas küsis su käest väga hea küsimuse: mida Eesti tegelikult tahab? Aga ma arvan, et sinu vastusest ei saanud mitte keegi mitte midagi aru. Kogu see jutt on siiamaani läinud natukene rehepapluse kanti, et niikaua, kui saame Euroopast raha

rohkem, kui ise sisse maksame, on meil Euroopa Liidus täitsa tore olla ja leiame, et Euroopa Liit on tore. Aga ma küsin su käest hoopis lihtsama küsimuse: sa räägid meile siin miljarditest ja triljonitest ja muust, kuid miks peaksin mina uskuma seda juttu, mida sa räägid miljarditest, kui sa ei suuda mulle ausalt öelda, miks on Keskerakond võtnud vastu 50 000 eurot tõenäoliselt ebaseadusliku annetusena? Prokuratuur on algatanud kriminaalasja. Mida sa ütled siis, kui äkki need kolleegid seal Euroopas hakkavad su käest küsima, et Jüri, kaua sa veel peaminister oled, kriminaalasi on käigus, võib-olla astud varsti tagasi, miks me üldse diskuteerime sinuga nende abipakettide üle? Mis sa selle kohta ütled?

15:38 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma kõigepealt alustaks sellest, mida te, härra Randpere, palusite seoses Siim Kallase küsimusega. Ütlesite, et te ei saanud minu vastusest midagi aru. Ma ütlesin seda, et meie jaoks on oluline toimiv siseturg. Ma arvan, et see on väga konkreetselt arusaadav, teie jaoks kindlasti. Ma ütlesin seda, et meie soov on see, et taaskäivitamine oleks nii ambitsioonikas, et selle kava kaudu toetataks pikaajalist Euroopa Liidu eelarvet ja suunatud rahastust. Ma ütlesin seda, et Eesti toetab ja peab oluliseks üleminekut rohelisele ja digitaalsele transformatsioonile. Ma ütlesin seda, et me peame oluliseks piiriüleseid investeeringuid. Ma ütlesin härra Kallasele vastates ka seda, et meie jaoks on oluline ühtekuuluvuspoliitika ja ühine põllumajanduspoliitika, ning lõpetasin oma vastuse sellega, et oleme oma põhimõtetes üle korranud seisukoha, et näeme jätkuvalt vajadust põllumajanduse otsetoetuste ühtlustamiseks. Ma arvan, et veel konkreetsemaks minnes hakkaksime tõesti tegema rehepappi, nagu te ütlete. Need on läbi aastate olnud Eestil väga konkreetsed põhimõtted: piiriülesed investeeringud, piiriülesed projektid, põllumajanduse otsetoetused, roheenergeetika, üleminek digilahendustele, e-identiteet jne. Ma ei tea, kas te tahate, et ma hakkaksin teile üles lugema, mitu kilomeetrit jalgrattateid me saada soovime? Vot see oleks minu meelest rehepaplus, täielik rehepapi tegemine.
Nüüd, see Keskerakonna 50 000 euro küsimus sobib siia imehästi. Loomulikult, see on sellega väga tugevasti seotud. Minu vastus on täna ühene: mul on hea meel, et Riigiprokuratuur menetluse algatas. Me oleme lubanud igakülgset läbipaistvat toetust selles arutelus ja ma loodan nii kiiret lahendust, kui see on võimalik.

15:41 Esimees Henn Põlluaas

Urve Tiidus, palun!

15:41 Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Taaskäivitamise kavaga kaasneb omavahendite lae tõstmine 2%-le rahvuslikust kogutoodangust. See tähendab senise 1,2% asemel 2%. Väidetavalt on see vajalik, et Euroopa Komisjonil oleks laenu võtmiseks suurem puhver, ja teatavasti ei ole mitte kõikide riikide reitingud AAA-klassis, neid on kõikidest osalistest umbes 40%. Aga kuna laenu tähtaeg on 31 aastat ja see ulatub väga kaugesse tulevikku, jäädes ajavahemikku 2028–2059, siis mis annab teile, lugupeetud peaminister, kindluse, et see suurejooneline laenuprojekt õnnestub?

15:41 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Jah, see ajagraafik, mis hetkel on meie ette pandud, ulatub tõesti tänasest 38 aasta taha. Aga reaalne maksmine algab 2028. aastal ja lõpeb 2058. aastal. Mis annab sellesse usku? Kindlasti annab täna usku see, nagu ma ütlesin ka oma kõnes, et Euroopa Liidul on väga kõrge laenureiting – see on krediidireiting AAA. Kindlasti on ka Eestil väga hea reiting, aga Euroopal on veel parem. See on punkt üks. Teise punktina soovin ma teile kindlasti öelda, et me peame arvestama ka seda, et järgmises Euroopa Liidu eelarvetsüklis – see on aastateks 2021–2027 – meie SKP tulenevalt koroonaviirusest ja majanduskriisist langeb. Et seda taset hoida, on nii või teisiti vaja sinna rohkem panustada ja tõsta piirmäär, kui me seda Euroopa Liidus ühiselt soovime, 1,2%-lt 1,4%-le. Aga jah, üldjoontes on põhiline see, et raha peab olema reitingu hoidmiseks ja praeguse programmi elluviimiseks. Elluviimise eest, nagu ma ütlesin, vastutavad riigid ise. Ma arvan, et Euroopa Liidu jaoks ongi täna tähtis see, et neid häid väljavaateid fiskaalturul hoida ja tugevdada.

15:43 Esimees Henn Põlluaas

Raimond Kaljulaid, palun!

15:43 Raimond Kaljulaid
Aitäh, Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Valitsus kiitis Eesti seisukohad heaks 11. juunil, kui ma ei eksi, ja kindlasti oli see sel päeval kõige olulisem küsimus. Mulle on väidetud, et sama päeva õhtul toimus teil Stenbocki majas üks võrdlemisi oluline nõupidamine, kus osalesid Tallinna linnapea Mihhail Kõlvart ja Riigikogu majanduskomisjoni liige Mihhail Korb ning mis kestis umbes kella kaheksani. Ma muidugi eeldan, et see oli seotud Euroopa majanduse taaskäivitamise kavaga. Küllap te koos arutasite ja analüüsisite, millisel viisil aitab see kava taaskäivitada Tallinna majandust, ning sellisel juhul oli muidugi õige kaasata vestlusesse ka Riigikogu majanduskomisjoni esindaja. Ma arvan, et Riigikogu kaasamine on hea, see on läbipaistvuse seisukohast oluline. Muidugi mõni teine inimene arvab, et äkki oli see nõupidamine seotud kõnealuse annetusega. Aga siis tekib mul kohe küsimus, miks Tallinna linnapea seal kohal oli, sest Tallinna linnapea ei ole ju kuidagi selle annetusega seotud – nii on Keskerakond väitnud. Kas te saate meid äkki valgustada, mis oli selle kohtumise sisu, päevakord? Millist tagasisidet Eesti suurim omavalitsus teile andis?

15:44 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile iroonia eest! Suur tänu!

15:44 Esimees Henn Põlluaas
Andres Sutt, palun!

15:44 Andres Sutt
Hea eesistuja! Hea peaminister! Taaskäivitamise kava on kindlasti hästi oluline Euroopa majanduse taaskäivitamiseks ja ergutamiseks ning tugev Euroopa majandus on oluline nii Eestile kui ka Euroopale laiemalt. Ma arvan, et selles mõttes on oluline saavutada kokkulepe, mis oleks hea Euroopale ja hea ka Eestile. Te rääkisite oluliste punktidena Rail Balticust, kliimaeesmärkidest, digitaliseerimisest, ka sellest, et MFF-i saaks võimalikult kiiresti kasutada. Samas on teie valitsuse ministrite teod neid protsesse pigem aeglustavad kui kiirendavad. Milline on ikkagi valitsuse võimekus ja tahe neid võimalusi päriselt kasutada? Kas te saate mu mure äkki kuidagi hajutada?

15:45 Peaminister Jüri Ratas
Ma tänan teid! Ma arvan, et need näited, mis te oma küsimuses välja noppisite, on Eestile olulised. Need on kindlasti väga suure mahuga otsused, pikka perspektiivi silmas pidavad otsused, Eesti majanduse edenemisele pikemas perspektiivis kaasa aitavad otsused. Nagu ma ka siin varem ütlesin, on sellel valitsusel olnud kombeks asju tõsiselt arutada ning leida võimalusi ja kompromisse. Kolm erakonda on tõestanud – nüüd juba rohkem kui 12 kuu vältel –, et me suudame leida kompromisse ka väga keerulistes küsimustes. Kui võtta ette viimase kahe nädala suured ja põhimõttelised otsused, mis on valitsuse tasandilt läbi käinud ja mis puudutavad põhimõtteliselt kogu teie esitatut – roheleppe heakskiitmine, kliimaseadus ja sellele heakskiidu andmine, loomulikult taaskäivitamise kava –, siis kõiki neid hindan ma väga kõrgelt.
Nüüd Rail Balticust. Teatavasti on tulnud kohtulahend, mis puudutab üldjoontes trassi Tootsist kuni Häädemeesteni. Selle lõigu rajamine eeldab lisahinnanguid, eeskätt keskkonnavaldkonnas, ja need tuleb teha. Loomulikult võtab see oma aja. Olen kohtunud ka nende Rail Balticu inimestega, kes Eestis igapäevaselt sellega tegelevad, ja nad väidavad, et lõpptähtaega ei peaks see küsimärgi alla seadma. Nagu ma oma ettekandes ütlesin, toimusid alles laupäeval Euroopa Komisjoniga tõsised arutelud just Rail Balticu ja lisarahastuse üle. On teada, et hetkel on sealne investeeringuvajadus või, ütleme, puudujääk suurusjärgus 1,5–2 miljardit eurot. Ma väga loodan, et Eesti selgitused on andnud tulemuseks selle, et me suudame selle projektiga edasi minna.
Nüüd, kui võtta näiteks seesama, mida ma enne mainisin, üleeuroopaline kliimaneutraalsuse saavutamine – ma pean silmas 2050. aasta eesmärki –, siis me teame, et ainuüksi kliimaneutraalsuse saavutamisega seotud investeerimismaht oli *ca* 2/3 Eesti SKP-st. See on SEI hinnang. Ja hinnanguliselt oleks investeerimiskulu avaliku sektori puhul suurusjärgus 6 miljardit eurot. Ma arvan, et need on väga suured otsused. Kui kogu poliitika korraks kõrvale jätta, siis tegelikult pean ma neid Eesti ja valitsuse jaoks üsna suurteks otsusteks. Ma olen ka täna siin teie ees ju selle palvega, et Riigikogu oleks sellesse arutelusse algusest peale kaasatud. 750 miljardit – ma arvan, et lõpuks on see tegelikult ainult Riigikogu

otsus. Minu meelest peab Riigikogu siin kogu aeg heas mõttes dialoogis osalema ja seda dialoogi olen ma valmis pidama.

15:49 Esimees Henn Põlluaas
Jürgen Ligi, palun!

15:49 Jürgen Ligi
Aitäh! Valitsuse seisukohti selle fondi suhtes on koalitsioonipartnerid ju algusest peale meedia kaudu kujundanud, löönud oma vaiu. Ent selle tagajärjel on need seisukohad täis niivõrd palju viirusi ja antikehi, et on raske aru saada, kui haige see organism tegelikult on. Selle kohta on siin täna ka mõni küsimus juba olnud, et mismoodi te hakkate sel pinnal läbi rääkima. Ma ei jõua loomulikult kõiki punkte kommenteerida, küsin ainult ühe asja kohta. Näiteks on siin öeldud, et nii nagu koalitsioonipartner nõudis, peaks fondist võetud raha kajastuma riikide laenukoormuses. Öelge, kuidas te seda saavutate, kelle pädevuses see on ja kuidas te Brüsselis selle üle vaidleksite. Kas te valitsuses ikka jõudsite arusaamisele, mis on selle punkti tähendus?

15:50 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Seda küsis põhimõtteliselt ka Aivar Sõerd. Eks Eesti peab seal oma positsiooni esindama ning seda olen ma ülemkogul kindlasti valmis tegema ja ka teen. Ma arvan, et hästi oluline on leida liitlasi just sellele ideoloogilisele põhimõttele, et eelarvepoliitika peab olema läbipaistev – et me ei saaks kuhugi taha pugeda, kui võtame tulevikuks kohustusi. Minu meelest on ääretult mõistlik, et need kohustused on kajastatud riikide võlakoormuses. Kuhu me lõpuks nende aruteludega jõuame? Ma ei ole nii suur optimist, et arvaksin, et selle nädala reedel milleski kokku lepitakse. Kuna see on videokonverents, siis ma arvan, et kindlasti on vaja ülemkogul kohtuda ka näost näkku, ja ma usun, et need kohtumised hakkavad aset leidma hiljemalt juulikuus.

15:51 Esimees Henn Põlluaas
Kristina Šmigun-Vähi, palun!

15:51 Kristina Šmigun-Vähi
Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Üheksa korda mõõda ja siis lõika – seda väljaütlemist kuuleb teie suust korduvalt. Tegelikult on meil riigis vist ikka väga kehv seis, kui minnakse Kaitseväe eelarve kallale. Kaitseväe juhtkond on teinud juba otsuse end Eesti spordisüsteemist täielikult välja lülitada ja likvideerida 18 tippatleedist koosnev spordirühm. Kuna see otsus tuli ootamatult, siis kas seda mõõdeti ikka üheksa korda? Kas kogu Euroopa läheb selles suunas, et kaitsevägede eelarveid vähendada?

15:52 Peaminister Jüri Ratas
Jaa, aitäh teile! Ma arvan, et selles küsimuses on kolm olulist aspekti. Üks on kaitsevõimekus ja kaitseinvesteeringud, mis on Eesti jaoks kogu aeg olnud olulised. Me oleme jätkuvalt näidanud, et Eesti täidab oma lubadusi. NATO liikmesriigina panustame kaitsekulutustesse juba viis-kuus aastat üle 2% ja see on minu arvates väga oluline. Kui tuua kaitsetahe Euroopa Liidu tasandile, siis vastab tõele, et väga paljud liikmesriigid on NATO tippkohtumisel laua taga ja seal on kokku lepitud, et peame kaitseinvesteeringute mahtu suurendama. Kõik riigid peavad suurendama. Ma mäletan, et veel mõni aeg tagasi oli neli sellist riiki, kes panustasid 2%, sh USA, Suurbritannia ja ka Eesti. Aga juba eelmise aasta lõpus, kui toimus viimane NATO tippkohtumine, 3.–4. detsembril, oli neid riike või neid, kellel on kindlad plaanid, juba üheksa. Põhimõtteliselt kõik Euroopa riigid on öelnud, et lähiaastatel nad oma kaitsekulutusi suurendavad. Kui palju nad seda teevad, on loomulikult riikide enda otsustada, aga see 2% põhimõte on selgelt paigas ja sellest ei ole taganetud.
Minu meelest teine osa teie küsimusest on seotud rahva tervisega ja kolmas osa spordiga, et kas Eesti kaitsejõud või Kaitsevägi panustab piisavalt sportlastesse, hoiab sportlasi palgal ja võimaldab neil selle kaudu ühelt poolt täita oma kohustusi Eesti Kaitseväes, aga ühtlasi jätkata oma professionaalset tegevust, milleks on treeningud, ettevalmistused tiitlivõistlusteks. Minu meelest on Eesti kaitsejõud läbi aastate panustanud Eesti sporti, Eesti sportlastesse, olgu siis läbi maadluse, laskespordi või sõudmise,

ju neid näiteid on veel. Kui te küsite, kas üldpõhimõte on riigi tasandil sporti vähem panustada või läbi väiksema kaitse-eelarve vähem panustada, siis ei, mina küll ei tea, et selliseid otsuseid oleks langetatud. Euroopa Liidu taaskäivitamise kavast. Jah, ma nii otseselt ei oska seda praegu välja tuua, aga oluline on muidugi see, et kui Euroopa Liidu tasandile tulla, siis see sõjaline mobiilsus, millest on räägitud, peaks Euroopa Liidu tasandil saama suuremat rahastust. Ma usun küll, et see on Eesti jaoks olnud oluline, ja ma väga loodan, et me suudame seda sõjalist mobiilsust taas näha ka tulevases Euroopa Liidu eelarves. Kindlasti on Eesti olnud üks tugevaimaid toetajaid just sellisel julgeoleku ja kaitse lõimimisel, sealhulgas ka Euroopa Liidu eelarvesse. Ma arvan, et Eesti on olnud üks kõige tugevamaid toetajaid NATO ja Euroopa Liidu koostöö puhul, meie kaitsepoliitikas üldiselt. Me oleme öelnud, et on oluline, et Euroopa Liit panustaks ka laiapindse lähenemisega, olgu see infrastruktuur või tehnoloogiline võimekus. Euroopa kaitsefondi loomine oli just Eesti eesistumise aja üks olulisimaid saavutusi. Ja mul on hea meel, et taaskäivitamise kavasse on tegelikult see militaarmobiilsus taas sisse toodud.

15:56 Esimees Henn Põlluaas
Mart Võrklaev, palun!

15:57 Mart Võrklaev
Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ütlen jätkuks Aivar Sõerdi ja Jürgen Ligi küsimusele, et selle üle, mis läheb laenukoormuse hulka, otsustab Eurostat, nii et võib-olla ei ole poliitiline vaidlus selle koha peal ikkagi mõistlik. Te olete öelnud, et võtate Riigikogust üht-teist kaasa – võib-olla oleks see midagi, mis kaasa võtta. Aga nüüd minu küsimuse juurde. Loomulikult on taaskäivitamise kava idee laiem kui lihtsalt see, kes kui palju raha saab. Euroopa ühtsusele on sellel kindlasti suurem mõju. Kuid summad on suured ja, nagu te ka oma kõnes ütlesite, tuleb neid kasutada vastutustundlikult ja tulevikku vaatavalt. Me oleme siin varasemates aruteludes jõudnud selleni, et nii mina kui teie olete justkui suur raudteetranspordi ja ka trammiprojektide toetaja. Kas valitsuse tasemel on seda juba arutatud või kas te nõustute minuga, et see on nüüd see koht, kus võiks Rail Balticu raames vaadata kiiresti otsa kohalikele peatustele, kohalikele rongidele ja ka näiteks Tallinna ümbruse või kaugemate piirkondade rongiühendusele, et luua korralik investeeringute kava, mis parandaks tulevikus oluliselt meie infrastruktuuri ja teeniks meid kümneid aastaid? Kas te nõustute selle mõttega ja võtate selle siit kaasa?

15:58 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Jah, loomulikult. Ma arvan, et kui me räägime taaskäivitamisest ja ütleme, et oluline on see, et see panustaks rohetehnoloogiasse ja rohelistesse, keskkonnasõbralikesse lahendustesse, siis ühistransport, sh raudteetransport kindlasti seda on. Nüüd, kui te küsite riigisiseste ühenduste kohta, siis jah, me oleme nendesse panustanud. Seesama Turba raudteelõigu pikendamine kuni Turbani oli üks viimase paari, kui mitte kolme dekaadi esimene samm, esimesed õnnetud – või kelle jaoks õnnelikud – 6,5 kilomeetrit. Ma arvan, et teie mõte – kui oleme teiega varasemalt vestelnud – ei piirdu tegelikult mitte ainult raudteetranspordiga, vaid ma usun, et kindlasti huvitab teid ka trammiühendus, eeskätt Tallinnas. Aga ütleme, et lennujaamast võiks tramm minna edasi ka Rae valda, kohe Tallinna piiri taga on ju väga suur Peetri küla või Peetri asum. Ma arvan, et trammiühenduse loomine on igal juhul aktuaalne ja tähtis. Midagi on ka tehtud, aga loomulikult on tehtud vähe, kui rääkida sellesama projekti raames lõigust kesklinn–lennujaam. Ma tean, et hetkel on tõsine plaan viia trammiühendus sadamani, aga miks mitte vaadata seda palju laiemalt, et mitte ainult Rae valla suunas, vaid kindlasti ka Harku suunas. Neid plaane ju on olnud.
Nüüd laenude võtmisest, millest te samuti rääkisite. Olgem ausad, Euroopa Liit ei ole enne toetuste maksmiseks laenu võtnud ja sellist süsteemi, mida te siin välja toote, ei saagi veel olemas olla. Laenude võtmine laenudeks – on ju selge, et laen kajastub riigi võlakoormuses ja peabki seal kajastuma, sest põhimõte peaks olema ju selline, et see, kes laenu võtab, maksab ka tagasi. Laenaja maksab tagasi.

16:00 Esimees Henn Põlluaas
Annely Akkermann, palun!

16:00 Annely Akkermann

Lugupeetud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Te läksite üsna detailseks igasuguste investeerimisprogrammide nimetamisel, kuni Turba raudtee ja Harku trammideni välja. Aga kui mõtleme sisu peale, siis digi- ja rohevaldkonna investeeringute kõrval on näiteks turismisektoris, mis on Eestis 8% SKT-st, investeeringud juba tehtud – suured investeeringud – ja nende kasutamine pandi riikliku sunniga 12. märtsil põhimõtteliselt seisma. Nüüd on aga inimeste tarbimisjulgus ja -harjumus kõvasti pihta saanud, nii et selle sektori investeeringud ei hakka end ära tasuma enne kahte aastat. Kui kõnealune programm on toetusprogramm, siis kas on plaanis ka seda sektorit investeeringute säilimiseks toetada?

16:01 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! No see on teil väga jõuline lause, et 12. märtsil pandi turismisektor kinni või suleti. Te teate ju sama hästi kui mina, mis oli selle põhjuseks. See ei olnud mingisugune soovunelm, et nüüd turismi enam ei oleks, vaid see oli koroonaviirus. Aga positiivne on minu meelest see, et võib julgelt öelda, et sel nädalal Euroopa sisuliselt avati uuesti liikumiseks. See on päris oluline sõnum lisaks sellele, mida Eesti, Läti ja Leedu on koostöös teinud, samuti Eesti ja Soome. Ühelt poolt te oma küsimuse alguses kritiseerite, et ma vastan härra Võrklaevale konkreetsete riigisiseste projektide näitel, mille kohta ta küsib, aga siis küsite ise samamoodi riigisisese turismisektori kohta. Ma hea meelega vastan teile. Riigikogu on ju ise lisaeelarvega ette näinud 25 miljonit eurot turismisektori abistamiseks, toetamiseks, taaskäivitamiseks. EAS on teinud reklaami või üleskutse, algatanud teavituskampaania, et puhka sel aastal Eestis. Ma tõesti loodan, et lähiriikide turistid Eestit usinasti külastavad, rääkimata sellest, et meie siseturism saab sisse suurema hoo, kui see võib-olla tavalistel aastatel on olnud, kui puhkusealternatiive on leitud väljaspool Eestit.

16:03 Esimees Henn Põlluaas
Jaak Juske, palun!

16:03 Jaak Juske
Austatud esimees! Hea peaminister! On viisakas Riigikogu liikmete küsimustele vastata. Heal kolleegil Raimond Kaljulaidil oli väga asjakohane küsimus. Kui te sama päeva õhtul, kui on algatatud kriminaalasi seoses teie erakonnale tehtud keelatud annetusega, mis on seotud kommunaalpoliitikaga Tallinnas, kus teatavasti on võimul teie enda erakond, ööhämaruses kohtute omaenda erakonna peasekretäri ja Tallinna linnapeaga, siis loodetavasti te saate aru, et see tekitab avalikkuses küsimusi. Eesti rahval on õigus teada, mida te ööhämaruses nendega arutasite.

16:04 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh, härra Juske! Ma saan aru, et te olete ajaloolane, aga loodusekell 11. juuni õhtul kuue-seitsme ajal meil küll ööhämarust ei näita. Õues on valge, päike sirab, kõik on näha, mingit hämarust ei ole. See, et erakonna juhtkond regulaarselt kohtub, on meil tavaks. Mõnikord kohtume ka erandkorras. Ma ei tea, kuidas teil sotsiaaldemokraatide hulgas on, aga ma usun, et juhtkonna koosolekud on ikka regulaarsed, kohale tulevad erakonna esimees ja aseesimehed. Jah, ma tõesti pean head koostööd Tallinna ja riigi vahel oluliseks. Kui räägite härra Kõlvartist, siis ta on erakonna aseesimees, kindlasti on tal laiem vaade kui ainult ühe omavalitsuse juhil. Eks erakond ikka arutab oma tegevust, mida sel hetkel on vaja arutada. 11. juunil oli palju olulisi sündmusi. Miks ma nimetasin küsimust irooniliseks, on arusaadav, sest ega Kaljulaidi ei huvita taaskäivitamise kava, vaid teda huvitab see, mille prokuratuur algatas. Arusaadav, poliitiliselt ma mõistan teda, ta on osav poliitik – ta oli seda eri aegadel Keskerakonnas ja kindlasti saab ta osavaks poliitikuks ka sotsiaaldemokraatide hulgas. Eks me arutasime seda, mida prokuratuur oli sel päeval Keskerakonna kohta otsustanud. Arutasime, milline on meie tegevus ja kuidas edasi minna. Rääkisime ka teistel teemadel. Aga jah, see ööhämaruse kujund on muidugi võimas, ma ei oskagi teist nii võimsat kujundit vastu panna.
Ma sooviksin, kui tohib, härra Juske küsimuse valguses tulla ööhämarusest tagasi päevavalguse kätte Annely Akkermanni küsimuse juurde. Mõtleme korraks selle peale, mida ma ütlesin Eesti jaoks olevat olulise – meie jaoks on oluline, et siseturg töötaks. Tegelikult see on ju see, millega me saame tagasi

oma põhivabadused Euroopa Liidus, inimeste vaba liikumise. See on väga konkreetne suund, mille ma välja tõin. Ja kindlasti on taakäivitamise kavast võimalik ka turismisektorit toetada, aga see on riigi enda otsus ja selle nimel tuleb edasi töötada. Ma pean silmas just struktuurivahendeid.

16:06 Esimees Henn Põlluaas
Vilja Toomast, palun!

16:06 Vilja Toomast
Aitäh! Lugupeetud Jüri Ratas! Eks ka mina tahaks küsida Maipõrnikas OÜ ja maskihangete kohta, samuti ninanipsude kohta, et kas ka sellesse paketti on mingisugused ninanipsud sisse kodeeritud, aga ma ei küsi, sest muidu saan samuti pahandada, et olen irooniline või küsin midagi asjakohatut. Ma küsin siis väga konkreetse küsimuse: kui suur on tõenäosus, et see pakett Euroopas sel suvel vastu võetakse? Poole juuli pealt läheb Euroopa Parlament ju puhkusele. See on väga lihtne küsimus.

16:07 Peaminister Jüri Ratas
Jah, lihtne küsimus, aga väga keeruline on tulevikku hinnata. Ma saan hinnata selle põhjal, mis toimus Euroopa Liidu eelarvega, MFF-iga enne koroonaviirust. Tegelikult oli ju riikide vahel väga selge kokkupõrge, MFF-i nähti sisuliselt väga erinevalt. Me ei saa kuidagi eitada, et ka sedasama taaskäivitamise kava nähakse riigiti väga erinevalt. On neid riike, kes ütlevad, et toetusi ja selliseid taaskäivitamise kavasid ei peaks üldse olema – kui, siis ainult laenud. Te küsite minult tõenäosuse protsenti või? Ma ei oska öelda. Kindlasti võin öelda seda, et töö selle nimel käib, et leida lahendus. Juulis tehakse tihedalt tööd, aga kindlasti võtab rakendamine aega ja kindlasti võtab aega ka selle kava tegemine. Nii et kui te küsite, kas see võetakse juulis vastu või mitte, siis nagu ma enne oma kõnes lubasin, esitab Vabariigi Valitsus taaskäivitamise kava rahastamise otsuse just siia, auväärse Riigikogu ette. Kui see otsus peaks olema ülemkogus küps, et sellega siia tulla, siis eks – kui see on suvine periood – ma muidugi palun Riigikogu. Aga oma kogemusele tuginedes arvan ma, et need arutelud ikkagi jätkuvad, see ei ole kuu või kahe küsimus, see võib kesta pikemalt. Kuid Eesti on kindlasti valmis kokku leppima nii ruttu kui võimalik. Loomulikult on meil endal konkreetsed ja väga selged seisukohad, millest me lähtume. Aga kui tahame päeva lõpuks kompromissi saavutada, siis tuleb kõikidel milleski järele anda. Ma ei usu, et see kuidagi Eesti taha seisma jääb. Aga juulikuu osas ma väga optimistlik ei oleks.

16:09 Esimees Henn Põlluaas
Lugupeetud peaminister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan! Nüüd avan läbirääkimised ja sõna saavad fraktsioonide esindajad. Esimesena palun siia kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni nimel Kaja Kallase.

16:10 Kaja Kallas
Hea juhataja! Lugupeetud peaminister! Eesti on väike avatud majandusega riik Euroopa Liidu äärealal, seetõttu on meie huvi alati olnud tugev Euroopa Liit. See tähendab tugevat ja toimivat siseturgu, aga ka ühiseid samme kriisidega toimetulekul. Kui mõnel Euroopa riigil on keeruline, siis võib tugevuse hoidmine tähendada ka solidaarsust teiste riikidega. Praegune Euroopa päästepakett on poliitiline otsus, mis näitab Euroopa Liidu jätkusuutlikkust ja aitab sellest täiesti ootamatust kriisist läbi tulla. Me ei saa silmist lasta seda suurt pilti.
Kuigi koalitsioonilepingus on kirjas, et valitsus toetab järjepidevat Euroopa Liidu poliitikat, siis tegelikkuses näeme midagi muud. Näeme Euroopa Liitu nõrgestavate avaldustega esinevaid ministreid, näeme küsimusi oma Euroopa partnerite silmis selle kohta, et Eesti poliitika on muutunud. Mängides end ise Euroopa Liidust väljapoole justkui kõrvaltvaatajaks ning rääkides nendest seal Euroopas, mitte meist siin Euroopas, nõrgestame enda positsiooni läbirääkimiste laua taga. Miks peaks teised võtma meid tõsiselt, kui oleme vaatleja staatuses ja meil ei ole oma nahka mängus? Valitsuse põhiaur tundub minevat omavahelisele kemplemisele, mitte selle poole püüdlemisele, et paketi tingimused saaksid paremad. Selleks jõudu lihtsalt enam ei jätku. Taaskäivitamise rahastu võti on osaliselt loogiline – rahvaarv ja jõukus –, osalt aga mitte – tööpuudus 2015.–2019. aastal, mis ei puutu asjasse. Eesti valitsus peaks oma jõuvaru kasutama pigem Eestile soodsamate tingimuste üle läbirääkimiseks kui eri suundades jooksmiseks. Ent kuna valitsus tahab meeldida nii kahe koalitsioonierakonna Euroopa-

meelsetele valijatele kui ka ühe koalitsioonierakonna Euroopa-vastastele toetajatele, püütakse oma seisukohtades olla korraga nii poolt kui ka vastu. Vastust Siim Kallase lihtsale küsimusele – mille eest me Euroopas seisame? – tegelikult ju ei tulnud.
Ratas nimetas kolm teemat, mida me tahame saavutada. Esiteks, toimiv siseturg. Absoluutselt nõus. Aga kas see tähendab ka seda, et me seisame tugevalt kasvava protektsionismi vastu, mida suruvad peale suured liikmesriigid ja mis on väikestele ilmselgelt kahjulik? Teiseks, abi peaks olema kättesaadav kõikidele liikmesriikidele. Printsiibis ei vaidle keegi vastu, aga selle kriisiga seotud vajadused on liikmesriikides erinevad ja kui suuremad abi vajavad riigid seda küsivad, siis valitsus ju sellega nõus ei ole. Ja kolmandaks, toetama peab rohelist ja digitaalset üleminekut. Deklaratsioonina on see imetore, aga mida me siis tegelikult toetame, kui me näiteks kolmandatest riikidest tuleva saastava elektrienergia kõrgemat maksustamist ei toeta?
Kokkuvõttes jääb selgusetuks, millised ikkagi on valitsuse seisukohad. Deklareeritud seisukohad ja esitatud tingimused on kohati teineteisega vastuolus. Lisaks räägib Jüri Ratas siin üht, aga me teame, et kui Euroopa Liidu tasandil lähevad Eestit esindama teised ministrid, näiteks rahandusminister, siis on jutt hoopis teine. Peaministril pole piisavalt jõudu, et ta suudaks oma valitsuse panna väljaspool Eestit rääkima ühte juttu ja ühel häälel. Koalitsioonileping ütleb üht, aga teod räägivad sootuks muud. Kui juba Euroopa Liidu asjade komisjon ei saa aru valitsuse seisukohtadest, millele mandaati küsitakse, siis milline on võimalus, et Euroopa Liidus läbirääkimiste laua taga suudetakse oma seisukohti selgelt väljendada? Aitäh!

16:14 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmisena palun kõnetooli Anneli Oti Keskerakonna fraktsiooni nimel.

16:14 Anneli Ott

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Head kolleegid! Taasiseseisvunud Eesti suurim tsiviilkriis on tänaseks päevaks suures osas seljatatud, kuid see ei tähenda, et ka kogu koroonaviirusest tulenenud negatiivne mõju oleks möödas. Oleme tervishoiukriisist samm-sammult sisenemas majanduskriisi, kuid prioriteet pole seejuures muutunud. Peame kindlustama riigi ja siin elavate inimeste heaolu. Majanduse jahtumisest ja mulli lõhkemisest on räägitud juba kaua, kuid keegi ei osanud toimunut tegelikult prognoosida. Meie ees on väljakutse leida lahendus, kuidas tagada majanduse toimimine ja kasvule pööramine, et inimesed näeksid võimalikult vähe koondamisteateid ning ettevõtjad ei peaks kuulutama välja pankrotte. See on täna peamine küsimus, millega tegelemiseks peame leidma kiired ja jätkusuutlikud meetmed. Riigi ja siinsete inimeste heaolu on prioriteet ning arvestades kriisi sügavust, ei saa me siin tegutseda omapäi.
Koroonaviirusest tulenenud negatiivsete majandusmõjudega seisavad silmitsi kõik maailma riigid. Paljude jaoks on tegemist tõsise väljakutsega, sest eelmisest, kümnendi taha jäävast kriisist ei ole suudetud veel täielikult välja tulla. Pehmet turvapatja, mis praegust kukkumist pehmendaks – neid meetmeid taaskäivitamise kava sisaldabki. Kukkumine tuleb ja selles osas pole kellelgi vastupidiseid illusioone. Eesti pole selles kriisis üksi, meie selja taga seisab Euroopa Liit. Euroopa Liidu eesmärk on olla koos nii heas kui ka halvas. Seetõttu on oluline mõelda üheskoos, kuidas tulla koroonakriisist välja veelgi tugevamana. Selleks vajame erakordselt suurt koostöötahet ja solidaarsust. Eelmine majanduskriis õpetas, et pikaajalise surutise ja tööpuuduse järsu kasvu vältimiseks tuleb majandust stimuleerida. Edukad olid need riigid, kes kasutasid laenuraha investeeringuteks ega läinud puhtalt kärpimise teed. Meie majandus on teiste liikmesriikidega seotud, mistõttu sõltub meie käekäik ka teistest Euroopa Liidu riikidest, kes on meile olulised partnerid.
Juba aprillis tuli komisjon välja 540 miljardi euro suuruse paketiga, et Euroopa inimestele ja majandusele kriisiolukorras tuge pakkuda. Samuti muudeti eelarve- ja riigiabireegleid oluliselt paindlikumaks, et aidata liikmesriikidel olukorda kiiresti stabiliseerida. Näiteks kiitis komisjon heaks Eesti antava riigiabi kavad 75,5 miljoni euro mahus, et toetada meie ettevõtteid koroonaviiruse puhangu ajal. Oleme tegutsenud kiirelt ja leidnud mitmeid toetusmeetmeid. Uue ja jätkusuutliku kasvu saavutamiseks on aga vaja veelgi enamat. Euroopa Komisjon kiitis mai lõpus heaks majanduse taastamise plaani, mille kogumaht on 1,85 triljonit eurot. Sellest 750 miljardit on planeeritud uuest, kriisi tagajärgedega võitlemiseks loodud majanduse taastamise vahendist "Next Generation EU" ning ülejäänud 1,1 triljonit moodustab tugevdatud Euroopa Liidu eelarve järgmiseks seitsmeks aastaks. Suurem osa, 500 miljardit eurot majanduse taastamise vahenditest on kavas anda liikmesriikidele

toetusena ja 250 miljardit laenudena. Eestile eraldatav osa suureneks selle tulemusena järgmisel Euroopa Liidu eelarveperioodil 3,3 miljardi euro võrra – see on rohkem kui pool sellest summast, mis meil on kasutada käimasoleval eelarveperioodil. Samuti kasvab Ida-Virumaa jaoks tähtsa õiglase ülemineku fondi abi Eestile peaaegu kuus korda. Koos Eesti riigi omaosalusega tähendab see sellele piirkonnale 1,3 miljardi euro suurust toetust.
Summast olulisem on planeeritava lisarahastuse eesmärk – finantseerida tegevusi, mis teevad Euroopa konkurentsivõimelisemaks ja tugevamaks. Komisjoni väljapakutud taastekaval on kaks uut temaatilist prioriteeti: rohelepe ja digitaalsem Euroopa. Samas on jäetud liikmesriikidele suhteliselt vabad käed eesmärkide saavutamisel. Eesti jaoks on see võimalus toetada elamute renoveerimist ja taastuvenergia arengut, aga see on ka võimalus meie ülikoolidele anda oma panus uute tehnoloogiate arendamisse, näiteks vesinikutehnoloogia, süsinikdioksiidi kogumine ja säilitamine. Samuti on meil palju Euroopale pakkuda, et saavutada digitaalsem ühiskond.
Palun kolm minutit juurde!

16:19 Esimees Henn Põlluaas
Palun, kolm minutit lisaaega!

16:19 Anneli Ott
Kliimaeesmärgid on jätkuvalt prioriteet. Võiksime astuda veelgi jõulisema sammu rohelisema planeedi suunas ja suurendada taastuvenergia osakaalu Eesti energiatarbimises. Selleks tuleb muu hulgas soodustada tuule-, päikese- või bioenergia kasutuselevõttu hoonete puhul. Samuti saame lisarahastuse toel viia e-teenused ja riigi IT-lahendused uuele tasemele, muutes teenused võimalikult nähtamatuks ja proaktiivseks. Tervishoiuvaldkonnas saame luua tänapäevase e-tervise platvormi, kuhu lisanduvad geeniuuringute andmed ja kasutaja soovi korral ka nutiseadmete kogutud andmed. E-tervise lahenduste rõhk peab olema haiguste ennetamisel, kasutaja saab kutseid uuringutele ning infot potentsiaalsete terviseprobleemide kohta.
Euroopa ideaal on alati inspireerinud optimismi ja usku paremasse tulevikku. Kuigi seda ideaali on igast küljest proovile pandud ja meid tabanud viirusepuhang on teinud seda erakordsel viisil, loodan, et suudame seda usku hoida. Peame leidma Euroopa Liidu põhimõtteid järgivad ja tuleviku ees vastutustundlikud lahendused täiendavate rahaliste vahendite kasutamiseks, et Euroopa Liidu majandus kiiresti taaskäivitada. Seisame silmitsi suurte väljakutsetega, kuid nimetame seda ka arenguprotsessiks, mida targalt kasutades saame tagada turvalise tuleviku nii lähemas kui ka pikemas perspektiivis. Soovin selleks valitsusele palju jõudu! Ja kinnitan, et ka Euroopa Liidu asjade komisjon on seda teemat väga põhjalikult arutanud. Meie liikmetele on antud võimalus palju küsida ja sel teemal arutelusid pidada, nii soovin ka neile palju jõudu. Aitäh teile!

16:21 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Indrek Saar, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

16:21 Indrek Saar
Austatud juhataja! Head kolleegid! Alustuseks teen ma täna seda, milleks ei ole juba õige ammu paraku põhjust olnud. Nimelt, ma tunnustan valitsust. Valitsuse läinud nädalal langetatud otsus kiita koos Eesti seisukohtadega heaks Euroopa taaskäivitamise kava, väärib kahtlemata tunnustust. Seda enam, et peaministril õnnestus valitsuse seisukoht kätte saada olukorras, kus koalitsioonipartnerid läksid esmapilgul tegema kõike muud kui ühist seisukohta kujundama ja selle jaoks võimalikku platvormi looma. Teiselt poolt seetõttu, et täna korduvalt meie küsimustes kaude või otse kõlanud probleem, mis kerib peaministri koduerakonnas, nõuab loomulikult üksjagu tähelepanu ega lase keskenduda sellele, mis tegelikult on Eesti jaoks oluline. Ja nii tahan ma tunnustada kõiki valitsusliidu osapooli, kes säästsid avalikkust kurnavast ja paljuski teeseldud koalitsiooni siseheitlusest. See, et EKRE soostus pikalt puiklemata Euroopa nn ühislaenuga, oli väike üllatus, nagu ka see, et sel korral ei süljatudki Euroopa Liidu suunas tuld ja tõrva. Kas tõesti on ehk kätte tulnud aeg tuua Toompea lossi Valgesse saali tagasi Euroopa Liidu tähelipp? Loodan, et koalitsioon jõuab ka selles nüüd kokkuleppele.
Veel kord, valitsuse otsus on igati tervitatav. Kavandatav Euroopa turgutamise pakett on kasulik nii Euroopa Liidule kui ka Eestile. See annab meile võimaluse aidata kriisis kannatada saanud majandus võimalikult kiiresti jalule. Sotsiaaldemokraadid avaldasid oma toetust abipaketile vahetult pärast seda,

kui ettepanek tehti, juuni alguses. Ütlesime juhatuse avalduses, et Eesti huvides on tugev, ühtne ja konkurentsivõimeline Euroopa Liit. Ainult selline Euroopa Liit suudab kriisidele tõhusalt reageerida ja tulla toime globaalsete väljakutsetega, et inimeste heaolu oleks jätkuvalt tagatud. Ühtne ja tugev Euroopa on kahtlemata Eesti majanduse, aga ka julgeolekupoliitika huvides. Mööda ei saa sellestki, et sarnaselt Euroopa Liidu eelarvega saame me taastamispaketist tuge rohkem, kui ise sellesse panustame.
Sotsiaaldemokraatidele on ääretult sümpaatne, et abipakett on tehtud pikemat perspektiivi arvestades. Euroopa Komisjoni väljapakutud pakett näeb ette, et majanduskriisist väljumise toetamine keskenduks ka kliimamuutuste leevendamisele ja innovatsiooni edendamisele. Need kaks on ka Eesti suured eesmärgid. Õiglane rohepööre ja digipööre tagavad ühtlasi globaalses plaanis Euroopa pikaajalise konkurentsivõime parandamise. Päästekava fookus on loomulikult majanduse taastamisel. Kuid Euroopa Liit on väärtuste liit ning kriisi ühine lahendamine kannab laiemalt ühtsuse sõnumit. Siin on paraku põhjust tulla tagasi EKRE juurde. Kahjuks tuleb tunnistada, et Eesti valitsuse üks osapool on järjekindlalt vastandunud Euroopale ja euroopalikele väärtustele – demokraatiale, inimõigustele ja õigusriigi austamisele. Samuti on korduvalt seatud kahtluse alla seni Eestile edu toonud välispoliitiline kurss. Toon mõne markantsema näite. See polnudki väga ammu, vähem kui aasta tagasi, kui 2019. aasta juulis võrdles siseminister Mart Helme Euroopa Liitu Nõukogude Liiduga. Ja vaid paar nädalat tagasi seadis rahandusminister Martin Helme kahtluse alla soolise palgalõhe, eitades vajadust selle tõsise probleemiga tegelda, võib-olla eitades üldse selle olemasolu. Euroopas on see ilmselt suhteliselt arusaamatu seisukoht. Ka ühe verivärske näite peategelane on Martin Helme. Tema äsjane avaldus surmanuhtluse taastamise kohta on kõnekas taganemine seni Euroopas valdav olnud arusaamast, et inimelu on püha. Kõiki näiteid ei hakka ma loomulikult ette lugema, aga ühe aktuaalse teema võiks veel lisada: koalitsiooni käitumine erakondade rahastamise süsteemi ümbertegemisel, kui plaan sündis kabinetivaikuses ilma opositsiooniga konsulteerimata, rääkimata sellest, et asjassepuutuva institutsiooniga oleks konsulteeritud. Kahtlemata ei kuulu see euroopaliku demokraatia parimate näidete hulka. Ja kui arvestada, et see käib käsikäes peaministri erakonna rahastamise asjus algatatud kriminaalasjaga, siis on lugu muidugi eriti markantne ja tekitab kindlasti küsimusi ka meie Euroopa partnerites.
Palun lisaaega!

16:26 Esimees Henn Põlluaas
Kolm minutit lisaaega, palun!

16:26 Indrek Saar
Paraku jälgivad meie Euroopa liitlased samuti seda, milliseid väärtusi rõhutavad Eesti valitsuse liikmed. Kui need on karjuvas vastuolus Euroopa väärtustega, siis ei tugevda see kindlasti meie positsiooni ei Euroopa Liidus laiemalt ega taastumiskava läbirääkimistel. Paraku paneb see mõneti küsimärgi alla ka EKRE jaa-sõna päästepaketile. Kas tegu on ülima silmakirjalikkuse või väikese ümbersünniga? Eks aeg näitab. Igal juhul avaldan siinkohal lootust, et eelseisvatel Euroopa tasandil peetavatel läbirääkimistel ei käitu meie valitsus nagu vana hea Krõlovi valmi tegelased luik, haug ja vähk ega aja meie läbirääkimisi lõpuks upakile. Peaministri kõrval sõltub selle protsessi õnnestumine kindlasti ka ülejäänud valitsuse liikmete, eriti aga rahandusministri soovist tegelikult tulemuseni jõuda. Tulemuseni jõudmine on Eesti ja Euroopa jaoks väga oluline, nagu me täna korduvalt tõdenud oleme. Loomulikult peab see olema meie poolt hästi läbiräägitud ja tulemuslik protsess, seega peab valitsus töötama selle nimel üheselt mõistetavalt. See on Eesti huvides ja ma loodan, et valitsus eesotsas peaminister Jüri Ratasega suudab neid läbirääkimisi läbi viies seda silmas pidada. Tänan tähelepanu eest!

16:28 Esimees Henn Põlluaas
Järgmisena palun kõnetooli Siim Pohlaku Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel. Palun!

16:28 Siim Pohlak
Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Austatud peaminister! Kui üks rahvus hindab midagi oma vabadusest kõrgemalt, siis ta kaotab oma vabaduse. Ja iroonia seisneb selles, et kui see, mida ta kõrgemalt hindab, on kas mugavus või raha, siis kaotab ta ka selle. See ühele armastatud briti kirjanikule kuuluv mõte võikski lühidalt võtta kokku Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna positsiooni

praegusel teemal. Aga ma kõnelen siiski natuke veel, kuid ei hakka varjama, et EKRE fraktsioon on kogu selle päästepaketi suhtes skeptiline.
Kui nii pakett kui ka Euroopa Liidu järgmise perioodi eelarve on läbirääkimistel alles suhteliselt algses faasis, tuleb olla tähelepanelik just võimalike kõrvalmõjude suhtes, mida see protsess endaga kaasa võib tuua. Me ei vaidlusta seda, et Euroopa majandus vajab praegu abi ja tuge, aga meie jaoks on üliolulline, et Euroopa Liidu majanduse taaskäivitamise kavaga ei kaasneks täiendavat föderaliseerumist. Mida rohkem otsustusõigust anname Eestist ära Brüsselisse, seda rohkem kaotab meie riik ja rahvas, isegi kui saame selle pealt lühiaegset rahalist kasu. EKRE on endiselt seisukohal, et Euroopa Liit peab olema ja jääma rahvusriikide liiduks, mitte liikuma liitriigi poole. Rohkem Euroopat ei tähenda automaatselt tugevamat Euroopat, nagu meie liberaalidest kolleegid kipuvad naiivselt arvama. EKRE ei toeta Euroopa Liidu üleste maksude kehtestamist ega olukorda, milles peaksime hakkama maksma kinni teiste riikide võlgu või leiaksime end seisus, kus näiteks maksuküsimuste puhul loobutakse ühehäälsuse põhimõttest. Täna on neid muresid arvesse võetud ja nagu ma ütlesin, Euroopa majandus vajab turgutamist. EKRE fraktsioon toetab valitsust ja soovib peaministrile jõudu Eesti positsioonide esindamisel! Aitäh!

16:30 Esimees Henn Põlluaas
Järgmisena palun kõnelema Helir-Valdor Seederi Isamaa fraktsiooni nimel.

16:30 Helir-Valdor Seeder
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Austatud peaminister! Rääkides Euroopa Komisjoni pakutud taaskäivitamise kavast, on positiivne kindlasti see, et Euroopa Komisjon otsib lahendusi, kuidas Euroopa majandus sisuliselt taaskäivitada, leida koroonakriisist tulenevalt kõige kiiremad võimalused ja kõige paremad lahendused majandusliku olukorra stabiliseerimiseks, et majanduses ei juhtuks pikaajaliselt midagi sellist, mis toimus koroonakriisi esimestel nädalatel, kui päris mitu Euroopa Liidu põhivabadust ja aluspõhimõtet ei kehtinud, riikide piirid olid suletud, inimeste liikumine üle piiri takistatud. Selline olukord ei vasta ühegi liikmesriigi huvidele eraldivõetuna ega Euroopa Liidule tervikuna.
Kindlasti on meie huvides – Isamaa Erakond rõhutab seda – teovõimeline ja ühiselt tegutsev Euroopa Liit, see on parim lahendus ka praeguse kriisi korral. Küll aga ei ole mõistlik, nii nagu mõni eelkõneleja siin ütles, väljendada Eesti positsiooni selgelt vormis "tingimusteta jah" või "tingimusteta ei". Tänases olukorras, kus küsimusi on rohkem kui vastuseid – ja küsima Eesti peab, pakkuma oma lahendusi, esitama läbirääkimiste käigus ettepanekuid ja selle tulemusena kujundama välja oma lõpliku seisukoha –, oleks ääretult rumal minna välja jäiga jaa või jäiga ei-ga. Nii et valitsuse kujundatud positsioon, mille puhul on toodud välja mitmed seisukohad, mis toetavad Euroopa Komisjoni initsiatiivi, kuid ühtlasi juhitud tähelepanu väga paljudele riskidele, mida ka Isamaa Erakond jagab, on väga tasakaalukas positsioon, millega Eesti praegu välja läheb.
Kuulates täna siin saalis seda arutelu, neid küsimusi ja vastuseid, sai mulle selgeks, et selles asjas on nii koalitsiooni- kui ka opositsioonierakonnad sisuliselt väga ligilähedastel seisukohtadel. Opositsiooni esitatud küsimused, mis olid teravamad, puudutasid just neid punkte, mis on ka valitsuse seisukohas seatud kahtluse alla ja milles nähakse riski või ohte meie ühisele tulevikule ja Euroopa Liidu jätkusuutlikule majandusele. Ma püüan need hästi põgusalt ära markeerida. Üks on kahtlemata see, et väljapakutud pakett peab olema Euroopa Liidu aluslepingutega kooskõlas, mis tähendab ühehäälsuse põhimõtet – kõik liikmesriigid peaksid sellega nõustuma ning kellegi huve ei tohiks riivata niivõrd suurelt, et ta ei saaks sellega kaasa tulla. Euroopa keskvõim ja liikmesriikide otsustuspädevus peaksid olema tasakaalus ning tulevikus ei tohiks kehtestada ühtseid üleeuroopalisi makse. Ja kindlasti ei ole parim solidaarsuse väljendus selline ühislaen, mis võib viia välja Euroopa Liidu väga tsentraliseeritud ühise eelarve loomiseni. Pakutud investeeringud peavad kindlasti toetama innovatsiooni, peavad toetama Euroopa Liidus tegutsevate ettevõtete konkurentsivõimet ja toetama ka investeeringuid keskkonnasäästlikesse tehnoloogiatesse.
Ma palun kolm minutit lisaaega!

16:34 Esimees Henn Põlluaas
Kolm minutit lisaaega, palun!

16:34 Helir-Valdor Seeder

Jätkusuutliku majandamise seisukohast ja tuleviku jaoks olulise signaalina on nii liikmesriikidele kui ka ettevõtjatele vajalik see, et kõik võetud kohustused saaksid läbipaistvalt deklareeritud. Praegu neist üheselt võimalik aru saada ei ole. Ja parim praktika ei ole ka see, et võetud laenude ja väljamakstavate nn toetuste, mis tuleb tulevikus aastakümnete jooksul tagasi maksta, katteallikad ei ole paketi puhul piisavalt täpselt ära määratud. Lisaks on terve rida muid küsimusi, mis puudutavad näiteks seda, kui suur saab selle paketi raames olema liikmesriikide vabadus, iseotsustamise õigus, ning mis saab riigiabi reeglitest – kas need peatuvad ajutiselt ja kuidas avaldab see mõju ettevõtete konkurentsivõimele? Samuti võib nimetada Euroopa Liidu ühist põllumajanduspoliitikat, mille jaoks on ette nähtud nii maaelu arengukava toetused kui ka väike osa otsetoetuste täiendavaks rahastamiseks, millega aga ei toimu kahjuks vähimalgi määral toetuste ebavõrdsuse ühtlustamist. Senised proportsioonid säilivad, mis tähendab, et absoluutarvudes ebavõrdsus kasvab. Nii et igati mõistlik on minna läbirääkimiste laua taha asjalike ettepanekutega, olla seal läbirääkimistele avatud, otsida oma seisukohtadele liitlasi ja läbirääkimiste käigus kujundada lõplik seisukoht.
Loomulikult on Euroopa Komisjoni ettepanekus sees ka üks minu arvates olemuslikult väga kaval ettepanek, millest on liikmesriikidel väga raske ära öelda. Kui ma nüüd lihtsustatult ja reljeefselt väljendun, siis võib öelda, et siin pakutakse igaühele midagi, et oleks võimatu vastu hääletada. Lõuna-Euroopa riikidele võimaldatakse Euroopa Liidu ühisel tagatisel odavat laenu, sest Lõuna-Euroopa riigid ise seda oma suure laenukoormuse tõttu ei saa. Lisaks ei pea nad kõiki neid kohustusi deklareerima ja see on nendele riikidele väga sobiv. Ida-Euroopa riikidele öeldakse, et teie saate oluliselt rohkem, kui te käendama peate, nii et miks te ei peaks seda paketti heaks kiitma. Ja Euroopa Liidu suurtele tuumikriikidele meeldib kindlasti kasvav protektsionism, millest nemad majanduslikult võidavad. Nii et igaühele midagi. Väga keeruline on sellisele paketile ei öelda või sellisele kiusatusele vastu seista. Ent meie ühine huvi on see, et sellest kavast saaks parim lahendus ja et selles oleksid ka Eesti riigi näojooned väärikalt esindatud. Aitäh!

16:38 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kõik fraktsioonid on sõna saanud ja me lõpetame läbirääkimised. Ma tänan austatud peaministrit Riigikogu informeerimise ja küsimustele vastamise eest!

---

2. 16:38 Taimekaitseseaduse, mahepõllumajanduse seaduse, riigilõivuseaduse ning taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (142 SE) kolmas lugemine

16:38 Esimees Henn Põlluaas

Läheme oma päevakorraga edasi. Tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud taimekaitseseaduse, mahepõllumajanduse seaduse, riigilõivuseaduse ning taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 142 kolmas lugemine. Meil on võimalus avada läbirääkimised ja fraktsioonide esindajad võivad sõna võtta. Aga kuna sõnavõtusoovi ei ole, siis jäävad läbirääkimised ära. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu 142 lõpphääletus. Austatud kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud taimekaitseseaduse, mahepõllumajanduse seaduse, riigilõivuseaduse ning taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 142. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt on 91 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

3. 16:42 Riigikogu otsuse "Eesti Panga Nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu (209 OE) esimene lugemine

16:42 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena läheme rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Panga Nõukogu liikmete nimetamine" juurde, tegemist on otsuse eelnõu 209 esimese lugemisega. Ma meenutan teile protseduuri. Kõigepealt on juhtivkomisjoni ehk rahanduskomisjoni esimehe Aivar Koka ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit. Seejärel võib iga Riigikogu liige esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse, mille

pikkus on üks minut. Järgnevad fraktsioonide esindajate sõnavõtud ja siis tuleb lõpphääletus. Palun siia kõnetooli ettekandjaks rahanduskomisjoni esimehe Aivar Koka.

16:43 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas Eesti Panga Nõukogu liikmete nimetamise otsuse eelnõu 209 selle esimese lugemise ettevalmistamiseks oma 8. juuni istungil. Eesti Panga järelevalveorgan on Eesti Panga Nõukogu, mis koosneb esimehest, Riigikogu fraktsioonide esindajatest ja valdkonna asjatundjatest. Eesti Panga Nõukogu moodustamisel lähtutakse põhimõttest, et iga Riigikogu fraktsioon esitab ühe oma liikme ja nõukogu esimees esitab neli valdkonna asjatundjat. Tulenevalt Eesti Panga seaduse § 8 lõikest 1 nimetab Eesti Panga Nõukogu liikmed Riigikogu rahanduskomisjoni ettepanekul.

16:44 Esimees Henn Põlluaas

Head kolleegid, palun sumisege natukene vaiksemalt, muidu ei ole kõnelejat sugugi kuulda! Aitäh!

16:44 Aivar Kokk

Sama paragrahvi lõike 1^1 kohaselt esitab Riigikogu fraktsioon rahanduskomisjonile fraktsiooni Eesti Panga Nõukogus esindava Riigikogu liikme nime koos tema kirjaliku nõusolekuga ja kirjaliku kinnitusega, et ta vastab käesolevas seaduses Eesti Panga Nõukogu liikmele sätestatud nõuetele. Eesti Panga seaduse § 8 lõike 1^2 kohaselt esitab Eesti Panga Nõukogu esimees rahanduskomisjonile valdkonna asjatundjatest Eesti Panga Nõukogu liikmekandidaatide nimed koos nende kirjaliku nõusolekuga ja kirjaliku kinnitusega, et nad vastavad käesolevas seaduses Eesti Panga Nõukogu liikmetele sätestatud nõuetele.
Komisjon vaatas läbi nii fraktsioonide kui ka Eesti Panga Nõukogu esimehe ettepanekud ning otsustas saata Eesti Panga Nõukogu liikmete nimetamise otsuse Riigikogu ette tänaseks kuupäevaks ja määrata ettekandjaks eeskõneleja. Eesti Panga Nõukogu liikmekandidaatideks on Riigikogu fraktsioonid esitanud Jaanus Karilaiu, Ivari Padari, Sven Sesteri, Andres Suti ja Jaak Valge ning Eesti Panga Nõukogu esimees on esitanud Kaie Keremi, Enn Listra, Rein Minka ja Urmas Varblase. Aitäh!

16:46 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Tundub, et teile küsimusi ei ole. Aga nüüd on võimalik fraktsioonidel esineda ettekannetega. Palun kõigepealt siia kõnetooli Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esindaja Anti Poolametsa.

16:46 Anti Poolamets

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ma annan lühiülevaate meie esitatud kandidaadist Jaak Valgest. Jaak Valge on õppinud Tartu Ülikooli bioloogia ja geograafia teaduskonnas ning ajaloo osakonnas. Ta on täiendanud end Stockholmi Ülikoolis ja mitmes muus välisülikoolis. Jaak Valge on kaitsnud 2003. aastal doktoritöö ning õpetanud õppejõuna majandusajalugu, globaliseerumise ajalugu, marksismi ajalugu ja ajaloodemograafiat. Tema peamised uurimisteemad ongi olnud majandusvaldkonnast. Peale 2005. aastat on ta keskendunud ka sotsiaal- ja poliitilisele ajaloole. Valge on avaldanud üheksa monograafiat ja umbes 60 teadusartiklit. Muu hulgas on ta uurinud Eesti marksistlike intellektuaalide vaadete kujunemist, mille kohta on ta kirjutanud monograafia "Punased I", mille eest sai ta Tallinna Ülikooli aasta parima monograafia preemia ja Lennart Meri teadustöö auhinna. Teatavasti on tuleviku prognoosimine seda edukam, mida paremini osatakse analüüsida minevikku. Jaak Valge ei ole siiski tegelenud üksnes mineviku analüüsimisega, vaid demograafia uurijana on ta ka suurepärane oleviku hindaja. Kutsun üles teda toetama!

16:48 Esimees Henn Põlluaas

Kas Jürgen Ligil on küsimus? Protseduuriline küsimus?

16:48 Jürgen Ligi

Jah, mul on protseduuriline küsimus. Kas kõik fraktsioonid saavad Jaak Valge teemal sõna?

16:48 Esimees Henn Põlluaas

Jah, kõikidel fraktsioonidel on võimalus võtta sõna ja kõik fraktsioonid, kui nad seda soovivad, võivad kõnelda ka härra Jaak Valgest. Aga mulle tundub, et seda soovi ei ole ja ka rohkem kõnesoovijaid ei ole. Seega on läbirääkimised lõppenud. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi otsuse eelnõu 209 lõpphääletus.

Austatud kolleegid, panen hääletusele rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Panga Nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu 209. Palun kõigil avaldada oma seisukoht!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 91 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud. Ma kasutan võimalust õnnitleda kõiki uusi Eesti Panga Nõukogu liikmeid.

---

4. 16:52 Päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (128 UA) teine lugemine

16:52 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine, neljas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu 128 teine lugemine. Palun siia ettekandjaks õiguskomisjoni liikme Tarmo Kruusimäe.

16:52 Tarmo Kruusimäe

Hea esimees! Head vabariigi vardjad! Ka mina kasutan võimalust siin puldis õnnitleda kõiki Eesti Panga Nõukogu uusi liikmeid. Minu palavad tervitused teile kõigile!

Nüüdseks oleme presidendi tagasilükatud seaduse menetlemisel jõudnud siiamaale, et meil on teine lugemine. Kolleeg vaatab juba kurja pilguga, kas ma luban endale vaba tõlgendust, aga ma arvan, et kuna meie tänane päevakord on pikk ning ilmselgelt olete te kõik meie menetluslike otsustega juba tutvunud ja teate, et meil oli kaheksa muudatusettepanekut, millest komisjon arvestas seitset, siis loen ette ainult selle kohustusliku osa, mis alati tuleb ette lugeda.

8. juunil kogunes õiguskomisjon järgmises koosseisus: Marek Jürgenson, Uno Kaskpeit, Kert Kingo, Toomas Kivimägi, Tarmo Kruusimäe, Heljo Pikhof, Urve Tiidus ja Vilja Toomast ning komisjoni ametnikud Raini Laide ja Linnar Liivamägi. Kutsututest olid kohal Justiitsministeeriumi õiguspoliitika asekantsler Kai Härmand, Siseministeeriumi pääste, hädaabi ja kriisireguleerimise asekantsler Viola Murd, Siseministeeriumi õigusosakonna juhataja Heddi Lutterus, Siseministeeriumi teabeseireosakonna nõunik Helen Ojamaa-Muru, Häirekeskuse peadirektor Kätlin Alvela ja Riigikogu avalike suhete osakonna kommunikatsioonijuht Epp-Mare Kukemelk.

Teine oluline moment on meie menetluslikud otsused. Otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 15. juunil 2020. aastal. Selles küsimuses saavutasime valdavas enamuses konsensuse, nende seas, kes olid veel istungile jäänud. Ja teiseks otsustati teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, juhul kui teine lugemine lõpetatakse, kusjuures kolmas lugemine toimuks ülehomme, 17. juunil 2020. aastal, ning viia läbi lõpphääletus. Jälle saavutasime konsensuse nende seas, kes kohal olid: Marek Jürgenson, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Kert Kingo, Toomas Kivimägi, Tarmo Kruusimäe, Urve Tiidus ja Vilja Toomast. Palun eelnõu toetada!

16:55 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Täpsustuseks ütlen, et iga Riigikogu liige võib esitada kaks küsimust ja küsimuse pikkus on üks minut. Taavi Rõivas, palun!

16:55 Taavi Rõivas

Aitäh! Hea ettekandja! Delikaatsete isikuandmete käitlemine on tõsine teema. Suur osa Eesti e-riigi usaldusväärsusest põhineb sellel, et kui näiteks e-tervises on kirjas mõni epikriis või diagnoos, siis juhul, kui mõni arst seda vaatab, jääb selle kohta jälg. Nüüd koroonakriisi ajal lisandus arstide ja tervishoiutöötajate kõrval nende andmete vaatlejate hulka ka anonüümne Terviseamet, mille puhul ei jää jälge, kes konkreetselt neid andmeid vaatas ja mida täpselt ta selle infoga tegi. Minu küsimus on järgmine: kas te olete veendunud, et selle kriisi ajal jälgiti detailselt seda reeglistikku, mis Eestis praegu delikaatsete isikuandmete vaatamise, käitlemise ja edasisaatmise kohta kehtib?

16:56 Tarmo Kruusimäe
Tänan! See on tõesti hea ja väga sisukas küsimus, aga kahjuks on sellega jäädud natukene hiljaks. Komisjonis me sellist küsimust ja sellest vaatenurgast seda asja ei käsitlenud.

16:57 Esimees Henn Põlluaas
Hanno Pevkur, palun!

16:57 Hanno Pevkur
Aitäh! Hea ettekandja! Ma olen veendunud, et komisjon käsitles sisuliselt ka seda, mida me tahame muuta või mida koalitsioon soovib presidendi ettepanekuga teha. Aga ma ei kuulnud teie ettekandes grammi eestki seda, mida need muudatusettepanekud endas sisuliselt kätkesid ja mille poolt keegi komisjonis oli või ei olnud. Te ütlesite ainult, et üks muudatusettepanek jäi arvestamata ja ülejäänuid arvestati. Sisuline mure on ju ikkagi see, kes terviseandmetele ligi pääseb ja kuidas me selle olukorra, et seal oli vastuolu põhiseadusega, lahendame. Teie ettekanne võinuks kätkeda ka seda. Äkki te selgitate meile, mis on need sisulised muudatused, mille üle me siin praegu otsustama hakkame. Kas presidendi etteheidetu on nüüd kõrvaldatud või mitte?

16:58 Tarmo Kruusimäe
Tänan! Lihtsalt öeldes jah, presidendi etteheidetu on Justiitsministeeriumi ja Siseministeeriumi koostöös saanud õigusselguse ning kõige suuremad hirmud on juba maha maetud. Siin oli küsimus ikkagi tegelikult selles, kuidas me saame seda hädaabi ... Nüüd ma pean muidugi vaatama, kuidas see juriidiline sõnastus täpselt oli. Ma olen lihtsalt kimbatuses – tahaks niimoodi joviaalselt esineda ja anda hinnangu, kuidas meil seal komisjonis töö toimus, samas töökaaslased ütlevad, et jää ikka raamidesse, proovi olla vaoshoitud. Meil oli kaheksa muudatusettepanekut, millest kolm viimast puudutasid lihtsalt kuupäeva. Ma võin need uuesti ette lugeda, aga siis ei ole vaja, et keegi jälle teataks siin saalis, et ka tema omab lugemisoskust.
Aga ma tulen sulle, hea Hanno, ikkagi vastu ja võtamegi ette kohe esimese muudatusettepaneku. Kus ta meil siin oli? Nii, arutelu toimus kriisiinfo teenuse üle ja see sai nüüd õigusselguse nimel täpsemaks defineeritud. Kui on vaja, siis ma võin selle selgituse ette lugeda: "Päästeseaduses defineeritakse kriisiinfo teenuse mõiste. Kriisiinfo teenuse puhul informatsiooni töötlemine jaguneb kaheks: esiteks, teabe ja käitumisjuhiste andmine, ning teiseks, arvatavate kannatanute kohta päringu alusel lähedastele info andmine. Kriisiinfo teenuse teabe ja käitumisjuhiste andmiseks saab tellida riigiasutus või kohaliku omavalitsuse üksus, kel on sõlmitud Häirekeskusega vastavasisuline leping. Kui kriisiinfo teenuse osutamisel tekib vajadus anda päringu teel infot arvatavate kriisiolukorras kannatanute kohta, siis vastava otsuse saavad teha vaid neli asutust oma pädevuse piires: Terviseamet, Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitseiamet. Samuti on muudatusega seaduse teksti toodud avatud loetelu sündmustest, mida käsitatakse erakorralistena ja mille puhul on võimalik otsustada arvatavate kannatanute kohta andmete andmine eelmises lauses nimetatud neljal asutusel." See oli üks muudatus. Teise muudatuse kohta võin teile ka lihtsalt selgituseks öelda, et jälle sooviti täiendada kriisiinfoga seonduvat. Siis tuli Reformierakonna ettepanek, mis ei leidnud toetust ja mille selgituses oli viidatud ka Ülle Madise sõnadele. Siis oli Häirekeskuse kõneside salvestisi puudutav muudatus. Viies muudatusettepanek on meil ... (Lehitseb pabereid.) Nii, siin on Reformierakonna ettepanek. Neljas, viies, jah! Et õigusselgust saada, siis muudatusettepaneku puhul ... (Taas lehitseb pabereid.) Seadusesse lisatakse muudatusettepanekuna kogu see regulatsioon, mis esialgu oli kavandatud esitatama ministri määruse tasandil. Sellega oli seotud Vabariigi Presidendi etteheide seadusandjale, et terviseandmete liigutamine ja kättesaadavus peaks olema seaduse tasandil reguleeritud. Ja nii see saigi nüüd reguleeritud.
Nagu ma ütlesin, olid ülejäänud kolm muudatust seotud lihtsalt kuupäevadega, mis ajast midagi juhtuma hakkab. Ma loodan, et see vastus oli ammendav.

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Toomas Kivimägi, palun!

17:02 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Juurdepääsu laiendamist delikaatsetele isikuandmetele põhjendati eelnõu menetlemise algusfaasis ennekõike nn eriolukorraga, mis meil oli ja lõppes. Kas komisjonis oli juttu ka sellest, kas eriolukorra ajal tekkis kordki vajadus selle võimaliku seadusemuudatuse järele? Kas kordki selle eriolukorra ajal oleks olnud vaja seda seadusesätet kasutada või mitte? Ja teiseks, sa ütlesid alguses, et saavutasite valdavas enamuses konsensuse. Kas see ei olnud siis päris konsensus? Kas midagi oli puudu, et sa rääkisid valdavas enamuses konsensusest? Või oli see siiski konsensus?

17:03 Tarmo Kruusimäe

Tänan! Ma alustan tagantpoolt. Võib-olla oli see minu sihuke meelevaldne tõlgendus, aga mõte oli selles, et kui meil alguses olid arutelul kohal kõik komisjoni liikmed, kuid vahepeal üks liige lahkus, siis nende seas, kes järele jäid, oli konsensus. Seega, selle isiku arvamus, kes istungi lõppfaasist enam osa ei võtnud, jääb dokumentides fikseerimata. Selleks aga, et ajaloo annaalide uurijate jaoks oleks asi selgem, rääkisin valdavast konsensusest, mis kõlab pehmendavalt. Ma ei taha kellelegi ette heita, et ta justkui poleks tahtnud sellest huvitavast diskussioonist osa võtta – ta võttis, aga ilmselt tegi ka muid tähtsaid riigimehe või -naise igapäevaseid toimetusi.
Aga nüüd see esimene küsimus, ja see on huvitav. Jah, tõesti, me saime teada, et ega keegi ikka ei küsinud küll, kus tema lähedane sel hetkel oli. Aga see seadus toodi Riigikokku menetlemisse tegelikult juba eelmise aasta detsembris ja siis oli ettepoole vaadates näha, et võib tulla selliseid olukordi, kus toimub mingisugune sündmus, mille tagajärjel väga palju inimesi lihtsalt hospitaliseeritakse, viiakse haiglatesse, ja teised inimesed hakkavad neid otsima. Meie äsjase pandeemia ajal ei olnud neid inimesi nii palju, kes oleks haiglasse viidud. Kõik lähedased ikkagi teadsid. Selles suhtes oli tegemist hea ja õnneliku juhtumiga. Aga tahad rahu, siis valmistu sõjaks – on üks selline vanasõna. Seadused peavad olema ka ettenägevad, võib tulla teisi juhtumeid, mis on tunduvalt suuremad ja mastaapsemad. Ja ma arvan, et selles suhtes on kõik õige. Aga see võib viidata ka sellele asjale, et täna on olukord selline, et kui inimene haiglast välja kirjutatakse, siis umbes viie päeva pärast hakkavad need andmed liikuma. Ma arvan, et töö selle kallal ilmselgelt käib edasi – et kuidas oleks võimalik. Aga peamised hirmud, mis minu meelest komisjonis üleval olid, said ju kõik ikkagi maha rahustatud. Terviseandmetes ei hakka ükski vabatahtlik väga meelevaldselt siblima ja ei hakka toimuma info väärkasutamist.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Hanno Pevkur, palun!

17:05 Hanno Pevkur

Aitäh! Ma arvan, et peamine murekoht ei ole saanud lahendust, sest on põhimõtteline vaidlus, kas avaldada terviseandmed ka kellelegi teisele peale arstide – ja loomulikult inimese enda – või mitte. See on ju tegelikult see vaidlus, mida me oleme siin kogu aeg pidanud. Ja ma olen isiklikult sügaval veendumusel, et seda ei peaks tegema. Meil on võimalik leida ka muid lahendusi, ilma et kellelgi võimaldataks terviseandmetele ligi pääseda. Ei saanud seda luba Kaitseressursside Amet sellisel kujul, nagu nad tahtsid – mis võiks olla veel kuidagi põhjendatud –, ja ei ole seda aegade jooksul saanud teisedki, kes on ligipääsu palunud. Kas te käisite komisjonis ka kogu selle protsessi läbi? Me teame, et praegu kulub viis päeva, enne kui epikriisid digilukku jõuavad ja nähtavaks muutuvad. Kas te käisite komisjonis kogu selle protsessi läbi ja teil on komisjonis olemas veendumus, et see asi ka tegelikult toimib, isegi kui seda tegelikult vaja ei ole? Kuidas see protsess sisuliselt välja näeb, teades, et kõik inimesed ei taha oma lähedastele terviseandmeid avaldada, sh fakti, kas ta on haiglas või ei ole?

17:06 Tarmo Kruusimäe

Tänan! Me käisime selle teema olemuslikult läbi, igaüks sai kuulata Viola ja Kai juttu. Kas see jutt oli veenev? Ma ei oska öelda, kuidas erinevad komisjoni liikmed sellesse suhtusid. Mina mõtlesin kaasa, ma sain asjast aru. Ma saan lähtuda siin isiklikust kogemusest, ma ei saa öelda, mida teised komisjoni liikmed tegid. Aga ma sain aru, et meil oli esimest korda eriolukord. Ja ma kujutan ette, vaadates neid näiteid, mis sinna eriolukorra loetelusse on lisatud, ja tuginedes võib-olla ka sellele juhtumile, kui inimesed Padaorus lumevangi jäid ja neil akud tühjaks said – milline paanika võis tol hetkel lastevanematel olla –, et meil on nendest midagi õppida. Mina endiselt ei usu, et inimesed, kes on kas Siseministeeriumi või Sotsiaalministeeriumi töötajad ja kes pakuvad Häirekeskusele vabatahtlikuna oma

abi ja kellel juba on ligipääs kõikidele nendele andmetele, peaksid Häirekeskuses vabatahtlikuna töötades täitma mingisuguseid muid ülesandeid kui see, milleks nad on ennast vabatahtlikult pakkunud. Seega, me käisime need teemad läbi ja minul isiklikult küll selles suhtes hirmu ei tekkinud, et nüüd on kusagil mingisugune hall ala, mida keegi, kes on iga päev nende andmete ligi, võib ära kasutada nii, et näiteks tuttav ajakirjanik helistab ja ütleb, et ma olen see ja see, räägi, kas sel inimesel on näiteks ludomaania. Ma ei näinud sellist probleemi.
Ja see kolmas küsimuse moment, hea Hanno – üks väike moment oli sul seal veel. See puudutas seda, et kui inimene keeldub oma andmete avaldamisest. Vaat sel teemal olen ma võib-olla kõige nõrgem lüli siin rääkima. Nimelt, ka mulle tehti koroonatest ja siis tuttav meedik vaatas, aga ei leidnud minu andmeid. Ma ei tea, võib-olla oli mingi jama. Muid asju me nägime, aga seda infot seal küll üleval ei olnud. Pärast ta ütles, et leidis selle kuskilt mujalt. Võib-olla oli küsimus minu tööarvutis. Ta ütles, et olin negatiivne, kuigi ma olen ise nihukese positiivse olemusega. Aga see, et mõni inimene ütleb, et osa pereliikmeid ei peaks tema kohta teada saama – no igaühel on see õigus. Mina enda arvates ei ole oma andmeid lukku pannud. Küll aga tean selliseid juhtumeid, kus inimesed soovivad, et kui nad on näiteks uues kooselus, aga mingitel põhjustel jäänud veel abiellu, siis teavitataks ikkagi seda uut elukaaslast, mitte vana. See võimalus inimesele jääb. Seega, mitte keegi ei riku teiste inimeste õigusi, kui ta laseb oma isikuandmed või haiglaandmed lähedaste jaoks lukku panna. Ükskõik, mis põhjused tal selleks on.

17:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Taavi Rõivas, palun!

17:10 Taavi Rõivas
Aitäh! Hea ettekandja! Igaühe isikukoodi on tegelikult üsna lihtne avalikest andmetest leida ja seetõttu saab huvitatud isik igaühe kohta neid päringuid teha. Mina näen selles küll potentsiaalset ohtu. Inimesel endal on ju tegelikult haiglasse sattudes võimalik öelda, kes tema lähedastest seda infot saab, ja see ring piiritleda. Ülejäänud saavad selle kas tema kaudu või ei saa üldse. Küllap on ka selliseid juhtumeid, kus lähedased inimesed – emad, isad, lapsed – ei suhtle omavahel või mingil põhjusel ei taha, et teine inimene nende delikaatsed isikuandmed kätte saab. Pealegi ei sobi selliste andmete telefoni teel andmine kuidagi 21. sajandisse, eriti Eestis. Minu küsimus on järgmine: kas te ikka kaalusite põhjalikult seda varianti, et inimene ise saaks haiglasse sattudes kindlaks määrata, kes seda infot saab ja kes mitte, nii nagu see varem on toimunud?

17:11 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea küsimus! Ma ütlen seda, et loomulikult see õigus nendele inimestele jääb. Aga kas seda peaks tegema alles siis, kui sa haiglasse satud? Väga paljud inimesed, kes haiglasse satuvad, on võib-olla mingil määral afektiseisundis ja näiteks mina arstina nende soovi võib-olla sõna-sõnalt ei võtaks. Näiteks siis, kui sa satud erakorralise meditsiini osakonda ja ütled, et ei taha mitte kellelegi infot anda. Ei, see ei ole naljakas! No ütleme, et sul on üks jäse ära – sellises olukorras ei ole sa ju väga adekvaatne, sa oled keskendunud ikkagi sellele, et tahaks jäseme tagasi saada. Keskendud sellele ja siis ütled, et ma ei taha mitte kellelegi enda andmeid anda.
Nüüd, ma olen natuke nagu teist meelt. Juhtub õnnetus, sa näed seda inimest ja sul on vaja teha mingisugused meditsiinilised toimingud – ma ütlen, et ma olen meditsiinis väga nõrk –, näiteks on vaja teha vereülekanne või midagi muud üsna kiiresti, või keegi ütleb, et tuleb midagi teha. Võtad auto esmaabikapist vajaliku asja ja teed talle süsti. Aga sa tahaksid enne teada, kas see inimene on selle rohu vastu allergiline või ei ole. Ma leian, et sellisel hetkel võiks see info ju tegelikult kättesaadav olla. Näiteks siis, kui kiirabi ütleb, et me jõuame kohale kaheksa minutiga, seni anna esmaabi. See on minu seisukoht, mõistad? See on minu seisukoht.
Aga komisjonis me jäime tegelikult ikkagi selle juurde, et kui inimene tahab oma isikuandmed lukku keerata, siis ta saab need lukku keerata. Ja nagu see kriis näitas, ei küsinud viie päeva jooksul neid andmeid mitte keegi mitte kordagi. Ent mis puudutab seda, et ajakirjanik peaks tahtma mängida inimese isikukoodiga, et saada kätte mingisugused andmed, siis on tal tunduvalt lihtsam variant – ta võib ju mängida medõde ja lihtsalt minna kohale hetkel, kui doktor on kuskil mujal, ning saada andmed kätte tunduvalt lihtsamalt. Aga ma arvan, et ajakirjanikud ei lähe seda teed.

17:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Madis Milling, palun!

17:13 Madis Milling
Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud ettekandja! Täna me oleme situatsioonis, mis minu arvates on pehmelt öeldes väga absurdne. Isegi Kaitseressursside Ameti juures kutsealuste meditsiinikomisjonis töötav professionaalne arst ei pääse ligi kutsealuse terviseandmetele, kui kutsealune ise selleks luba ei anna. Minu küsimus on järgmine: kas kaalukausid ei ole tibake paigast ära, kui tahame anda Häirekeskuse juures töötavale vabatahtlikule suuremad õigused, kui on Kaitseressursside Ameti juures töötaval kutselisel arstil?

17:14 Tarmo Kruusimäe
Tänan! Seda me ei arutanud. Päriselt. Me ei arutanud seda, sest me ei andnud kellelegi neid õigusi ega laiendanud neid. Me ilmselt kujutame sinuga samamoodi ette, et kui inimene helistab ja ütleb, et ta on see ja see, kas tema isa või ema on praegusel hetkel viidud kuskile haiglasse, siis ei hakka keegi talle telefonitsi haiguslugu ette lugema ega midagi. See oli kriisiabiinfo ja selle telefoniliini mõte. Rohkematele isikuandmetele ta ligi ei saa. Seda öeldi meile komisjonis korduvalt, ta lihtsalt ei näe neid. Tehniliselt näed sa ainult nii palju, kui sul on vaja. Aga ma möönan, et seesama inimene, minnes järgmisel päeval oma tavatöö juurde ja olles nende andmetega kokku puutund, saab võib-olla neid andmeid vaadata. Kuid ma eeldan, et need inimesed on läbinud korraliku kontrolli ja nad teavad, et neile usaldatud informatsiooni tuleb käsitseda vastutustundlikult.

17:15 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Jevgeni Ossinovski, palun!

17:15 Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Esiteks märkus: inimeste põhiõigusi puudutavad küsimused vajavad õigusriigis juriidilist täpsust ja sellest tulenevalt on teie suhteliselt maitsetu klounaad sellel teemal ausalt öeldes täiesti kohatu. Nüüd aga küsimus. Te ütlete õiguskomisjoni poolt eelnõu § 1 lõike 12 punktis 2^4 seda, et Häirekeskusele jääb võimalus pärida tervise infosüsteemist inimeste andmeid. Sellesama sätte viimane lause ütleb, et kriisiinfo teenuse osutamisel ei töötle Häirekeskus arvatava kannatanu terviseandmeid. Kas te võiksite selgitada, milliseid andmeid komisjoni teada tervise infosüsteemis veel hoitakse, mis ei ole terviseandmed, aga mille kohta päringuid tehakse? See, kas inimene saab kuskil ravi või mitte, võib samuti osutuda väga delikaatseks küsimuseks ja kindlasti puudutab see tema tervist. Mille alusel jõudis komisjon järelduseni, et need ei ole terviseandmed?

17:16 Tarmo Kruusimäe
Tänan! See läks nüüd üsna heaks küsimuseks. On näha, et te olete olnud sotsiaalminister, te olete näinud neid ilusaid keerulisi konstruktsioone, mis on tegelikult, ütleme, meediku jaoks ainult lups-lups, väga lihtne, on ju. Kui ma nüüd oma seisukoha ütleksin, esitledes seda komisjoni seisukohana, siis ma ületaksin piire, mis mulle on pandud. Ei, valdavas enamuses komisjon ei näinud väga suurt probleemi, pärast seda kui vastava ala spetsialistid olid vastanud, mida sealt näeb ja mida ei näe. Meile ei tehtud sellist klassiekskurssiooni, et meid oleks päriselt kohale viidud ja arvuti lahti tõmmatud ja näidatud, mida näeb ja mida ei näe. Heausksete inimestena saime aru, et see on lihtsalt esmase tule kustutamine, kui inimene tahab teada, kus tema lähikondlane on – on ta kuskile haiglasse viidud või ei ole. Selle informatsiooni saab ta kätte. Seda, milline veregrupp tal on, või midagi muud – neid andmeid ei peaks vabatahtlik nägema. Ja vastavalt sellele ei ole ka edasine informatsioon vabatahtlikule kättesaadav, sest arvutisüsteem on sellisena üles seatud.

17:17 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Urmas Kruuse, palun!

17:17 Urmas Kruuse
Austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Arvestades eelmise kolleegi küsimust, siis ma olen lausa hämmastunud, et te neid asju läbi ei arutanud. Kuidas te seda siis otsustada saite? Kui te enne

ütlesite, et neli ametkonda saavad endale õigusi juurde, siis minu arust unustasite te ära kõige tähtsama – selle, millised õigused on sellel isikul, keda see puudutab. Üks kõige suurem diskussiooniteema, mille üle me praegu vaidleme, on tegelikult see, kas keegi võiks ilma puudutatud isiku nõusolekuta veel päringuid teha ja kui jah, siis kes. Küsimus on tegelikult selles, et praeguses süsteemis on meil võimalik määrata kontaktisik, kellele saab helistada, mis tähendab seda, et see võimalus on lähikondlastel või usaldusisikul olemas. Täiendav võimalus tekib siis, kui me satume teadvusega haiglasse või erakorralise meditsiini osakonda. Mis kuramuse probleemi me tegelikult ikkagi lahendame? Kellel seda vaja on? See, kui te ütlete, et inimesed võivad oma tervisega seotud isikuandmed kinni panna, tähendab seda, et see süsteem, mis on üles ehitatud usaldusele, võib ühel hetkel õhku lennata. See oleks kahju kogu riigi tervisearenduse koha pealt.

17:19 Tarmo Kruusimäe

Tänan! Mis asja me siis arutame? Me arutame seda asja, et meil oleks õiguslik alus inimeste jaoks, kes tulevad Häirekeskusesse vabatahtlikult panust andma, sest Häirekeskus on võib-olla üle koormatud ja sealsed inimesed vajavad samuti puhkust. Tulevad inimesed, kellel juba on tegelikult õigus neid andmeid töödelda, aga nad tulevad Häirekeskusesse vabatahtlikuna tööle. Selleks peaks olema seaduslik alus, et mitte keegi pärast ei ütleks, et see on vabatahtlik ja kuidas see asi on ikkagi juriidiliselt fikseeritud. Me tulime siia õigusselgust looma. Nüüd me ilmselt anname neile selle õiguse, et vabatahtlikuna saavad nad täpselt nii palju infot, kui on vaja.
Ja muideks, hea Urmas, ma ütlen sulle, et mina usaldan tegelikult seda, et kui arvutis on mingisugune süsteem, siis rohkem sealt informatsiooni ei saa. Ma tahan sulle rääkida lihtsa loo. Ma jäin töötuks, kuid ei kvalifitseerunud töötukassas sellepärast, et tuli välja, et osaühing, mille juhatuse liige ma olin, oli Tartu Maakohtus lihtsalt likvideerimisel ja kõik. Edasi ei saanudki töötukassa inimene midagi teha. Kui see asi sai lahendatud, tuli aga välja, et ma olen Tallinna Kristiine linnaosa halduskogu liige ja kõik – ma olevat tööl ja ei saa enam toetust. Pidin viima paberi, saad aru, selle kohta, et ma ei saa sealt töötasu ja sissetulek ei ole pidev. Arvuti lihtsalt ei lasknud enam edasi teha. Ma proovisin vahetada inimesi, kes neid asju menetlesid, kolmandaga õnnestus. Sain teada ka selle, et näiteks Tallinna volikogu esitab siiamaani linnavolinikele palgatõendi. Kuid kus on toimunud palgaläbirääkimised? Ütle, miks ma peaksin uskuma, et kui inimene nüüd Häirekeskuses tahab terviseandmeid näha, näeb ta neid kordades rohkem. Ma arvan, et need süsteemid toimivad. Ega IT-meestele niisama neid asju välja makstaks, kui tuleks välja, et süsteem on ligadi-logadi ja kuskilt tagauksest saab ikkagi sisse minna ja surfata ja isikuandmeid muuta. Ma arvan, et see süsteem on üsna töökindel. Ja see on ikkagi tulevikku suunatud. See, et meil praeguseks hetkeks epideemia esimene laine on niimoodi hästi üle läinud, ei tähenda, et elu olekski lill või et ei võiks tulla mingeid ootamatusi. Selleks me peamegi valmistuma. Ja ma ei arva, et need inimesed, kes vabatahtlikuna panustavad, läheksid sinna mingist teisest ideest kantuna, et kuidagi seda õiguslikku auku või avaust isiklikes või kellegi teise huvides ära kasutada.

17:21 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

17:22 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea juhataja! Selle eelnõu algses versioonis sisaldus üks väga põhimõtteline ja ohtlik inimese terviseandmeid puudutanud muudatus. Te tahtsite tulevikus eri- ja kriisiolukordades avada inimese tahtest sõltumata tema tervise- ja isikuandmeid, info selle kohta, millise arsti juures ta on käinud ja millises tervishoiuasutuses viibinud. Tahtsite selle info avada kolmandatele isikutele. Nüüd te olete oma ettekande käigus väitnud, et inimesel on jätkuvalt ka pärast selle seaduse vastuvõtmist õigus otsustada, kes tema andmetele ligi pääseb ja kes ei pääse. Ma palun, et te selgitaksite, kuidas siis sellega on. Kas selle eelnõu järgi on nii, et ka tulevikus inimene ise otsustab, kellele edastatakse infot tema tervishoiuasutuses viibimise või arsti juures käimise kohta, ja kui ta otsustab, et seda võib edastada ainult ühele inimesele, siis mitte keegi teine selle kohta ka edaspidi infot ei saa, või on tulevikus ikkagi nii, et need andmed avatakse ning see info, millise arsti juures inimene on käinud ja millises haiglas ta on viibinud, saab kättesaadavaks ka kolmandatele isikutele? Kumba pidi on? Palun seletage see lahti.

17:23 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea küsimus! Ütlen täpselt nii, nagu see on igal pool: selle kriisi- või hädaabitelefoni puhul saab esitada ainult neid küsimusi, kas inimene on haiglasse viidud või ei ole. Ja see on nüüd täpselt sedasi, kuidas see informatsioon sealt tuleb, kui ta on haiglast välja kirjutatud. Nüüd, siiamaani olen mina asjast aru saanud nii, et tänasel hetkel on meie kõigi andmed ilmselt avalikud, kuigi mina ei oska enda andmeid vaadata. Aga ma ei ole neid ka kinni keeranud. Õigus oma andmed salastada inimesele jääb, kui ta ei soovi, et keegi teine oleks tema kontaktisik. Seda õigust keegi kelleltki ära ei võta. Me lihtsalt anname hädaabi- või kriisitelefoni puhul õiguse, et kui seal on vabatahtlikud, siis nad saaksid lihtsalt küsida – jah, lihtsalt küsida –, kas see ja see inimene on paigutatud haiglasse või mitte. Aga kui sa tahad teada saada, kes on arsti juures ja kuskil mujal, siis selliseid andmeid on sul tunduvalt lihtsam saada haiglatest, sest seal sellist kontrolli ei ole, nagu seda on praegusel hetkel eelnõus näha hädaabitelefoni puhul.

17:24 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Liina Kersna, palun!

17:24 Liina Kersna
Suur tänu, hea juhataja! Austatud ettekandja! Te ütlete, et loote õigusselgust. Väga tore, et te õigusselgust loote. President ütles seda seaduseelnõu tagasi saates, et seda eelnõu ei ole tal võimalik välja kuulutada ka seetõttu, et seaduses ei ole täpselt kirjas, mis asi on kriisiolukord. Kas te arutasite seda komisjonis? Ja kui arutasite, siis kuidas te kriisiolukorra defineerisite?

17:25 Tarmo Kruusimäe
Tänan! Nii, see peaks meil siin dokumentides olemas olema. Siin on kriisiinfost, selle üle käis meil arutelu … (Lehitseb paberites.) Minu mäletamise järgi me kriisiolukorda kui sellist ei defineerinud, me defineerisime pigem kriisiinfot, arutelu käis ikkagi selle üle, mis asi on kriisiinfo ja kriisiinfo teenus. Ühes teises seaduses oli meil vaja fikseerida, mis on eriolukord ja mis on hädaolukord, ja ilmselgelt tuleb siin tugineda mingitele teistele aktidele. Murekoht oli kriisiajal edastatav info ehk kriisiinfo ja kriisiinfo teenus ehk hädaabitelefoni teel info edastamine inimestele, kes seda vajavad – noh, et kui lähikondsed helistavad ja küsivad. Me komisjonis ei asunud otsima kriisi definitsiooni ja kui ma nüüd natukene meenutan, siis esimese lugemise ajal ma ütlesin, et see inimene, kes suudab defineerida kriisiolukorra – oli see vist nii, eks ju? –, saaks ilmselt võib-olla mingi päris suure tunnustuse osaliseks, sest seda nähtust ei ole siiamaani päris erinevates riikides suudetud defineerida.

17:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Hele Everaus, palun!

17:26 Tarmo Kruusimäe
Ma arvan, et ma mäletasin õigesti.

17:26 Hele Everaus
Austatud istungi juhataja! Austatud esineja! Ma eelmine kord lahkelt pakkusin, et võin teile seletada, mida tähendavad tervisega seotud isikuandmed ja miks neid kaitstakse, aga teil ei olnud aega. Nojah, see selleks. Täna ma kahjuks näen, et teil põhineb kõik usul ja armastusel ja sellel, et need inimesed, kes sinna lähevad, teavad kõike. Mul on kaks küsimust. Mis andmeid tahetakse saada, kui neid andmeid sellest süsteemist ei saa, sest mitte mingisuguseid andmeid digiloos ei ole, seni kuni inimene pole haiglast välja kirjutatud või ära surnud? Vabatahtlik ei saa sealt neid andmeid. Aga kui ta sinna süsteemi juba sisse saab, siis sealt saab ta kätte kõik muud andmed. Ma ütlen teile, et näiteks mina arstina ei tohi minna selle inimese digilukku, kes ei ole minu vastuvõtule registreerunud ja kes ei ole minu juures käinud. Mina ei tohi minna. Aga vabatahtlik, kes juhuslikult valitakse telefonile – temale antakse seadusega see õigus. Ma ütleks, et see on tegelikult praegu meie inimeste väga suur petmine.

17:28 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea küsimus! Ma alustan tagantpoolt. Ma usun seda, kui te ütlete, et teil ei ole õigust minna inimese digilukku, kui ta ei ole teie vastuvõtule tulnud. Aga ma ei saa aru sellest, miks te arvate, et vabatahtlikul on võimalik minna tema digilukku, kui meile kinnitati – meile kinnitati! –, et inimene ei saa tervise infosüsteemist rohkem andmeid. See, millele te viitasite ja millele me siin korduvalt oleme viidanud, et äsjase eriolukorra ajal ei tulnud mitte ühtegi telefonikõnet ja et tänane olukord on selline, siis olgu öeldud, et president ei saatnud seda seadust mitte sellepärast tagasi, et kuulge, alles viie päeva jooksul, pärast seda kui inimene haiglast välja kirjutatakse, saab infot vms, vaid küsimus oli lihtsalt selles, et vabatahtlikele antaks seaduslik õigus juhuks, kui keegi helistab ja küsib. Võib-olla nad oleks siis sel hetkel vastanud sedasi, et jah, meil puuduvad praegu need andmed, proovige kuskilt mujalt küsida, sest nad rohkem õigusi ei saanud. Keegi hakkab, saad aru, samamoodi kahtlustama ja see oligi see probleem, millepärast see asi siia tagasi tuli. Nüüd sai seaduseelnõusse kirja, et jah, vabatahtlikud saavad öelda ainult seda, juhul kui keegi küsib, ja siis tehakse küsimuste abil kindlaks, kas küsija on lähikondlane, kas tal on vastav õigus või ei ole seda. Ma eeldan, et sinna tuleb peale ka see, kui inimene on öelnud, et kõikidele minu küsimustele vastab näiteks see konkreetne kontaktinimene. Aga seda me küll ei arutanud, kas vabatahtlik näebki siis ainult seda, et tuleb peale näiteks Tarmo Kruusimäe ja telefoninumber ning et pöördutagu nende küsimustega tema poole. Seda me tõesti ei arutanud.

17:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Jevgeni Ossinovski, palun!

17:30 Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Et stenogrammi lugejatele vale muljet ei jääks, tuleb siiski ära õiendada, et Eestis ei ole terviseandmed avalikud. Need on väga rangelt kaitstud ja, tõepoolest, peaaegu mitte keegi peale raviarsti neile ligi ei pääse. Inimene ise pääseb, kui ta seda oskab. See on muidugi tõsi – teie väide, et kui ta ei oska, siis ta seda teha ei saa. Aga avalikud need andmed ei ole. Nüüd küsimus. Esimesele küsimusele vastates te niimoodi jutustasite sellest mööda, aga see on fakti ja printsiibi küsimus, siin ei saa lihtsalt niimoodi mööda jutustada. Kas punkt 2^4 tähendab seda, et haiglas viibimise fakt koos kellaajaga ei kuulu komisjoni arvates terviseandmete hulka? Millel selline definitsioon põhineb? Ja teiseks, mis puudutab inimeste ringi, kes seda infot saavad, ja seda, kuidas neid tuvastatakse – president oma otsuses ütles, et põhiõiguste seisukohast olulised küsimused peab seadusandja ise ära otsustama, mitte delegeerima vastavat laia otsustuspädevust täitevvõimule. See oli üks põhjus, miks seda seadust välja ei kuulutatud. Kuidas see nüüd ära on lahendatud? Tahaks seda teada.

17:31 Tarmo Kruusimäe
No ma saan siin vaadata ainult seda, mis meil küsimuste-vastuste voorus kõne all oli, eks ju, seda, mis mul siin protokollis on olemas. (Otsib paberitest.) Mina jään küll praegu selle vastuse juurde. Ma ütlen, et need on niisugused head ja täpsed küsimused. Ma muidugi küsin kohe vastu, et miks ei esitanud selliseid küsimusi nende spetsiifiliste asjade kohta teie esindaja. Nüüd tagasi vaadates räägime rahulikult, aga tol hetkel oli meil komisjonis seda emotsiooni ikkagi väheke rohkem. Need spetsiifilised asjad, mida oleks võinud selle eelnõuga reguleerida, oleks minu arvates olnud mõistlik seal ära reguleerida. Ma arvan, et tagantjärele tarkus on täppisteadus, ja ma arvan, et mingisuguseid puudujääke on selles seaduses võib-olla veel, sest kui seda vaadatakse, siis leitakse veel mingi asi, mida ei saa reguleerida. Kuid peamine, millest see hea idee oli kantud – selle kohta saan ma vastata niimoodi, et seadusesse lisatakse muudatusettepanekuna kogu see regulatsioon, mis oli esialgu kavandatud ministri määruse tasandil.
Ma loen selle teksti protokollist ette: "Sellega oli seotud Vabariigi Presidendi etteheide seadusandjale, et terviseandmete liigutamise ja kättesaadavuse informatsioon peaks olema seaduse tasandil reguleeritud. Viola Murd sõnas, et algselt määruse tasandile planeeritud regulatsioon on toodud seaduse tasandile eesmärgiga anda veelgi enam kindlustunnet, et kuidas protseduur täpselt käib. V. Murd tõi veel kord välja, et need neli asutust, kes saavad kannatanu informatsiooni andmise otsustada, on Terviseamet, Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet. Ühtlasi saavad need asutused ka otsustada, et informatsiooni ei anta välja kriminaalmenetluse või kurjategija väljaselgitamise huvides. Siseminister teeb määruse selle kohta, kes on lähedane ja kuidas täpselt

toimub tuvastamise protseduur. Kui on olemas vähimgi kahtlus, et informatsiooni küsija ei ole kannatanu lähedane, siis esitatakse kontrollküsimusi ja samuti kontrollitakse andmeid ka rahvastikuregistrist. Kai Härmand lausus, et proportsionaalsuse nõue ei ole ainult antud seaduses, vaid ka andmekaitse üldmääruses, kus on kaalumise protseduuri selgitatud. Kaalumise protseduur on olemas nüüd ka antud seaduses ja olemas on ka regulatsioon küsitlemise kohta. Nende protseduuride järgimist saab järelevalve korras kontrollida. Üldine järelevalveorgan on eelkõige Andmekaitse Inspektsioon, samuti saab järelevalvet teostada õiguskantsler ning konkreetse vaidluse korral ka kohus. Sotsiaalministeerium ei taanda end otsustusprotsessist, kuna tervise infosüsteemi haldaja on Sotsiaalministeerium. Sotsiaalministeeriumipoolne kontroll ei toimi ainult *ad hoc* korras, vaid see otsustusprotsess toimub läbi tehniliste lahenduste." Kas see oli piisav? Ma eeldan, et oli.

17:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Heljo Pikhof, palun!

17:35 Heljo Pikhof
Aitäh! Austatud ettekandja! Kord sa siin meie ees kahtled vabatahtlike usaldusväärsuses, kord usaldad neid rohkem kui arste. Sa ütlesid eelnevalt, et vabatahtlikud on nii usaldusväärsed, et nad töötlevad andmeid. Palun ütle, millises eelnõu paragrahvis on see kirjas, et vabatahtlikud töötlevad andmeid. Mina sellist kohta tähele ei pannud. Ja kui ma siin sinu juttu kuulan, siis üha enam tekib mul mõte, et kindlasti peab täna selle eelnõu teise lugemise katkestama ja sügisel edasi minema, sest nii mina kui ka mõned teisedki komisjoni liikmed on pannud tähele, et siin on küsitavusi. Aga palun vasta mu küsimusele: kus on öeldud, et vabatahtlikud andmeid töötlevad?

17:36 Tarmo Kruusimäe
Tänan! Väga omapärane on just see, et mulle proovitakse praegu panna suhu sõnu, mida ma kordagi rääkinud ei ole. Ma ei ole mitte kordagi öelnud, et vabatahtlikud oleksid ebausaldusväärsed. Pigem olen ma just tahtnud öelda seda, et miks me ei usalda neid inimesi, kes on nende andmete ligi ja kes nüüd pakuvad ennast vabatahtlikult häiretelefoni inimestele appi, kes võib-olla puhtfüüsiliselt ei jõua seda ülesannet täita. Nüüd öeldakse, et mina justkui kahtleksin. Pigem hoopis teised inimesed siin saalis arvavad, et vabatahtlikud on justkui kuskilt tänavalt sisse tulnud. Ja see oligi peamine probleem. Jah, kui sõna-sõnalt võtta, siis nad tulevadki võib-olla tänavalt sisse. Aga kriisiolukordadeks on ju harjutatud ja selleks on olemas inimesed, kes on saanud vastava väljaõppe, ja nüüd on lihtsalt nende tegevus vaja seadustada. Seega olen ma tõesti hämmingus, mina proovin rääkida ja kaitsta just neid inimesi, kes vabatahtliku tegevusega tegelevad ja kes leiavad võimaluse anda panuse. Neid hirme, kuidas teised inimesed arvavad, et sõna "vabatahtlik" tähendab justkui midagi ebainimlikku – ütleme nii, et seda teemat me komisjonis ei arutanud.

17:38 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Urmas Kruuse, palun!

17:38 Urmas Kruuse
Austatud istungi juhataja! Hea Tarmo! Sa ilmselt ei ole aru saanud, et me ei arutle selle üle, kas vabatahtlikud on head või pahad, see ei ole selle küsimuse arutelu juures olemuslikult üldse tähtis. Aga väga tähtis on see, mismoodi käsitletakse isikuandmeid ja kelle loal neid käsitletakse. Ma ei saa aru, mis probleemi me lahendame. Kui vaatame tänast tervishoiusüsteemi, siis on meil teadmine, et need usaldusväärsed isikud või see usaldusväärne isik, kellele võib helistada ja märku anda, millises haiglas ma olen, on süsteemis olemas. Kui seda kellelgi millegipärast ei ole, siis on võimalik süsteemi täiustada ja teha nii, et see oleks seal olemas. Aga see, et me anname ühe, kahe või kolme isiku pärast ühel hetkel kogu süsteemi avatuks, ei ole tegelikult mõistlik. See ei ole mõistlik lähenemine. Ma üritan aru saada, millist probleemi te tegelikult tahate sellega lahendada. See ei ole loogiline, saate aru, see ei ole loogiline. Vaidlus ei käi siin selle üle, kas vabatahtlikud päästjad või päästeametnikud on usaldusväärsed või mitte.

17:39 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea Urmas! Ma olen sinuga täiesti nõus, ärme keskendume lihtsalt vabatahtlikele ja vabatahtlike tegevusele. Ütlen ausalt, jah, terviseandmete puhul ma eksisin ja hea töökaaslane Jevgeni just täiendas, et need andmed on kaitstud, sa pead ennast digiloosse sisse logima ja siis sa näed neid. Mina ei saanud sellega hakkama, see oli minu jaoks täielik superkosmos, kui ma sinna esimest korda läksin. Noh, siis tuleb elada lihtsalt nii, et sul poleks midagi viga ja sa ei peaks selles süsteemis kogu aeg käima ja surfama. Elu on selline. Mul on olnud ainult mingisugused luumurrud ja nihukesed asjad ning neist olen ma ise teadlik, mul ei ole mingeid muid tervisekahjustusi. See probleem, millele me tegelikult tahtsime lahendust anda, puudutabki sedasama hirmu, millest kõik rääkisid, justkui oleksid need andmed nüüd avatud. Hanno Pevkur rääkis ja ka Jevgeni on rääkinud, kui paljud organisatsioonid on tahtnud nendele andmetele ligi pääseda ja kuidas neile ei ole seda võimaldatud ja et sellepärast ei võimaldata seda ka vabatahtlikele. Meie siin oleme teadlikud, et saame ise määrata, kellele helistataks, aga ma arvan, et võib-olla valdav enamus meie vabariigi kodanikke ei tea, et neil on õigus määrata endale kontaktisik. Nad isegi ei tea seda! Ja nad on heausksed, et kui nendega midagi juhtub, siis inimesed teavad, kellele helistada ja kust saada abi või vajalikku informatsiooni. Täna, tuleb välja, ei ole seda vajalikku informatsiooni vabatahtlikel võimalik edastada peale selle, et öelda, kus haiglas inimene viibib. Mul on see usk, et vabatahtlik, olles häiretelefoni valves, ei saa end digilugudesse sisse logida. Ma usun neid inimesi, kes mulle seda rääkisid. No millepärast ma peaksin arvama, et nüüd on just vabatahtlike jaoks tehtud mingisugune tagauks, mille kaudu nemad saavad rohkem õigusi ja sellest ei jää jälge? Hele siin ütleb, et tema ei saa inimeste digilugusid vaadata, aga vabatahtlik saab ja sellest ei jää jälge. No ei tahaks seda päriselt uskuda, kui ametnikud just ütlesid meile, et nii see ei ole.

17:41 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Vilja Toomast, palun!

17:41 Vilja Toomast
Aitäh! Hea komisjonikaaslane! Kui ma sind kuulan, siis mulle tundub, et me oleme natuke erinevatel komisjoni istungitel viibinud. Meenutan, mis oli kõige suurem probleem. Probleem oli siis, kui koroonakriis tekkis ja meil pandi tööle kriisiinfotelefon 1247 või kuidas see numbrikombinatsioon oligi. Meil oli vaja justkui seadustada, et selline telefon on ametlikult olemas, kuigi tagantjärele, kui see on juba mitu kuud töötanud, küsin ma, kas seda üldse on vaja niimoodi seadustada või mitte. Okei, see on teine teema. Aga sa ei kajasta komisjoni protokolli selles mõttes õigesti, et komisjon ei olnud ühel meelel selles küsimuses, et neile terviseandmetele saaksid juurdepääsu vabatahtlikud või need, kes sellel telefonil vastavad. Selles me ei olnud ühel meelel. Me hääletasime ikkagi 5 : 4, see on tegelikult tõsi. Lihtsalt koalitsioon, kellel oli vaja see eelnõu läbi saada, hääletas ikka täpselt samamoodi, nagu vahepeal poleks midagi olnudki. Ja tõsi on seegi, et tegelikult nõustusid ka need ametnikud sealt Justiitsministeeriumist ja Siseministeeriumist, et praegu ei ole võimalik seda infot saada …

17:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Palun küsimus!

17:42 Vilja Toomast
… nende tundide jooksul, mis tegelikult on olemas. See info, kus haiglas inimene viibib, ei tule tundide jooksul, mida püüti meile kogu aeg komisjonis seletada. Minu lihtne küsimus ongi selline, et kas sa võiksid selle protokolli natuke täpsemalt lahti rääkida ja kajastada neid erimeelsusi, kuidas me hääletasime, et …

17:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh!

17:43 Vilja Toomast
… pool komisjoni jäi ikkagi ühele ja pool teisele seisukohale.

17:43 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea küsimus! See on nüüd natukene keerukas, ma ütlen sulle ausalt. Vabandust! Seda sellepärast, et mõnes asjas ei olnud seis 5 : 4, vaid oli sedasi, et keegi jäi erapooletuks. Jäi erapooletuks, jah, mis tähendab, et ta küll ei toetanud seda, aga ei olnud ka sellele vastu. Meil ei olnud selliseid põhimõttelisi lahinguid, vaid kui inimene sai asja olemuse selgeks, aga talle tundus, et ta ei tahaks seda väga toetada, siis ta toetushäält ei andnud ja valis kolmanda variandi, milleks oli see, et ta jäi erapooletuks. Seega, sellist väga suurt, ütleme, ideoloogilist vastuolu minu meelest ei olnud. Mina näen selles ikkagi valmisolekut, et me valmistume millekski suuremaks, mida me tahame enda parimate teadmiste järgi ja võib-olla ka teiste riikide eeskujul üle võtta. Ja siis oligi lihtsalt sedasi, et ühtedel oli umbusk, et võib-olla neid andmeid kuritarvitatakse, ja teistel oli selline teadmine – ma ütlen just enda seisukohalt, mida mina esindasin –, et me peame olema valmis kõige hullemaks ja kuidas me saame selles olukorras midagi teha. See, kas viie päeva jooksul saadakse infot ja kui hästi see süsteem praegu töötab, ei ole võib-olla nii oluline. Aga ma ütlen, et ma olen nendes küsimustes natukene liberaalsem, sest mina arvan küll, et kui minuga mingisugune õnnetus juhtub, siis on mul ükskõik, kes selle info kätte saab, peaasi, et mul süda edasi tuksuks ehk et inimesed saaksid vastu võtta need otsused, mida on vaja selleks, et mind elus hoida. Seda tahan ma öelda.
Kriise on igasuguseid erinevaid ja võib-olla selles komisjonis tekkiski see häda, et keskendusime ainult ühele nüansile – kes ja kui palju andmeid saab. Mina olin veendumusel, et kui president selle juba tagasi saatis, siis olid Justiitsministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet ning Siseministeerium teinud oma analüüsid ja vastavalt sellele ka muudatused. Ega see ei ole meil mingisugune kohalik omavalitsus, kus ametnik lihtsalt ei vasta sinu küsimustele, lihtsalt keeldub vastamast, vaid siin on need asjad viidud ikkagi sellele tasemele, et komisjonis, ükskõik mismoodi selle asjaga alustatakse, on sellel ka juba mingisugune juriidiline teadmine taga. Sellepärast võib-olla jäi koalitsioonile, ütleme, see usk, miks me olime nii ühtsed ja samas võib-olla, et ka mitmed komisjoniliikmed, kes olid opositsioonis, jäid erapooletuks. Nad said aru, et see ettepanek on tehtud heas usus, et asi läheks paremini, mitte nad ei olnud põhimõtteliselt vastu. Sellisena kirjeldaksin ma võib-olla neid hetkeolukordi.
Ja muidugi saan ma aru sellest, et kolmanda muudatusettepaneku hääletuseks koalitsiooniliikmete kujundatud seisukoht, mida nad esitasid, ei olnud Reformierakonna liikmete jaoks just meeldiv uudis. Aga ma arvan, et see ei ole see, milleks tegelikult seda hädaabitelefoni ja kõiki neid seadusi teha taheti. Ma arvan, et see ei olnud selline suur maailmavaateline probleem.

17:47 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Toomas Kivimägi, palun!

17:47 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Digiloos on võimalik kindlaks määrata kontaktisik, kellele ma luban oma terviseandmeid edastada. Mina olen saanud aru niimoodi, et kui see on nii, siis sellisel juhul – ka seda seaduse võimalikku sätet kasutades – kolmandatele isikutele andmeid ei väljastata. Ent nagu sa vihjasid, on erinevatel põhjustel väga vähesed inimesed oma digiloos kontaktisiku kindlaks määranud, ja ma arvan, et 90% juhtudel ütlevad inimesed kontaktisiku alles haiglasse saabudes, sest see on see, mida nende käest küsitakse. Ja see info kohe kindlasti ei jõua *online*-terviseinfosüsteemi, mis tähendab seda, et kui Häirekeskus või 1247 läheb tervise infosüsteemi päringut tegema, siis ta tegelikult edastab andmeid isikutele, keda patsient ei ole volitanud. See on väga ränk patsiendi õiguse rikkumine – ise otsustada, kellele terviseandmeid edastada. Minu arvates on see väga suur probleem ja ainuüksi see on põhjus, miks peaks selle eelnõu lugemise katkestama.

17:48 Tarmo Kruusimäe
Tänan! Ma muidugi ei toeta sinu ettepanekut eelnõu lugemine katkestada, aga see on lihtsalt sinu seisukoht ja selle esitamise õiguse eest olen ma valmis võitlema. Küll aga tahan ma öelda, et ma ei näe lahendust selles, et peaksime nüüd võtma haiglatesse tööle ühe infooperaatori, kes siis, kui inimene haiglasse tuleb ja ütleb, et minu kontaktisik on see ja see, hakkab seda kohe *online*-süsteemi sisestama. Me teame ju, kuidas meil selle tööjõu ja muude asjadega haiglates on – küll esmaspäeval tuleb inimene, kes sisestab. Peale selle, et tal on muud tööd teha, võtab ka info tulemine aega, nagu meile selgeks tehti – alles siis, kui inimene haiglast välja kirjutatakse, jõuab see tema digiloosse. Siinkohal saaksin ma muidugi öelda, et kui sina ja mina suudaksime kõikidele enda valijatele selgeks teha, et neil on

vääramatu õigus digiloos omale kontakt määrata, oleme tegelikult teinud midagi kordades paremat kui praegusel hetkel arutledes, kas see seaduseelnõu on halb või ei ole. Ma arvan, et ka sina usud, et just nende debattide kaudu me teavitame inimesi, millised õigused neil on, ning sellega seoses võib-olla ka manitseme neid, kes lähevad vabatahtlikuks ja kellel võib-olla tekib kiusatus – aga ma ei usu, et nad selle pärast appi lähevad –, nii et nad teaksid, et sellele pööratakse päris suurt tähelepanu. Aga esmatähtis on ikkagi päästa inimelusid, sest inimelu on korvamatu väärtusega. Ja me valmistume ju selleks, mida me tegelikult ei tea. Täna on meil see teadmine, et me ei olnud selleks kriisiks väga korralikult valmis, kuigi olime selleks ju aastaid igakuiselt ettevalmistusi teinud.

17:50 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

17:50 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma ei tea, kas te annate endale aru, millise kaaluga küsimust me siin praegu arutame ja millise kaaluga on iga teie sõna, mida te puldist lausute. Informatsioon selle kohta, millise arsti juures inimene on käinud, millises haiglas ta on viibinud, sisaldab olulisel määral väga sensitiivset ja delikaatset informatsiooni inimese tervise kohta. Te olete täna vastanud, et seda informatsiooni hakatakse selle seaduseelnõu vastuvõtmisel tulevikus avaldama kolmandatele isikutele ja hakatakse avaldama eriolukorras sõltumata inimese tahtest. Mu küsimus on järgmine: kuidas tuvastatakse isiku samasus helistaja puhul, kellele seda informatsiooni väljastatakse? Kas see helistaja, kes küsib informatsiooni, peab esitama näiteks video või mõnes muus taasesitatavas vormis oma dokumendi? Milline on see mehhanism, mida õiguskomisjon on pidanud piisavaks isikusamasuse tuvastamise puhul?

17:51 Tarmo Kruusimäe

Tänan! See küsimus on korduvalt läbi jooksnud ja ma ütlen, et see on samuti hea küsimus. Neil on selleks oma protseduur, jaa, neil on küsimused. Aga kuna Riigikogu istungid on avalikud, ei hakka me neid siin esitama. Ka meile ei esitatud neid küsimusi, mille järgi saadakse teada. Neil on kontrollküsimused. Ma mäletan, et küsisin selle peale, kas need küsimused ei ole liiga rasked. Näiteks kui laps küsib enda vanemate järele, ta on 9-aastane ja ta võib olla afektiseisundis. Nad vastasid – see on kuskil protokollis olemas –, et ei, need küsimused ei ole väga keerulised, umbes nii, et mis on su isa auto number. Aga võib-olla just see küsimus esitataksegi, et mis on sinu isa autonumber või automark. Neil on küsimustik läbi töötatud ja ma usun, et see on usaldusväärne. Mis puudutab aga digidokumenti, siis see ei olnud tuvastusvahendina arutlusel. Ma tean, jah, et notarid juba teevad kaugtuvastamist, aga kas seda peaks ka seal kasutama ja sellises keerulises olukorras? Ma tahan viidata just sellele, et kui inimene, eelkõige laps, on afektiseisundis, siis kui palju ta sellest aru saab, kuigi mõistan, et noored on meist igas asendis IT-teadlikumad ja saavad nende asjadega end tuvastatud tunduvalt kiiremini kui võib-olla meie, kes me ei ole nii agiilsed.
Küll aga tahan öelda seda, et milliste arstide juures keegi kuskil on käinud, vabatahtlik ei näe. See pall löödi minema, keegi ei saa sinna digiloosse sellisel kujul sisse minna. See on korduma kippuv küsimus ja sellele on korduvalt vastatud, et nad näevad ainult seda, millisesse haiglasse on inimene paigutatud. Isegi seda ei saa nad teada, kui tihti inimene dentisti juures käib, rääkimata hirmudest nende andmetega seoses, mida võib-olla paljud inimesed arvavad, et sealt nägema hakatakse. Seda enam, et see on nii sageli korduma kippuv küsimus – juba sellepärast ei võimaldata seda. Ja mine tea, võib-olla läheb pärast veel nii, et ka arstid ise seda enam ei näe, kõik keeratakse veel rohkem kinni, mis tähendab, et kui inimene vastuvõtul ei ole käinud, siis arst vaatab teda ja võib ainult oletada, mis tal viga on – sellepärast, et me läheme nende isikuandmete kinnikeeramisega võib-olla liiale. See on minu seisukoht. Mina arvan, et kui siiamaani ei ole vabatahtlikul olnud võimalust minna sinna ligi ja vaadata teise inimese kogu digilugu, siis ma usun, et ta saabki edastada ainult seda piiratud informatsiooni. Nüüd on iseküsimus see, kas see peaks üldse olema hädaabitelefoni funktsioon. Aga milleks see hädaabitelefon siis üldse luuakse? Ikka selleks, et inimestele abi anda, sest 112 oli ju eelmiste näitajate puhul üle koormatud, samamoodi oli ta koroona korral ülekoormatud. Selles heas usus tehtigi 1247. Jah, üks telefon, 24 tundi, seitse päeva nädalas.

17:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Liina Kersna, palun!

17:54 Liina Kersna
Suur tänu, hea juhataja! Austatud ettekandja! Minagi küsin nüüd korduma kippuva küsimuse. Äkki te ikkagi ütleksite meile täpsemalt üle, millistes olukordades see seadus kehtima hakkab. Ma saan aru, et eriolukorras – nii olete te korduvalt öelnud –, aga millised olukorrad veel peale eriolukorra on need olukorrad, kus see seadus hakkab kehtima ja vabatahtlike kaudu saab meie terviseandmeid küsida?

17:55 Tarmo Kruusimäe
Tänan! Seadus hakkab kehtima üldises olukorras, siis kui ta välja kuulutatakse. Aga infotelefon käivitatakse küll juba ainult Terviseameti otsusel. Mina olen aru saanud nii, et seda ei ole vaja igapäevaselt töös hoida, kui selleks põhjust ei ole. Ja kuna me oleme kõik need suuremad volitused praegu Terviseametile andnud, siis Terviseamet ütleb, et nüüd on olukord selline, et peame uuesti selle telefoninumbri käivitama.

17:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Helmen Kütt, palun!

17:55 Helmen Kütt
Lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Te olete mitmel korral kasutanud väljendit, et inimelusid on vaja päästa. Ma tegelikult loodan, et ka ilma selle seaduseta päästavad arstid inimeste elusid ja neile ei ole oluline, kas sinna süsteemi on märgitud, kellele teatada. Nemad asuvad elu päästma ja alles siis tegelevad teavitamise ja kõige muuga. Mulle tundub, et selle eelnõu korral on küsimusi rohkem kui vastuseid. Te olete toonud siia sisse ka selle, et võivad helistada lapsed, võivad helistada eakad, kes iganes. Ma väga loodan, et vabatahtlikud ei hakka ütlema näiteks lapsele, et tema ema on surnud.

17:56 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea küsimus! Ma arvan, et need inimesed, kes sellel telefoniliinil töötavad, on saanud korraliku ettevalmistuse ja et need inimesed, kes kandideerivad ja kvalifitseeruvad vabatahtlikuks ja kellele see töö usaldatakse, saavad aru, kui vana on helistaja, ja vastavalt sellele koolitusele ei ütle nad lapsele, et ära ema koju oota, ema on surnud. Nad ei tee sihukesi nalju, vaid lähenevad olukorrale tegelikult üsna delikaatselt. Ma arvan, et ka politseis ja igal pool mujal lähtutakse selliste kurbade teadete edasiandmisel ikkagi sellest, kes on adressaat. Mina ei ole seda koolitust läbi teinud. Ja seesama, see inimelude päästmine – on läinud nii, et mul ei ole neid juhtumeid olnud, aga olen aeg-ajalt vaadanud meedikute sarju, mis võib-olla väga suures osas on fiktsioon, aga võib-olla ka mitte. Seal on alati küsimus, et mis tal viga on, kust me saame infot, ja see on sekundite küsimus. Teie jutust jääb selline mulje, et arst lihtsalt vaatab, et aa, inimene, nii, ja läheb remondiks. Ikka on vaja mingisugust taustsüsteemi teada, näiteks seda, kas ta on millegi vastu allergiline või midagi muud. See aga, kuidas meedikud selle informatsiooni kätte saavad, ei puutu kõnealusesse eelnõusse.

17:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Hele Everaus, palun!

17:58 Hele Everaus
Austatud istungi juhataja! Austatud esineja! Tõesti, arstid saavad informatsiooni kätte, ma julgen seda öelda, sest olen mitukümmend aastat arstina töötanud. Aga vähe sellest, tegelikult ma ütlen, et asi on lihtne. Kui inimene pöördub haiglasse või ta tuuakse sinna, siis mitte arst ei hakka seda kontaktisikut kirjutama, vaid need andmed fikseeritakse elementaarselt. Isikuandmed ju fikseeritakse, need on kõik olemas. Ja sellest asutusest, kuskohas inimene on, võetakse ühendust, kui on vaja, sellesama kontaktisikuga. Ta võib anda ka mitu kontaktisikut. Teiseks, te ütlete, et vabatahtlikul on võimalik saada andmeid ilma digilukku minemata – see lihtsalt ei ole võimalik. Ta näeb kogu pilti või mitte midagi. Ja kolmas, mida ma tahan öelda, on see, et tegelikult me peame olema tänulikud oma inimestele, kes on riiki siiani usaldanud, et on lasknud oma andmed sellesse digiandmebaasi panna. Me just istusime Prantsuse suursaadikuga koos ja ta ütles, et nendel on nii, et kui küsitakse ja sa oled nõus, siis

pannakse. Aga kuidas siis, kui ei ole andmebaasi? Kustkohast te siis teada saate? Ma väga palun, mõelge ning minge ja vaadake, kuidas see asi käib. Ma saan aru, et te olete õnnetu, sest te ei saa aru sellest asjast. Jah, nii on tegelikult.

17:59 Tarmo Kruusimäe

Tänan! Ma vastan. Ausalt öeldes ei ole mulle küll kordagi pähe tulnud, et surfata ja vaadata, mis mu töökaaslaste digilugudes kirjas on, et sellest süsteemist aru saada. Ja niipalju, kui ma olen siin nendest debattidest aru saanud, on selle andmekogumi vastu tuntud huvi väga erinevate ettevõtmiste raames, peamiselt ikkagi majanduslikel kaalutlustel. Meie räägime praegu ainult ühte tüüpi informatsiooni andmisest kriisiolukorras, kui 112 on üle koormatud – sellest, et siis oleks seal kõrval üks teine toetav kriisiinfo teenus, mis vastaks, kus haiglas inimene on. Nüüd, iseküsimus on see, et see võib-olla ei tööta. Minu küsimus on aga järgmine: kas 1247 on tõesti täiesti mõttetult tehtud asi, kus täiesti mõttetult käisid inimesed kõnedele vastamas ja, veelgi enam, kuhu inimesed täiesti mõttetult helistasid ja esitasid täiesti mõttetuid küsimusi mingisuguste enda asjade kohta? Ka mina, muide, helistasin sinna ja sain sealt abi. Ma arvan, et see, miks ma sinna helistasin, ei ole praegu teema, mida ma peaksin terve Eesti rahvaga jagama. Aga nagu te näete, ei ole see jõudnud ka kollasesse ajakirjandusse – see teave, miks Tarmo Kruusimäe sinna helistas. Seega võin ma öelda, et see süsteem on usaldusväärne, ja mul on alust arvata, et see on hea algatus, mis töötab.

18:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mihhail Lotman, palun!

18:01 Mihhail Lotman

Austatud ettekandja! Sa rääkisid väga lennukalt erinevatest asjadest, ka nendest, nagu sa ise ütlesid, mis ei puutu asjasse. Ma loen sellest seadusest ette lihtsalt ühe lause, mis võib-olla võtab osa pingeid maha: "Kriisiinfo teenuse osutamisel ei töötle Häirekeskus arvatava kannatanu terviseandmeid." Ta ei saa neid jagada, kuna on öeldud, et ta ei töötle neid. Siin on ka seletus sellele punktile – kehtestatud on piirang, et arvatava kannatanu terviseandmeid ei töödelda. Ma arvan, et oleks väga tore, kui sa loeksid ka need asjad ette.

18:02 Tarmo Kruusimäe

Tänan, see on hea küsimus! Ma olen püüdnud niipalju kui võimalik vältida trafaretset ettelugemist, sest olen aru saanud, et kõik on selle eelnõuga tutvunud. Samas, osad võivadki ju esitada neid korduma kippuvaid küsimusi – kordamine on tarkuse ema. Mina räägin sellest, et me küsisime ametnike käest, kuidas sellega on, ja meile öeldi, et nii ei ole. Rahvasaadikud ei taha aga kohe uskudagi ja küsivad edasi. Mina jälle inimlikult vastan, sest kui inimesed inimlikult ütlevad, et nemad ei usu, ja räägivad, justkui vabatahtlikel on nüüd võimalus neid andmeid kätte saada – mida me nimetame töötlemiseks –, siis mina ütlen, et see nii ei ole. Ma tõin siin näite töötukassa juhtumi kohta, mida lihtsalt edasi menetleda ei saanud, sellepärast et linnuke oli seal kusagil kirjas. Ma arvan, et samamoodi töötab see süsteem ka kriisiabitelefoni puhul. Kui see töötab teisiti, siis oleks hea, kui keegi rahvasaadikutest tõestaks vastupidist, aga täna ei ole küsimus ju selles. Täna on küsimus hoopis milleski muus ehk hirmudes. Osal on hirm, et võib-olla on see monstrum ehitatud just sellepärast, et keegi saaks seal isikuandmeid töötlema hakata. Samas me teame, et meie sotsiaalministrid ja justiitsministrid on seisnud just selle eest, et neid andmeid ei saaks kätte kolmandad osapooled, kes sooviksid neid ära kasutada enda ettevõtmiste hüvanguks. Me oleme suutnud neid andmeid siiamaani kaitsta ja ma ei näe mitte ühtegi põhjust, miks tänased ministrid peaksid tegema midagi teistmoodi, et kahjustada seda, mida on pikka aega hoitud.
Hea Mihhail, võib-olla on see lihtsalt inimeste umbusk, et kui mina või meie ei ole valitsuses, siis teised lammutavad kõik seni ehitatu pilbasteks, sest nende jaoks ei ole ju mitte miski püha. Aga tegelikult on kõik need inimesed andnud siin tõotuse ja ma arvan, et nad töötavad ikka heas-paremas. Seda enam, et pärast seda, kui president selle seaduseelnõu tagasi saatis ja ütles, et seal on selline riive, on seda informatsiooni töödeldud ning Justiitsministeeriumi ja Siseministeeriumi inimesed on seda kohendanud, et president selle seaduse nüüd ikkagi välja kuulutaks, sest me oleme teinud hea seaduseelnõu. Seda enam, et see nn põhiseaduse riive on tõlgendatav, ta ei ole väga suur ja tugev. Aga täna proovime me ikka ja jälle tuua esile neid hirmusid, et nüüd hakkavad inimesed teiste haiguslugusid

vaatama. Ei, see eelnõu on mõeldud lihtsalt tuleviku tarbeks, tulgu ette mis tahes eriline olukord – tragöödia, katastroof, ükskõik kuidas me seda ka ei nimeta. Sellisteks puhkudeks peab meil olemas olema toetav tugiteenus, et 112 ei jookseks umbe, sest täna on kõige suurem väärtus ikkagi informatsioonil. Täpselt samamoodi on suur väärtus inimeste haiguslugudel ja neid kaitstakse ka edaspidi, nii et inimene, kes igapäevaselt nendele andmetele ligi pääseb, peab vabatahtlikuna kvalifitseeruma selleks, et ta saaks hädaolukorras seda telefoniteenust pakkuda.

18:06 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jevgeni Ossinovski, kas on protseduuriline küsimus? Palun!

18:06 Jevgeni Ossinovski

Aitäh, austatud istungi juhataja! Tõepoolest on protseduuriline küsimus. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 105 ütleb, et teisel lugemisel toimub eelnõu – selle eelnõu, mis päevakorras on – sätete arutelu. Me oleme ettekandjalt kuulnud erinevaid seisukohti väga paljude erinevate seaduste kohta, aga paraku ei ole ta suutnud nende sätete kohta, mis on selles eelnõus, ammendavaid ega isegi mitte rahuldavaid seisukohti kujundada. Juhtub harva, et lisaks sellele, et eelnõu ei ole küps, tundub, et ka ettekandja ei ole väga küps, et sellest teemast rääkida. Nüüd, selles olukorras tegi üks kolleeg väga asjakohase ettepaneku, et võiksime teise lugemise katkestada. Juhtivkomisjoni esindaja selle ettepanekuga nõus ei ole, aga kodukord näeb ette ka juhatuse ühepoolse õiguse eelnõu teine lugemine katkestada. Kas te võtaksite sellise ettepaneku kaaluda tulenevalt sellest, et siin on kõne all siiski põhiseaduslikkuse küsimused? Te ju ka kuulete seda juttu siin ja näete, et ilmselgelt on see asi praegu väga kehvake. Jätame selle piinliku momendi ära, lükkame selle teema sügisesse ja teeme siis koosmeeles ühe hea seaduse.

18:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh ettepaneku eest! Tõepoolest on suurel saalil võimalus otsustada eelnõu teise lugemise katkestamise üle, kui arutelu käik seda eeldab ning enamik Riigikogu liikmeid seda soovib ja on jõudnud arusaamisele, et see on vajalik. Aga minul juhatajana ei ole küll mingit põhjust arvata, et õiguskomisjon oleks olnud kollektiivselt vastutustundetu. Küllap saatis õiguskomisjon seda eelnõu esitlema ikka selles seadusepunktis oma kõige kompetentsema liikme. Ma usun, et teistpidi komisjon kuidagi ei käitunud. Nii et lähtudes parimast usust ja eeldades, et õiguskomisjon vastutustundlikult otsustas, kelle ta siia eelnõu esitlema saadab, saame me täna kindlasti jätkata.
Kert Kingo, palun!

18:08 Kert Kingo

Aitäh, hea istungi juhataja! Austatud ettekandja! See eelnõu ei ole meil esimest korda siin saalis. Aga kuulates seda küsimuste rahet, jääb mulle paratamatult mulje, et seda eelnõu ei ole loetud või ei ole sellest aru saadud, sest siin saalis on omaalgatuslikult hakatud laiendama kriisiinfo teenuse mõtet. Eelnõu ja meile tutvustatud seaduse kohaselt on kriisiinfo teenuse mõte anda teavet inimese haiglas viibimise kohta. Aga kuulates neid küsimusi, hakataks justkui edastama detailseid ja täpsustatud terviseandmeid. Mina ei mäleta, et komisjonis oleks keegi sellest rääkinud. Hea ettekandja, kas sina komisjoni liikmena mäletad, et keegi ministeeriumi töötajatest või eelnõu tutvustajatest oleks öelnud, et selle kriisiabiteenuse kaudu hakatakse edastama detailseid terviseandmeid?

18:09 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea küsimus! Pigem oli sedasi, et ministeeriumi esindajad vastasid, et selle eelnõu eesmärk ei ole isikuandmete töötlemine. Aga me peame ka aru saama sellest, et juhul, kui ministeerium oleks tulnud välja just sellise ettepanekuga, et käesoleva seaduse eesmärk on lihtsalt laiendada inimeste ringi, kes saaksid isikuandmeid töödelda, siis ei oleks ta meil olnud siin, ütleme, sellises formaadis, selle UA-na ehk tagasi saadetu ja uuesti arutlusele võetuna. Minu hinnangul ei ole see küsimuste rahe üldse üllatav, sellepärast et kui palju meil siis ikka on selliseid seadusi, mille president tagasi saadab, ja kui palju on tegelikult võimalik sellise seadusega tähelepanu saada. Kui me räägime siin väga spetsiifilistest nüanssidest ja asjadest, kasutame väga palju sihukesi kantseliitlikke sõnu, siis on selle valguses ju võimalik manada ette kaks pilti: üks pilt on see, et olukord on kole ja kohe tuleb midagi ette võtta ehk

valitsus peaks tagasi astuma, ja teine pilt on see, et see ei ole tegelikult kriis ja selleks ettevalmistumine ei ole naljaasi.
Võib-olla on minu viga see, et ma võtan vastates sama tonaalsuse, millega minu käest küsitakse, ja püüan siis sama inimlikult asja selgitada. Võib-olla tõesti on õiguskomisjon teinud suure vea, et pani mind seda eelnõu esitama, sest võib-olla oleks siia vaja kuiva statistikut, kes oleks kõik need asjad ette lugenud ja paljude asjade puhul lihtsalt vastanud, et seda komisjon ei arutanud. Ja arvestades seda, et suur saal teeb ju tegelikult otsuse, tunnistan enda viga, et olen arvanud, et see on äärmiselt oluline debatt. Aga see, kui küsimused on korduvad ja lihtsalt ei tehta kuulmagi, mida on eelnevalt vastatud, ja tullakse jälle küsimusega, et kes nüüd ikkagi hakkab minu haiguslugu vaatama ja mida ta selle informatsiooniga peale hakkab, on tavapärane. Minul lihtsalt on kahju sellest, et õhtupoole on meil veel päris huvitavaid eelnõusid plaanis, mida tahaks samuti menetleda, aga paljudel on selleks ajaks jõud võib-olla raugenud. Aga võib-olla see ongi lihtsalt taktika. Minul Euroopa Liidu asjade komisjoni liikmena on terve suvi tööd täis, teistel võib-olla nii palju tööd ees ei ole.

18:12 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Helmen Kütt, palun!

18:12 Helmen Kütt
Austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma absoluutselt ei naeruvääristа ega alavääristа neid numbreid, mis olid abiks, et 112 kinni ei jookseks ja et inimesed saaksid vajalikku informatsiooni oma hirmude ja murede leevendamiseks. Me kõik olime olukorras, mis oli täiesti ootamatu. Näete, isegi teie helistasite ja saite abi, aga mitte keegi ei hakanud tuvastama, kes helistas. See eelnõu ei puuduta sellist tuvastust, vaid tuvastust ainult siis, kui küsitakse terviseinfot, eks ole. Nüüd, ennist ühele ametikaaslasele vastates te ütlesite, et seda kohe teada ei saa, mis haiglasse on inimene sattunud, ja et alles esmaspäeval tuleb inimene, kes kannab andmed sisse. Umbes selline vastus oli teil. Aga mis infot siis antakse? Ma tahan nüüd küsimust kitsendada. Kui keegi helistab, sest mitu tundi tagasi on toimunud õnnetus – näiteks suur katastroof, palju inimesi on viga saanud –, aga süsteemis ei ole andmeid, millisesse haiglasse inimene on viidud, siis millist infot sellelt numbrilt vastajad helistajale annavad?

18:13 Tarmo Kruusimäe
Tänan! Sellelt numbrilt vastajad saavad edastada ilmselt seda informatsiooni, kuhu haiglasse inimene on viidud. Kui mitte kedagi ei ole haiglasse viidud, siis ei saagi selle kohta informatsiooni ju anda. Ka siis, kui inimesed olid seal lumevangis, poleks sellest telefonist tegelikult kasu olnud. Sinna saab inimene helistada ja küsida, kas keegi tema lähedastest, ma ei tea, on haiglas. Näiteks läks mu abikaasa kohta X ja ma kuulsin, et seal toimus keemiareostus. Ma helistan ja küsin, kas minu abikaasa, sellise isikukoodiga – minul on näiteks oma abikaasa isikukood peas –, on viidud kuskile haiglasse. Mulle öeldakse, et ei ole, ja ongi jutul lõpp, infot pole. Aga kui mu abikaasa on haiglasse viidud, hea Helmen, ja kui ta pole oma andmeid kinni keeranud – kusjuures need pole avatud mitte ainult abikaasale, vaid ka lapsed võivad teada saada, kuhu ta selle keemiareostusega seoses on viidud –, siis see telefoniteenus ju töötab. Sellisel juhul see teenus töötab.

18:14 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Urve Tiidus, palun!

18:14 Urve Tiidus
Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te tunnustasite siin mitmeid kolleege, et neil on head küsimused. Minul ei ole head küsimust, mul on hästi lühike küsimus. Teatavasti toimub selle päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse uuesti arutamine seepärast, et Vabariigi President jättis selle 29. aprillil välja kuulutamata. Ma küsin järgmist: kas te palun peegeldaksite komisjonipoolse ettekandjana seda arutelu, mis komisjonis toimus kaheksa muudatusettepaneku üle, millest seitset toetati ja ühele olid komisjoni liikmed vastu? Kas sellel eelnõu variandil – oletame, et Riigikogu seda toetab – on rohkem šansse selleks, et president selle välja kuulutab?

18:15 Tarmo Kruusimäe

Tänan! Ma pean ütlema, et mul on olnud au olla sinuga, hea Urve, erinevates komisjonides ja sul on paremad küsimused kui teistel. Teistel on lihtsalt head, aga sinu küsimused on paremad, need on põhjalikud, lühikesed ja asjakohased. Nüüd, seda olukorda kirjeldada on äärmiselt pentsik, sellepärast et opositsioon osales komisjoni istungil kaugtöö vormis, koalitsioon oli aga füüsiliselt kohal. See tähendab, et ma ei tea, millisel moel opositsiooni liikmed täpselt osalesid, võib-olla olid nad lihtsalt arvuti käima pannud ja samal ajal toimetasid peenramaal või mängisid koeraga ja siis esitasid küsimusi. Ma ei vaataks seda. Mina arvan, et kõik töötasid hästi, aga ma ei saa kirjeldada olukorda, mida ma ei ole oma silmaga näinud. Meil oli rohke arutelu, kuigi argumendid olid kogu aeg suunatud ühte kohta. Peamine hirm oli see, et isikuandmeid ikkagi töödeldakse, kuigi teine osapool ütles, et neid andmeid ei töödelda. Selline see olukord oligi. Su küsimusel oli veel üks väike moment juures, mis see oligi? Et kas meil on teadmine ja veendumus, et see eelnõu on nüüd parem? Jah, mulle tundub küll, et see on parem. Ma usun, et kui president on juba ühe korra jätnud seaduse välja kuulutamata, siis saavad ka ametnikud aru, et nad ei saa lubada, et selline mitte hästi koostatud seadus läheks uuesti presidendile kinnitamiseks.

18:17 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Nüüd avame läbirääkimised. Toomas Kivimägi, palun!

18:18 Toomas Kivimägi

Väga lugupeetud istungi juhataja! Kui lubate, siis esmalt teen ühe repliigi teie aadressil. Ma loodan, et see, mida sa ütlesid kommentaariks Jevgeni Ossinovski protseduurilisele küsimusele, oli nali. Vastasel korral vähemalt mina, kui mitte kõik õiguskomisjoni liikmed tunnevad ennast veidi puudutatuna, et mitte öelda enamat. Aga seda saad sa ise pärast kommenteerida.
Teiseks, ma tahaksin Tarmole lohutuseks öelda, et ma arvan, mitte keegi siin saalis ei ole seadnud kahtluse alla kriisiinfoliini 1247 kui sellist. Ma arvan, et see on väga õige asi. Seesama eriolukord tõestas kõige ilmekamalt, et see oli väga mõistlik, väga asjalik ja väga vajalik ning säästis tegelikult väga palju liinil 112 töötanud inimeste aega. Küsimus on ainult ühes asjaolus – ei saa öelda, et detailis –, nimelt informatsioonis, mille jagamist tahetakse samuti selle seaduseelnõuga lubada. Ma arvan, et mitte keegi siin saalis ei ole vaidlustanud kriisiinfoliini kui sellist.
Ja kolmandaks tahaksin ma ühe põhimõttelise avalduse teha. Kui sa vihjasid, et Reformierakond just nagu võitleb mingite oma isiklike asjade eest või millegi sellise pärast, siis absoluutselt vastupidi. Me võitleme põhiseadusest tulenevate isiku põhiõiguste eest. Mitte mingisugust muud põhjust sellel ei ole, miks me neid küsimusi esitame. Mitte ühelgi pole siin isiklikku muret ega probleemi, vaid asi on sellessamas põhiseaduse §-s 26, millele ka president viitas ning mille järgi on igaühel õigus perekonna ja eraelu puutumatusele. Väga põhimõtteline küsimus. Ei midagi muud, ei midagi isiklikku. Pean kahjuks tõdema, et Reformierakond on endiselt seda meelt, et delikaatsetele isikuandmetele juurdepääsu laiendamine pole piisavalt põhjendatud ega proportsionaalne. Isikuandmete kaitse on väga põhimõtteline küsimus ja üldprintsiip on see, et inimene ise otsustab, kellele ta oma terviseandmeid töödelda annab. Käesoleva eelnõuga tahetakse tegelikult minna selle väga põhimõttelise printsiibi olulise laiendamise teed, kusjuures selleks ei ole erilist sisulist tausta ega põhjendust. Me konstrueerime võimalikku olukorda, kus seda võiks vaja olla. Me ei suuda seda isegi väga hästi konstrueerida, aga me hirmsasti tahame selle ära teha.
Ma jätkaksin viitega õiguskantslerile, kes on väga kenasti öelnud: "Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmäärus kehtib vaieldamatult ka häda- ja eriolukorras." Isegi eriolukord ei anna indulgentsi nimetatud üldmäärusest taganemiseks ja enamasti pole selleks ka vajadust. Ma mitte asjata ei küsinud Tarmo käest, kas äsjase eriolukorra ajal tekkis vajadus selle seadusesätte kasutamise järele. Ei tekkinud, mitte kordagi ei tekkinud seda vajadust, sellepärast et inimesed, kes sattusid haiglasse, olid reeglina kontaktsed ja nad said ise määrata kontaktisiku, kellega nad olid nõus oma terviseandmeid jagama. Veelgi enam, tegelikult on õiguskantsler öelnud: "Hädaolukorra lahendamisel ja eriolukorras täidavad asutused oma seadustest tulenevaid ülesandeid. Selleks vajalikud isikuandmete töötlemise alused on seadustes olemas." Teiseks, ei ole ühtegi teist seadusega sätestatud nii liberaalset juurdepääsu loomist delikaatsetele isikuandmetele, kui selle seadusega tahetakse anda. See on see, millele viitas korduvalt kolleeg Keit, et pelgalt helistamisest piisab – piltlikult öeldes –, et saada kätte delikaatseid terviseandmeid.

Ja mis veel on võib-olla jäänud tähelepanuta: siin on loetud üles sugulaste ring, kes teoreetiliselt võiks olla need isikud, kes võiksid selle info juurde pääseda, ning siin on kirjas ka "muu isik", mis jätab otsad täiesti lahti. Tegelikkus on selline, et väga tihti ei määra ka sugulusaste, kellele patsient tahab tegelikult oma haiglas viibimisest teada anda. Mul on Pärnust üks väga konkreetne näide, kus ühe meesterahva isa oli haiglas ja tema poeg oli väga kuri, et temale ei edastatud informatsiooni isa haiglas viibimise kohta. Aga isa ei soovinudki seda pojale teatada, mis iganes põhjusel, ja oli määranud kontaktisikuks oma elukaaslase. Punkt.
Palun lisaaega kolm minutit!

18:22 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kolm minutit lisaaega.

18:22 Toomas Kivimägi
Kolmandaks on väga problemaatiline ka see üsna lai ring ametiasutusi, kellel on õigus otsustada info väljastamise vajaduse üle. Neid asutusi on tõepoolest neli: Terviseamet, Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet. Ma küsisin õiguskomisjoni istungil, kas ei oleks mõistlik, et Sotsiaalministeerium, kes on tegelikult ellu kutsutud valvama tervise infosüsteemi usaldusväärsuse üle, ei võiks olla see asutus, kes kooskõlastab juurdepääsu lubamise tervise infosüsteemi andmetele. Üllatus-üllatus, ühest küljest positiivne oli see, et sama küsimuse olid Sotsiaalministeeriumile esitanud ka Siseministeeriumi ametnikud, ent Sotsiaalministeerium ei pidanud seda vajalikuks. Minu jaoks täiesti arusaamatu. See taas kord nõrgendab seda infosüsteemi ja suurendab riski selle andmete kuritarvitusteks.
Neljandaks, väga palju räägitud lugu selle kohta, et me võtame vastu seaduse või et koalitsioonil on tahe võtta vastu seadus, mis selle kehtima hakkamise esimesel päeval ei toimi. Sellel seadusel oleks mõtet siis, kui näiteks andmed inimese haiglas viibimise kohta jõuaksid tervise infosüsteemi kohe – kui mitte minutite, siis vähemalt tundide jooksul. Täna jõuavad need andmed tervise infosüsteemi reeglina siis, kui patsient kirjutatakse haiglast välja ja koostatakse epikriis. Eelnõu menetlemise käigus täpsustati, et tegelikult on haiglatel siiski ka kohustus koostada statsionaarse ravi alustamise teatis. Kuid see tuleb koostada viie päeva jooksul. See tähendab, et selline süsteem ei toimi. Kui meile öeldakse, et sellega tahetakse muu hulgas vähendada haiglate töökoormust, siis ma ütlen, et vastupidi, nüüd tuleb haiglatel lisaks epikriisile ja statsionaarse ravi alustamise teatisele teha veel üks toiming, et info jõuaks õigel ajal *online*'i. Üksnes siis oleks sel seadusel mõtet. Kui inimesed helistavad ja nad informatsiooni ei saa, siis mis tolku sellest on? Mitte vähimatki. Need asjad tuleks enne läbi mõelda. Me ei eita absoluutselt, et tõepoolest on mingid olukorrad, kus selline juurdepääs delikaatsetele terviseandmetele võiks olla põhjendatud. Aga see ei saa olla nii lai, arusaamatu ja segane, kui see täna, praegusel hetkel selle eelnõu menetlemise käigus on.
Viiendaks, me võtame praegu olulise riski, et see seaduseelnõu jääb ka teist korda välja kuulutamata. Ja sellisel juhul, Tarmo, ei loo me sinu armastatud kriisiinfoliinile 1247, mille töötamiseks, ütleme ausalt, täna tegelikult seaduslikku alust ei ole – aga pole probleemi, mitte seda ei taha ma rõhutada –, ka veel homme piltlikult öeldes seaduslikku alust, sest kui see seadus jääb välja kuulutamata, siis jäävad kõik selle sätted välja kuulutamata.
Siit tulenevalt teen saalile ettepaneku toetada Reformierakonna esitatud muudatusettepanekut nr 3, mis jätab eelnõust välja üksnes need sätted, mis puudutavad juurdepääsu delikaatsetele isikuandmetele. Selle ettepaneku arvestamisel on Reformierakonna fraktsioon kindlasti nõus seda eelnõu toetama. Aga kuna me kahjuks ei saa koalitsiooni peale kindlad olla, siis annan ma üle Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku katkestada päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Lõpliku otsuse teeme me peale seda, kui on hääletatud muudatusettepanekut nr 3. Kui saal seda toetab, siis me võtame katkestamisettepaneku tagasi, aga kuna me ei tea, milline otsus tehakse, anname selle praegu siiski juhatajale üle. Aitäh!

18:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Jevgeni Ossinovski, palun!

18:26 Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Võtaksin kolm minutit lisaaega, palun!

18:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

5 + 3 minutit, palun!

18:26 Jevgeni Ossinovski

Austatud kolleegid! See arutelu täna, Eesti põhiseaduse 100. aastapäeval teeb ausalt öeldes murelikuks. Murelikuks selles osas, kui vähe mõned meie kolleegid tegelikult saavad aru, missugune on vastutus põhiseaduse alusel inimeste õiguste reguleerimisel. See jutt, mida me siin valdavalt kuulsime, võiks tõesti kuuluda keskpärase komejandi žanrisse, mõeldud küll väga spetsiifilise huumorimeelega inimestele, aga tõsiselt võetavaks aruteluks küsimuses, mis puudutab inimeste terviseandmeid, seda kuidagi nimetada ei saa.

Nagu ma ühes oma küsimuses ütlesin, on õigusriigis põhiseaduse alusel inimeste põhiõigusi käsitledes tähtis täpsus, mõistete täpsus. See ei ole mingisugune suvaline bürokraatia, nagu ettekandja seda nimetas, öeldes, et noh, te siin küsite minult mingisuguseid keerulisi bürokraatlikke sõnu. Niimoodi õigusriiki juhitaksegi, mõistelise täpsusega, eriti kui see puudutab inimeste põhiõigusi. Isand Kruusimägi ise on nüüdseks küll minema läinud. Oma ettekande viimases osas hakkas ta rääkima isikuandmete töötlemisest ja ütles, et selle eelnõu alusel ei toimu isegi isikuandmete töötlemist. No küllap ta ei tee vahet kahel asjal, üks on terviseandmed ja teine on isikuandmed. Isikuandmed on mis tahes andmed füüsilise isiku kohta, mis võimaldavad tema tuvastamist. Seega, isikuandmete töötlemine toimub selle eelnõu alusel massiliselt ja igal juhul, siin ei ole üldse mingit küsimust. Terviseandmed kui eriliigilised isikuandmed on need, millele põhiline diskussioon siin keskendus. Ja ausalt öeldes, kui tõsiselt saab võtta diskussiooni inimeste põhiõiguste üle, kui komisjoni ettekandja ei tea, millest ta räägib. Ta ei tea, mis on isikuandmed, ja ta ei tea ka seda, mis on terviseandmed. Vähemalt tundub nii, sest minu küsimuste peale ütles ta kahel korral, et küll sa oskad hästi küsida, aga minu asi ei olnud mitte küsida, vaid saada vastus, ja mitte enda pärast, vaid inimeste põhiõiguste pärast. Üldiselt öeldes on terviseandmed andmed, mis puudutavad inimese tervislikku seisundit. Siiani on üldiselt käsitletud ka seda teavet, kas inimene on saanud ravi ühes või teises terviseasutuses, tegelikult osana terviseandmetest, sest kui inimene on saanud ravi, siis midagi see tema tervisliku seisundi kohta ju ütleb. Samuti on teatud raviasutusi, mille puhul juba näiteks asutuse nimi ütleb väga palju selle kohta, missugune konkreetne terviseprobleem inimesel võib olla. Ja nüüd me loeme sellest eelnõust – § 1 lõike 12 punktist 2^4, leheküljel 2 –, et ühtepidi hakkab Häirekeskus selle eelnõu alusel pärima tervise infosüsteemist andmeid selle kohta, kus ja millal inimene on ravi saanud, aga sama sätte viimasest lausest loeme, et teenuse osutamisel ei töötle Häirekeskus arvatava kannatanu terviseandmeid. No kuidas see võimalik on, kui ta tervise infosüsteemist terviseandmeid pärib ja need teatud inimeste ringile väljastab? Kuidas ta neid siis ei töötle? Mis asi see on? See on lihtsalt idiootne lause, mis siia sisse on kirjutatud.

Nüüd, teine küsimus, mispärast president jättis selle seaduse välja kuulutamata. Loomulikult on tavapärane, et parlament ei pea kõiki üksikküsimusi ära sätestama ja teatud küsimuste lahendamise võib jätta täitevvõimu tasemele, see on täiesti normaalne toimimise printsiip. Aga kui me räägime delikaatsetest isikuandmetest ja inimeste põhiõigustest, siis siin on see, kui palju on võimalik n-ö blankovekslina delegeerida, väga palju piiratum. Seadusandja ei saa ennast vabastada kohustusest kaitsta inimeste põhiõigusi seaduse alusel, öeldes lihtsalt nii, et me delegeerisime selle valitsusele ja, noh, kui valitsus halvasti tegi, mis seal siis ikka. See ei ole minu argumentatsioon, vaid Vabariigi Presidendi argumentatsioon, millele ettekandja ei suutnud kahjuks ühtegi lauset vastuseks öelda. Asi on nimelt selles, et selle eelnõu puhul jättis seadusandja tegelikult oma töö tegemata ehk jättis määratlemata need olulised aspektid, mis on vajalikud selleks, et neid isikuandmeid oleks võimalik põhiseadusega kooskõlas töödelda.

Nüüd, mõned asjad on ka korda tehtud, siin ei ole mingit kahtlust. Näiteks on püütud seda sündmust mingil viisil kirjeldada, tagatud on täiendav proportsionaalsuse kontroll, väga tänuväärselt on tekkinud võimalus panna terviseandmed kinni – mäletatavasti esimesel korral, kui me seda eelnõu menetlesime, seda võimalust ei olnud, nüüd on see siia tekkinud. Aga see, et seadus on pooleldi korda tehtud, tegelikult seda küsimust ju lõplikult mingil viisil ära ei lahenda ja vaidlus põhiseaduslikkuse üle jääb endiselt üles. Võtame siitsamast punktid 2^7 ja 2^8, millele ka eelkõneleja juba osaliselt tähelepanu juhtis. Siin on öeldud, kes inimese lähedaste hulka kuuluvad: abikaasa, kooseluseaduse rakendusega

tänuväärselt ka registreeritud elukaaslane, vanavanem, laps, lapselaps, õde, vend ja siis tuleb "muu isik, keda saab, lähtudes isiku elukorraldusest, pidada õigustatuks infot saama". See on kaalutlusnorm, arusaadav. Aga see pole kohane küsimuses, kus on üleval põhiseaduslikkuse vaidlus, nii et president on muu hulgas sellel põhjusel selle normi tagasi lükanud. Äkki suudaksite selle mõiste natuke täpsemini sisustada, et Häirekeskuse töötaja või Häirekeskuse juhendist tulenev isik ei peaks otsustama niivõrd kaalukat küsimust, mis puudutab inimeste põhiõigusi. Ja teine pool, mis on tegelikult täitsa lahendamata ja probleem adresseerimata, on see, millisel viisil hakatakse helistajat tuvastama. Eelkõneleja rääkis, mida ministeeriumi ametnikud neile lubasid, et neil on seal mingisugused oma plaanid ja määruse kavandid jne. See kõik on tõsi ja ma ei kahtle selles, et ametnikud, kes seda rääkisid, nii plaanivadki teha. Aga veel kord, see on põhiseaduslikkuse küsimus ja seadusandja ei saa vabastada iseennast kohustusest lahendada need küsimused seaduse tasandil. Loomulikult ei pea seaduses fikseerima seda, millisel viisil kõik täpselt toimub, aga näiteks see, millisel viisil isik tuvastatakse, oleks seaduses vaja fikseerida küll.
Sellest tulenevalt oleme me jõudnud olukorda, kus on endiselt üleval fundamentaalsed küsimused, mis olid üleval ka eelmise vastuvõtmise ajal ja mida siis ei kuulatud ja millele president tähelepanu juhtis. Ja nüüd on juurde tekkinud veel lausidiootsused – vabandage väljendi pärast –, mis siia sisse on kirjutatud ning mida komisjoni ettekandja paraku selgitada ei osanud ja tõenäoliselt täna me selle kohta mingisugust adekvaatset seletust neilt, kes selle sinna kirjutasid, ei kuule. Selles olukorras on loomulikult ainuvõimalik ja õige teine lugemine katkestada, et need sätted oleks võimalik läbi arutada. Ei ole ühtegi põhjust, miks peaks selle praegu enne istungjärgu lõppu läbi rammima ja riskima sellega, et see asi kas lendab täiesti uppi presidendi juures ja läheb Riigikohtusse või siis lendab uppi selle rakendamisel. Sellest tulenevalt teevad sotsiaaldemokraadid ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada. Aitäh!

18:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Taavi Rõivas, palun!

18:35 Taavi Rõivas
Austatud juhataja! Head kolleegid! See, et selle eelnõu teise lugemise arutelu oli optimistlikult meeleolukas, ei vähenda tõsiasja, et tegemist on erakordselt olulise teemaga. Ja ärme unustame, et seda stenogrammi ja võib-olla ka videosalvestist jälgivad väga tähelepanelikult nii president kui küllap ka riigikohtunikud.
Inimeste isikuandmed on väga oluline teema. Kui võtame ette konkreetselt terviseandmed, siis ma julgen väita, et n-ö tavaolukorras on Eestil üks maailma kõige turvalisemaid süsteeme, seda eeskätt inimese või patsiendi seisukohast lähtuvalt. See kõik baseerub teadmisel, et inimene ise on oma andmete peremees ja inimesel endal on võimalik kas lubada või keelata oma andmetele ligipääs. Väga paljudes maailma riikides hoitakse terviseandmeid ikka veel nii nagu minu lapsepõlves polikliiniku registratuuris riiulil. Me teame juhtumeid, kus neile andmetele on ebasobilikud isikud ligi pääsenud ja need andmed on avalikkuse ette lekkinud, millest on tekkinud paksu pahandust. Seevastu Eesti hoiab terviseandmeid digitaalses süsteemis ja igast vaatamisest – nii nagu proua Everaus ütles – jääb jälg järele. Kui minu hambaarst vaatab minu põlveoperatsiooni andmeid, siis juba see on rikkumine, rääkimata sellest, kui neid andmeid vaatab keegi, kellesse need üldse ei puutu.
Aga nüüd, selle koroonakriisi ajal ja veel enne praeguse seaduse vastuvõtmist on toimunud mingi kummaline muutus andmetele ligipääsus ja andmete käitlemises. Minu meelest on see väga muret tekitav. Kui seni on digiloo logis olnud sekundi täpsusega näha, millist lehekülge konkreetne arst või muu tervishoiutöötaja vaatas, siis nüüd on positiivsete ja negatiivsete koroonadiagnooside juurde lisandunud ka keegi umbisikuline Terviseamet. Kes seal tegelikult seda infot vaatab ja mida nende andmetega tehakse, see enam patsiendile selge ei ole. Ja see paneb häirekella tööle.
Ma olen kuulnud valijatelt väga huvitavaid ja kurioosseid lugusid. Üks neist puudutab umbes minuealist inimest, kelle puhul osutus koroonadiagnoos positiivseks. Ja selle asemel, et piirduda selle inimese digiloo täiendamisega või äärmisel juhul tema perearsti teavitamisega, helistati talle endale. Kõigepealt helistati talle. Kui tema ei saanud telefoni vastu võtta, oli samalt numbrilt tehtud vastamata kõne tema abikaasale, ja kolmandaks – pange nüüd tähele, tegemist on umbes 40-aastase inimesega – helistati tema emale. 40-aastase inimese emale! See on tõestisündinud lugu Eesti Vabariigis aastal 2020.
Me arutasime seda teemat põhiseaduskomisjonis ja seal räägiti sellest, et ka politsei saab positiivse

diagnoosiga inimeste nimekirju. Ma ei ole veel päris täpselt aru saanud, kas neid saadetakse Exceli või Google Docsi failina, aga igal juhul ei edastata neid andmesüsteemist andmesüsteemi. Ja ma väidan, et väga suure tõenäosusega võivad need positiivse koroonadiagnoosi saanute nimekirjad vedeleda kellegi arvutis. Vähemasti kindlustunnet, et see nii ei ole, meile antud pole. Ja see on probleem. Samuti on teada, et väiksemates omavalitsusüksustes teadis iga vallavanem täpselt, kes kohalikest on selle diagnoosi saanud ja kes ei ole. Ma ei ole kindel, et see meist kellegi või Eesti ühiskonna huvides on, et meie vallavanem teab täpselt, mis haigused meil on või mis haigusi meil ei ole. Sama võib öelda politsei kohta, sest tavaolukorras ei ole politsei asi, mis diagnoosi keegi meist saanud on või mida on keegi põdenud. Seda enam, et selle teema puhul – nagu me avalikust arutelust teame – kiputi väga sageli inimesi sildistama. Võib öelda, et positiivse koroonadiagnoosi saanuid teatud määral, vähemasti osaliselt, ühiskonnas ka diskrimineeriti.
Ma palun lisaaega!

18:40 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Palun, kolm minutit lisaaega!

18:40 Taavi Rõivas
Nüüd, mis puudutab seda, et kui inimene satub haiglasse, siis kellel on õigus seda teada ja kellel mitte. Minu teada igalt inimeselt, kes haiglasse satub, küsitakse, kes on see lähedane isik, keda võib teavitada ja kellele võib infot anda. See on selle inimese enda otsustada. Kui see on tema abikaasa, siis on see tema abikaasa, ja kui see on tema poeg või tütar, siis on see tema poeg või tütar. Aga teha niimoodi, et keegi teab teie isikukoodi ja sellest laias laastus piisab, et saada ligi teie isikuandmetele – no ma ei ütleks, et see on väga mõistlik. Samuti ei tohiks lähtuda ainuüksi faktist, et keegi on kellegi lähisugulane. Ei pruugi olla inimese huvides, et tema lähisugulane vastava info kätte saab. On küllalt näiteid perekondadest, kus lapsed ja vanemad omavahel ei suhtle või seda infot ei taheta edastada. Seni on Eesti Vabariigis selles küsimuses olnud primaarne see, mida arvab patsient – see, kelle kohta info käib –, mitte ei ole esikohale seatud tema lähedased või muud inimesed, kes patsiendi isikukoodi teavad. Inimese enda huvid on alati olnud tähtsamad kui kellegi teise teadmisvajadus või uudishimu.
Kui Riigikogu seda teemat esimest korda arutas, siis küsis õiguskomisjon arvamust ka põhiseaduskomisjonilt. Meil oli sel teemal väga asjalik arutelu. Ja uskuge või mitte, põhiseaduskomisjon leidis konsensuslikult, et selline isikuandmete edastamine ja infotelefoni teel või üldse telefoni kaudu nende inimeste teavitamine, keda patsient ei ole ise teavitatavaks valinud, ei peaks läbi minema. Me esitasime oma konsensusliku seisukoha ka õiguskomisjonile, aga paraku ei leidnud see õiguskomisjonis toetust ja paraku põrgatati see eelnõu siia meie ette tagasi.
Minu lihtne soovitus on mitte teha sama viga kaks korda ja mitte uskuda, et kosmeetiline parandus muudab põhimõttelise probleemi olematuks. Ärme alahindame seda põhimõtet, mis on Eesti riigis varasemalt isikuandmete käsitlemisel kehtinud, ehk seda, et inimesel endal peab olema voli otsustada, kes tema infole ligi saab ja kes mitte. Kui inimene soovib keelata selle info avaldamise tervishoiutöötajatele, siis peab tal see võimalus olema. Kui inimesel on soov keelata selle avaldamine oma lähedastele, siis peab tal soovi korral ka nende eest olema võimalik seda infot varjata. Ja päris kindlasti peab tal olema võimalik seda varjata n-ö anonüümsete infoliinitöötajate või muude riigiametnike või omavalitsuse ametnike eest. Aitäh teile!

18:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole, läbirääkimised on lõppenud. Eelnõu kohta on esitatud kaheksa muudatusettepanekut. Me vaatame need ettepanekud üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Teine muudatusettepanek. Jaa, palun, Taavi Rõivas!

18:43 Taavi Rõivas
Palun esimest muudatusettepanekut hääletada! Aitäh!

18:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Me läheme selle muudatusettepaneku hääletamise juurde.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud õiguskomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastu oli 41 ja erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.
Teise muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Kaja Kallas, palun!

18:47 Kaja Kallas
Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

18:47 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Me hääletame seda muudatusettepanekut. Kolmas muudatusettepanek. Kas võime minna ettepaneku hääletamise juurde? Keegi vastu ei ole.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 41 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.
Neljanda muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Viienda muudatusettepaneku on samuti esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Kaja Kallas, palun!

18:48 Kaja Kallas
Aitäh! Palun viiendat muudatusettepanekut hääletada!

18:48 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Austatud Riigikogu, panen hääletusele viienda muudatusettepaneku, mille on esitanud õiguskomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastu oli 41 ja erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.
Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Seitsmenda muudatusettepaneku on samuti esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Ja kaheksandagi muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult.
Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada, aga Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 128 UA teisel lugemisel katkestada. Sama ettepaneku on teinud ka Eesti Reformierakonna fraktsioon. Me läheme selle ettepaneku hääletamise juurde. Head kolleegid, kas võib hääletuse juurde minna? Võib minna.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Eesti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku Vabariigi Valitsuse algatatud päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu 128 UA teisel lugemisel katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 40 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Seega on eelnõu 128 UA teine lugemine lõpetatud.

---

5. 18:51 Ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (173 SE) teine lugemine

18:51 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Head kolleegid, läheme edasi! Tänane viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 173 teine lugemine. Ma palun ettekandjaks majanduskomisjoni aseesimehe Kristen Michali.

18:51 Kristen Michal
Austatud juhataja! Head kolleegid! See punkt tõenäoliselt nii suurt elevust ei põhjusta.

18:52 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Head kolleegid, tähelepanu!

18:52 Kristen Michal
Komisjon arutas eelnõu 173 mitmel korral. See oli juba valmis saali saatmiseks, aga siis laekus veel üks ettepanek ja seetõttu saadeti eelnõu saali nädal hiljem. Aga sellest kõigest ma räägin.
Kõigepealt loen igaks juhuks ette menetluslikud otsused. Komisjon arutas läbi ja tegi konsensusliku ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 15. juunil. Lisaks tehti ettepanek teine lugemine lõpetada, samuti konsensuslikult, ning kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu 17. juuniks kolmandale lugemisele ja teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus. Kõik otsused olid konsensuslikud.
Nüüd sellest, mis on eelnõuga esimese ja teise lugemise vahepeal toimunud. Esialgu laekus selle kohta viis ettepanekut, mis puudutasid selle eelnõu n-ö algset või põhiotstarvet, milleks on valdavalt renoveerimisel laadimistaristu rajamine ja majade renoveerimisel energiasäästu otsimine – kui püüda üldistada. Hilisemas faasis laekus üks ettepanek veel, millest ma räägin hiljem võib-olla pikemalt, see on ettepanek nr 5, mis ei puuduta selle eelnõu sellist algset südamikku, vaid on sellega, kui viisakalt väljenduda, üksnes pehmelt seotud. Aga me lisasime selle, kuna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium oli selle lahendusega üsna hädas ja seetõttu olid hädas ilmselt ka ettevõtjad, mis oleks võinud põhjustada veelgi laiema häda ja seepärast me püüdsime ministeeriumile vastu tulla. MKM-i palvele vastu tulles arutasime seda teemat komisjonis ühel avalikul kuulamisel ja ühel kinnisel kuulamisel ning lisasime eelnõusse vastavad parandused.
Aga nüüd ettepanekutest. Ettepanekuid, nagu ma ütlesin, oli algselt viis, nüüd on neid kokku kuus. Esimene ettepanek on pigem sõnastuslik muudatus, mis viitab sellele, et tegemist ei ole ainult energiatarvet määratleva tehnosüsteemiga, vaid hoone energiatõhusust oluliselt mõjutava tehnosüsteemiga. Mõni selline tehnosüsteem ei pruugi olla mitte ainult tarbiv, vaid ka tootev – siin on sellele viidatud. Teine ettepanek võtab välja ühe punkti, mis tegelikult on põhjendatud, sest erinevate … Vabandust! Teine parandus on see, et hoone küttesüsteem varustatakse isereguleerivate seadmetega. Jah, see muudatus oli vajalik, kuna algses sõnastuses seda ei olnud ja see on samuti eesmärk, sest kogu selle eelnõu eesmärk on energiatõhusust suurendada. Kolmas ettepanek on see, millest ma enne rääkima hakkasin ja mis puudutab seda, kuidas valdkonna eest vastutav minister peaks kehtestama määrusega automaatikasüsteemi paigaldamise tehnilise teostatavuse ja majandusliku põhjendatuse hindamise korra. See jutt jäetakse välja, minister ei pea hakkama seda tegema. Eelnõu koostajad ja MKM-i spetsialistid hindasid seda minu meelest üsna mõistlikult ning leidsid, et igaüks, kes sellist projekti hakkab tegema, peab ise otsustama, kas sellise süsteemi paigaldamine on ökonoomne ja kohane, ja seda tuleb teha töö käigus. Neljas parandusettepanek puudutab ehitusloa tähtaja kuupäeva, see on samuti tehnilisemat laadi. Viies muudatusettepanek puudutab elektrituruseadust. Kui te mäletate, siis algselt nimetati seda ehitusseadustiku muutmiseks. Siin on juhtunud – kui ma püüan asja jälle lihtsamalt kokku võtta – niimoodi, et alla 50 kW päikeseenergia jt elektritootjate puhul on lähtutud kavatsusest, et nad võiksid saada toetust teatud viisil, ja ühel hetkel on avastatud, et viis, kuidas nad seda toetust saavad, ei pruugi Eleringi või mõne teise arvates vastata nõuetele. Seda on loetud vähese tähtsusega riigiabiks, mille puhul mõned tootjad satuvad seetõttu hätta, et nad ei mahu sellesse klassifikatsiooni. Tootjad on muidugi eeldanud, et see läheb grupierandi alla, mistõttu ei ole tegemist vähese tähtsusega riigiabiga jne. Ühesõnaga, lõppkokkuvõttes on nii, et me püüame vähemalt praeguse teadmise taustal ja MKM-i seletusest lähtuvalt lahendada ära olukorra tänasest tulevikku lootuses, et seesama sõnastus lahendab ära ka selle vahepealse perioodi. Vahepeal on toimunud see, et pärast komisjoni arutelu – kõigepealt oli avalik kuulamine Riigikogu konverentsisaalis, suur füüsiline kuulamine, ja siis oli komisjoni arutelu – saatsid ettevõtjad kirja, milles nad ütlesid, et sellega, millega

nad komisjonis nõus olid, nad ikkagi lõpuni nõus ei ole. Küsisime uuesti MKM-i käest järele ja sealt kinnitati taas, et nad jäävad enda väitele kindlaks, et see lahendus, mida nad pakuvad, on nende meelest kõige mõistlikum. Praegu ma julgen öelda, olles komisjoni esimehega konsulteerinud, et minu arvates on see võib-olla parim, mida me suudame oma teadmiste baasil pakkuda. Muudatusettepanek nr 6 puudutas jõustumise kuupäeva.
Ma kardan, et paljudele, kes ei ole asjaga kursis, võis kogu see jutt segaseks jääda, aga üldiselt on tegemist mõistliku eelnõuga. Ja see üks ettepanek, mis on tulnud siia võib-olla mitte nii head õigusloome tava järgides, aga probleemi lahendades, lähtub siiski parimatest kavatsustest, vähemalt meie tänaste teadmiste kohaselt. See ei ole toimunud meie initsiatiivil, me tulime täitevvõimule vastu, aga konsensus komisjonis oli, ka ettevõtjate poolt, vähemalt selle hetkeni. Hiljem nad saatsid kirja, et võib-olla see siiski ei ole parim lahendus. Aitäh!

18:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud ettekandja, teile on ka küsimusi. Jevgeni Ossinovski, palun!

18:58 Jevgeni Ossinovski

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Teid on väga hea kuulata, kui võrrelda eelmise punktiga. Saab palju paremini aru, millest jutt käib. Ma küsin muudatusettepaneku nr 5 kohta, teen seda lihtsalt stenogrammi jaoks, kuna see on oluline muudatus. Ma küsisin majanduskomisjoni sekretariaadilt üle ja selgus, et esimene kuulamine siiski ei olnud avalik. See oli küll avaliku kuulamise formaadis, aga tegemist oli tavalise komisjoni istungiga. Ja sellepärast on võib-olla hea see siin avalikult üle rääkida. Tollal, kui see toetusskeem vastu võeti, oli minu meelest Riigikogul ikka selge teadmine, et see läheb grupierandi määruse alla. Aga kuidagi on juhtunud nii, et seda teavitust õigel ajal ei tehtud ja nüüd me peame seda praaki parandama. Kas teie pikaajalise majanduskomisjoni liikmena olete saanud samamoodi aru, et täitevvõimul jäi lihtsalt see teavitus tegemata ja nüüd me remondime seda praaki, mis juhtus, või on seal ka mingisugune n-ö sisulisem vaidlus taga?

18:59 Kristen Michal

Aitäh! Kõigepealt sellest, millele te osutasite, kui ütlesite, et see polnud avalik kuulamine – jah, teil on õigus. Ma arvan, et seda ei kantud kusagil veebis üle, see toimus lihtsalt Riigikogu konverentsisaalis. Aga kuna seal olid kohal kõik turuosalised jt, siis selles mõttes oli see huvilistele avalik. Nüüd, teie küsimuses oli, jah, vastus juba olemas ja see on tegelikult ka sellesama seletuskirja viienda muudatusettepaneku alla lisatud, et komisjon fikseeris varasemalt vastava muudatusettepaneku juurde selgituse: "Toetusskeemi kohta teeb MKM Euroopa Komisjoni riigiabi grupierandi rakendamise teatise." Ja tõepoolest, nagu siin kuskil oli kirjutatud – ma nüüd kohe ei leia, mul on neid pabereid päris mitu, aga ... Nii, siin on sihuke elegantne sõnastus: "Käesoleva aasta maikuus, eelnõu 156 SE menetluse ajal, tabas komisjoni üllatusena teave, et nimetatud teavitus on ministeeriumi poolt tegemata." Stenogrammi huvides olgu öeldud, et komisjoni tabas see teave tõesti üllatusena.

19:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

19:01 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Jah, selge esitus. Aga ma küsin, mitu korda on seda ehitusseadustikku selle aja jooksul – alates ajast, kui see vastu võeti – muudetud ja kui palju peab seda lähiaastatel veel muutma.

19:01 Kristen Michal

Aitäh, hea küsija! Mul puudub kindel teadmine, mitu korda seda on muudetud. Aga mul on veendumus ja aimdus, et me kindlasti muudame seda veel. See on praktiliselt möödapääsmatu, eriti selliste suurte valdkondade puhul. Ja olgem ausad, et see algne muudatus on ju idee poolest positiivne. See kõneleb energiasäästust, uutest võimalustest ja võib-olla uutest ideedest. Algne idee oli ju elektriautode

laadimise taristu suurendamine renoveerimise puhul – kellele see kehtib, kellele see ei kehti jne. See on nüüd see ehitusseadustiku pool. Elektrituruseadus on see, mis sellesse eelnõusse nüüd mitte nii head õigusloome tava järgides juurde tuli – see, millest me just rääkisime.

19:02 Aseesimees Siim Kallas
Kristina Šmigun-Vähi, palun!

19:02 Kristina Šmigun-Vähi
Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te mainisite ettevõtjate esitatud hilisemat muudatusettepanekut või nende arvamust. Mida see sisaldas ja kas te kavatsete seda arvestada?

19:02 Kristen Michal
Aitäh! See kiri, mis meile tuli, oli Energiatootmise OÜ-lt ja nende ettepanek ei olnud kooskõlas. Nende ettepanek ei ole sama, mis on muudatusettepanek nr 5. Muudatusettepanek nr 5 ütleb, kuidas MKM-i arvates, kes seda teemat ju hoiab, ja Rahandusministeeriumiga konsulteerides – riigiabi on Rahandusministeeriumi all – on seda küsimust võib-olla kõige parem lahendada. Ettevõtja leiab, et see tuleks lahendada teistmoodi. Meie lähtume täna seda ettepanekut siia eelnõusse sisse pannes ja otsust tehes siiski MKM-i ja Rahandusministeeriumi teadmisest.

19:03 Aseesimees Siim Kallas
Aivar Kokk, palun!

19:03 Aivar Kokk
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mul on tunne, et kala või vähk on hoopis teise kivi all. See on vähese tähtsusega abi teema, see 50 kW päikesepaneelidega seonduv. Lihtsalt mõned ettevõtjad leiavad, et seda vähese tähtsusega abi on võimalik saada kaks korda, ja nüüd püütakse pool aastat enne seda, kui toetusmeede lõpeb, teha parandus. Kas komisjonis oli arutlusel, milliste ettevõtjate grupil on mure kõige suurem? Kes on ministeeriumi uksi piisavalt palju kulutanud, et see eelnõu siia laua peale jõudis?

19:04 Kristen Michal
Aitäh! Jah, sellest, mida te mainisite – vähese tähtsusega riigiabi –, see arutelu tegelikult ongi. See, mille kohta ettevõtjad on eeldanud, et läheb grupierandi alla, ja millel seetõttu ei ole sellist mahupiirangut või aastate piirangut, on nüüd muutunud vähese tähtsusega riigiabiks Eleringi tõlgenduse tõttu. Niipalju, kui meile täna on teada, on teatis jäänud esitamata ja seetõttu on tekkinud probleem. Aga seda ma nüüd küll ei suuda meenutada, et meile oleks antud loetelu neist, kes on n-ö suurimad huvilised. Põhilised pöördujad komisjonis ja arutelus olid minu meelest päikeseenergeetika esindajad. Aga jah, ma ei tea, kes on ministeeriumi uksi kulutanud. Seda ma ei tea.

19:05 Aseesimees Siim Kallas
Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole ja meil on võimalik avada läbirääkimised. Kas läbirääkimistel osalemise soovi on? Läbirääkimistel osalemise soovi ei ole, seega loeme läbirääkimised lõppenuks ja vaatame läbi eelnõu 173 kohta esitatud muudatusettepanekud. Muudatusettepaneku nr 1 on esitanud majanduskomisjon ja juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Muudatusettepaneku nr 2 on samuti esitanud majanduskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Muudatusettepanek nr 3 on taas majanduskomisjonilt ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Ka muudatusettepanek nr 4 on majanduskomisjonilt ja juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda täielikult. Keegi hääletamist ei nõua. Viieski muudatusettepanek on majanduskomisjonilt ja juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Kuues muudatusettepanek on samuti majanduskomisjonilt ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Oleme eelnõu 173 muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 173 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine ongi lõpetatud.

---

6. 19:06 Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (187 SE) teine lugemine

19:06 Aseesimees Siim Kallas
Me läheme järgmise päevakorrapunkti arutamise juurde, see on Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 187. Me alustame selle teist lugemist ja palun ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimehe Paul Puustusmaa.

19:07 Paul Puustusmaa
Austatud juhataja! Head kolleegid! Teades seda, mis meid täna veel ees ootab, on mul hea meel tulla teie ette seaduseelnõuga 187, milleks on Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on teise lugemisega ning ma kannan ette selle, mis on toimunud esimese ja teise lugemise vahepeal komisjonis, ja menetluslikud otsused.
Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 4. mail 2020. aastal. Esimene lugemine toimus meil täiskogus 3. juunil ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 5. juuni 2020. Ühtegi muudatusettepanekut ei tulnud. Põhiseaduskomisjon valmistas eelnõu teiseks lugemiseks ette oma 9. juuni 2020. aasta istungil, kus tehti ka kõik vajalikud menetluslikud otsused. Protokolli pärast mainin kindlasti ära, et siis juhatasin istungit mina ning kohal olid komisjoni liikmed Kalle Grünthal, Kaja Kallas, Erkki Keldo Hanno Pevkuri asendusliikmena, Siim Kiisler, Andrei Korobeinik, Lauri Läänemets, Martin Repinski ja Taavi Rõivas. Mingit sügavamat arutelu meil ei olnud ja komisjon tegi menetluslikud otsused, mis kõik võeti vastu konsensuslikult. Tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 15. juunil 2020 ning teine lugemine lõpetada, ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis teha ettepanek võtta eelnõu kolmandaks lugemiseks täiskogu päevakorda 17. juunil 2020 ja viia läbi lõpphääletus. Aitäh!

19:08 Aseesimees Siim Kallas
Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ma ei näe. Kas kellelgi on soovi pidada läbirääkimiste käigus kõnet? Seda soovi ei ole. Muudatusettepanekuid selle eelnõu kohta ei esitatud ja juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 187 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

7. 19:09 Vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (203 SE) teine lugemine

19:09 Aseesimees Siim Kallas
Võtame arutluse alla järgmise päevakorrapunkti, see on seitsmes: Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 203 teine lugemine. Ettekandja on rahanduskomisjoni esimees Aivar Kokk. Palun!

19:09 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemise ettevalmistamist oma 8. ja 11. juuni istungil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 10. juuniks kella 17.15-ks Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Rahanduskomisjon koostas ühe muudatusettepaneku ja koostöös Rahandusministeeriumiga teise ettepaneku, mille selgitused on toodud muudatusettepanekute loetelus. Eelnõusse on sisse viidud keelelised ja normitehnilised muudatused. Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda esmaspäeval ehk täna ja teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, siis viia kolmas lugemine ja lõpphääletus läbi kolmapäeval, 17. juunil. Kõik otsused tehti konsensuslikult. Aitäh!

19:10 Aseesimees Siim Kallas
On ka küsimusi. Jevgeni Ossinovski, palun!

19:10 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Austatud Aivar Kokk! Kuna teil on kalduvus esitada eelnõudesse mingeid suvalisi muudatusettepanekuid, nagu me eelmisel nädalal avastasime, siis kas sa võiksid siiski natuke tutvustada neid ettepanekuid, mis seal olid? Sa kuidagi niimoodi libisesid üle, et mingid olid.

19:11 Aivar Kokk
Loomulikult, hea Jevgeni, loomulikult tutvustan, kui keegi saalist huvi tunneb. Esimene ettepanek oli see, et kui eelnõu saali tuli, siis oli ettepanek, et erimärgistatud diislikütust saab kasutada perioodil 1. juuli 2020 kuni 30. juuni 2022. Komisjoni ettepanek on, et see periood lõpeb 30. aprilliga 2022. Väga lihtsal põhjusel: sellel kuupäeval lõpevad ka kõik muud aktsiisisoodustused, nii diislil kui ka gaasil, ja et oleks üks ja sama tähtaeg. Teine parandusettepanek on see, et kui oli kirjas eelnõu algataja poolt, et seda kütust võivad kasutada ka kaevandusettevõtte tütarettevõtted ja emaettevõte, siis meie sõnastasime selle nii, et endaga samasse kontserni kuuluval ettevõtjal või oma alltöövõtjal on õigus seda erimärgistatud vedelkütust kasutada. Need olid kaks parandust, mis me siia sisse viisime.

19:12 Aseesimees Siim Kallas
Jürgen Ligi, palun!

19:12 Jürgen Ligi
Aitäh! Maksuerandid on kõige ebaefektiivsem asi üldse midagi toetada ja fossiilkütuste puhul lisandub sinna keskkonnakaitseline küünilisus. Mis teie hinnangul selle eelnõu põhjendus on? Me ei saa tõsist debatti kuidagi komisjonis üles võetud sellel teemal. Rahandusminister koguni alustas sellest, kuidas tegemist on hoopis kuidagi teedega seotud maksumuudatusega, et kuna nad teedel ei sõida, siis nad ei peaks aktsiisi maksma. Teedega ei ole siin mitte mingit pistmist, see on keskkonnamaks. Katsuge seletada, miks see meede hea on. Veenge mind ära.

19:13 Aivar Kokk
Aitäh, Jürgen, hea küsimuse eest! Väga lihtne: hetkel on Ida-Virumaal kolm kaevandusettevõtet raskes olukorras ja otsiti lahendust, kuidas oleks võimalik toetada 5600 töötajat ja lisaks veel 2000 töötajat, kes on alltöövõtjaga või kaudselt kaevandustega seotud. Üks lahendusi on see, et selle kriisi mõju ajal vähendada sisendi hinda, ja üks selliseid sisendeid on kütus, mida kaevandustes kasutatakse.

19:14 Aseesimees Siim Kallas
Jevgeni Ossinovski, palun!

19:14 Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Kui te toote selle muudatuse põhjusena välja inimeste toetamise, tööhõive toetamise, miks siis seda peaks tegema keskkonda kahjustavate ettepanekutega, kui seda saaks teha ka otse ehk luua konkreetsed meetmed või konkreetse kava, kuidas põlevkivienergeetikas hõivatud inimeste tööd raskel ajal rohkem riigi poolt toetada? Selliseid asju aastal 2016, ma tean, ka mõeldi, isegi rakendati ühte konkreetset meedet. Tegelikult on see instrumentide hulk märksa suurem kui lihtsalt kütuse hinna alandamine. Võiks toetadagi inimesi, mitte masinaid, kui soovitakse inimesi toetada.

19:15 Aivar Kokk
Aitäh! Kindlasti on erinevaid võimalusi ettevõtlust toetada. Hetkel me räägime põlevkivi kaevandamise ettevõtetest. Selline ettepanek on tulnud valitsuselt, seda rahanduskomisjon analüüsis. Ühtegi teist parandusettepanekut ei tulnud selle seaduse kohta, mida oleks saanud rahanduskomisjonis kaaluda, et teha paremat või õiglasemat otsust.

19:15 Aseesimees Siim Kallas
Jürgen Ligi, palun!

19:15 Jürgen Ligi
Aitäh! Kui teile tundus, et rahanduskomisjon analüüsis, siis mina just juhin tähelepanu, et rahanduskomisjon ei analüüsinud. Ma küsisin teilt täpselt nagu Jevgeni Ossinovskigi, et miks just see

meede. Maksuerandid on alati ebaefektiivsem viis kui toetamine ja peale selle ka keskkonnavaenulik, kui jutt on fossiilkütustest. Te ütlete, et väga lihtne põhjus on, lihtsalt töökohad. Mina küsisin meetodi, mitte eesmärgi kohta. Mis see põhjendus on, et valiti jälle selline keskkonnavaenulik ja ebatõhus meetod, mitte mingit sorti riigiabi, milleks praegu on ju käed suhteliselt vabad?

19:16 Aivar Kokk
Aitäh! Ma igaks juhuks tuletan Riigikogu liikmetele meelde, et Jürgen on ka rahanduskomisjoni liige. (Hääl saalist.) Seda mitte halvas mõttes, just, sa ütlesid seda, jaa-jaa. Kindlasti ei sõltu diislikütuse kahjulikkus ja keskkonnareostus sellest, kas aktsiis on suurem või väiksem. Kütusekulu on kindlasti ühesugune, aga ma olen sinuga nõus, et on võimalus ka teistsuguseid lahendeid pakkuda, nii nagu Jevgeni küsis, töötajate toetamiseks ja kõigeks muuks. Hetkel oli selline eelnõu meil laua peal ja me arutasime seda pakutud lahendust ja rahanduskomisjon konsensuslikult toetas seda lahendust. (Hääl saalist.) Ei toetanud või? Sa ei hääletanud või? Sa ei osalenud või? (Hääl saalist.) Võib-olla. Vabandust! Sel juhul ma palun vabandust, Jürgen!

19:17 Aseesimees Siim Kallas
Nüüd on ettekandja oma ettekande pidanud, küsimusi rohkem ei ole. Kas on soovi osaleda läbirääkimistel? Läbirääkimistel osalemise soovi ei ole ja nüüd on muudatusettepanekute läbivaatamise käes kord. Selle eelnõu kohta on tehtud kaks muudatusettepanekut. Üks on, ma vaatan, et ma nüüd ... Vabandust! Kaks muudatusettepanekut. Ikka kõik klapib. Kaks muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni arvamus on arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek on samuti rahanduskomisjonilt ja juhtivkomisjoni arvamus on ka arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Meil on juhtivkomisjoni ettepanek eelnõu 203 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

8. 19:18 :59

19:18 Aseesimees Siim Kallas
Nüüd me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, see on eelnõu 204, Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu. Ettekandjaks palun rahanduskomisjoni esimehe Aivar Koka.

19:19 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamist teiseks lugemiseks oma 8. ja 11. juuni istungil. Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda esmaspäeval, 15. juunil ja teine lugemine lõpetada, ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis viia läbi kolmas lugemine ja lõpphääletus 17. juunil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 10. juuniks kella 17.15-ks laekus üks ettepanek Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt. Komisjon jättis ettepaneku arvestamata. Ettepanek ei ole kooskõlas eelnõu sisu ja eesmärgiga, milleks on põlevkivitööstuse aitamine majanduslikult raskes olukorras aktsiisi- ja keskkonnatasude koormuse vähendamisega.
Rahanduskomisjon küsis eelnõu kohta arvamust Riigikogu keskkonnakomisjonilt. Keskkonnakomisjon edastas eelnõu kohta oma järgmise seisukoha. Keskkonnatasude vähendamine ei teeni keskkonnakaitse eesmärke, arvestades tekkinud kriisi võiks pigem kaaluda keskkonnatasudest laekuva raha investeerimist põlevkivisektori keskkonnasõbralikumaks muutmisesse. Samuti märkis komisjon, et kriis ei saabunud mitte k.a 1. jaanuaril, vaid märtsis ning põlevkivitoodangu müügilepingud on tehtud pikalt ette.
Rääkides konkreetselt põlevkivi lend- ja koldetuhast, siis on komisjoni arvates siiski tegemist keskkonnale ohtlike jäätmetega ning tuha taas- ja ringkasutusse võtmiseks on mitmeid võimalusi. Ministeerium võiks välja töötada meetmed, mis motiveeriks rohkem lend- ja koldetuhka ringkasutusse võtma. Komisjonis tõusetus teema, et rakendada seadusemuudatust 2020. aasta 1. jaanuari asemel sama aasta 1. juulist. Ettepanek toetust ei leidnud. Eelnõusse on sisse viidud keelelised ja normitehnilised muudatused. Aitäh!

19:21 Aseesimees Siim Kallas
Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Teile on küsimusi. Heiki Kranich, palun!

19:21 Heiki Kranich
Aitäh! Kuna ma olen täiesti kindel, et lugupeetud komisjoni esimees on tuhamägedel käinud ja neid kauneid helesiniseid laguune näinud, siis minu esimene küsimus on selle kohta, kas sa tõepoolest pead põlevkivituhka ohutuks jäätmeks, sina isiklikult. Ma ei räägi sellest kummalisest saatusest, kuidas põlevkivituhk on järsku nagu ohtlike jäätmete hulgast välja arvatud. Teine [küsimus] on see: kas sa ei arva, et see raha, mis praegu jääb riigieelarvesse laekumata, võiks olla tõepoolest suunatud pigem teadusuuringutele põlevkivituha kasutamise laiendamiseks?

19:22 Aivar Kokk
Aitäh küsimuse eest! Ma väga selgelt lugesin ka ette, et tegemist on keskkonnale ohtlike jäätmetega ning tuha taas- või ringkasutusse võtmiseks on mitmeid muid võimalusi. Hetkel on leitud, et see on üks võimalusi, et kolme põlevkivi kaevandamisega tegelevat ettevõtet kriisiolukorras aidata. Kas see variant kõige parem on, et keskkonnatasusid kuskil vähendatakse, on alati arutelu ja vaidlemise teema. Aga hetkel on selline eelnõu tulnud rahanduskomisjoni ja rahanduskomisjon on seda konsensuslikult toetanud ja saatnud siia teisele lugemisele.

19:22 Aseesimees Siim Kallas
Yoko Alender, palun!

19:22 Yoko Alender
Aitäh, austatud aseesimees! Hea ettekandja! Selle eelnõu puhul on mitmeid küsitavusi. Ühest küljest räägitakse meile, et tegemist on kriisimeetmetega, teisest küljest on kehtivuse aeg hoopis teine. Aga küsimus on see, et kui nüüd hakatakse võtma keskkonnatasusid sellelt tuhalt samamoodi nagu aherainelt, siis aheraine ringlussevõtu määr on päris märkimisväärne, küll aga ei ole see nii tuha puhul. Kas teie hinnangul see eelnõu ja keskkonnatasu alandamine tuha puhul soodustavad seda, et ettevõtjad seda tuhka kuidagi ringlusse hakkavad võtma?

19:23 Aivar Kokk
Jah, kahjuks ma olen teiega nõus, et vaevalt nüüd keskkonnamaksude vähendamine muudab tuha kasutamist või motiveeriks taas- ja ringkasutust. Vaevalt küll. Aga hetkel eelnõu näitab, et see on üheks aastaks tehtud soodustus, et toetada, rõhutan, põlevkivisektori ettevõtteid ja seal töötavaid töötajaid.

19:24 Aseesimees Siim Kallas
Jevgeni Ossinovski, palun!

19:24 Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Seda loogikat võiksite laiendada ka eelmisele eelnõule. Keskkonnatasude langetamine üldiselt keskkonnasäästlikkust ei suurenda. Aga kui eelmine oli selline lihtsalt mitte kõige paremini valitud meede, siis selle eelnõuga on minu meelest palju tõsisem mure. Nimelt, me ju tõepoolest ütleme siin, et seda keskkonnakahju, mida selle sektori ettevõtted tekitavad, ei pea ühiskonnale praegu ühte- või teistpidi korvama. Taas kord, kuidas see on õigustatud olukorras, kus tegelikult on alternatiivsed meetmed olemas? Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon tegi ka ühe konkreetse ettepaneku, et seadusandja võiks ette näha, et sedasama raha, mis laekub samas määras, kasutatakski sellel aastal, aga võib-olla ka järgmisel aastal selleks, et toetada tööhõivet. Miks komisjon seda ei toetanud, oskate seda argumentatsiooni natuke valgustada suures saalis?

19:25 Aivar Kokk
Aitäh! Komisjoni arutelu käigus oli see eelnõu väga selgelt mõeldud selleks, et hetkel kolme ettevõtet või seda sektorit toetada, et ka tulevikus oleks Eestis võimalik elektrit saada ka sellistel aegadel, kui on kriis. Mõni päev tagasi, me teame, ühel hetkel kukkusid ära elektri saamise võimalused Läti poole pealt tulevalt liinilt ja kõik meie ahjud pidid tööd tegema, et elektrit toota. Ma usun, et Eestile on oluline, et

elektrienergia tootmise võimekus oleks olemas. Kui hetkel on raskustesse sattunud, ma rõhutan, ettevõtted, kus väga paljud Ida-Virumaa inimesed saavad tööd, siis see on üks võimalusi teha üheks aastaks selline soodustus, et kriisiajast välja tulla.

19:26 Aseesimees Siim Kallas
Yoko Alender, palun!

19:26 Yoko Alender
Aitäh, austatud aseesimees! Hea ettekandja! Kas te ei leia, et me anname sellega välja väga vastuolulisi signaale? Tõepoolest on ju hoopis otsesemaid viise toetada. Kui te ütlete, et te soovite toetada inimesi, kellel on tööhõivega probleeme, või kriisist tingituna põlevkivisektori töötajaid, kellel on probleeme, siis võiks suunata [toetuse] otse neile. Me anname praegu ettevõtjatele nende meetmetega kliimapoliitikale täiesti vastupidiseid signaal, seda enam, et ajaline kestus ei ole seotud koroonaajaga, need lepingud, mida see puudutab, on sõlmitud pikaks ajaks ette ega ole praeguse kriisiga üks ühele seotud.

19:27 Aivar Kokk
Aitäh! Kindlasti, töötukassa meede oleks olnud üks võimalusi, kui seda pikendatakse, aga töötukassa meede on ka kindlate arusaamadega ja on kokku lepitud, et see on kuni kolm kuud kasutatav meede. Samas me teame, et maailmaturul on kütusehinnad madalal ja ka turg, kuhu müüa, ei ole mitte kõige soodsam. Selline ettepanek on Riigikogusse toodud ja täna siin arutelul.

19:27 Aseesimees Siim Kallas
Jevgeni Ossinovski, palun!

19:27 Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Ühes eelnevas vastuses sa hakkasid rääkima elektrivarustuskindlusest. Selles kontekstis äkki ütled ka, kui mitu protsenti Eestis vajaminevast elektrist Kiviõli Keemiatööstus ja VKG näiteks toodavad. Seda oleks huvitav teada. Aga küsimus puudutab seda sotsiaalset meedet. Sa nagu ei eita tegelikult seda, et see võiks olla targem ja sihitum. Konkreetne töötukassa meede, mis on üleriigiliselt välja töötatud, loomulikult ei rahulda neid vajadusi, mis põlevkivisektoril on. Aga sotsiaaldemokraatide muudatusettepanek näeb just ette eraldi põlevkivienergeetikale suunatud toetusmeetme väljatöötamise sellesama raha ehk keskkonnatasude eest, aga suuremas ulatuses, kaks korda suurema summa eest. See summa on ju tegelikult väga pisku, millest me siin praegu selle eelnõu järgi räägime. Miks ja millise argumentatsiooniga lükkas rahanduskomisjon tagasi sotsiaaldemokraatide muudatusettepaneku, mis oleks näinud ette põlevkivisektoris töötavate inimeste suurema ja täpsema toetamise?

19:28 Aivar Kokk
Aitäh! Teie ettepanekut komisjonis toetas kaks liiget ja kaheksa olid vastu. Meil on alati kombeks, et vähemalt kaks liiget toetavad kõiki ettepanekuid, et neid oleks võimalik suures saalis hääletada, mitte komisjoni kümme või üksteist liiget ei pea tegema lõpliku otsuse, vaid lõpliku otsuse teevad ikka siin 101 Riigikogu liiget. Me lugesime teie ettepanekut. See ei ole [mõeldud] ainult ju sellele sektorile, vaid see on kogu valdkonnale ja niikaua, kui meetmeid välja mõeldakse ja rakendatakse, on see kriis võib-olla jõudnud sellisesse kohta, et selles sektoris pannakse uksi kinni. Kui sa küsisid, kas kolmest ettevõttest kõik elektrit toodavad, siis ei, tõesti ainult üks nendest toodab.

19:29 Aseesimees Siim Kallas
Katri Raik, palun!

19:29 Katri Raik
Hea eesistuja! Hea ettekandja! Kui komisjonis arutati seda keskkonnatasude küsimust, siis on üsna loogiline, et oleks üles tõusnud ka õiglase ülemineku teema. Kas Ida-Virumaal on ka teisi lahendusi kui põlevkivitööstuse elus hoidmine selles olukorras, kus Euroopa Liit – ja meie eri komisjonides seda praegu arutatakse – tahab olla oma kliimaeesmärkides juba 2030 tunduvalt ambitsioonikam? Järelikult,

põlevkivi tulevik on tõsiselt lühikese perspektiiviga. Kas komisjonis arutati ka teisi lahendusi Ida-Virumaale kui põlevkivitööstus?

19:30 Aivar Kokk
Aitäh! See eelnõu on konkreetselt põlevkivitööstuse kriisiolukorrast väljatoomiseks. Komisjon ei arutanud selle eelnõu juures teisi meetmeid.

19:30 Aseesimees Siim Kallas
Heiki Kranich, palun, teine küsimus!

19:30 Heiki Kranich
Aitäh! Hea komisjoni esimees! Mul oli tõepoolest hea kuulda, et sa alguses tõid välja ka keskkonnakomisjoni väga skeptilise – viisakalt väljendudes – hinnangu sellele eelnõule. Mul on olnud hea meel kuulda, et sa ka ise ei pea seda võib-olla parimaks lahenduseks, kui üldse pead lahenduseks. Aga samas oled sa mitu korda öelnud, et kui eelnõu on, siis seda me nüüd menetleme ja nii ta siis läheb. Kas sa ei karda, et rahanduskomisjon selles koosseisus võib muutuda lihtsalt valitsuse kummitempliks, milles on Riigikogu üsna tihti süüdistatud, ja n-ö oma peaga mõtlemist ka näiteks koalitsiooni liikmete puhul eriti kõrgelt ei hinnata? Praegu oleks hea meel seda näha.

19:31 Aivar Kokk
Aitäh, Heiki! Ma võin küll sulle rahulikult öelda, et vist ei ole praktiliselt ühtegi eelnõu, mis tuleb valitsusest rahanduskomisjoni ja mis sellisena siia saali jõuab. Enamikul juhtudel tuleb väga palju parandusettepanekuid. Ka eelmise eelnõu puhul oli komisjoni parandusettepanek, see ei tulnud kuskilt ministeeriumist. Iga teema juures vaieldakse. Aga keerulistel aegadel ja kriisiaegadel tuleb teha kiireid otsuseid. Ei ole võimalik arutleda, kas me sügisel jõuaksime toetada ühe valdkonna ettevõtjaid, kellel Ida-Virumaa tööhõives on väga suur roll. Kui täna öelda ligi 8000 inimesele, et [pole teada], kas nendest pooltel homme tööd on või ei ole, siis ma arvan, et siin saalis kõik ütlevad, et tuleks hetkel seda lahendust toetada, et ka homme ja ülehomme oleks inimestel võimalus tööle minna, palka saada ja oma peret toita.

19:32 Aseesimees Siim Kallas
Katri Raik, palun!

19:32 Katri Raik
Hea ettekandja! Ma teen veel kord katse küsida sedasama, mida Jevgeni Ossinovski küsis kaks korda. Mis olid komisjonis argumendid sotsiaaldemokraatide ettepaneku vastu? Kui häälte seis oli 8 : 2, siis järelikult pidi toimuma teatud arutelu, kus ilmselt toodi välja ka argumente. Mis olid need argumendid, mis olid sotsiaaldemokraatide ettepaneku vastu?

19:33 Aivar Kokk
Aitäh! Ma kahel korral, ma arvan, olen vastanud ja vastan ka kolmandat korda sarnaselt, et teie ettepanek on väga hea ettepanek, see on laialdane, kogu Ida-Virumaa töökohtade toetamise meede. Ma loen Riina Sikkuti selgitust teie ettepaneku kohta (ma võin seda lugeda protokollist): "... eesmärk on selle asemel, et ajutiselt kaevandustasusid vähendada, sätestada, et kogutud saastetasud suunata Ida-Virumaa töökohtade toetamisse. Saastetasud on kõrged, aga eesmärk on just suunata suuremale taaskasutamisele. Tema andmetel ainult 3% ohtlikke jäätmeid kasutatakse, ülejäänud ladestatakse jäätmetena." Meil on komisjonis olnud arutelu ja ka koalitsioonis, et on vaja leida lahendus kogu jäätmeringlusele ja teistpidi ka ümbertöötamisele. Täna on mitmed ideed laua peal ja ma loodan, et järgmise aasta riigieelarves on esimesed lahendused olemas. Kindlasti on teine teema tööturg ja ümberõpe ja selleks on Euroopa Liidu vahendid arvestatud. Ma usun, et juba lähiaegadel hakatakse sealt ühte, teist ja kolmandat rakendama.

19:34 Aseesimees Siim Kallas
Jürgen Ligi, palun!

19:34 Jürgen Ligi
Aitäh! Te kiitsite, et teie komisjonis toimub eelnõude muutmine. See on suur asi. Aga Heiki Kranich siiski küsis selle kohta, et komisjon kiidab kokkuvõttes kõik valitsuse eelnõud sisuliselt heaks, väikseid tehnilisi muudatusi on, tõsi, aga põhimõtteliselt on tal õigus. Komisjon töötab kummitemplina. Katsuge selle eelnõu puhul siiski ära tõestada, et see on parim meetod sektori toetamiseks. Keskkonnateemad on viimastel aastatel ju väga tähelepanu keskpunktis õnneks ka laiemalt ja nüüd tuleb valitsuselt järjest selliseid eelnõusid, et kõige õigem on soodustada keskkonna saastamist ja ettevõtteid sedapidi toetada. Mis see argument võiks olla?

19:35 Aivar Kokk
Aitäh! Jürgen, kindlasti ei saa ma sinuga nõustuda, et meie komisjon on valitsuse kummitempel. Väga lihtsal põhjusel: see ei ole seda. Võib-olla mõnel teisel perioodil sa oled seda kogenud, kui sa ise minister olid. Ma olen sinuga nõus, et oleks võib-olla olnud ka paremaid lahendusi, kuidas leida toetust sellele sektorile. Selle vastu ma ei ole kordagi vaielnud ka komisjonis. (Hääl saalist.) Just.

19:36 Aseesimees Siim Kallas
Kalvi Kõva, palun!

19:36 Kalvi Kõva
Aitäh, hea Riigikogu aseesimees! Hea Aivar! Alustuseks väike kommentaar. Sa oled siin ütelnud, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanek toetaks nagu kogu Ida-Virumaa töökohti. Loomulikult me muretseme nende pärast, aga antud muudatusettepanek on eeskätt ikkagi mõeldud põlevkivisektoris töökohtade säilitamiseks. See on ka ju meie muudatusettepanekus, kui sa võtad selle paberi, kohe teises lõigus selgelt kirjas. Ole hea, loe need paberid läbi.
Aga minu küsimus on hoopis muu. Kas te komisjoniga tajute ja olete arutanud, et seaduseelnõu muudab ka riigiabiteemat, mõjutab seda? Kui tõsiselt te tajute, et antud teema võib minna riigiabi reeglitega vastuollu?

19:37 Aivar Kokk
Aitäh! Kui sul on õigus ja see läheb riigiabi reeglitega vastuollu, siis see raha tuleb ettevõtetel tagasi maksta. Siin ei ole kahtepidi arusaamist. Meile on selgitatud, et see ei lähe riigiabi reeglitega vastuollu. Kus tõde on? Ma ei ole jurist, et sellel teemal vaielda või diskuteerida. Ma pean usaldama eelnõu algatajaid ja ministeeriumi, kes väidab, et ei lähe. Aga teiselt poolt, loe oma parandusettepanekut. Ma pean ütlema, et meie kuulame komisjonis alati parandusettepaneku algataja ettekannet ja protokollime selle korralikult. Ma lugesin enne ette selle, mida selle parandusettepaneku algataja meile ette luges.

19:38 Aseesimees Siim Kallas
Kalvi Kõva, palun teine küsimus!

19:38 Kalvi Kõva
Aitäh! Lühike küsimus. Te siis komisjonis pabereid üldse ei loe või?

19:38 Aivar Kokk
Ei, loeme, loeme. Loeme, loeme, teie ei loe. Te esitate ka küsimusi tavaliselt ju komisjonidele selliseid, mis on tegelikult juba eelnõu paberites [kirjas], mis on siia taha riiuli peale toodud.

19:38 Aseesimees Siim Kallas
Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Küsimusi rohkem ei ole. Nüüd on võimalik pidada kõnet. Jevgeni Ossinovski, palun!

19:38 Jevgeni Ossinovski
Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Esimesel lugemisel sai selline laiem ideoloogiline nägemus või sisulisem nägemus probleemist ära kirjeldatud. Kõik, kes on rohkem kui ühe koosseisu Riigikogus olnud, teavad seda juttu, kuidas põlevkivisektor kohe-kohe hakkab õitsema niimoodi, et ei

tea, kas need õied kõik suudetakse äragi noppida. Ja siis läheb paar aastat mööda, on jälle kriis, ja siis on vaja riigil vähendada ühtesid tasusid ja teisi tasusid. Siis see tehakse ära, öeldakse, et nüüd on kõik, järgmine kord tuleb juba õitseng. Siis läheb paar aastat mööda ja me oleme jälle samas olukorras. Ja see olukord, milles me oleme, on see, et sektor tervikuna ujub tugevalt vastuvoolu globaalsele ja Euroopa Liidu kliimapoliitikale, mis käesolevas globaalses kliimakriisis on loomulikult asjakohane ja muutub pigem aasta-aastalt aina karmimaks ja see vastuvoolu ujumine selle võrra ka keerulisemaks. Aga kahtlematult (olen ise Ida-Virumaalt pärit) ei ole ju kellelgi mingit küsimust, et selle sektori töökohti tuleb hoida, sotsiaalset kriisi tuleb ennetada. Tegelikult oleks vaja pikaajalist strateegiat ja plaani, aga kui seda ei ole siiani loodud, siis loomulikult ka lühiajaliselt ei saa me lasta lihtsalt tuhandetel inimestel tööta jääda. See on kõik õige. Aga nagu me täna kuulsime, ka komisjoni esimees ise ei ole veendunud, et see on kõige mõistlikum viis seda teha, et tegelikult võiks siiski toetada tõepoolest tööhõivet, toetada neid töökohti, mitte odavat kütust või suuremat saastamist. See kõik ei ole kuidagi õige. Need alternatiivsed variandid on tegelikult olemas. Meil on võimalik, kuna tegemist on tööturu riskirühma kuuluvate inimestega ja ka piirkonnaga tervikuna – Euroopa Liidu riigiabi reeglid on praegu veel eriti paindlikud –, selles kontekstis konkreetselt sellele sektorile luua oma tööturumeede.
2016, nagu nii mõnigi kolleeg mäletab, olime sarnases seisus nafta hinna languse tõttu. Siis ka valitsus ja Riigikogu rakendasid erinevaid samme ja üks nendest sammudest oli spetsiifiliselt Ida-Virumaale mõeldud tööturumeetme väljatöötamine. See oli ka jube raske, sest ei olnud teada, kas saab hakkama, ja see võtab pikalt aega. Tegelikult on see kõik võimalik. Tollest kogemusest on õpitud, seekord saaks veel sihitumalt ja paremini seda teha, finantsilised võimalused oleksid suuremad. Tegelikult oleks võimalik siin kasutada ka näiteks sedasama globaliseerumisega kohanemise fondi rahastust pikemas vaates ja seda võiks teha. Selle asemel on mindud kõige lihtsamat, primitiivsemat, ma ütleks, teed, et ah, vaatame, mis need maksumäärad meil seal on, ja lööme alla siis selle, mis põlevkivisektorit puudutab. Eks loomulikult ka nendel konkreetsetel ettevõtetel on kõige lihtsam asi seda küsida, selle asemel et hakata läbi rääkima, mismoodi võiks toetada tööhõivet. Nende poolt on see mõistetav taotlus. Aga kui riik sellisel viisil seda toetust ette näeb, siis minu meelest kõneleb see mõttelaiskusest. Nagu komisjoni esimees rääkis, et kõike seda võiks ju kaaluda, aga näed, selliseid ettepanekuid ei tehtud, noh, eks siis tuleb toetada seda, mis laua peale pandi.
Tegelikult selleks, et seda tööturumeedet käivitada, põlevkivisektori toetamise meedet, poleks üldse vaja Riigikogu otsust. Aga Riigikogu võib ka kohustada valitsust sellist asja tegema. See on sotsiaaldemokraatide muudatusettepaneku sisu: konstruktsioon, mille kohaselt tõepoolest keskkonnatasude määr jääks samale tasemele, me korjaks põlevkiviettevõtetelt selle keskkonnatasu samamoodi kokku, aga valitsusel oleks kohustus täpselt sellessamas keskkonnatasude summas … Võtaks lisaaega ka.

19:43 Aseesimees Siim Kallas

Lisaaega kolm minutit. Palun!

19:43 Jevgeni Ossinovski

… luua konkreetselt Ida-Virumaa põlevkivitööstuse tööhõivet toetav sotsiaalne meede, mis täidakski täpselt seda eesmärki: hoida ära koondamisi, hoida ära seda, et inimesed tööta jäävad. Igati mõistetav, lihtne ja kõigile arusaadav, miks seda tehakse. Sellisel juhul ei teki ka küsimusi ettevõtete selektiivse kohtlemise kohta, mis käesoleval hetkel ilmselgelt tekib. Näiteks, sellessamas keskkonnatasude seaduse lõikes on ka tsementitööstuse jäätmed. Tsementitööstusel jäätmekäitluse tasu ei vähene, seda ei vähendata, aga põlevkivitööstusel seda vähendatakse. Kas keegi annaks tsementitööstusele nõu (mina võiksin sellist nõu anda), et sellise ebaõigluse vastu protestida? Miks nemad ei saa seda leevendust oma ohtlike jäätmete tarvis, mida põlevkivitööstus oma vähemalt niisama ohtlike jäätmete tarvis saab? Aga printsiibis, tõepoolest, meie ettepanek nägi ette, et me toetame seda, mida me toetada tahame ehk tööhõivet. Ei ole vaja minna keskkonda saastavate nurgataguste kaudu, selleks et ausalt ja selgelt öelda, et jah, me toetame seda sektorit selles kriisis, selleks et inimesed ei jääks tööta. Me annamegi raha teatud tingimustel, anname raha just nimelt sellel eesmärgil. Seda oleks võinud teha.
Ühtegi sisulist argumenti, miks seda ettepanekut ei kaalutud, kahjuks komisjoni esimees meile ei toonud, rääkides sellest, kuidas meie muudatusettepanek ikka ei ole selline. See muudatusettepanek koosneb täpselt ühest lausest. Ma tsiteerin seda ühte lauset, et ei jääks väärarusaama. Siin räägiti midagi protokollidest. "Vabariigi Valitsus kasutab käesoleva seaduse … alusel saadud tulu meetmeteks,

millega toetatakse põlevkivisektori töökohtade säilitamist." Nii et see on täpselt ette nähtud selleks, et saavutada seda mõju, sotsiaalset mõju kriisiolukorras, ilma et see peaks tulema täiesti äraspidise keskkonnasuunalise signaalita.
Sellest tulenevalt, sooviga tegelikult toetada Ida-Viru tööhõivet ja teha seda suuremas määras, kui praegu eelnõuga on ette nähtud, sest eelnõuga väheneb keskkonnatasude maksmise kohustus põlevkivisektoril umbes 10 miljoni võrra, peaks meie muudatusettepaneku kohaselt valitsus suunama tööhõive toetamiseks otseselt ligi 20 miljonit eurot aastas, kaks korda rohkem. Arvame, et tuleb olla ambitsioonikam ja jõulisem, aga teha seda õigesti. Me kindlasti palume meie muudatusettepanekut toetada, vaatamata komisjoni esimehe ebaveenvale argumentatsioonile. Juhul kui see ettepanek toetust ei leia, siis me soovime teisel lugemisel hääletada eelnõu lugemise katkestamist, et oleks võimalik suve jooksul need mõistlikud plaanid välja töötada ja septembris eelnõu kenasti vastu võtta, kas või tagantjärele jõustumisega. Kõik on võimalik. Ei tasu laiselda ja tuleb teha oma tööd kvaliteetselt. Aitäh!

19:47 Aseesimees Siim Kallas
Heiki Kranich, palun!

19:47 Heiki Kranich
Härra aseesimees! Kõigepealt tahan öelda, et ma lisaaega ei vaja.
Siin on mitu asja ühekorraga koos ja kõik need on selgelt ebameeldivad. Esiteks, meil on eelnõu, mis Ida-Virumaa inimeste abistamiseks kasutab tõenäoliselt ühte kõige ebaefektiivsemat meedet üleüldse. Aga mitte sellest ei tahtnud ma rääkida. Me näeme mitmendat korda järjest seda, et valitsus oma eri abipakettides toob keskkonna ohvriks hetkelisele just nagu majanduslikule kasule. See ei ole ainuke eelnõu, neid eelnõusid on mitu. See on muret tekitav tendents. Aga mitte sellest ei tahtnud ma rääkida. Me peaksime seda kõike lihtsalt meeles hoidma.
Me nägime täna, kuidas Rahandusministeerium järjekordset keskkonda kahjustavat eelnõu läbi surub, arvestamata sealjuures keskkonnakomisjoni konsensuslikku – rõhutan, konsensuslikku – seisukohta, et tegemist on keskkonnavaenuliku eelnõuga ja tuleks otsida alternatiivseid lahendusi.
Keskkonnakomisjonis ei olnud mitte mingisugust lõhet opositsiooni ja koalitsiooni vahel, kõik me mõistsime, mis on selle eelnõu mõju. Aga see, mis mulle muret teeb, on see, et kuidagi täiesti libamisi on kolde- ja lendtuhk muutunud ohtlikust jäätmest mitteohtlikuks jäätmeks, see on võrdsustatud aherainega. No tere hommikust, ütlen ma selle peale! Kui praegu see eelnõu läbi läheb, siis tegelikult see minu hinnangul mitte isegi ebakompetentne, vaid lausa kriminaalne otsus, millega põlevkivituhk viidi välja ohtlike jäätmete alt, legitimiseeritakse seaduse tasemel. See on erakordselt ebameeldiv, erakordselt ohtlik ja rahanduskomisjoni poolt, julgen väita, erakordselt pealiskaudne. Kui te seda teete, siis te sülitate tegelikult kõikidele nendele n-ö rohelepetele ja muudele dokumentidele, millele te ühe käega alla kirjutate ja mida te teisega tühistate. Mul on tungiv ettepanek koalitsiooni liikmetele. Nendele, kes keskkonnakomisjonis on, ei ole vaja seda seletada, aga rahanduskomisjoni omadele tõenäoliselt ikka on vaja. Te olete loomas väga ohtlikku pretsedenti, te olete legaliseerimas pettust, et ohtlikud jäätmed ei ole enam ohtlikud ja neid võib kallata, kuhu iganes. Mul on soovitus: mõelge järele, võtke hoog maha, arutage seda keskkonnaspetsialistidega. Ma arvan, et keskmisest kompetentsemaid keskkonnaspetsialiste, kui on rahanduskomisjonis, leiate ka keskkonnakomisjonist. Alustage kas või nendest, alustage nende ärakuulamisest, aga ma arvan, et tuleks juurde tuua veel kindlasti kompetentseid spetsialiste. Ärge tormake, pea ees, ilmselgesse rumalusse. Võtke aeg maha ja ärge tehke rumalaid otsuseid. Ärge tehke ilmselgelt väga väikese mõjuga populistlikke otsuseid Eesti keskkonna arvel. Ärge tehke seda!

19:50 Aseesimees Siim Kallas
Rohkem läbirääkimistes osalemise soovi ei ole. Seega loen läbirääkimised lõppenuks. Meil on pakutud välja ka üks muudatusettepanek, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on otsustanud jätta selle arvestamata. Kalvi Kõva, palun!

19:50 Kalvi Kõva
Aitäh! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada. Kuna see on ainult üks lause, siis ma loodan, et kõik on selle suutnud läbi lugeda, nii et ma vaheaega ei võta.

19:51 Aseesimees Siim Kallas

Aga mina võtan. Vähemalt selleks, et kutsuda kõik saali. Nii. Auväärt kolleegid, palun valmistuda hääletamiseks!

Panen hääletusele eelnõu 204 kohta tehtud muudatusettepaneku, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Selle muudatusettepaneku poolt oli 23 Riigikogu liiget, vastu 48. Muudatusettepanek sellisel kujul viiakse seaduseelnõusse sisse. (Hääled saalis: "Õige! Õige!") Juhataja palub vabandust, see ettepanek ei saanud toetust ja eelnõu menetletakse edasi nii, nagu on ette nähtud.

Meil on juhtivkomisjoni ettepanek eelnõu 204 teine lugemine lõpetada, aga meil on ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 204 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Katkestamise ettepaneku poolt oli 39 Riigikogu liiget, vastu 47. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

---

9. 19:55 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (207 SE) esimene lugemine

19:56 Aseesimees Siim Kallas

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, päevakorrapunkt nr 9, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni, Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Isamaa fraktsiooni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 207. Alustame selle esimest lugemist, ettekandja on Riigikogu liige Tarmo Kruusimäe. Palun!

19:56 Tarmo Kruusimäe

Hea aseesimees! Head töökaaslased! Et alustada nii, nagu kunagi alustas Agu Sihvka enda kõiki jutustusi, siis tuleb alustada algusest. 2018. aasta 1. jaanuarist hakkas meil kehtima e-sigareti vedelikele uus aktsiisimäär, 0,2 eurot 1 milliliitri kohta. Juba tol hetkel, kui see oli meil menetluses, arvasid nii tarbijad kui ka kaupmehed, et see tekitab salaturgu ja piirikaubandust. Paraku on asjalood sellised, et tarbijad ja kaupmehed olid ühte meelt ja neil oli õigus. Täna puuduvad kõikides Euroopa riikides metoodikad, millele tugineda, et [selgeks teha], kui suur on salaturg ja piiriülene kaubandus, sest neid andmeid paraku ei korjata. Rahandusministeeriumil on omad andmed, ta teab öelda, kui palju laekub aktsiisi, aga sellised andmed, kui palju tarbijad keskmiselt iga päev kasutavad, puuduvad. Enamatki veel, Tervise Arengu Instituudi andmetel on Eestis 15 000 igapäevast e-sigareti tarbijat ja Konjunktuuriinstituudi andmetel 40 000, seega juba siin on käärid, juba on metoodika. Võime öelda, et laias laastus on salaturu osakaal praegu 85% ja enamatki veel. Toon teile lihtsa näite. Kui selline pudel e-vedelikku maksis enne aktsiisiga koormamist 5 eurot, siis sellele lisandus hoobilt 2 eurot – nii et 7 eurot ja siis veel muud maksud juurde. Seega, seda on tunduvalt soodsam, taskukohasem inimesel soetada kas piiriüleselt või mustalt turult. Enamatki veel, me ei maksustanud mitte ainult nikotiini sisaldavaid tooteid, vaid me maksustasime ka, ütleme, baasaine. Selles pudelis on 90% seda vedelikku, siis on siin 5% maitset ja 5% nikotiini. Selline pudel glütseriini on ristkasutuses. Seda kasutatakse parfümeerias, kondiitritööstuses, õlletootmises. Selline pudel maksab ladudes 15 eurot. Kui see aga osta e-sigaretipoest, maksab see pudel 255 eurot. Kui me räägime, et tarbijal ei ole vahet, kas ta ostab sellise pudeli 15 euroga või 255 euroga, siis me eksime. Mina isiklikult sooviksin küll selle inimesega selfit teha, kes läheb e-sigaretipoodi ja ostab 255 euroga sellise pudeli, teades, et seda on võimalik [odavamalt] osta apteekidest või ladudest, kuskilt mujalt.

Sellest johtuvalt on olukord see, et aktsiisilaekumine ei ole niivõrd suur, [kui prognoositi]. Jah, Riigikogus on korduvalt tehtud ettepanekuid alandada aktsiisi. Sellele on olnud teatud mõttes vastuseis. Viimased ponnistused olid eelmise aasta lõpus. Rahanduskomisjoni esimees on ütelnud, et see ei ole mõistlik, ja on mitu korda rääkinud, et me peaksime mingil määral selle asja tagasi pöörama. Kuid Rahandusministeeriumist on tulnud nüüd reaalsed arvutused. Siin ma saan lihtsalt korrata ühte mõtet,

mida, ma mäletan, Heiki Kranich ütles, kui oli Mart Laari valitsuse 20. aastapäevale pühendatud konverents: sel hetkel, kui noor Eesti riik alustas enda maksupoliitikaga, oli üheks mõtteks see, et ei ole mõtet kehtestada mitte ühtegi maksu, mille administreerimine on kallim kui sellest saadav tulu. Viimastel aastatel on aktsiisilaekumine olnud miljon eurot aastas ja Rahandusministeerium on öelnud, et see hädavaevalt katab ära aktsiisi menetlemisega seotud kulutused. Seega, see ei olnud mitte see mõte, mida võib-olla e-sigareti tarbijad soovisid ja tahtsid, vaid just Rahandusministeeriumist tuli see [mõte], et me tegeleme asendustegevusega, kui me oleme koormanud selle nii suure aktsiisiga, ja Rahandusministeeriumist tuli ettepanek, et vabastame aktsiisist kaheks aastaks. Ja miks? Just sellepärast, et täiskasvanud saaksid tulla ära salaturult ja piirikaubandusest ametlikesse kauplustesse, sest ametlikes kauplustes on laboratoorselt kontrollitud ja testitud vedelikud, mis on mõeldud täiskasvanute jaoks.
Kummalisel kombel me tegime ebaatraktiivsest e-suitsetamisest ehk veipimisest atraktiivse tegevuse alaealistele. Varem see ei olnud aktsiisiga koormatud, see oli igapäevaselt inimestele kättesaadav ja paljude täiskasvanud inimeste teadlik valik, kes soovisid suitsetamisest loobuda – see oli peamine –, nad soovisid hoolida enda lähikondlastest, sest erinevalt tavasigareti suitsetamisest ei tekita e-sigareti tarbimine passiivset suitsetamist. Võib-olla paljud head töökaaslased on tähele pannud, et nendelt inimestelt, kes kasutavad e-sigarette, ei tule seda tavasigareti suitsulõhna, nende riietel ei ole tavasuitsulõhna ja inimestel, kes ligidal on, ei jää juustele ja riietele seda lõhna ja nad ei pea muretsema, et neile jääb külge see ebameeldiv lõhn. Vastavalt sellele tuli Rahandusministeerium ettepanekuga see kaheks aastaks peatada.
Mis edasi saab, seda me ei oska öelda, küll aga on arusaadav, et kui me ühe hetkega teeme 5-eurosest pudelist 7-eurose pudeli, siis me oleme läinud liiale. Ehk me kehtestasime 2000%-lise tubakaaktsiisi ja seda ka ainetele, mis ei sisalda ei tubakat ega ka nikotiini, mis on tegelikult ristkasutuses. Me saame aru, et need prognoosid ei olnud läbi mõeldud, vaid suure hurraaga mindi midagi muutma. Tänaseks on see aga Eesti riigile rahaliselt koormav. Vastavalt sellele on teinud Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, Eestimaa Keskerakond ja Isamaa Erakond ettepaneku kaheks aastaks vabastada e-vedelikud tubakaaktsiisist. Palun eelnõu toetada!

20:04 Aseesimees Siim Kallas

Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Küsimusi teile ei ole. Ma palun kaasettekandjaks rahanduskomisjoni esimehe Aivar Koka.

20:04 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon valmistas alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu esimeseks lugemiseks ette oma 8. juuni istungil. Eelnõu tutvustas algatajate esindajana Tarmo Kruusimäe. Meil olid kohale palutud ka Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla ja peaspetsialist Heidi Vessel. Eelnõu näeb ette peatada kaheks aastaks tubakavedeliku aktsiisi kogumine, eesmärk on ohjeldada piirikaubandust ja salaturgu. Muudatuste jõustumine on eelnõu algatajate ettepanekul kavandatud 2020. aasta 1. detsembrile.
Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda täna, esimene lugemine lõpetada, muudatusettepanekute esitamise tähtajaks vastavalt kodukorrale on kümme tööpäeva ja komisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja.
Komisjonis olid küsimused, mis puudutasid eelnõu jõustumist, tubakavedeliku aktsiisi ja selle kogumist, eelnõuga salaturu ja piirikaubanduse ärahoidmise küsitavust, sotsiaalkomisjonilt terviseaspekti kohta arvamuse küsimise vajadust, alternatiivsete tubakatoodete mõisteid ja seda, kas nikotiinisisaldusega vedelikke võib maksuvabalt kasutada. Aitäh!

20:06 Aseesimees Siim Kallas

Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Küsimusi teile ei ole. Fraktsioonide esindajatel on võimalik pidada eelnõu arutamisel kõnesid. Kõnede pidamise soovi ka ei ole. Loeme läbirääkimised lõppenuks. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 207 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 2. juuli kell 16. Selle päevakorrapunkti käsitlemise oleme ammendanud.

10. 20:07 Riigikogu otsuse "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" eelnõu (210 OE) esimene lugemine

20:07 Aseesimees Siim Kallas

Järgmine päevakorrapunkt on nr 10, aga meil on väike probleem: ettekandjat, ministrit, ei ole veel siin. Seega võtan kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

20:09 Aseesimees Siim Kallas

Kas me võime alustada selle päevakorrapunkti käsitlemist? On kuulda nõustuvat mõminat. Seega, ma palun siia rahandusministri ettekandeks. Ma loen ette ka selle päevakorrapunkti pealkirja, mis on tekst, tõsine tekst. Vabariigi Valitsuse esitatud ... Tss! Paluks tähelepanu! Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" eelnõu 210 esimene lugemine. Palun, härra minister Helme, rahandusminister, ettekandeks siia!

20:09 Rahandusminister Martin Helme

Palun vabandust, et ma kohe ei jõudnud! Olin küll Riigikogu majas, aga arvasin, vaadates teie istungit, et teil läheb eelmise punktiga palju kauem. Nii.
Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Teile on esitatud otsuse eelnõu, et anda Euroopa Komisjonile riigigarantii summas 48 716 500 eurot. Lisaks antakse Vabariigi Valitsusele volitus teha toimingud, mis on garantii andmisega seotud. See puudutab garantiilepingu sõlmimist Euroopa Komisjoni endaga.
Komisjon tegi aprillis ettepaneku COVID-19 puhangu tagajärjel tekkinud tööpuuduse järsu kasvuga toimetulekuks luua Euroopa Liidu eelarve ja liikmesriikide garantiide toel ajutine, ajaliselt piiratud ühine rahastu mahuga 100 miljardit eurot. Ettepanek oli kooskõlas nii rahandusministrite kui ka valitsusjuhtide heakskiidetud kriisilahendusmeetmetega. Rahastu loob liikmesriikidele lisavõimaluse rahastada nende võetud või planeeritavaid ajutisi tööturumeetmeid, et viirusest põhjustatud eriolukorras säilitada töökohti ja aidata ettevõtjate jaoks kriisi mõjusid leevendada. Sajamiljardilise mahuga rahastut garanteerivad liikmesriigid 25% ehk 25 miljardi euro ulatuses vastavalt riikide rahvusliku kogutulu osakaalule Euroopa Liidu rahvuslikus kogutulus ehk RKT-s. Eesti osa garantiis on 0,195%.
Garantii on tingimusteta, tagasivõetamatu ja nõudmise korral realiseeritav, mis tähendab, et liikmesriik peab kogu garantiileppe vältel tagama rahastu raames antud laene maksimaalselt enda garantiis osalemise ulatuses. Garantiilepe on seotud ainult komisjoni võetud laenudega käesoleva määruse raames ehk selle meetme jaoks. Garantii realiseerimist peame me väga ebatõenäoliseks. Enne liikmesriikide garantiinõude esitamist hindab komisjon kogu Euroopa Liidu eelarve potentsiaalsete kohustuste mahtu ja võimalusi kasutada laenukohustuse tagasimakseks Euroopa Liidu eelarve võimalusi. Lisaks võib komisjon kaaluda maksetähtaja ületanud laenuosade tagasimaksete rahastamist uue laenuga. Garantii realiseerimise riske aitab hajutada ka see, et kolme enim finantsabi saanud liikmesriigi laenusummad kokku ei tohi ületada 60% rahastu kogumahust ehk 60 miljardit eurot ning Euroopa Liidu poolt tasumisele kuuluvad tagasimaksed konkreetsel aastal ei tohi ületada 10% kogu rahastu mahust. Seega ei ole võimalik lühikese aja jooksul kogu garantiisummat liikmesriikidelt sisse nõuda.
Rahastu on loodud ajutisena ja see pakub täiendavat rahastamisvõimalust liikmesriikides juba võetud riiklikele lühiajalistele tööturumeetmetele või samuti alles planeeritavatele meetmetele. Liikmesriik saab taotleda rahastust finantsabi, kui avaliku sektori kulutused tööturumeetmetele on alates s.a 1. veebruarist järsult ja oluliselt kasvanud COVID-19 kriisi tõttu. Rahastust saab laenu taotleda kuni 2021. aasta lõpuni, seda vajadust hinnatakse aga iga kuue kuu järel, alates rahastu käivitamisest.
Mis on selle kõige mõju Eestile? Tegemist on konkreetse ja ajaliselt piiritletud garantiileppega. Otsusega

nõustumine toob kaasa riigi potentsiaalsete kohustuste suurenemise Eesti garantiisumma ulatuses ehk 48,7 miljonit eurot. Reaalselt tekib kohustus aga siis, kui garantii realiseerub ning Eesti peab tasuma komisjonile garantiinõude või garantii lisanõude alusel küsitud summa. Osalemine garantiis annab ka Eestile võimaluse võtta rahastust endast laenu, et soodsatel tingimustel rahastada lühiajalistele tööturumeetmetele tehtud või plaanitavaid kulutusi. Arvestuslik laenusumma lisaeelarve meetmete alusel lühiajaliste tööturumeetmete rahastamiseks on praegu teadaolevalt kuni 350 miljonit eurot. Konkreetne laenusumma selgub aga komisjoniga läbirääkimiste käigus. See, kas me rahastust laenu võtame, oleneb täpsematest laenutingimustest, riigi rahavoolistest vajadustest ning muudest rahastamisvõimalustest.
Lugupeetud Riigikogu liikmed! Laenude andmine loodavast rahastust käivitub alles siis, kui kõik liikmesriigid on garantiis osalemise heaks kiitnud ning komisjon on iga liikmesriigiga garantiilepingud sõlminud. Kuna tegemist on tavatult suure mõjuga kriisiga, sh mõju tööturule, siis on kõikide liikmesriikide huvides, et rahastu hakkaks kiiresti tööle. Osalemine riigigarantii andmises võimaldab ka Eestil taotleda laenu tööturumeetmete rahastamiseks. Tänan teid tähelepanu eest! Vastan hea meelega küsimustele ja loomulikult kutsun üles seda eelnõu toetama.

20:14 Aseesimees Siim Kallas
Küsimused. Jürgen Ligi, palun!

20:14 Jürgen Ligi
Aitäh! Ja aitäh selle üleskutse eest! Mul on alati armas näha, kui Saulusest saab Paulus. Te olete ju alati sajatanud igasugu Euroopa solidaarsust. Meie seda raha ju tegelikult ei vaja, teised vajavad, ja te olete nõus Eesti ohverdama, Eesti annab garantii. Mina mäletan, kuidas Saulustest said Paulused ESM-i puhul, mida mina kaitsesin väga tõhusalt. Siis tegid Lõuna-Euroopa riigid põhjalikud reformid laenu vastu ja muutsid ennast laenuvõimeliseks. Kuidas teie oma peakeses selle vastuolu lahendate? Siiani olete olnud ka ESM-i vastu väga teravalt, olete soovitanud minult sisuliselt sõna üldse ära võtta Eesti poliitikas. Samas, see oli karmide tingimustega laenuprogramm, praegu te annate sisuliselt tingimusteta garantii täiesti solidaarselt. Palun seletage seda mõtteviisi, kuidas te muutusite.

20:15 Rahandusminister Martin Helme
Aitäh! Mis minu peakeses toimub? See üleskutse mitte sõna võtta on muidugi jõus. Aga väga põhimõtteline erinevus on ESM-il ja sellel konkreetsel asjal. Püüan seda tausta ikkagi lahti võtta, kui me seda debatti peame pidama. ESM on väljaspool Euroopa aluslepinguid toimiv uus süsteem, mis loodi ju mitte Kreeka aitamiseks, vaid loodi sellepärast, et kaitsta eurot ehk Euroopa tuumikriikide pangandust kriisis. Kreekat aitas see muidugi väga vähe. Selle skeemi puhul me maksime reaalse raha sisse. Jürgen, pane nüüd tähele! Me maksime reaalse raha sisse ja tagasi ei ole sealt midagi saanud. Kusjuures me räägime ikkagi majanduslikesse raskustesse või laenuraskustesse sattunud riikidest, kes sattusid sinna oma majanduspoliitika tagajärjel, oma valikute tagajärjel. Tänasel päeval me räägime kõikidest Euroopa riikidest, kes on sattunud kriisi mitte oma valikute tagajärjel, vaid Hiina valikute tagajärjel. Ja me ei maksa mitte midagi sisse, küll aga saame me sealt laenu võtta. See on põhiline vahe: me võtame sealt laenu. Kui meie garantii on 48 miljonit, siis me saame sealt võtta, kui me soovime, 350 miljonit. Kas me soovime võtta või mitte, seda tänasel päeval ei ole otsustatud, see sõltub pigem meie vajadustest. Need on väga erinevad asjad, kuigi võib üritada näidata, et ei ole.

20:17 Aseesimees Siim Kallas
Jürgen Ligi, teine küsimus, palun!

20:17 Jürgen Ligi
Aitäh! Proovige uuesti, see ei tulnud välja. ESM-i puhul me saavutasime tegelikult kogu Euroopa majanduskeskkonna stabiliseerimise ja isoleerisime ennast sisuliselt ka laenuriskist. Antud juhul me anname garantii solidaarselt, aga ise raha ei vaja. Tookord oli meil väga suur huvi päästa turud, päästa eurotsoon sedakaudu, et me aitame pahandustest välja teatud riigid, kes peavad ennast reformima. Loogika tegelikult nende kahe süsteemi vahel on, aga proovige see üles leida. Praegu on ju selge, et meie raha ei vaja, teised vajavad, meie anname garantii. Palun proovige uuesti seletada.

20:18 Rahandusminister Martin Helme
Aitäh! Aga võib-olla me näeme hoopis ikkagi seda, kuidas Paulusest sai Saulus. Kuhu kõik see jutt solidaarsusest on jäänud? Solidaarsus, Jürgen, solidaarsus! Kümme aastat tagasi oli kõigil vaja solidaarsust ja nüüd järsku ei ole. Ikkagi püüan ma tagasi jõuda selle juurde, et tookord päästeti ühte või kahte liikmesriiki või ühe või kahe liikmesriigi võlakoorma hüppelise suurendamise kaudu tegelikult päästeti eurot ja euroala pangandust, me maksime reaalse raha sisse ja tegime ka reaalse käenduse, mis on ikka oluliselt suurem kui see, mis me praegu anname, ja mingit kasu ei saanud. Abstraktne jutt sellest, kuidas me saime parema Euroopa Liidu või parema majanduskeskkonna – noh, okei, midagi peab ju ütlema. Aga me andsime ka ESM-iga käenduse, on ju? Käendus on olemas, pluss maksime reaalselt sissemakse. Seitsme päeva jooksul, kui vaja on, realiseerime selle käenduse. Aga veelgi olulisem, ESM ei ole, vähemalt sel hetkel, kui ta tekitati, ei olnud ta kuidagi Euroopa olemasolevate lepingute ja rahastussüsteemi osa. Ma ikkagi tulen tagasi selle juurde, et see, mis tookord juhtus, oli liikmesriikide majanduslike valikute küsimus. Mina ei ole päris kindel, et me üheselt oleme nõus sellega, et oli meie huvides tollal nii käituda, aga need, mina väidan, ei ole tänasel päeval ikkagi võrreldavad asjad.

20:19 Aseesimees Siim Kallas
Annely Akkermann, palun!

20:19 Annely Akkermann
Suur tänu, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Mul on küll hea meel, et teist on saanud Paulus, ja ma arvan, et te ei peaks saalile selgitama, et te olete ikka edasi Saulus. Aga minu küsimus on selles, kas Eesti võiks vajada sealt laenu ja missugused alternatiivid peaksid realiseeruma, et Eesti võiks sealt laenu võtta.

20:20 Rahandusminister Martin Helme
Aitäh! Tuleb arvestada, et see konkreetne skeem on ikkagi suhteliselt spetsiifilise sihtotstarbega. Meil on üsna kindlalt paika pandud, mille peale seda raha tohib üldse kulutada. Niipalju, kui mina olen üritanud selgust saada, kas see maksimaalne summa, mida Eesti sealt kasutada saab, on tegelikult meil ka kulutatav, kas me oleme tegelikult nii palju kulutusi teinud, võin vastuseks öelda, et ilmselt mitte. Küllaltki palju fantaasiat läheb vaja, et see maksimaalne summa täis saada. See on nüüd teoreetiline arvutus, eks ole. Aga kui küsida, mis need asjad siis on, siis laias laastus, ütleme, kõige suurem tükk võiks olla seesama tööturumeede, mida töötukassa kaudu on tehtud, võib-olla mõned väiksema mahuga asjad veel. Kas me sealt tahame laenu võtta? Eks see sõltub. Praegu meil ei ole ju veel pilti ees, missuguse hinnaga seda laenu komisjon edasi pakub. Ma ikkagi veel kord rõhutan, et see on puhas laenuskeem. See ei ole sama asi kui see n-ö Euroopa taastefond, millest päevakord algas, kui võetakse laenu ja selle laenuga tehakse liikmesriikidele toetusmakseid. See on laenuskeem, komisjon võtab laenu ja laenab selle edasi liikmesriikidele, kes seda soovivad. Minu jaoks on see puhas pragmaatika, mis selle laenu hind on või ei ole. Me oleme turult laenanud ja päris mõistliku hinnaga laenanud. Tõenäoliselt saab see laen olema soodsam, aga on vaja lihtsalt vaadata, mis need tingimused on.

20:21 Aseesimees Siim Kallas
Andres Sutt, palun!

20:21 Andres Sutt
Aitäh! Hea ettekandja! Vastasite küsimusele, mis TERA ja ESM-i eristab. Aga mina küsin teie käest, mis neid kahte ühendab. Võib-olla saate siin ka oma seisukoha öelda.

20:22 Rahandusminister Martin Helme
Jah, need on väga olulised intellektuaalsed harjutused: leia kümme erinevust ja kümme sarnasust jne. No kümmet sarnasust ei leia kindlasti. Mis neid kõiki ikka ühendab? Tõenäoliselt ühendab mure ühisturu toimimise pärast. Ma arvan, et see on kõige suurem kattevari nende kahe asja kohal, mure ühisturu toimimise pärast või täpsemalt öeldes ühisraha toimimise pärast. Antud olukorras on ikkagi isegi lepingutes olemas punkt, mis näeb ette võimalused hätta sattunud liikmesriikidele sellistel viisidel

appi tulla. Ma pean küll tunnistama, et minu meelest see SURE või TERA, kuidas iganes me seda nimetame, oli mõnes mõttes niisugune ilmastiku õhupallike, mida katsetati, et vaadata, kas hiljem 750 korda suurem plaan ka läbi läheb. Need koosolekud, millel ma osalesin aprillis, Euroopa rahandusministrite koosolekud või ka Euroopa Ülemkogu, ma ei ole kindel, et olid tehtud heas usus selle skeemi esitlemisel. Aga omal ajal me sellele oma heakskiidu andsime, lootuses, et see on ehk piisav, et rohkem ei tulda küsima. Aga ei ole ühtegi liikmesriiki olnud, kes oleks leidnud, et see skeem on vastuolus aluslepingutega. Kui me tuleme tagasi ESM-i juurde, siis ESM-i-taolist skeemi kohe päris kindlasti ei olnud võimalik ühitada aluslepingutega sel ajal, kui ta tehti. (Hääl saalist.) Olen nii tark.

20:24 Aseesimees Siim Kallas
Ants Laaneots, palun!

20:24 Ants Laaneots
Suur tänu, härra eesistuja! Härra minister! Mina olen küll võhik selles asjas, aga ma siiski saan aru, et me praegu võtame vastu otsuse riigigarantii suhtes. Kui meil läheb seda summat vaja, siis me sealt võtame, eks ju. Mind huvitab see, et see summa on nagu väga imelik, 48 716 500 eurot. Miks ta kuni üksiku euroni läheb? Millest see tuleneb? See on esimene küsimus. Ja teine on ka. Vaatame musta stsenaariumi, ütleme niimoodi. Meil on vaja seda raha, me laename seda raha. Kuidas see välja näeb, see dividend, mis tuleb maksta selle laenu eest? Kas teil on mingisugune number ka juba teada või ei ole?

20:25 Rahandusminister Martin Helme
Jah, miks see peaaegu et euro täpsusega läheb? Põhjus on jaotusvõtmes, jaotusvõti on väga täpne ja selles jaotusvõtmes arvutatakse piltlikult öeldes komakohani välja.
Kui realiseerimiseks läheb, siis nagu ma ka oma sissejuhatavas ettekandes ütlesin, ei realiseerita aasta jooksul rohkem kui 10%, mis tähendab seda, et see ei peaks olema rohkem kui 4,8 miljonit. Aga kogu summa ei lähe korraga hapuks, eks ole. Tõenäoliselt on mingi riik, mille puhul see tagasimakse ei toimu õigel ajal, siis sellele riigile otsitakse mingeid pikendusi või uusi laene peale, nii et isegi sellest summast ainult väike osa saab korraga realiseeruda. Me räägime siin maksimaalselt mõne miljoni euro suurusest tükist, mida meil peaks teoorias olema vaja maksta, kui meie garantiid hakatakse sisse nõudma.

20:26 Aseesimees Siim Kallas
Andres Sutt, palun!

20:26 Andres Sutt
Aitäh! Hea ettekandja! Minu eelmine küsimus oli tagasivaatav ja ühisosa kohta, mu järgmine küsimus on ettevaatav ja samamoodi ühisosa kohta. Peaminister esines täna siin poliitilise avaldusega majanduse taaskäivitamise kava kohta ja teie kaitsete praegu siin TERA paketti. Mis on nende kahe meetme ühisosa?

20:26 Rahandusminister Martin Helme
Aitäh! No ühisosa on kahtlemata COVID-19 kriis, see on ju selge. Me ei räägiks ühestki nendest asjadest siin, kui ei oleks olnud koroonakriisi ja selle ränka mõju majandusele ja väga paljude liikmesriikide, ütleme, nõudmist, et Euroopa Liit peab ka kuidagi aitama, selles olukorras appi tulema. Lausa nii kategoorilised nõudmised, mis hakkasid selgelt tekitama Brüsselis muret, et Euroopa Liidus võivad tekkida – kuidas nüüd ütelda? – pöördumatud või parandamatud lõhed. Kui veel vaadata ühisosa, siis ka sellestsamast 750 miljardist, mis on taastepaketis, üks osa on laenuraha, küll väiksem osa. Selle laenurahaga on niimoodi, et see on vähem vastuoluline, see on tükk maad vähem vastuoluline kui see, et laenurahaga toetusi makstakse.
Mis on erinevused? Ma pean need ka muidugi ära mainima. Erinevused on selles, et kui TERA pakett ei tekita kelleski tunnet, et on vastuolu aluslepinguga, siis taastepaketi puhul on vastuoluteema korduvalt tõstatatud ja see vajab lahendamist. Loomulikult, see on põhimõtteline küsimus, nii nagu ka Euroopa Liidu aluslepingu artikkel 310 ütleb, et Euroopa Liit ei või ennast rahastada laenuga. Praegu me näeme, et TERA ei ole enda rahastamine laenuga, vaid Euroopa Liit laenab turgudelt odavat raha kokku, et

liikmesriikidele edasi laenata, aga see taastepakett on oma olemuselt teistsugune: Euroopa Liit laenab turgudelt raha kokku, et see liikmesriikidele laiali jagada. See on puhas defitsiit, kulu.

20:28 Aseesimees Siim Kallas
Jüri Jaanson, palun!

20:29 Jüri Jaanson
Aitäh! Austatud minister! Siin on tegemist jah sellega, et kriisijärgselt tundub, et meil on kulude katteks, majanduse elavdamiseks võimalik saada kõikvõimalikest allikatest tulusid. See on iseenesest väga tervitatav, kui seda vaja on. Aga mul hakkas nüüd teine asi assotsieeruma mitte võib-olla päris selle teemaga, aga siiski. Te olete oma erakonna valimisprogrammis rääkinud ka näiteks Ameerika Ühendriikidest miljardi euro suuruse toetuse saamisest. Kas siin on ka mingisuguseid seoseid selle rahaga või selle toetuse küsimusega? Meie kaitsejõud vajavad ka võib-olla toetust. Ma vaatasin, et nad isegi tippspordigruppi panevad kinni. Küsin ja uurin teie käest. Rääkige natuke sel teemal ka.

20:30 Rahandusminister Martin Helme
Aitäh! Peab kahjuks teid kurvastama, et sellel rahal ei ole mingit seost ei riigikaitsega ega ka Ameerika Ühendriikide võimalike toetustega oma liitlastele. Siin mingit seost ei ole.

20:30 Aseesimees Siim Kallas
Aitäh, härra minister! Rohkem küsimusi ei ole. Palun komisjoni ettekandjaks rahanduskomisjoni esimehe Aivar Koka.

20:30 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head kolleegid! Riigikogu otsust "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" valmistati esimeseks lugemiseks ette 9. juunil. Rahanduskomisjonis tutvustas eelnõu selle algataja esindajana rahandusminister Martin Helme. Riigikogu otsuse eelnõu kohaselt annab Riigikogu Euroopa Komisjonile riigigarantii summas 48 716 500 eurot Euroopa Liidu Nõukogu määruse, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu, artikli 11 alusel. Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda täna, muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 16. juuni kell 12 ja kui esimene lugemine lõpetatakse, siis teiseks lugemiseks tuua eelnõu saali kolmapäeval, 17. juunil, ja ettekandjaks määrati siinkõneleja. Aitäh!

20:32 Aseesimees Siim Kallas
Suur tänu! Küsimusi ei ole. On võimalik pidada kõnesid fraktsioonide nimel. Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

20:32 Jürgen Ligi
Hea juhataja! Austatud kolleegid! Ma vaatan mõnuga, kui lühikesed jalad on ikkagi populismil. Mida iganes Martin Helme on rääkinud, ei pea vett, niipea kui tal endal tuleb vastutada ja kanda ühte portfelli, mille nimi on rahandus. Teine teema, paralleelne, on ka sel nädalal rahapesu. Tema põhiline kreedo on laimata eelkäijaid ja vihata Euroopa Liitu. Tema süüdistused või rünnakud eelkäijate suunas varieeruvad üleskutsest vait olla, nagu ta tänagi siin üle kordas, kuni enesetapunõudeni. Rahapesuteemal oli soovitus mulle, avalik soovitus, et ma sooritagu enesetapp, kuna minu ajal pesti raha, et järelikult minu pärast. See on erakordselt mage, eriti sellises kontekstis, kus ta on ise hankinud meile rikkumismenetluse, ta on ise võidelnud Euroopa tasemel – just sellepärast, et see on Euroopa – rahapesu[vastase] koostöö vastu ja teinud rumalaid ettepanekuid ka eelnõusse, mis rahapesutõrjega tegeleb. Samas on juba ammu tõestatud, et tol perioodil, mille eest ta seda enesetappu nõuab, oli rahandusministri haldusala Euroopa parim. Midagi ei ole öelda, regulatsioonid ja Finantsinspektsioon olid meil Euroopa parimad, see on tõestatud. Selles mõttes ei ole ma ühtegi vabandust kuulnud. Aga täna on sama lugu. Me räägime ju Euroopa solidaarsusest, ühisest ponnistusest parandada

majandusseisu, millega kõik võidavad. TERA meede seejuures on kõige solidaarsem, meie jaoks kõige mõttetum, meil ei ole mingeid laenamise probleeme, mis meil minevikus olid. Nüüd me anname garantii nendele, kes tegelikult on eelarvedistsipliiniga juba minevikus olnud lohakamad. Nad ei ole tõepoolest süüdi viiruses, aga viirus on see, mis tõi välja nende raskema haiguse ka eelarve poolest. Mitte kuidagi ei ole võimalik kokku klapitada neid sõnu, mida räägib siin rahandusminister TERA teemal, mida ta kiidab, ja mida ta on rääkinud siin Euroopa taastusfondi teemal ja mida ta on rääkinud ESM-i teemal.
Andres Sutt küsis, mis ühendab TERA-t ja Euroopa taastusmehhanismi. Ma ütlen, et üks asi, mis ühendab, on see, et mõlema kohta on öelnud ... Vabandust, TERA kohta ei olegi. ESM-i ja taastusmehhanismi ühendab see, et mõlema kohta on öelnud rahandusminister, et need on Euroopa aluslepinguga vastuolus. Taastusmeetme suhtes on ta selle jutu nüüd tagasi võtnud, heaks kiitnud justkui. Ma ei tea, miks ta küll austab nii õudselt seda mingit Euroopa aluslepingut, aga ta nii õudselt austab seda, et kogu aeg omistab seda sellele.
Võib öelda jah, et TERA on raskesti vaidlustatav aluslepingu seisukohalt, aga hoopis raskemini on see heakskiidetav EKRE ja Martin Helme põhimõtete seisukohalt. Me anname garantii teiste laenamishuvidele – see on selle mehhanism. Selle võiks rahandusminister üles tunnistada. Samas, ta ütleb, et ESM on midagi muud. ESM oli väga selge surveavaldus eelarvepoliitilisele lodevusele. Need riigid pidid ennast ümber tegema, need riigid said tingimuslikku laenu, Eestil kindlasti seda laenu vaja ei olnud. Ja mida me tagasi saime? Rahandusminister võiks teha näppudel arvutuse. Me saime kindlasti SKP-s rohkem tagasi, kui me oma sissemaksega tegelikult likviidsuses ära andsime. Kindlasti on SKP meil rohkem võitnud kui see kapitali sissemakse, mida me teeme ju ka reservide arvel, mitte mingite kulude arvel.
Nii et korrastust natukene peakeses, härra rahandusminister, ja vähem teiste süüdistamist ja vähem seosetut juttu Euroopa Liidu teemal! Ühel hetkel tuleb hakata vastutama ja praegu on see aeg õnneks käes. Aitäh!

20:37 Aseesimees Siim Kallas
Rohkem läbirääkimistel osalemise soovi ei ole. Läbirääkimised on lõppenud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 210 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 16. juuni kell 12.

---

11. 20:37 Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (191 SE) esimene lugemine

20:37 Aseesimees Siim Kallas
Võtame käsitlemisele 11. päevakorrapunkti, Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 191. Alustame selle esimest lugemist. Ma palun ettekandjaks majandus- ja taristuminister Taavi Aasa.

20:37 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu liikmed! Kõigepealt eelnõu, mis puudutab liiklusseaduse muutmist. Eelnõuga kehtestatakse kergete elektrisõidukite liiklemise reeglid ja nõuded selliste sõidukite kasutamisele. Peamiselt on eelnõu väljatöötamine ajendatud laialdasest elektritõukerataste levikust.

20:38 Aseesimees Siim Kallas
Palve on veidi kõvemini rääkida.

20:38 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Muudatustega võetakse kasutusele uus sõidukikategooria – kergliikur, mis hõlmab erinevaid ühe inimese vedamiseks ettenähtud elektri jõul liikuvaid sõidukeid, näiteks elektrilised tõukerattad, elektrirulad ja muud taolised istekohata sõidukid. Kergliikuri alla liigitub edaspidi ka tasakaaluliikur, selle erinevusega küll, et sellel võib olla ka istekoht. Tehnilistest nõuetest sätestab eelnõu kergliikuri suurimaks lubatud võimsuseks 1 kilovati ja suurimaks lubatud kiiruseks 25 kilomeetrit tunnis. See peab olema siis valmistaja antud kiirus. Samuti kehtestatakse nõuded helkurite ja tulede kasutamisele.

Eelnõuga lubatakse kergliikur liikuma eelkõige jalakäijale ja jalgratturile ettenähtud keskkonda ehk jalakäijale ja jalgratturile mõeldud teedele, seejuures jalakäija vahetus läheduses tuleb sõita jalakäijat mitte ohustava kiirusega ehk jalakäija tavakiirusega, samuti tuleb sõiduteed ületada jalakäija tavakiirusega. Kergliikur lubatakse liikuma ka sõidutee jalgrattarajale. Erandjuhul tohib kergliikuriga liigelda ka sõiduteel, selle ala paremal äärel ja ka ainult siis, kui jalakäijale või jalgratturile mõeldud teeosa kas puudub või on selle seisukorra või liiklusolude tõttu seal sõitmine raskendatud.
Alla 16-aastane juht peab kandma teel sõites kinnirihmatud kiivrit. Sõiduteel ja jalgrattarajal sõitmisel ja eelnevalt kirjeldatud erandkorras sõiduteel sõites kohaldub juhile vanusepiirang, mis kohaldub ka jalgratturile. See tähendab, et kergliikuriga sõiduteel liikumiseks nõutakse 10–15-aastaselt kergliikurijuhilt jalgrattajuhtimise õigust.
Pimeda ajal või halva nähtavuse korral peavad kergliikuril olema ees- ja tagatuled. Kui neid ei ole ehituslikult võimalik paigaldada, siis peab juht pimeda ajal või halva nähtavuse korral kasutama valgusallikat. Sealjuures on sõiduteel liikumine ilma nõuetekohaste tuledeta keelatud.
Kergliikuriga liiklemisele kohaldub ka keeld liigelda joobeseisundis. Sätestatakse ka trahvimäärad. Trahvimäärad on võrdsed jalakäijatele ja jalgratturitele kehtestatud trahvimääradega. Lühidalt kõik. Palun teil eelnõu toetada!

20:41 Aseesimees Siim Kallas
Aitäh, härra minister! Teile on küsimusi. Signe Kivi, palun!

20:41 Signe Kivi
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus puudutab § 32¹, kus on kahes kohas kasutatud mõistet "jalakäija tavakiirus". Üldjuhul me tõesti saame aru, mida on seadusandja siin silmas pidanud, aga ütleme ausalt, et tegelikult on jalakäijate kiirus väga erinev. Minu enda kiirus eelmisel nädalal oli palju kiirem kui paljudel teistel jalakäijatel. Aga see selleks. Küsin sellepärast, et kui me paneme midagi seadusesse, siis see on oluline, ja konfliktsituatsioonis võib kergliikuri juht öelda, ehkki ta liikus kiiresti, et tal oli jalakäija tavakiirus. Ma siit loen, et ta peab ületama sõiduteed jalakäija tavakiirusega. Ma ausalt öeldes ei ole siiamaani näinud ühtegi kergliiklusvahendi juhti, kes seda teeks. Selles mõttes on lihtsalt mure, ma ei ole irooniline. Me paneme midagi seadusesse, aga siin on mitmeti mõistetavust. Äkki selgitaksite?

20:42 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Praegu kergliiklejate või nende kohta, keda tulevikus nimetatakse kergliikuriga liiklejateks, ei kehti mitte ühtegi reeglit, ja kui nad sõiduteed ületavad, siis nad ongi vabad valima, kuidas nad seda teevad. Mis puudutab jalakäija tavakiirust, siis ka täna on liiklusseadusesse selline mõiste sisse kirjutatud, see ei ole uus mõiste. Jalakäija tavakiirus on 3–7 kilomeetrit tunnis. Aga see ei ole midagi uut, see on juba liiklusseaduses olemas.

20:43 Aseesimees Siim Kallas
Mart Võrklaev, palun!

20:43 Mart Võrklaev
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Tegemist on kindlasti väärt algatusega. Kergliikurid on meie igapäevaelu uueks osaks juba mõned aastad olnud. Kindlasti nende olulisus kasvab ja reguleerimist see teema vajab. Aga kas te natuke valgustaksite seda arutelu ja argumentatsiooni, miks otsustati, et kergliikurid jäävad rohkem jalakäijate või kõnnitee poole, mitte sõidutee poole? See on keeruline küsimus ja õige tee valimine on kindlasti raske, aga ma arvan, et ka siin Riigikogus oleks hea teada, mis need argumendid ühel või teisel pool olid ja miks see [otsus] just niipidi langetati.

20:43 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Tõepoolest, see on valikute koht, aga kindlasti on kergliikur sõiduteel suuremas ohus kui kõnniteel, kui ta liigub mõistliku kiirusega. Tõsi on see, et kergliikuri juht ei sobitu sajaprotsendiliselt ühegi olemasoleva liiklusvahendi [juhi] kategooria alla, aga pigem on ta ikkagi sarnasem tasakaaluliikuril liiklejaga. Seetõttu leiti, eelkõige ohutuse pärast, et põhiliselt peaks sõitma kõnniteel, arvestades ka

seda, et väga paljud kergliikurite kasutajad on lapsed. Laste lubamine sõiduteele oleks kindlasti ohtlikum kui kergliiklejate lubamine tervikuna rohkem kõnniteele.

20:44 Aseesimees Siim Kallas
Urve Tiidus, palun!

20:44 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Sõidukiirust on teatavasti reguleeritud väga pikka aega. On toimunud suur tehnoloogiline areng sõidukiiruse mõõtmisel ja tuvastamisel. Meil siin öeldi ükspäev, et on olemas isegi robotkohtunikud. Selgus, et need on liikluskaamerad, mis mõõdavad kiirust ja määravad kohe karistuse. Siin seaduseelnõus öeldakse, et suurimaks sõidukiiruseks kehtestatakse kergliikurile 25 kilomeetrit tunnis. Minul tekib küll küsimus, kuidas seda mõõtma hakatakse.

20:45 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! No eks selle mõõtmisega peab politsei tegelema hakkama. Politsei on selle sõnastusega nõus olnud ja järelikult on neil ka võimalus seda jälgida.

20:45 Aseesimees Siim Kallas
Jürgen Ligi, palun!

20:45 Jürgen Ligi
Aitäh! Eks see ole üks keeruline reguleerimine. Mina ei ütleks küll, et ma hirmsasti tervitan seda eelnõu, see on ka küsimusi tekitav. Ei kujuta ette näiteks jalakäija tavakiirusega liiklejat. Mis mõte on liiklusvahendil, kui sa pead jalakäijatega ühes tempos liikuma? Aga ma mõistan, et siin on probleeme ja intsidente palju, vaidlust selle üle on, on soovi reguleerida. Aga mina küsin hoopis seda. Selle paralleel on ju jalgratas. Te ei toonud ühtegi paralleeli jalgrattaga. Minu käest on just küsitud selle kohta, et teie ministeerium valmistab ette täpselt samasugust asja jalgratturite kohta, et nad liikugu ka jalakäija tavakiirusega, mis ajab mind küll tigedaks. Kuigi ma ei sõida kõnniteedel, aga ma ei kujuta ette, et jalgrattaga sõitjat hakataks ka võrdlema jalakäijaga. Kas on selline plaan? Kuidas te neid kahte liikumisviisi siis eraldi reguleerite? Kuidas te seda seletate?

20:46 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Kõigepealt, selle kiiruse koha pealt ütleb eelnõu seda, et jalakäija vahetus läheduses, kõnniteel tuleb liikuda jalakäija tavakiirusel. Ja seda mitte ei valmistata ette, aga liiklusseadus juba näeb ette, et kui te liigute jalgrattaga kõnniteel, jalakäijate teel, siis jalakäija vahetus läheduses tuleb liikuda jalakäija tavakiirusega.

20:47 Aseesimees Siim Kallas
Helmen Kütt, palun!

20:47 Helmen Kütt
Tänan, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Te väga õigesti tõite välja, et lapsi sõiduteele saata on ohtlik. Täna hommikul olin ma tunnistajaks sellele – väikelapsed hommikul ilmselt vanematega lasteaeda minnes on harjunud, eriti Tallinna kesklinnas, et kõnniteel on turvaline liikuda, natuke ka jooksevad vanematest eespool –, kui tõukerattaga tulnud inimene oleks praktiliselt lapsele otsa sõitnud. Meil ei ole Tallinna kesklinnas ju kõnniteid, kus oleks ära määratud jalgratta või ka selle liikuri pool, kõik liiguvad ühisel alal. Kui on ebaturvaline saata noori sõiduteele, millega ma olen väga päri, siis uskuge, väga ebaturvaline on lastel kõnniteel kõndida, kui nad ei tea, millisel hetkel võib keegi neile lihtsalt otsa sõita.

20:48 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas

Aitäh! Eks sellega, kui see kehtestatakse, ole nii, nagu on kõikide [muude reeglitega]. Täna ei ole, nagu ma ütlesin, mingisuguseid reegleid, pole isegi midagi aluseks võtta, kui midagi juhtub. Kui reeglid kehtestatakse, siis on nende täitmisega täpselt nii nagu kõikide liiklusreeglite täitmisega, et neid lihtsalt tuleb täita ja kui ei täida, juhtub õnnetus ja järgneb karistus.

20:48 Aseesimees Siim Kallas
Kristina Šmigun-Vähi, palun!

20:48 Kristina Šmigun-Vähi
Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud minister! Olen täiesti nõus kolleeg Jürgen Ligiga, et see on ülikeeruline eelnõu ja tekitab küsimusi. Mõistlik kiirus – kuidas sellest peab aru saama? Kas on kavas kõnniteedele joonistada märgistused näiteks, et paremal pool kõnnib jalakäija ja vasakul on rattur, või midagi, mis teeks asju selgemaks?

20:49 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Kiiruse koha pealt on siin kaks piiri, üks on kuni 25 kilomeetrit tunnis ja teine on jalakäija vahetus läheduses kõnniteel jalakäija tavakiirus. Noh, võib sõita natukene kiiremini, võib mööduda, ei pea päris sabas seisma jääma, et mööda sõita ei tohi, tohib, aga mitte kihutades, vaid ikkagi arvestades jalakäija kiirust. Selles mõttes raamid on. Kahtlemata olen nõus, et elektritõukeratastele on väga keeruline üldse mingisuguseid reegleid kehtestada. Ma ise arvan, et need, mis on siia lõpuks leitud, on suhteliselt head lahendused. Mis puudutab neid kõnniteele joonitud rattateid, siis nii palju kui võimalik seda kindlasti kasutatakse, seda tehakse.

20:50 Aseesimees Siim Kallas
Urve Tiidus, palun!

20:50 Urve Tiidus
Aitäh! Te eelmisele küsimusele vastates, kui ma küsisin kergliikuri sõidukiiruse kehtestamise kohta, 25 kilomeetrit tunnis, ütlesite, et politsei teab, kui seda kiirust ületatakse. Täitsa praktiline küsimus. Kui politsei seda teab, siis kas võib eeldada, et on tulemas ka mingisugused trahvimäärad, kui kiirust ületatakse? Lisan siia muidugi, et see on suuresti kultuuriliste hoiakute ja käitumise teema ning puudutab, ma saan aru, põhiliselt siiski suurlinnu. Mujal on nagu ruumi rohkem jne. Aga natuke sellest, millal need trahvid hakkavad tulema.

20:51 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Selle eelnõuga sätestatakse ka trahvimäärad, aga nad on sarnased, nii nagu on kehtestatud jalgratturitele ja jalakäijatele. Ei ole midagi suuremat.

20:51 Aseesimees Siim Kallas
Jüri Jaanson, palun!

20:51 Jüri Jaanson
Suur tänu! Austatud minister! Eelnev diskussioon tekitas minus jooksvalt sellise küsimuse, kuidas on jalgratturi ja jalakäija suhe liiklusseaduse, ma ei tea, uue versiooni järgi sätestatud kergliiklusteedel, mitte kõnniteedel, vaid kergliiklusteedel. Kui ratturid peavad hakkama jalakäijatest kõnniteedel mööduma jalakäija kiirusel, siis kuidas toimub see asi kergliiklusteedel?

20:51 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Need jalgratturile kehtestatud piirangud kehtivad jalakäijatele mõeldud aladel. Kergliiklusteel võib rattaga sõita kiiremini, kui on jalakäija kiirus.

20:52 Aseesimees Siim Kallas
Kristina Šmigun-Vähi, palun!

20:52 Kristina Šmigun-Vähi
Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud minister! Urve Tiiduse küsimuse jätkuks. Kes hakkab teostama kontrolli kergliiklusteel liiklejate puhul, kas seda teeb politsei või keegi teine ja kas nad tulevad radaritega mõõtma seda või kuidas see hakkab välja nägema?

20:52 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Kontrolli liikluseeskirjade täitmise üle teostab alati politsei. Kuidas täpselt fikseeritakse kergliikleja liikluskiirust? Ma arvan, et ju selle radariga on võimalik ka seda fikseerida.

20:52 Aseesimees Siim Kallas
Kaja Kallas, palun!

20:52 Kaja Kallas
Aitäh! Küsimus võib-olla teile kui endisele Tallinna linnapeale. Mina liigun Tallinnas jalgrattaga ja tegelikult kesklinnas on see suhteliselt, ütleme, julgetele. Nüüd pannakse siin paika küll terve rida igasuguseid reegleid, aga kui kesklinnas ei ole jalgrattateid ega ole võimalik liikuda selliselt, nagu reeglid ette näevad, lihtsalt sellepärast, et taristut ei ole, siis kuidas kohalik omavalitsus vastutusele võetakse, selleks et oleks ka korralik taristu ja saaks jalgratta ja nende pisiliikurite ja kõigega liikuda?

20:53 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Tallinnal on olemas oma kergliiklusteede väljaehitamise programm ja Tallinn kindlasti selle programmi järgi liigub edasi. Ma väga loodan, mõeldes kõigile neile aruteludele, mis olid enne viiruspuhangut, mis puudutasid tuleva aasta eelarveperioodi, ka Euroopa Liidu eelarveperioodi, et need vahendid, mis on ette nähtud kergliiklusteede võrgustiku väljaehitamiseks, jäävad alles ja sellega minnakse tulevikus edasi.

20:54 Aseesimees Siim Kallas
Heljo Pikhof, palun!

20:54 Heljo Pikhof
Aitäh! Ma ikkagi loodan, et jalakäija läheduses võetakse kiirus maha. Aga ma tahan küsida seda. Kas keegi ka jalgratturite kiirust mõõdab? Meil on siin ju Wolt ja Bolt, kes panevad sellise tempoga kõnniteedel, et pead ei tea kuhu hüppama, kui sa nendega kitsal teel kõrvuti satud. Täna ma ei ole kuulnud, et keegi jalgratturitele trahvi teeks. Autojuhtidele tehakse hoogsalt trahve. Mitte et ma oleksin õudselt trahvide pooldaja, aga kui on ka õnnetused, siis niipalju, kui mina olen kuulnud ja mu tuttavad on rääkinud, need jalgratturid, kes on põhjustanud õnnetuse, sageli lähevad sündmuskohalt ära. Numbrit jalgrattal taga ei ole, nii et püüa tuult väljal. Kui autojuht teeb midagi, eksib, siis ta igal juhul vastutab, aga siin nagu on vastutamatus. Eriti kurb on vaadata lapsi, väikesed lapsed on kõnniteel ja siis suure kiirusega täismehed sõidavad.

20:55 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Aga eks see ole üldise liikluskultuuri küsimus. Kindlasti on jalgrattureid, kes väga täpselt eeskirjast kinni peavad, ja kindlasti on jalgrattureid, kes seda nii täpselt ei tee. Jalgrattureid tuleb aasta-aastalt juurde ja ilmselt ka selliseid, kes ei pea liikluseeskirjast kinni. Veel kord: jalgrattaga kõnniteel jalakäija läheduses liikudes tuleb hoida jalakäija tavakiirust. Seal ei tohi kihutada. Kui keegi peaks vahele jääma, siis on politseil õigus teda trahvida, sest see on liikluseeskirja rikkumine.

20:56 Aseesimees Siim Kallas
Andrus Seeme, palun!

20:56 Andrus Seeme

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Minul on lihtne küsimus. Kuidas see liikleja jalgrattaga või siis sellega – mis see uus nimi oli – kergmasinaga teab, kui kiiresti ta sõidab? Minu meelest minu rattal küll spidomeetrit ei ole. Kuidas ma tean, et ma nüüd ületan seda 25 kilomeetrit tunnis? Politsei näeb radariga, aga sõitja ei näe ju kuidagi.

20:56 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Eks see ole harjumuse väljakujundamise küsimus, kui seal kiirusmõõdikut peal ei ole.

20:56 Aseesimees Siim Kallas
Heljo Pikhof, palun!

20:56 Heljo Pikhof
Aitäh! Tegelikult, ega te mu küsimusele päriselt ei vastanud. Kõige tähtsam ongi see, ma mõtlen, et kui jalakäija on läheduses või temast möödutakse, et siis kiirus maha tõmmatakse. Aga kas meil keegi ka trahvib jalgrattureid? Ma pole veel kuulnud, et politsei oleks väljas ja kui keegi sõidab suure kiirusega jalakäijast lähedalt mööda, siis trahvitaks teda.

20:57 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Oma arust ma püüdsingi seda öelda, et jalakäija vahetus läheduses tuleb jalgrattaga kõnniteel sõita jalakäija kiirusega. Täpselt niimoodi ka liikluseeskiri seda sätestab. Kui palju seda trahvitakse, seda ei oska teile küll vastata, aga see võimalus on olemas.

20:57 Aseesimees Siim Kallas
Madis Milling, palun!

20:57 Madis Milling
Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud minister! Te mainisite numbreid nende liikurite kohta, 1 kilovatt oli vist ja 20 kilomeetrit tunnis. Täna on inimestel soetatud kindlasti ka võimsamaid liikureid. Kas nüüd uus seadus tähendab seda, et nendega üldse enam ei tohi liigelda? Teine küsimus: kas meil on oodata ka täiendavaid kiirusepiirangu liiklusmärke, spetsiaalselt mõeldes nendele igasugustele liikuritele?

20:58 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Ei tea, et oleks oodata liiklusmärke.
Eelnõuga on antud ka üleminekuaeg neile, kellel on masinad, mis liiguvad kiiremini, mis on võimsamad ja mida ei ole võimalik ümber vormistada kergmopeediks. Ehk on võimalus teatud juhtudel mopeediks ümber vormistada ja siis juba kehtivad järgmised reeglid, enam mitte kergliikuri reeglid. Aga kindlasti on ka selliseid, mida ei ole võimalik ümber vormistada.

20:58 Aseesimees Siim Kallas
Helir-Valdor Seeder, palun!

20:58 Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud minister! Te olete täna siin korduvalt küsimustele vastanud, et kõnniteel tohib liikuda jalgrattur – ja ma eeldan, et ka teised liikurid, mis tänavatel saavad olema ja juba on – jalakäijaga samal kiirusel. Kuidas on siis võimalik liikluseeskirja kohaselt jalakäijast mööduda? Mina olen küll näinud, et massiliselt jalgratturid mööduvad jalakäijatest. Kas nad kõik rikuvad liikluseeskirja?

20:59 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Ei, see ei tähenda seda, et jalakäijast ei tohiks mööduda, tohib mööduda küll, aga mõistliku kiirusega, praktiliselt samal kiirusel.

20:59 Aseesimees Siim Kallas

Kaja Kallas, palun!

20:59 Kaja Kallas
Aitäh! Ma millegipärast arvan, et sellise 30-kilomeetrise kiirusega jalakäijaid väga palju ei ole, eelmisele küsimusele viidates. Aga ma tulen ikkagi selle § 32 lõike 2 juurde, millal on jalgrattaga jalgteel ja kõnniteel sõitmine lubatud. Siin on öeldud: "... jalgrattarajal sõitmine on selle seisukorra või liiklusolude tõttu oluliselt raskendatud ja puudub ..." Siit selline küsimus. Tallinnas, kui me räägime kesklinnast, on need jalgrattarajad, mis on sõidutee küljes, kõik väga-väga ohtlikud. Kas siis võib kohe öelda, et kõik need kesklinna jalgrattarajad lähevad lõike 2 alla, tegelikult võite vabalt sõita mööda kõnniteid, sest see seisukord ja liiklusolud vastavad sellele, et tegelikult on seal sõita eluohtlik?

21:00 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Kõigepealt, see 25 kilomeetrit on maksimaalkiirus, mida valmistajatehas on lubanud ehk mis on tüübikinnituses kinnitatud. Neid [liikumisvahendeid] nimetatakse kergliikuriteks. Kui see kiirus on suurem, siis on tegemist juba mingisuguse teise liikumisvahendiga ja ta ei käi enam selle kategooria alla. Mis puutub Tallinna kesklinna, siis kui on olemas sõidutee ja on võimalik sõiduteel sõita, siis on kergliikuri juhil võimalik valida, kas sõita sõiduteel, kus saab natukene kiiremini sõita, või kõnniteel. Kui seal on jalakäijad, siis tuleb jälgida nende kiirust.

21:01 Esimees Henn Põlluaas
Madis Milling, palun!

21:01 Madis Milling
Suur tänu, härra juhataja! Austatud minister! Te kasutasite siin väljendit "mõistlik kiirus", kui räägiti jalakäijast möödumisest jalgrattal. Minu arvates, kui seaduses on midagi, mis annab tõlgendamisvõimalusi, siis seda ka kohe tehakse. Mis see mõistlik kiirus on, on igaühe jaoks erinev. Ma kujutan ette, et mina hakkan juba 40 kilomeetri pealt jalgratta seljas hingeldama, aga spordimees Jaanson ei lähe veel higisekski. Kuidas me seaduses sätestame selle mõistliku kiiruse? Mida see tähendab, mis selle väljendi sisu saab olema?

21:02 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Ei, selle väljendi sisu on ohutus. Tuleb mööduda ohutult. Ohuolukorra tekkides on juba tegelikult reegleid rikutud.

21:02 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh, austatud minister! Rohkem teile küsimusi ei ole. Järgmisena kutsun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Kalvi Kõva. Palun!

21:02 Kalvi Kõva
Istungi juhataja! Head kolleegid! Komisjon arutas eelnõu 191 oma 9. juuni koosolekul. Komisjoni istung oli töine ja istungil ei täheldanud ma mingisuguseidki maailmavaatelisi ja poliitilisi erinevusi, küsimused olid asjalikud. Peab ütlema, et teie küsimused siin saalis olid veel asjalikumad, ma kribasin nad üles ja kindlasti vaatan ka stenogrammi. Kõiki kitsaskohti, mida te täna siin ka saalis välja tõite ja mida me komisjonis ei olnud märganud, me kindlasti enne teist lugemist ja muudatusettepanekute esitamist analüüsime ja arutame.
Aga üks teemasid, mida võib-olla teil siin saalis küsimustes ei olnud, aga mis komisjonis ka tõstatus, oli see, et ministeerium plaanis ja kavatses kergliikurite seaduse eelnõu tuua ikka hooaja alguses juba siia saali, aga nüüd me jõuame selle teisele lugemisele ja vastuvõtmisele tõenäoliselt alles sügisel, terve hooaeg läheb ära. Vaevalt et suusad pannakse kõrvale ja hakatakse rohkem kergliikuriga sõitma. Miks see siis siia varem ei jõudnud? Siin oli tegemist Euroopa Liidu ja tüübikinnituste teemadega ja loomulikult ka eriolukord tuli natuke vahele. Sellel reguleerimisalal on veel hästi palju lünkasid, aga parem mingisugunegi reguleeritus valdkonnas, mis täna toimib täielikult ilma reguleerimata.
Me arutasime komisjonis ka muid liiklusseaduse teemasid, mis selle eelnõuga ei haaku. Nendest ma siin pikalt rääkima ei hakka, aga võib-olla muudatusettepanekutes midagi tulevikus kajastub.

Nii et, head kolleegid, kutsun üles esitama muudatusettepanekuid, arutama seda teemat väga põhjalikult fraktsioonides ja kindlasti teeme sama ka komisjonis. Komisjon võttis vastu sellised ettepanekud: võtta eelnõu tänasesse päevakorda (muidu ma siin praegu ei oleks) ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Seda tehti konsensuslikult. Aitäh!

21:04 Esimees Henn Põlluaas
Teile on ka küsimusi. Kristina Šmigun-Vähi.

21:05 Kalvi Kõva
Aga Kristina Šmigun-Vähi kahjuks kolmandat küsimust esitada ei saa. Nii et tule pärast koridori ja ma vastan sulle.

21:05 Esimees Henn Põlluaas
Jah, ongi kolmas, tõepoolest. Te peate pärast jah kuskil koridoris vestlema. Aga Kaido Höövelsonil on täiesti esimene küsimus, nii et palun!

21:05 Kaido Höövelson
Aitäh, lugupeetud esimees! Hea ettekandja! Komisjoni koha pealt: kuna tegemist on siiski liiklusseaduse muutmise seadusega ja siin on hästi palju elektriteemat nagu sees, siis kas tõstatatus küsimus mopeedauto kohta? Sina oled maainimene, mina samuti. Neid liigub ikka päris palju. Kas see teema oli teil ka arutlusel?

21:05 Kalvi Kõva
Jaa, mul on kodus see mopeedauto olemas, tunnen seda asja päris täpselt. Aga, hea Kaido, eelnõu seda teemat ei käsitle. Eelnõu käsitleb ainult kergliikureid. Aga kindlasti, kui sul on soovi (selles mopeedautode valdkonnas tegelikult võib-olla ka vajaks midagi täpsustamist ja seal on hästi palju küsimusi minu jaoks), siis muudatusettepanekuid sa saad teha ja eks me siis komisjonis neid menetle ja koos sinuga neid häid lahendusi leia. Ma läksin sellele libedale teele ja hakkasin rääkima, et ka komisjonis oli teemasid, mis puudutasid liiklusseadust tervikuna või hoopis teisi teemasid, näiteks õpilaste vedu bussides, mis ei ole selle eelnõu teema. Kui on selliseid vajalikke asju, mida võiks muuta muudatusettepanekute abil, siis need ettepanekud on kõik teretulnud.

21:06 Esimees Henn Põlluaas
Andrus Seeme, palun!

21:06 Andrus Seeme
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea Kalvi! Ikka küsin, kas komisjon arutas, mis asi on see mõistlik kiirus ja kuidas seda kontrollitakse. Mis asi on mõistlik kiirus? Mis on komisjoni seisukoht selle kohta, mis on mõistlik kiirus? Nagu lugupeetud minister ütles, et tuleb mööduda jalakäija kiirusel. Aga kuidas see võimalik on? Kas komisjon seda arutas?

21:07 Kalvi Kõva
Hea Andrus! Aus vastus on, et ei arutanud. Ju meil on komisjonis rohkem need inimesed, kes sõidavad selle ratta peal, mis koha peal püsib, lihtsalt pedaale vändates, ma mõtlen meie komisjoni esimeest.

21:07 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh, hea ettekandja! Rohkem teile küsimusi ei ole. Nüüd on meil võimalus avada läbirääkimised, kui fraktsioonide esindajatel on kõnesoovi. Aga mulle tundub, et ei ole. Läbirääkimised jäävad ära. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 191 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine ongi lõpetatud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 1. juuli kell 16.

---

12. 21:08 Raudteeseaduse eelnõu (201 SE) esimene lugemine

21:08 Esimees Henn Põlluaas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse eelnõu 201 esimene lugemine. Palun taas siia kõnepulti majandus- ja taristuminister Taavi Aasa.

21:08 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Eelnõu eesmärk on üle võtta Euroopa Liidu direktiivid ja korrastada korduvalt muudetud seaduse segast struktuuri ja täpsustada kehtivaid sätteid. Raudteeseadust on selle vastuvõtmisest saati ulatuslikult ja korduvalt, enam kui 30 korda muudetud, mis on teinud seaduse teksti kohati raskesti loetavaks ja toonud teksti hulgaliselt ülaindekseid ja mitme lehekülje pikkuseid paragrahve. Samuti ei ole kohati võimalik lisada täiendavaid sätteid sobivasse kohta, mistõttu on välja töötatud uus terviktekst. Käesolev raudteeseaduse eelnõu on sisuliselt kehtiva raudteeseaduse muutmise seadus, kus olemasolevat teksti täiendatakse uutest direktiividest tulenevate sätetega ja mis on koostatud terviktekstina.
Eelnõuga ülevõetavad direktiivid 2016/797 ja 2016/798 kujutavad endast varasemate valdkonda reguleerivate direktiivide uuesti sõnastamist ehk on suures osas olemasolevate regulatsioonide täpsustused. Lisatud on mõned uuendused. Esimesest direktiivist, Euroopa Liidu raudteesüsteemi koostalitluse kohta, tulenev põhiline sisuline muudatus puudutab raudteeveeremi kasutusele võtmise lubade väljastamist. Edaspidi saab loa taotleja esitada taotluse Euroopa Liidu Raudteeametile või Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile võib loataotluse esitada, kui raudteeveeremit kavatsetakse kasutada Eesti raudteevõrgustikus. Kui kasutusala on mitmes liikmesriigis, siis peab taotluse esitama raudteeametile. Taotlusprotseduuride ühtlustamiseks on loodud raudteeameti juurde elektrooniline ühtne kontaktpunkt, mille kaudu esitatakse kõik taotlused.
Direktiivist 2016/798, raudteeohutuse kohta, tulenev põhiline sisuline muudatus puudutab raudteeinfrastruktuuriettevõtja ohutusloa ja raudteeveoettevõtja ohutustunnistuse regulatsiooni. Nii ehitusluba kui ka ohutustunnistus koosnesid siiani A- ja B-osast, edaspidi eri osi ei eristata, mis vähendab halduskoormust ja hoiab kokku aega loa menetlemisel. Raudtee-ettevõtjale antavat ohutustunnistust nimetatakse edaspidi ühtseks ohutustunnistuseks ja analoogiliselt raudteeveeremi kasutusloa regulatsiooniga saab ka siin taotleja valida, kellele ta taotluse esitab. Valikuvõimalus tekib siis, kui ettevõtja soovib tegutseda ainult ühes riigis, sel juhul võib taotluse esitada omal valikul kas raudteeametile või tehnilise järelevalve ametile. Kui tegevuspiirkonnaks on mitu liikmesriiki, siis tuleb taotlus esitada raudteeametile. Täiendavalt on lisatud raudteeveeremi hoolduse eest vastutava üksuse regulatsioon, mille jaoks vajaliku sertifikaadi annab tehnilise järelevalve amet.
Eelnõus on ka mõned riigisisesed muudatused, mis on suures osas kehtivat normi täpsustavad ja nüüdisajastavad. Osalt vähendatakse ka ettevõtja halduskoormust, jättes ära kohustuse tegevuseeskiri ja veoeeskiri tehnilise järelevalve ametile heakskiitmiseks esitada. Et täita Euroopa Liidu eri õigusaktidest tulenevaid nõudeid, mis näevad ette, et karistused rikkumiste eest peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad, on muudetud karistusmäärasid, kuna need on kehtinud sisuliselt muutumatuna aastast 2004. Samas tuleb arvestada, et rikkumisi praktiliselt ei esine ja sellel suurt mõju ei ole. Lisaks vähendatakse riigilõivu määra, kui raudteeliiklusregistri toiminguteks esitatakse taotlus tehnilise järelevalve ametile e-teenuse infosüsteemi kaudu, ja lisatakse täiendavad lõivud raudteeveeremi tehnohoolde ja remondi ja raudteeveeremi ehituse tegevusloa muutmise taotluse läbivaatamise eest. Tegemist on töömahuka menetlusega, kuid siiamaani ei ole lõivu eksisteerinud.
Muudatus on ka veel kitsarööpmelise raudtee nõuetes, kus kehtivad nõuded on samad, mis on tavarongiliiklusel. Hetkel kohandub kitsarööpmelisele raudteele kogu raudteeseaduse regulatsioon, kui seal teostatakse raudteevedu, ehk kehtiva seaduse kohaselt peaks muuseumiraudtee majandajal olema kehtiv ohutustunnistus. Kuna muuseumiraudteed sõidutavad oma raudteel ka reisijaid, siis on tegemist raudteeveoga, kuid arvestades süsteemi suletust, madalaid kiirusi ja ka muuseumide piiratud rahalisi võimalusi, ei ole otstarbekas neile kehtestada samu nõudeid, mis tavaraudteesüsteemis tegutsevale ettevõtjale. Seetõttu on eelnõuga plaanis muuseumiraudteed üldregulatsiooni alt välja jätta ja luua neile minimaalsed nõuded, millele raudtee vastama peab, kuid mis samas tagavad ka ohutuse. Edaspidi nõutaksegi muuseumiraudteelt ohutustunnistuse asemel ohutusjuhendit ja ohutusjuhendi kirjelduses

on muuseumiraudtee jaoks kõik lihtsalt lahti kirjutatud, mida juhendis peab välja tooma. Ohutusjuhendi kiidab heaks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet ja selle eest eraldi riigilõivu ei nõuta. Ülevõtmistähtaega on pikendatud kuni 31. oktoobrini 2020. Palun teil eelnõu toetada!

21:14 Esimees Henn Põlluaas
Hea minister, teile on küsimusi. Esimesena Liina Kersna, palun!

21:14 Liina Kersna
Suur tänu, istungi juhataja! Austatud minister! Te kindlasti olete kursis, et sotsiaalministri juures peaks käima koos Ligipääsetavuse Foorum, mis koondab enda alla puudega inimeste esindusorganisatsioone. Selle foorumi eesmärk on anda riigile nõu, kuidas avalikku ruumi muuta ligipääsetavaks puudega inimestele. Kas selles seaduses on sellega arvestatud või on tehtud ettepanekuid, kuidas raudteejaamad muuta erivajadustega inimestele paremini ligipääsetavaks?

21:14 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Kõigepealt sellest, mis selle seadusega kaasneb. Selle seadusega ei taotle me enam erandeid. Ehk see, kui pool aastat tagasi oli suureks probleemiks, et me erandeid maha ei võtnud, siis nüüd need erandid kaovad, rohkem mingisuguseid erandeid Eestis kehtima ei jää. Seda kõigepealt. See puudutab seda, kui on raudteejaam, kus on jaamatöötaja, kes saab puudega inimest abistada. Üldiselt on Eesti raudteejaamad päris hästi kohandatud ka puuetega inimestele, ega seal suuri probleeme ei ole. Tõsi, probleem võib olla ligipääs raudteejaamale, ligipääs ise. Aga enamasti ei asu see ligipääs mitte raudtee territooriumil, vaid tavaliselt on see kohaliku omavalitsuse territooriumil. Nii et nendes kohtades peaksid kohalikud omavalitsused tagama selle, et puudega inimesed paremini perroonile pääseksid. Aga seal, kus on raudtee omandus, on enamasti enam-vähem hästi.

21:16 Esimees Henn Põlluaas
Peeter Ernits, palun!

21:16 Peeter Ernits
Hea juhataja! Härra minister! Rõõm näha üle pika aja mitte seaduse muutmise seadust, vaid seadust. Selle eesmärk, ma loen, on asja selgemaks teha, et saaks ka eesti keelest aru. Aga ma loen seda ja ausalt öeldes ei saa aru. Et mitte paljasõnaline olla, ma tsiteerin 2003. ja 2020. aasta seaduse mõisteid. Mis asi on rong? 2003: rong on kokkuhaagitud veeremiüksus, mis koosneb vagunitest. Aga 2020, mida te pakute meile? Kõik muu on sama, aga rong koosneb ainult vagunist. "Vagunitest" on ära kadunud. Vaatame, mis asi on vedur. 2003: jõuallikatega varustatud raudteeveerem, mida kasutatakse rongide vedamiseks. Aga 2020, mida te pakute meile parema variandina? Hoopis "vagunite vedamiseks". Aga samas ütlete 2020. aastal, et rong koosneb vedurist ja vagunist, aga mitte vagunitest. On ta siis paremaks läinud või mis selle asja sügavam mõte on? Minu nõder mõistus ei võta.

21:17 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! See tähendab seda, et võibki olla ainult üks vagun. Kui te vaatate näiteks Elroni elektrironge, siis on need rongid endiselt, aga sisuliselt on tegemist ühe koosseisuga. See on muutunud.

21:17 Esimees Henn Põlluaas
Kristina Šmigun-Vähi, palun!

21:17 Kristina Šmigun-Vähi
Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud minister! Jah, te ütlesite, et eelnev raudteeseadus oligi väga keeruline. Kolleeg Peeter Ernits juba avaldas kriitikat uue eelnõu kohta. Mind huvitab, kui palju te kaasasite huvigruppe, kes mingit nõu andsid, ja kas see uus eelnõu, mida ma kahjuks ei ole küll lugenud, on siis ka lühem.

21:18 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas

Aitäh! Kindlasti on ta lühem, sest vanas eelnõus oli ju korduvtekste väga palju. Aga jah, huvigruppe kaasati. Kokku esitati minu mälu järgi 240 täiendust ja parandust, millest suuremat osa ka arvestati.

21:18 Esimees Henn Põlluaas
Helmen Kütt, palun!

21:18 Helmen Kütt
Tänan, härra eesistuja! Austatud minister! Minu küsimus tuleneb teie vastusest kolleeg Liina Kersna küsimusele. Te vastasite, et erandid kaovad ja tõite näite, et näiteks jaamatöötaja eelnevalt abistas. Kas te natuke avaksite seda, kas nüüd, peale selle seaduse vastuvõtmist, enam ei abistata seda, kes abi vajab?

21:19 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Vastupidi. Me olime palunud erandit selle sätte rakendamisel, nüüd see kaob ehk kui on selline jaam, kus on olemas jaamatöötaja, siis on üks tema kohustustest aidata puudega inimest. Paraku, muidugi Eestis, tuleb öelda, väga palju selliseid jaamu ei ole, aga need on tulemas. Näiteks peaks Narvas tulema üks ühistranspordikeskus või -sõlm, kus on nii bussid kui ka rongid ja seal saab olema ka inimene, kes toetab.

21:19 Esimees Henn Põlluaas
Peeter Ernits, palun!

21:19 Peeter Ernits
Aitäh! Eelmise vastusega te tegelikult ei vastanud. Vedur on rongide vedamiseks ja nüüd siis vagunite vedamiseks, aga see selleks. Võtame nüüd raudtee rahvusvahelise definitsiooni: rööbastega transpordisüsteem inimeste või kauba veoks, raudtee on ehitatud rongide, trammide ja muu rööbastranspordi liikumiseks. Aga teie seaduse § 1 punkt 5 ütleb, et trammitee ei ole raudtee. Ma saan aru, et see uus raudteeseadus on pandud paika kahe eurodirektiivi ja varasema teksti n-ö paaritamise tulemusena. Kust selline novaatorlikkus? Või on see euroopalik lähenemine, mis rahvusvahelise definitsiooniga kokku ei lähe? Kus see taust on?

21:20 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Tegelikult on niimoodi, et on palju riike, kus sellist sõna nagu "tramm" ei ole, on *light train* näiteks, seda kasutatakse definitsioonina, kerge rong või *light railway*. Need on toodud ka siia seadusesse, sellised muudatused.

21:21 Esimees Henn Põlluaas
Liina Kersna, palun!

21:21 Liina Kersna
Suur tänu, hea juhataja! Austatud minister! Ma küsin siiski veel üle. Kui te seda tervikteksti koostasite ja kooskõlastasite huvigruppidega, kas siis see tekst sai kooskõlastatud ka puudega inimeste esindusorganisatsioonidega?

21:21 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Puudega inimeste esindusorganisatsiooniga tehti koostööd, paraku kuni märtsini sellel aastal. Mitte seetõttu, et enam ei oleks tahetud koostööd teha, aga siis lihtsalt see koostöö meil katkes, tulenevalt viirusest.

21:21 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh, lugupeetud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Nüüd ma palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Jüri Jaansoni. Palun!

21:22 Jüri Jaanson

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas raudteeseaduse eelnõu 201 esimesele lugemisele saatmise eel oma videosilla kaudu tehtud istungil teisipäeval, 9. juunil. Kohal oli enamik komisjoni liikmeid, üks oli puudu. Eelnõu tutvustasid minister, nagu ta ka siin tegi, ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi spetsialistid.

Nii. Minister andis ülevaate, nii nagu siingi, et lisaks kehtiva seaduse teksti ja struktuuri muutmisele täiendatakse raudteeseadust direktiividest tulenevate sätete ja vähesel määral riigisiseste nõuete täpsustamisega. Ta tõi välja, et kehtivat raudteeseadust on alates 2003. aastast väga palju, üle 30 korra muudetud ja tekst on raskesti loetav, seetõttu on koostatud uus terviktekst. Samuti tõi ta välja, et seni kehtinud eranditest puudega inimeste abistamise kohta loobutakse. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi raudteetalituse juhataja Indrek Laineveer rääkis direktiivide ülevõtmise pikenemisest COVID-19 viiruse tõttu. Ta ütles, et uus ülevõtmise tähtaeg on 31. oktoobril.

Komisjoni liikmetel oli veidi ka küsimusi. Kas raudteeseaduse paremaks toimimiseks on veel vaja mingisuguseid Euroopa Liidu direktiive vastu võtta? Ei ole vaja, tuleb kaks direktiivi ja see on piisav. Tunti huvi selle vastu, kui suure osa raudteeseaduse eelnõu terviktekstist moodustavad uued muudatused. Sisulisi muudatusi on vähe, väga üksikud muudatused, need puudutavad tegevuseeskirja, veoeeskirja heakskiitmisest loobumist ja muud sellist tehnilist teksti. Tunti huvi veel selle vastu, et üldiselt on tervikteksti muutmine põhjendatud siis, kui seadusest kolmandiku jagu muutub. Indrek Laineveer vastas, et praegu on probleem ka see, et kehtivat seadust on nii palju muudetud, et seaduse paragrahvidel on neid priime ja sekundasid [nii palju], et sinna lihtsalt ei ole uusi muudatusi võimalik enam loogiliselt võttes sisestada. Uus tekst on palju parema liigendusega ja palju arusaadavamaks tehtud. Samuti tunti huvi, kas selle seaduse jaoks oleks pidanud tegema väljatöötamiskavatsuse. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teede- ja raudteeosakonna raudteetalituse ekspert Margus Tähepõld ütles, et kuna suures osas on tegemist ikkagi Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisega, siis väljatöötamiskavatsust ei tehtud, riigisiseseid muudatusi oli vähe ja alternatiive, mille vahel kaaluda, ei olnud ka.

Liinale ja Helmenile ma ütleksin, võib-olla täiendaksin ministri juttu sellega, et uues raudteeseaduses on omaette paragrahv, mis määrab karistuse või trahvi, kui puudega või liikumispiiranguga inimesele jäetakse abi või teave andmata. See oli vist § 170, seal on trahviühikud ilusasti kirjas, nii et on ka sunnimeetmed. Aga ma loodan, et neid vaja ei lähe.

Lõpetuseks otsused, mis tehti. Tehti ettepanek võtta eelnõu tänasesse päevakorda, s.o 15. juuni 2020. aasta päevakorda, määrata ettekandjaks Jüri Jaanson ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Kõik need ettepanekud olid konsensuslikud. See olekski kõik. Aitäh!

21:27 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Kui fraktsioonidel on sõnavõtusoove, siis avame läbirääkimised. Aga sõnavõtusoove ei ole ja läbirääkimisi ei toimu. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 201 esimene lugemine lõpetada. Olemegi esimese lugemise lõpetanud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 1. juuli kell 16.

---

13. 21:28 Energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu (202 SE) esimene lugemine

21:28 Esimees Henn Põlluaas

Tänane viimane eelnõu, enne kui me arupärimiste juurde jõuame, on Vabariigi Valitsuse algatatud energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu 202. Esimene lugemine. Ettekandja on majandus- ja taristuminister Taavi Aas. Palun!

21:28 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Esitlen energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eesmärk on energiatõhususe direktiivist tulenevate uute kohustuste ülevõtmine Eesti õiguskorda. Direktiivi ülevõtmine aitab Eestil ning Euroopa Liidul tervikuna saavutada energiatõhususega seotud eesmärke. Energiatõhususe suurendamine on üks Eesti

energiamajanduse põhieesmärkidest.
Kokkuvõtvalt öeldes tehakse eelnõuga neli muudatust. Kehtestatakse riigi üldine energiasäästukohustuse maht perioodiks 2021–2024. Euroopa Liidu tasemel on kokku lepitud, et kõikide liikmesriikide üldine energiasäästukohustus on 0,8% aastas võrreldes aastate 2016–2018 keskmise tarbimisega. Meie jaoks tähendab see ligikaudu 14,8 teravatt-tundi ning selle kohustuse täidame suuresti meetmetega, mis on juba töös. Näiteks, korterelamute rekonstrueerimise toetamine, mis alles hiljuti sai ka täiendavat rahastust. Teiseks täiendatakse arvetel kajastatavale teabele kehtivaid nõudeid ja sätestatakse vähim, mida tarbijale arvel peab näitama. Selle muudatuse eesmärk on tarbijate teadlikkuse tõstmine ja tagamine, et tarbijad teavad, mille eest neile arve esitatakse. Lisateavet hakkab saama iga lõppkasutaja. Näiteks, kaugloetavate mõõtevahendite puhul peavad arvel kajastuma tarbimisinfo, kehtivad hinnad, kasutatav kütus, kasvuhoonegaaside heite kogus, hinnakomponendid, sh maksud, vajalik info selleks, et võrrelda tarbimist (enda varasem tarbimine, keskmised tarbimised ja tarbimisgraafikud), kaebuste esitamise kord jne. Kui kaugloetavaid arvesteid pole, siis on arvetel esitatava teabe hulk väiksem. Elektriarvetel on sarnane info juba näiteks olemas. Kolmandaks aidatakse kaasa energiaostuvõimetuse vähendamisele. Energiatõhususe meetmete elluviimisel arvestame ka energiaostuvõimetuse leevendamise võimalustega. Energiaostuvõimetust leevendavad meetmed on meil juba ka töös. Näiteks on korterelamute rekonstrueerimise toetus suurem piirkondades, kus sissetulekud on madalamad. Täpsustatakse sooja tarbevee, jahutuse ja gaasitarbimise mõõtevahenditele kehtivaid nõudeid. Hinnatakse, kas ja millisel kujul on kaugloetavad arvestid mõistlikud ehk majanduslikult ja tehniliselt mõistlikud. Kohtades, kus on mõistlik, tuleb kaugarvestid paigaldada 2027. aasta 1. jaanuariks. Kaugloetavate arvestite kasutamine annab tarbijale võimaluse oma tarbimisel täpsemalt silm peal hoida ja vastavalt sellele oma tarbimisharjumusi muuta, võrguettevõtja saab aga lihtsamalt rikkeid leida. Näiteks on elektri puhul meil juba mitmeid aastaid täielikult kaugloetavad arvestid.
Kokkuvõttes on seaduseelnõu eesmärk üle võtta direktiivist nr 2018/2002 tulenevad uued kohustused, mis aitavad meil saavutada energiatõhususega seatud eesmärke. Euroopa Liidu üks eesmärke energiakasutuse ohjamisel on energiatarbimise vähendamine 2030. aastaks vähemalt 32,5%. Eesti soovib hoida oma energia lõpptarbimist 2010. aasta tasemel, 32,8 teravatt-tundi aastas. Lõpptarbimine on lihtsustatult öeldes koju jõudev energia. Kuivõrd meie majandus on seni kasvanud kaks ja rohkem korda kiiremini kui Euroopa Liidu majandus keskmiselt, siis suudame lõpptarbimises ära hoida tarbimise kasvu ja saavutame reaalse vähenemise primaarenergia tarbimises, s.o lõpptarbimine, kaod ja energia tootmiseks kulunud energia. Palun teil eelnõu toetada!

21:32 Esimees Henn Põlluaas
Riigikogu liikmetel on küsimusi. Jevgeni Ossinovskil on käsi püsti, kas teil on protseduuriline küsimus? Palun, Jevgeni Ossinovski!

21:32 Jevgeni Ossinovski
Ma tänan! Mul on ka eelnõu kohta küsimusi, aga nüüd protseduuriline. Seletuskirjas on öeldud, et seletuskirja lisa 3 kajastab kooskõlastamisele esitatud märkusi, et need on kooskõlastustabelis. Ma vaatan seda eelnõu, mis Riigikogu liikmetele on kättesaadavaks tehtud ja siin ei ole kooskõlastustabelit või vähemasti ma seda ei leia. Kas te võiksite öelda, kus see lisa 3 asub?

21:33 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Kas see lisa 2 ei ole, vabandust? Enamasti on lisas 2 kooskõlastustabelid. (J. Ossinovski täpsustab saalist.)

21:33 Esimees Henn Põlluaas
Kahjuks ei oska ma sellele küsimusele vastata. See on äkki kogemata seletuskirja juurest ära jäänud. Aga reeglina on kõik need dokumendid nähtaval ka kodulehel. Kui siin ei ole, siis on seda võimalik kodulehekülgelt, ma usun, leida. Jevgeni Ossinovski, palun!

21:34 Jevgeni Ossinovski
Ma tänan! Kodulehelt tõenäoliselt on võimalik leida, aga meil on üldine kord siiski see, et komisjon valmistab eelnõu materjalid sellisel viisil ette, et Riigikogu liikmetel on võimalik nendega saalis töötada.

Hetkel seda tehtud ei ole või vähemasti minule ei ole istungi juhataja poolt seda materjali ette antud. Tavapärane käitumine selles olukorras on võtta juhataja vaheaeg ja see kooskõlastustabel kättesaadavaks teha. Küsimus ei ole selles, nagu ma tahaks juuksekarva lõhki ajada, aga parlamendimenetluses on omad protseduurid ja nende järgimine on põhimõttelise tähtsusega.

21:35 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Meil on ka varem olnud selliseid pretsedente, aga kuna elektrooniliselt on kõik dokumendid kättesaadavad, ei ole otstarbekas vaheaega välja kuulutada. Elektrooniliselt saate te kõik need vajalikud materjalid leida. Jevgeni Ossinovski, küsimus ministrile, palun!

21:35 Jevgeni Ossinovski

Käesolev hetk on selline, et ma tahaksin selle kooskõlastustabeliga tutvuda ja siis selle pinnalt ministrile küsimusi esitada. Mul ei ole ühtegi elektroonilist vahendit hetkel käepärast, mis võimaldaks mul umbes kümne sekundiga seda läbi vaadata, et neid küsimusi küsida. Ma oleks tahtnud seda teha, püüdsin seda [tabelit] leida, kui minister oma sissejuhatust tegi. Ei leidnud, see materjal polnud kättesaadav. Kuidas peaksin ma selles olukorras käituma?

21:36 Esimees Henn Põlluaas

Sellises olukorras oleks ilmselt pidanud eelnevalt nende materjalidega tutvuma. Praegu kahjuks ei ole see võimalik. (Hääl kõrvalt.) Kuidas? Aga meie lahked näitsikud on valmis teile selle tabeli paberil tooma, nii et kui kõik head kolleegid on nõus hetke ootama, siis saab ka härra Ossinovski paberil kätte oma lisa, mille vastu ta huvi tunneb. Jah, palun, Jevgeni Ossinovskile mikrofon.

21:37 Jevgeni Ossinovski

Et mitte aega viita – ma tänan selle eest! – küsin ma ühe küsimuse ära, mis on tõepoolest eelnõu teksti pinnalt, ja siis ma jõuan seda tabelit vaadata. Austatud minister! Selle eelnõuga tuuakse sisse mõned uued mõisted direktiivist tulenevalt. Selline mõistete pakett tekib mingis mõttes sellise teema ümber, millest kunagi teie hea parteikaaslane (kui teie veel ei olnud riigitaseme võimu juures ja tema jällegi ei olnud veel Euroopasse läinud) hästi palju rääkis. Yana Toom rääkis sotsiaalelektrist. Nüüd need mõisted tuuakse siia eelnõusse või seadusesse sisse, et oleks võimalik haavatavatele rühmadele pakkuda soodustingimustel energiakulude hüvitamist. Aga ma ei saanud eelnõust aru. Palun valgustage, millisel viisil peale mõistete ületoomise kavatseb Vabariigi Valitsus toetada haavatavaid rühmi elektriarvete [tasumisel]?

21:38 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas

Jah, tõepoolest tuuakse siia niisugune mõiste nagu "energiaostuvõimetu isik". Tegelikult me juba toetame inimesi, kes on raskemas seisukorras. Meil on näiteks majade rekonstrueerimise meetmetel erinev toetuse määr, Tallinnas on toetuse määr 30%, maapiirkondades on see määr 50%. See juba töötab selles suunas, et seal, kus on väiksema sissetulekuga inimesed, antakse ka toetust. Samamoodi on noortele peredele ette nähtud eraldi meetmed KredExi kaudu.

21:39 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jevgeni Ossinovski, palun!

21:39 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Minu teine küsimus puudutab seda üldist eesmärki, et Euroopa Liidu üleselt nähakse aastaks 2030 ette primaarenergia tarbimise vähenemine 32,5%, mis on päris märkimisväärne, kolmandiku võrra. Eesti eesmärk see-eest on 0,8% aastas. Ma püüan neid kahte dokumenti praegu kokku panna ja vajan natuke selgitust. Selles energiakavas, millele siin viidatakse, mis detsembris sai valitsuse tasemel kokku võetud, ma vaatan ühte graafikut. Ma näitan teile ka. See näitab, et üldiselt jääb Eesti primaarenergia tarbimine täpselt samale tasemele. Samal ajal, kui me vaatame neid teie öeldud numbreid, siis me räägime justkui mingisugusest vähenemisest, aga graafikutest, mis energiakavas on, seda vähenemist välja ei paista. Seda esiteks. Kuidas seda seletada, et siin energiakavas on üle 60 teravatt-tunni primaarenergia tarbimine, aga teil eelnõus on 57,7 ja selle pealt siis 10% väiksem? Kuidas

neid numbreid niimoodi tõlgendada? Teiseks, kas see ei ole liiga väike ambitsioon võrreldes Euroopa Liidu üldise eesmärgiga?

21:40 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Ei, meie ambitsioon kindlasti ei ole väike. Nagu ma ka ettekandes ütlesin, Eesti majanduse kasv on kaks või enam korda kiirem kui Euroopa [majanduse kasv] tervikuna. Seetõttu, kui me suudame hoida nii, nagu me siin eelnõus ka tahame, 2010. aasta taset, siis me tegelikult oleme juba iseenesest olnud väga tublid ja väga ambitsioonikad.

21:41 Esimees Henn Põlluaas
Urmas Kruuse, palun!

21:41 Urmas Kruuse
Aitäh! Te ühes oma ettekande osas või vastuses viitasite sellele, et KredExi majade renoveerimise toetus, mida antakse vastavalt sissetulekutele regioonis, on erinev. Kui te räägite nendest piirkondadest, mis on selgelt sellest kuldsest ringist väljas ja võib-olla ka Tartu kandist väljas, siis mis on teie ootus ja lootus ja eeldus, kui palju seal täiendavaid projekte ellu viiakse, lähtuvalt sellest, et võimalik toetus võiks olla suurem?

21:42 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Ma väga loodan, et projekte viiakse rohkem ellu kui varem, sest varem ei ole 50%-list toetusmäära olnud. Teine, mis on esmakordne, on see, et meil on selleks omafinantseeringuks ette nähtud KredExis laen, seda on 20 miljonit. Kui on piirkond, kus pankadest ei ole võimalik laenu saada, just sellel põhjusel, et kinnisvara väärtus on madal, siis on võimalik omafinantseeringu katteks taotleda KredExist veel täiendavalt laenu. Saab toetust kuni 50% ja siis veel sinna juurde laenu.

21:42 Esimees Henn Põlluaas
Urmas Kruuse, palun!

21:42 Urmas Kruuse
Aitäh! Teie vastusest johtuvalt ja võib-olla esimese küsimuse jätkuks ma küsin sellist asja, kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis tehti ka arvutusi. See üks küsimus, mille te ise ka välja tõite, on ühelt poolt seotud ju võimaliku kinnisvara turuväärtusega võrrelduna teiste piirkondadega. Kui te panite ühele skaalale selle võimaliku 50%-lise toetuse, arvutasite sinna juurde selle võimaliku laenu, siis kas te sealtkaudu leidsite eelduse, et see võiks aidata või panna inimesi tegelikult investeerima? Või on küsimus hoopis selles, et inimesed pikas perspektiivis pigem loobuvad ja otsivad väljapääsu sellest kinnisvarast ehk regionaalses mõttes kolivad ikkagi nendest piirkondadest ära?

21:43 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas
Aitäh! Siin on jällegi kaks eri meedet. On kortermajade meede ja tavamajade meede. Ka sealt on võimalik seda toetust taotleda. Jah, loomulikult nii üürnike kui ka omanike liiduga tehti selle väljatöötamisel koostööd. Tundub, et see võiks olla töötav variant.

21:44 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh, lugupeetud minister! Rohkem teile küsimusi ei ole. Järgmiseks palun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Kai Rimmeli. Palun!

21:44 Kai Rimmel
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Toon teieni majanduskomisjoni istungi protokolli nr 65, mis on seotud Taavi Aasa tutvustatud seaduseelnõuga nr 202. Protokoll nr 65 9. juunist. Kutsutud olid majandus- ja taristuminister Taavi Aas, ministri nõunik Moonika Parksepp, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika osakonna juhataja Jaanus Uiga ning ekspert Tauno Hilimon. Koosoleku päevakorrapunkt nr 4, Vabariigi Valitsuse algatatud energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu 202 arutelu esimesele lugemisele saatmiseks.

Nimetatud külalisi kuulati seoses selle eelnõuga, esitati neile küsimusi ja saadi ka nendele vastused. Kuna Taavi Aas esitas nii komisjonis kui ka siin puldis täna piisavalt täpse ülevaate toimunust ja seaduseelnõust, siis ma kogu teksti teile kordama ei hakka. Jaanus Uiga Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika osakonna juhatajana lisas, et varem on üks energiatõhususe direktiiv Eestis juba vastu võetud ja antud juhul on tegemist selle uuendusega. Euroopa Liidu üleselt on eesmärk energiatarbimist aastas, nagu siin mainiti, vähendada vähemalt 32,5%. Sven Sester esitas küsimuse, kas on suheldud turuosalistega ja mis on nende kommentaarid. Jaanus Uiga sõnas, et eelnõu puhul tehakse väga mahukaid kooskõlastusringe, mistõttu selle seaduseelnõu 202 Riigikogusse toomine on ka viibinud. Direktiivi ülevõtmise tähtaeg on tegelikult juba juuni lõpus 2020. Pigem soovitakse turuosalistega teemad rahulikult läbi arutada ja alles siis eelnõuga Riigikogusse tulla, selline oli ministeeriumi otsus. Muresid aja jooksul kindlasti tekib ja neid tullakse arutama ka lõppvaatlusel Riigikogus, kuid tehakse tööd selle nimel, et need teemad võimalikult kiiresti lahendada. Sven Sester juhtis tähelepanu, et direktiivi ülevõtmise tähtaeg on juunikuu lõpp, kuid selleks ajaks jõutakse ära teha vaid esimene lugemine Riigikogus. Samuti uuris Sester, kas võivad kaasneda mingisugused sanktsioonid, kui direktiivi õigel ajal üle ei võeta. Jaanus Uiga täpsustas, et Euroopa Komisjon on nendes küsimustes suhteliselt paindlik, arvestades olukorda, mis on üle maailma tekkinud. Ministeerium annab teada, et eelnõu on juba Riigikogusse edasi antud ning sügisel jõutakse sellega ka lõpule. Samuti oli Uiga kindel, et suuri sanktsioone ei kohaldata, kuna võimalik on raporteerida just nimelt seda, et eelnõu on juba Riigikogusse antud, mitte ei ole koostamisel.
Siinkõneleja küsis elektriautode suurema kasutuse kohta, kas see tuleb sellele eelnõule kasuks. Jaanus Uiga vastas, et elektriautode suurem kasutus panustab selle direktiivi eesmärkide täitmisesse, kuna elektriautode efektiivsus on oluliselt kõrgem kui tavalise sisepõlemismootoriga autodel. Seetõttu on elektriautode suurem kasutus igati tervitatav.
Kaido Rosin tõi välja, et eelnõu § 1 punktis 13 sätestatakse arvetele täiendava teabe ja tarbimisandmete esitamise nõuded. Rosin uuris korteriühistu näitel, kes neid arvutusi-analüüse tegema hakkab. Jaanus Uiga nentis, et see sõltub korteriühistu enda korraldusest. Direktiiv hetkel n-ö vabu käsi kellelegi selles asjas ei jäta ja kõik andmed tuleb arvetele tekitada. Eesti Korteriühistute Liiduga on sellel teemal eelnõu koostamisel suheldud ja sellega suuri probleeme ei näi olevat. Arvetele on võimalik lisada igasuguseid ridu, kui anda raamatupidamisele valem, mille alusel neid arvutatakse. Selleks, et inimesed saaksid täpset infot selle kohta, mille põhjal arveid esitatakse, on ka varem direktiive kohaldatud. Küsimus on hetkel aga selles, mida arvutuse aluseks võetakse. Metoodika on väljatöötamisel ning info ka kasutajatele edastatakse.
Majanduskomisjoni koosolekul otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 15. juunil 2020, määrata ettekandjaks siinkõneleja Kai Rimmel ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

21:50 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Hea ettekandja, teile on küsimusi. Katri Raik, palun!

21:50 Katri Raik
Hea ettekandja! Ma soovin täpsustada. Kui ma sain õigesti aru, siis tuleb igasse korterisse paigaldada kaugloetav gaasiarvesti. Mina küll hästi ei kujuta ette, kuidas ma suudaksin oma naabrimemmele Narvas ära seletada, miks tema korterisse on vaja ilmtingimata seda peent kaugloetavat arvestit. Kas ka komisjonis arutati, kas on mõistlik selliste arvestite paigaldamine?

21:51 Kai Rimmel
Kaugloetavate arvestite paigaldamine käib mõistlikkuse printsiibil, eelnevalt arvestatakse ja arvutatakse välja, kuhu paigaldatakse kaugloetavad arvestid, kas majale üldiselt või korteritesse eraldi.

21:51 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Hea ettekandja, rohkem küsimusi teile ei ole. Jevgeni Ossinovski, kas teil on protseduuriline küsimus? Palun!

21:51 Jevgeni Ossinovski

Jaa, ma ei soovinud auväärt ettekandjaid puldis hoida, aga olles nüüd vaadanud selle tänuväärse kooskõlastustabeli läbi ja siis mõelnud istungi juhataja märkuse üle, [küsin], et lihtsalt oleks mulle selge. Paragrahv 73 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses ütleb, et päevakorraküsimuse arutamise võimatus kerkib esile siis, kui selle aluseks olevad dokumendid ei ole Riigikogu liikmetele õigeaegselt kättesaadavaks tehtud. Kas seda märkust tuleb tõlgendada niimoodi, et juhatus on jõudnud seisukohale, et kui dokumendid on komisjoni poolt eelnõukaardile üles pandud, siis selle kaudu on nad teatavaks tehtud, ja see, et dokumendid peavad siin saali tagaosas olema Riigikogu liikmetele kättesaadavad, ei ole enam seadusest tulenev kohustus, vaid lihtsalt tore lisandus? Et oleks teada.

21:52 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Kõnealused dokumendid on Riigikogu liikmetele elektroonilisel teel kättesaadavad olnud juba 10. kuupäevast alates, nii et mitte mingisugust takistust ei ole olnud Riigikogu liikmetel nendega tutvuda ja oma tööd teha. Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

21:53 Urmas Kruuse
Kolleegi küsimuse põhjal esitan täpsustava küsimuse. Kas ma saan õigesti aru, et see, kui seda paberkandjal siia saali ei ole toodud, on pigem juhus? Või muutub see reegliks? Mind huvitab see, et kui täna seda ei olnud, siis kas tulevikus ikkagi põhieesmärk on kogu dokument siia kohale tuua. See on üks lahendus. Teine on see, et me hakkame järk-järgult sellest eemalduma, kuna elektrooniliselt on nad kättesaadavad.

21:53 Esimees Henn Põlluaas
Ei, me ei hakka eemalduma. See oli tõesti täna ilmselt apsakas nende dokumentide kokkupanekul. Loomulikult me paneme kõik need dokumendid ka trükitud kujul ja täies mahus välja. Jah. Jevgeni Ossinovski, palun!

21:53 Jevgeni Ossinovski
Ma tänan! Ma siiski tahan konkreetset vastust. Paragrahvi 73 lõige 1 ütleb, et päevakorrapunkti ei saa arutada, kui dokumente ei ole kättesaadavaks tehtud. Kas selle seaduse mõttes dokumentide ülespanemine eelnõukaardile tähendab selle paragrahvi täitmist, millest tulenevalt on juhatus seadusest lähtudes jõudnud seisukohale, et need dokumendid, mis seal taga on, võivad seal olla ja võivad mitte olla, aga seaduslikku tähendust neil ei ole? See on umbes samamoodi, nagu on veepudel seal puldis, see võib olla, võib mitte olla, aga sellest ei muutu eelnõu arutamine võimatuks. See on tegelikult suhteliselt oluline küsimus. Ma ei ole seda arutelu varem läbi käinud, võib-olla on see kuskil olnud. Nagu te mainisite, et juhatus on jõudnud uuele seisukohale, kuidas seda kajastada. Ma olen olnud parlamendis ka siis, kui arutelu on katkenud selle pärast, et dokumente seal taga pole ja on oodatud, kuni nad on sinna tekkinud. Kui on uus tõlgendus, siis ma ei ütle, et see vale on, lihtsalt võiks olla ühtemoodi arusaadav.

21:55 Esimees Henn Põlluaas
Jah, kui elektrooniliselt on dokumendid Riigikogu liikmetele kättesaadavaks tehtud, siis nad on vastavalt selle seadusesätte mõttele olemas, aga abivahendina Riigikogu liikmetele loomulikult me trükime need ka välja. Tõepoolest palun vabandust selle tänase väikese apsaka pärast, mis on paljundamisel tekkinud, nii et üks lisa jäi välja. Püüame edaspidi olla tähelepanelikumad.
Ma vaatan, et fraktsioonidel läbirääkimise soove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 202 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 1. juuli kell 16.

---

14. 21:56 Arupärimine tööturu olukorra kohta (nr 34)

21:56 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena jõuame Riigikogu liikmete Helmen Küti, Indrek Saare, Ivari Padari, Jaak Juske, Riina Sikkuti, Katri Raigi, Heljo Pikhofi ja Raimond Kaljulaidi 12. mail 2020. aastal esitatud arupärimise juurde tööturu olukorra kohta (nr 34). Palun siia arupärijate esindaja Katri Raigi. Ole lahke!

21:56 Katri Raik

Hea eesistuja! Hea peaminister! Arupärimine tööturu olukorra kohta esitati 12. mail, seega on möödas kuu aega ja nii mõnedki küsimused on vahest tänaseks aktuaalsuse kaotanud, aga teema iseenesest muidugi mitte. Toon selle tõestuseks vaid kaks fakti. Registreeritud töötus on ühe kuuga kasvanud 4%, see on väga suur kasv, ja aasta lõpuks ennustab Eesti Pank või arvab või näeb Eesti Pank, et töötuse protsent Eestis võib tõusta 13%-ni praeguselt peaaegu 8%-lt. Praegu on 13,3%-line töötus Ida-Virumaal ja selle peale ütleme me kõik uhh ja ahh. Nii et teema on tõsine endiselt.
Meil oli toona meie peaministrile kolm küsimust. Esimene nendest puudutas töötasu hüvitise maksmise pikendamist, mis on oma lahenduse leidnud. Teine küsimus puudutas valitsuse eelnõu töötushüvitiste muudatuste kohta, kus me muu hulgas rääkisime kindlustatute ringi laiendamisest ja töötuskindlustushüvitise maksmise kestuse sõltuvusest majandustsüklist. Need küsimused on need, millele on ka täna huvitav vastust kuulda.
Kolmanda küsimuse me küsisime selle kohta, mida teeb valitsus kõige suuremas riskis olevate rühmadega, noorte ja vanemas keskeas inimestega. Oleme peaministrile tänulikud vastuste eest. Aitäh!

21:58 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Palun siia arupärijatele vastama peaminister Jüri Ratase!

21:58 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Auväärt arupärijad, suur tänu selle tõsise ja huvitava arupärimise eest! Tööturu olukord on selja taha jäänud eriolukorra tõttu, mis kuulutati välja COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku tõkestamiseks, teatavasti keeruline. Paljude tööandjate igapäevane majandustegevus on endiselt häiritud, käive ja tulud järsult langenud, töötajatele töö tagamine ning töötasu maksmine raskendatud. Sellega seoses kasvab tööpuudus. Eestis on praegu üle 51 000 töötu ning kahjuks see number jätkuvalt kasvab. Valitsus on omalt poolt püüdnud töötasu hüvitise kaudu aidata kriisist enim mõjutatud või viitajaga raskustesse sattunud ettevõtteid ja nende töötajaid. See on kõige kiirem ja efektiivsem, aga tuleb ausalt öelda, et ka kõige kallim tööturumeede. Töötukassa käivitatud töötasu hüvitisest on saanud toetust üle 130 000 inimese ja see on aidanud ettevõtetel mitme kuu vältel ära hoida nii koondamisi kui ka töökohakaotusi.
Ettevaatavamalt on vaja reformida ka töötushüvitise süsteemi, et muuta süsteem paindlikumaks ja pakkuda töötuks jäänud inimestele suuremat sotsiaalset kaitset. Töötushüvitise süsteemi pikemaajalisem eesmärk peab olema, et töötul on aktiivse töö otsimise ajal piisav sissetulek, et vältida vaesusesse langemist. Kuid süsteem peab motiveerima töö kaotanud inimest võimalikult kiiresti ka tööle asuma. Asun nüüd vastama arupärimises esitatud küsimustele, vastuses markeerin ka töötasu hüvitise ja töötushüvitise olulisemaid põhimõtteid ja muudatusi.
Esimene küsimus: "Kas valitsus kaalub töötasu hüvitise maksmise pikendamist ja millistel tingimustel? Kas hüvitise saajate ringi on kavas laiendada võlaõiguslike lepingute alusel töötavate isikutega, FIE-de ja juhatuse liikmetega?" Vabariigi Valitsus kiitis 28. mail 2020 toimunud istungil heaks tööhõiveprogrammi 2017–2020 muudatused. Eelnõuga nähakse ette töötasu jätkuhüvitise maksmine juunikuu eest. Töötasu hüvitist sai tööandja kasutada kahe kuu puhul, perioodil 1. märts kuni 31. mai 2020. Arvestades tööturu hetkeseisu, otsustas Vabariigi Valitsus tööturu osapooli veel kuu võrra toetada. Selleks nähakse eelnõus uue tööturuteenusena ette töötasu jätkuhüvitis, mida tööandaja saab taotleda juunikuu eest kuni 31. juulini. Jätkuhüvitist saab taotleda tööandja, kelle käive on eelmise aasta juunikuuga võrreldes langenud vähemalt 50%, ning seda makstakse neile töötajatele, kelle töömahtu või töötasu on selle tööandja juures vähendatud, ühes kuus kuni 800 eurot brutosummana. Jätkuhüvitist makstakse üldjuhul 50% töötaja brutopalgast, millele lisandub tööandja poolt töötajale makstav brutotöötasu vähemalt 150 eurot. Edaspidi saab toetust taotleda vaid nendele töölepingu alusel töötavatele inimestele, kelle tööleping on sõlmitud enne 1. märtsi 2020. Hüvitise saajate ringi ei ole laiendatud FIE-dele ja juhatuse liikmetele ega võlaõiguslike lepingute alusel töötavatele inimestele. Teisalt saavad paljud füüsilisest isikust ettevõtjad, juhatuse liikmed ja võlaõiguslike lepingute alusel töötavad inimesed

taotleda toetusi teistest riigi toetusmeetmetest. Töötasu hüvitamise toetust saavad taotleda need ettevõtted, kellel ei olnud 12. märtsil maksuvõlga, kes on maksuvõlad taotluse esitamise hetkeks tasunud või kelle maksuvõlad on ajatatud. Jätkuhüvitist saab taotleda töötukassast ja selle meetme maksumuseks on planeeritud kuni 69 miljonit eurot, mida rahastatakse töötuskindlustusvahenditest ja kuni 36 miljoni euro ulatuses Vabariigi Valitsuse reservist eraldatud vahenditest, kui selleks peaks vajadus olema.
Teine küsimus: "Millal valitsus kavatseb Riigikogule esitada eelnõu seoses töötushüvitiste muudatustega? Sotsiaalminister andis eelmisel nädalal teada, et olulisemad töötushüvitiste reformi muudatused (Sulud algavad. – J. R.) (nagu ajutise töötamise lubamine töötuks oleku ajal, kindlustatute ringi laiendamine, töötuskindlustushüvitise ja töötutoetuse suuruste tõstmine, töötuskindlustushüvitiste maksmise kestus sõltuvalt majandustsüklist) (Sulud lõppevad. – J. R.) võivad jõustuda juba selle aasta suvel." Vabariigi Valitsus arutas ettepanekuid töötuskindlustussüsteemi muutmiseks ning tööturumeetmete täiendavaks rahastamiseks 21. mai kabinetinõupidamisel ja otsustas 28. mai valitsuse istungil algatada seaduseelnõu Riigikogus. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 1. juunil ning tänaseks on see läbinud siin auväärses Riigikogus esimese lugemise. Kui seaduseelnõu pälvib Riigikogu heakskiidu, siis esitatud kujul jõustub seadus 2020. aasta 1. septembril, mil jõustuvad ajutise töötamise sätted. Töötuskindlustushüvitise asendusmäära suurendamine jõustub 2020. aasta 1. augustil ning töötutoetuse päevamäära suurendamine jõustub 2021. aasta esimesel päeval, 1. jaanuaril.
Kolmas küsimus: "Milliseid tööturumeetmeid kavatseb valitsus välja töötada tööturu kõige haavatavamate sihtgruppide, noorte ja vanemas keskeas inimeste, jaoks?" Lähtuvalt tööturuteenuste sihtgrupi olulisest suurenemisest on Sotsiaalministeerium lisaks tööturuteenuste ja -toetuste sihtkapitalist rahastatavate tööturumeetmete täiendamisele ette valmistanud Euroopa Sotsiaalfondi vahendite ümbertõstmise ning aastateks 2020–2023 planeeritud vahendite ennaktempos kasutuselevõtu. 2019. aastal rahastati Euroopa Sotsiaalfondist töötukassa kaudu tööturuteenuseid 24,5 miljoni ulatuses. Sealhulgas on teenused vähenenud töövõimega inimeste, noorte ja pensioniealiste tööturul osalemise toetamiseks, karjääriteenuste pakkumiseks, rahvusvahelise kaitse saajate tööturul osalemise toetamiseks ning kõrgema töötusega piirkondades töökohtade loomiseks ja hõive suurendamiseks. Lisaks rahastatakse tööturuteenuseid ESF-i vahenditest ka avatud taotlusvoorude kaudu, mis annab võimaluse väga erinevatele rakendajatele toetuse saamiseks. Valitsus on otsustanud struktuurivahendite tulemusreservist täiendavate vahendite suunamise mittetöötavate ja mitteõppivate noorte abistamiseks ja aktiveerimiseks, mille üheks osaks on ka avatud taotlusvoorude kaudu noortegarantii tugisüsteemi abil tuvastatud 16–26-aastastele mitteaktiivsetele noortele kohalike omavalitsuste kaudu juhtumikorralduse ja toetavate tegevuste pakkumine noorte tööle aitamiseks või haridussüsteemi lõimimiseks. Selleks tegevuseks on kavandatud 2,35 miljonit eurot, see on ESF-i toetus pluss kaasfinantseering. Samuti on alates juunist võimalik hakata avatud taotlusvooru kaudu taotlema ESF-i toetust, et pakkuda vanemas keskeas inimestele tööturuteenuseid uudsel tulemuspõhisel viisil, et panustada kriisi tööturule tekkinud mõjudest tulenevalt senisest veelgi enam üle 55-aastaste inimeste oskustesse, aktiivsusesse ja tööturul püsimisse. Vastavaks tegevuseks on kavandatud 1,17 miljonit eurot, see on ESF-i toetus pluss kaasfinantseering. Ida-Virumaa põlevkivisektori tööjõuvajaduse vähenemisega seoses on ettevalmistamisel selle sektori töötajate tööalast üleminekut toetavad meetmed. Samuti jätkatakse teenuste osutamist ja arendamist vähenenud töövõimega inimeste tööleasumise ning töötamise toetamiseks ning vähenenud töövõimega inimeste tööandja toetamiseks. Lisaks on valitsus heaks kiitnud, et Sotsiaalministeerium koostöös Eesti Töötukassaga valmistavad ette Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa fondist (EGF) vahendite taotlemise COVID-19 kriisist enim mõjutatud sektorite töötajate toetamiseks. Antud fondist saab taotleda vahendeid koondatud ja töö kaotanud töötajatele, sh iseenda tööandjatele tööturuteenuste osutamiseks. Aitäh!

22:08 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lugupeetud minister! Teile on Riigikogu liikmetel ka küsimusi. Esimesena Jevgeni Ossinovski, palun!

22:08 Jevgeni Ossinovski

Ma tänan! Minu küsimus puudutab Ida-Virumaad ja nimelt kahte eelnõu, mis just läbisid siin teise lugemise, ning põlevkivisektori toetamise meetmeid: erimärgistatud diisel ja põlevkivituha jäätmetasu vähendamine ajutiselt, et toetada ettevõtteid. Parlamentaarses diskussioonis mina ja mitu teist kolleegi tõstatasime küsimuse, et tegelikult võiks masskoondamiste ärahoidmiseks valitsus otse toetada Ida-Viru põlevkivisektori tööhõivet ja mitte toetada keskkonna reostamist. Rahanduskomisjoni esimees ütles, et temal ei ole häid mõtteid, kuidas ikkagi inimesi võiks toetada, tema arutab ainult neid mõtteid, mida valitsus on lauale pannud. Ma küsin teilt kui valitsusjuhilt, miks valitsus ei pannud lauale meetmeid, mis otseselt toetaksid põlevkivisektori tööhõivet, mitte ei soodustaks reostamist ja saastamist.

22:09 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Ma arvan, et ka seda põhimõtet, kaitsta keskkonda säästva arengu printsiibist lähtudes, tuleb komplekssselt vaadata. Ühelt poolt tuleb vaadata loomulikult, nagu te ütlete, keskkonnaalaseid nõudeid, teiselt poolt majanduslikke väljavaateid ja loomulikult ka sotsiaalseid väljakutseid. Kui rääkida Ida-Virumaast, siis Rahandusministeeriumi ja riigihalduse ministri eestvedamisel hakatakse koostama teekaarti ettepanekutega, kuidas Ida-Virumaal õiglast üleminekut läbi viia. See oleneb sellest, missugune see õiglase ülemineku fond saab olema. Tulenevalt sellest täna kell kolm esitatud poliitilisest avaldusest me teame, et kui see taaskäivitamiskava peaks minema ettepandud kujul läbi, siis see suurendab väga oluliselt õiglase ülemineku fondi, kui ei, siis me teame, et ka MFF-is juba praegu on väga oluline rahastus pandud tegelikult õiglase ülemineku fondile, mis minu arvates peaks minema väga tugevasti ka Ida-Virumaale.
Edasi, valitsuse üks prioriteete on toetada töökohtade loomist ja hoogustada kohaliku elukeskkonna arengut Ida-Virumaal. Alates 2014. aastast on Ida-Virumaale regionaaltoetustena suunatud üle 50 miljoni euro tööstusalade ja turismiobjektide rajamiseks ja arendamiseks, samuti põlevkivi kompetentsikeskuse käivitamiseks ja arendamiseks ning piirkondlikeks ettevõtlust arendavateks algatusteks. Riik algatas – seda te teate, härra Ossinovski, niisama hästi kui mina – 2018. aastal väga olulise programmi, Ida-Virumaa programmi, mille eesmärk on piirkonna toetamine ja just uute, mitmekesisemate töökohtade loomine. Üks põhjusi programmi alustamiseks oligi mure, et keskkonnasõbralikumatele energiaallikatele üle minnes jääb tänasest põlevkivisektorist osa inimesi tööta.
Ida-Virumaa programmi maht aastatel 2018–2023 on kokku 24 miljonit eurot ja programmi põhifookuses on hea palgaga töökohti pakkuva tööstussektori tugevdamine ning väikeettevõtluse mitmekesistamine. Kindlasti on oluline piirkonna konkurentsivõime tõstmiseks tegeleda ka tühjenevate korterelamute probleemi lahendamisega koostöös ettevõtjatega. Need on võib-olla mõned konkreetsed sammud.
Samuti tean ma seda, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on välja pakkumas väga palju ideid, millised võiksid olla just roheinvesteeringud Ida-Virumaal. Neid on selles tabelis mitmeid ja eks lähiajal tuleb välja selgitada, missugused nendest on kõige prioriteetsemad ideed just roheinvesteeringute mõttes. Samuti peavad need loomulikult olema tulevikus kaetud riigieelarveliste võimalustega. Seda me hakkame arutama siis, kui on suvine prognoos teada, augusti lõpus, septembri alguses. Igal juhul Ida-Virumaa inimeste tööhõive küsimus – selles mõttes on teil ju õigus –, mitte vaatega ainult tänasesse, vaid vaatega ka homsesse ja tulevikku, on hästi oluline ja prioriteetne ka tänasele valitsusele.

22:13 Esimees Henn Põlluaas

Signe Riisalo, palun!

22:13 Signe Riisalo

Aitäh, hea juhataja! Peaminister! Esimesele küsimusele vastates te olite üsna napisõnaline. Te ütlesite, et võlaõiguslike lepingute alusel töötavad isikud, FIE-d ja juhatuse liikmed saavad töötasutoetust teistest meetmetest. Kas te võite neid meetmeid täpsustada? Veel olulisem küsimus minu jaoks on, et me oleme siin Riigikogus nii sotsiaalkomisjonis kui ka suures saalis kuulnud Sotsiaalministeeriumi töötuskindlustuse võimalike muudatuste ja majandustsüklist sõltuvaks muutmise tutvustust. Ometi eelnõu, mida täna Riigikogu menetleb, seda ei kajasta. Kas te võiksite põhjendada, miks selline valik tehti, kuivõrd järgmine punkt on seotud just riigieelarvega säästliku toimetamisega?

22:14 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Kõigepealt need teised meetmed, mille kohta te küsisite. Jah, tõesti on ju Riigikogul ka selles lisaeelarves erinevaid meetmeid ette nähtud. Suur aitäh teile, et te olete mõelnud ka FIE-dele või juhatuse liikmetele! Võtame kas või sellesama EAS-i: turismimeede, kust saavad raha taotleda näiteks FIE-d, mikro- ja väikeettevõtete meede. Suured summad. Turismimeetmes on suurusjärgus 25 miljonit eurot, mikro- ja väikeettevõtete meetmes kümmekond miljonit eurot. Need on mõningad näited.
Ma sain aru, et te küsite töötuskindlustuse seaduse olulisemate muudatuste kohta. Te küsite, miks üks on või miks teine ei ole sees. See on olnud see võimalus, mis on kokku lepitud valitsustasandil, mida on meie arvates võimalik katta ka eelarveliselt. Kõigepealt, punkt üks, nähakse ette ajutise töötamise võimalus registreeritud töötuse ajal, see on see nn tööamps. Eelnõu kohaselt on lubatud töötuna arvel oleku ajal ajutiselt töötada kas töölepingu, töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel või avalikus teenistuses kestusega kuni viis kalendripäeva kõige rohkem 12 kalendrikuul 24-kuulise ajavahemiku jooksul ning töö eest makstav tasu ühes kalendrikuus ei tohi kokku ületada 40% eelmise kalendriaasta kuu töötasu alammäärast. Siin on hetkel ette nähtud tulu riigieelarvele. Teiseks muudetakse töötushüvitise suurust. Töötuskindlustushüvitise asendusmäär tõstetakse esimesel sajal päeval seniselt 50%-lt 60%-le ja töötutoetuse asendusmäär 35%-lt 50%-le. Need on mõningad ettepanekud või muudatused, mis on seotud töötuskindlustuse seaduse muutmisega.

22:17 Esimees Henn Põlluaas
Helmen Kütt, palun!

22:17 Helmen Kütt
Tänan, härra eesistuja! Lugupeetud peaminister! Tegelikult on sotsiaalkomisjon seda teie toodud eelnõu veel paremaks teinud. Seal on päris mitmeid muudatusi, alates tööampsude pikkusest ja [arvestatakse] mitte eelmise aasta palga, vaid selle aasta alampalga järgi. Nii et ta tuleb parem kui see, mis tuli meile komisjoni.
Aga eelmisele küsimusele te päris täpselt ei vastanud. Signe Riisalo nimelt küsis majandustsüklite kohta ja selle kohta, et töötu abiraha saamine toimuks pikemalt, kui on halvemad ajad.
Aga minu küsimus puudutab töötushüvitise saajate ringi laiendamist. Te tõite selle tsitaadi, sulud algavad, ja seal oli loetelu, mida Tanel Kiik ministeeriumi poolt [esitas], ja sulud lõppevad. Seal [loetelus] oli ka töötushüvitise saajate ringi laiendamine. Keda seal on mõeldud? Sotsiaalkomisjonis me ei ole märganud, et oleks ringi laiendatud, näiteks omal soovil lahkuvad, poolte kokkuleppel lahkuvad. Kas te saaksite täpsustada?

22:18 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Kõigepealt ma tänan. Loomulikult on hea, kui te täpsustate. Ma arvan, et kui komisjonis on läinud eelnõu paremaks, siis ega selle vastu ju midagi olla ei saa. Kui ma tohin paluda korraks, ma ei tea, kas juhataja lubab, selle küsimuse teise poole täpsustamist, mis küsimust te silmas pidasite, esimest, teist või kolmandat?

22:18 Esimees Henn Põlluaas
Olge lahke! Täpsustus.

22:18 Helmen Kütt
Kas nüüd on mikrofon? Aitäh teile! Minu küsimus puudutab teie vastust, mida te vastasite meie küsimustele. Te ütlesite seal, et Sotsiaalministeerium ... Seal oli loetelu, sulud algavad, seal oli loetelu, ja üks nendest [teemadest] loetelus oli töötushüvitise saajate ringi laiendamine.

22:19 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Ma väga vabandan juhataja ja Riigikogu ees! Jah, ma läksin segadusse selles asjas, aga see "sulud algavad ja lõppevad", sh see, mis te just ütlesite, on olnud arupärijate teise küsimuse sisu. Nii et ma tsiteerisin küsimust, kus sulud algavad ja sulud lõppevad. Selle küsimuse olete teie esitanud minule: Indrek Saar, Ivari Padar, Jaak Juske, Riina Sikkut, Katri Raik ja Heljo Pikhof, lisaks Raimond Kaljulaid. Nii et

jah, see oli teie küsimuse tsiteering, et olla korrektne selles, mida te olete küsinud. Ja nendes sulgudes on järgmine: sulud algavad – "(nagu ajutise töötamise lubamine töötuks oleku ajal, kindlustatute ringi laiendamine, töötuskindlustushüvitise ja töötutoetuse suuruste tõstmine, töötuskindlustushüvitiste maksmise kestus sõltuvalt majandustsüklist)" – ja siin tõesti sulud lõppesid.
Aga jah, selles mõttes on teil õigus, et kui minna sulgude ette, sellesse teemasse süvitsi sisse, siis tõesti te väidate siin, et sotsiaalminister andis eelmisel nädalal teada, et olulisemad töötushüvitise reformi muudatused – siis tulid need sulud, millest siin palju on juttu olnud – võivad jõustuda juba sellel suvel. No nii see oli. Ma ju ei olnud siin, kui sotsiaalminister sellele küsimusele vastas. Ja siis minu vastus. Ma jään selle oma vastuse juurde, mis ma teile andsin selle arupärimise tutvustamise raames. Nii et jah, see oli seotud küsijate küsimusega, see viis mind natukene rivist välja. Aga aitäh, et aitasite mind tagasi!

22:21 Esimees Henn Põlluaas
Katri Raik, palun! Vabandust, Heljo Pikhof jäi vahele!

22:21 Heljo Pikhof
Aitäh, austatud eesistuja! Austatud peaminister! 2008. aastal võeti vastu seadus, mis kahjuks ei rakendunud. Seal nähti ette kindlustatute ringi laiendamine ja ka töötuskindlustusmäära tõstmine. Kindlustatute ringi laiendamine tähendab seda, et oleks hakanud saama töötuskindlustushüvitist ka poolte kokkuleppel ja omal soovil lahkujad, ja töötuskindlustuse määr oleks tõusnud esimese 100 päeva puhul 70%-ni ja sealt edasi 50%-ni eelnevast töötasust. Kahjuks see ei rakendunud. Seda on tunnistanud hiljem nii eksperdid kui ka majandusteadlased, et see oli viga. Miks me teeme sama vea ega rakenda kogu seda paketti, mis on arutlusel olnud?

22:22 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Kui kõigepealt rääkida sellest määrast, siis teie ütlesite vist 70%, minu teada see esimese 100 päeva jooksul tõuseb 50%-lt 60%-le ja peale 100. päeva, 101. päeval 40%-le inimese sissetulekust. Kui rääkida sellest laiendamisest või tervikvaatest, siis te ütlesite, et omal soovil või poolte kokkuleppel lahkunud. Jah, seda arutelu on peetud, see arutelu oli ka kabinetis, aga nagu ma vastasin kas eelmisele või üle-eelmisele küsimusele, valitsus tuli välja sellega, mida hetkel oli võimalik valitsustasandil leppida kokku nii sisuliselt, poliitiliselt kui ka eelarveliselt.

22:23 Esimees Henn Põlluaas
Katri Raik, palun!

22:23 Katri Raik
Austatud peaminister! Kui lugeda analüüse ja soovitusi, mida meie tööturuga teha, siis ikka jäävad märksõnadena kõlama innovatsioon ja digitaliseerimine, digitaliseerimine ja innovatsioon. See nõuab raha teadusesse, see nõuab ülikoolide ja ettevõtluse koostöö arendamist. Ma küsin teie kui Teadus- ja Arendusnõukogu esimehe käest. Igal juhul aeg oli külm ja mul on tunne, et lumi oli maas, kui te andsite aastaülevaate Eesti teaduse edusammudest. Siis te rääkisite sellestsamast teemast, kuidas teaduse ja ettevõtluse koostööd edendada. Kas vahepeal, kriisi ajal, on ka Teadus- ja Arendusnõukogu koos käinud või mis suunad seal on või kui kiiresti me liigume teaduse rahastamise suurendamise poole?

22:24 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Me oleme, nii nagu kriisiajale kombeks, tõesti saanud kokku videosilla vahendusel. Valitsuses oli ka, ma arvan, mõni nädal tagasi samuti juttu sellest, kuidas tihendada ja tugevdada ettevõtluse, innovatsiooni ja teaduse koostööd, kuidas muuta atraktiivsemaks seda võimalust, et me suudaksime minna ideelahendustest edasi prototüüpideni ja sealt juba edasi tootmisesse. Minu meelest eeldab see kahepoolset liikumist. Üks on see, mis on siin saalis alati olnud, kui on teadus- ja arendustegevuse ülevaade, et rõhuasetus on olnud sellel, kui palju avalik sektor sellesse panustab. Teiselt poolt me teame, et väga suur potentsiaal on erasektoril, seal võiks ka olla suurem panustamine ning suurem motivatsioon teadus- ja arendustegevusse ja innovatsiooni panustada. Ma loodan, et nende teatud rakenduslike meetmete või põhimõtteliste meetmete kõrval, mida me saame sisuliselt muuta, et ettevõtlust ning teadus- ja arendustegevust ja innovatsiooni tuua teineteisele lähemale, käib ju alati

kevadperioodil, kui tehakse riigi eelarvestrateegiat, või siis suve lõpus ja sügisel reaalne tegevus, mis puudutab avaliku sektori poolt teadus- ja arendustegevuse rahastamist.

22:25 Esimees Henn Põlluaas
Urmas Kruuse, palun!

22:25 Urmas Kruuse
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Valitsuse tööturumeetmed on suures osas seotud sellega, et me toetame neid meetmeid rahaliste vahenditega, aga see ei ole paraku imevits kõikidele sektoritele. Üks sektor, mis raha ei vaja, vaid vajab tööjõudu, on põllumajandus. Seal vajatakse eriti teravalt hooajatöötajaid, näiteks maasikakasvatuses. Viimane ettepanek, mis valitsusest tuli, oli see, et hakkame maksma palgatoetust. See on hea näide selle kohta, kuidas te tegelikult ei kuula, mida sektor teile räägib. Toon kohe ka põhjenduse. Ukraina töölisi on valitsus käsitlenud lihttöölistena, tegelikult on nad oskustöölised. Nende oskus seisneb selles, et nad korjavad keskmiselt kaks korda rohkem marju tunnis kui teised võrreldavad töötajad. See tähendab seda, et eestlasi oleks kohaliku turu pealt sinna vaja vähemalt kaks korda rohkem saada. Millisel kuupäeval te avate Ukraina hooajatöötajatele võimaluse Eestisse tulla? Täna on Schengeni ruum juba põhimõtteliselt lahti, tervisenäitajad ei ole takistuseks. Kas 31. juuniks on valitsus jõudnud äranägemisele, et seda tööjõudu on ikkagi vaja, selleks et sektor saaks kriisist väljuda?

22:27 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile selle küsimuse eest! Punkt üks, ma olen jätkuvalt seda meelt, et teema on aktuaalne, eriti kui te peate silmas oskustöötajaid või oskustöölisi. Kõigepealt tahan ma paar asja ära õiendada. Ju te tuginete faktidele, aga see väide, et Eesti inimene ei ole nii töökas maasikapõllul, kui on mingi teise riigi kodanik – ma ei oska öelda, kas see on meelevaldne või tõesti tugineb mingitele uuringutele. Mina üldjoontes ütlen, et Eesti inimene on töökas, teeb oma tööd korralikult ja suure kohusetundega, kindlasti ka usinalt. Eriti olen ma tänulik sotsiaaldemokraatidele. Kui vaadata statistikat, mis hetkel tööturul toimub, siis me näeme ju seda, et jätkuvalt tööpuudus kasvab, 7. juuni seisuga oli töötuna arvel 51 027 inimest ja registreeritud töötuse määr oli siis 7,9%. See tähendab, et ka meie enda inimesed jäävad väga palju tööta, ja ma väga loodan, et nad saavad leida just ka neid hooajalisi, eks ju, väljakutseid eri sektorites, sh põllumajanduses, aiandusvaldkonnas.
Teie küsimus, millal me avame piirid. Ma arvan, te peate silmas kolmandaid riike, Ukrainat näiteks. Vaevalt et me 31. juunil saame midagi avada, sest see ei ole ju võimalikki. Aga tõesti, hetkel on Euroopa Komisjoni positsioon olnud selline, et on öeldud, et kolmandatele riikidele enne juunikuu lõppu piire ei avata, mis tähendab seda, et see võiks toimuda juuli alguses. Te ütlete, et Schengen on põhimõtteliselt avatud. Seda ütlesin ka mina täna siin, kui ma tegin poliitilist ettekannet, aga Schengen ei ole ju Ukraina. Kui vaadata viiruse levikut või epidemioloogilist olukorda, neid andmeid, mis on meil kasutada Ukraina kohta, siis eeskätt me hindame, kui palju on nakatunuid viimase 14 päeva jooksul 100 000 elaniku kohta. Võib öelda, et Ukraina on sellest nn 15 tasemest allpool. Ma kindlasti usun, et kõik riigid pingutavad, et epidemioloogiline olukord paraneks, langustrend kestaks edasi järgnevad päevad ja nädalad. Kui Euroopa üldine suund on see, et avatakse ka kolmandatele riikidele Schengeni ruum, siis minu meelest peab seda tegema ka Eesti. Nii et vastus teile on: nii ruttu kui võimalik. Ma arvan, et, ütleme, koordinatsiooni Euroopa Liidus piiride avamisel on kindlasti rohkem vaja, kui oli piiride sulgemisel. Ma ei saa täna teie ees sada protsenti nii öelda, et ükski Euroopa Liidu liikmesriik ei ole teatud avamisi kolmandatele riikidele teinud, aga minu teada on need väga üksikud näited. Nii et jah, vastus: võimalikult kiiresti. Hetkeseisuga me teame seda, et soovitakse, et piirid Schengeni puhul oleksid suletud kuni juuni lõpuni, aga sealt edasi, kui see põhimõte jääb, et siis võiks avada, siis kindlasti nii ruttu kui võimalik, see on juuli algus. Aitäh teile!
Aga jah, sellest toetusest, mille kohta te eraldi küsisite, maasikakasvatajate sektorile. Siin me tõesti oleme tulnud välja uue meetmega. Väga huvitav meede, see on palgatoetuse meede just põllumajandusettevõtetele. Siin on põhimõte see, et makstakse toetust tööandjale, kelle tegevusvaldkond on marja-, pähklikasvatus või muude puuviljade kasvatus. Tööandja peab võtma tööle registreeritud töötu, kes on olnud tööta viimased kolm kuud või teinud ajutist tööd vähem kui 30 päeva selle aja jooksul. Toetuse suurus ühes kuus on 50% töötajale makstavast brutotöötasust ja maksimaalne töötasu alammäär on 584 eurot. Oluline selle meetme puhul on see, et ühe töötu

töölevõtmise eest makstakse ettevõtjale palgatoetust kuni kolm kuud, nende kuude eest, kui palgalt on kinni peetud töötuskindlustusmakse. Edasi, toetust makstakse, kui tööandja sõlmib töötuga töölepingu või võlaõigusliku teenuse osutamise lepingu, sõltumata kestusest. Seda toetust on plaan maksta kuni 2020. aasta lõpuni. Kindlasti on see minu meelest oluline, et see kestab pikemalt, kui on ainult suvine periood. Selle kulu on hinnanguliselt natukene rohkem kui pool miljonit eurot, s.o 600 000 eurot. Prognoosi kohaselt võib uue meetme abil tööd saada kuni 750 töötut. Toetust saab eeldatavasti taotleda alates 1. juulist, kui meetme tingimused on ametlikult kinnitatud, nende töötute eest, kes on tööle võetud 1. juunist või pärast seda. Ma olen rääkinud sotsiaalministriga ja palunud kiirendada seda protsessi, sest nagu ka teie tuntud maaelu- ja põllumajandussektori armastajana ju hästi teate, siis kindlasti oleks vaja seda meedet kiiremini rakendada. Sotsiaalminister on mulle öelnud, et tema valdkonnas tehakse selline eelkontroll töötaja kohta, seda saavad tööotsijad teha ja see kindlasti annab neile kindlust ja ka kiirendab seda protsessi.

22:34 Esimees Henn Põlluaas
Indrek Saar, palun!

22:34 Indrek Saar
Tänan sõna andmast! Lugupeetud peaminister! Stenogrammi huvides te äkki enne minu küsimusele vastamist täpsustaksite, mida te sellega mõtlesite, kui te rääkisite eelmisele küsimusele vastates kõigepealt, et te olete tänulik sotsiaaldemokraatidele, ja siis rääkisite kasvavast tööpuudusest. Võib-olla te stenogrammi huvides siiski täpsustaksite, mis see mõte oli. Meil siin saali selle poole peal tekkis veidi arusaamatust, mis see mõte täpselt oli.
Aga minu küsimus on seotud töötutoetusega, mida te raatsite tõsta alles järgmisest aastast. Te küll varasematele küsimustele vastates ütlesite, et selleks on olemas erinevad sotsiaalsed meetmed. Aga mõtleme nüüd niipidi, et töötukassale maksu makstes töötavad inimesed eeldavad, et kui on häda käes, siis nad saavad töötukassast abi, kuid töötutoetus tänasel päeval jääb kolmandiku võrra alla elatusmiinimumi. Miks te ei suutnud kokku leppida selles, et töötutoetus tõuseks vähemalt elatusmiinimumini või mõnevõrra üle selle, et inimesed saaksid väärikalt oma eluga kuidagigi hakkama nende vahendite eest, mida, nagu nad arvasid, nad koguvad, ja mida riik saaks tänasel kriisiajal täiendada, et nad ei peaks minema sotsiaalabi küsima?

22:35 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile, härra Saar! Jah, minu tänulikkus teie juhitud erakonna suhtes oli seotud just sellega, et kui vaadata olukorda tööturul, siis minu meelest on ääretult oluline seda teemat fokuseerida siin Riigikogu täiskogus ja leida parimaid lahendusi, kuidas tööpuudust vähendada ja anda inimestele võimalus taas tulla tööle ja taas sissetulekut saada. Nii et see oli siiras tänu minu meelest väga aktuaalse teematõstatuse eest, mis on, ütleme siis, Eesti ühiskonnas kas alates 12. märtsist, aga ma arvan, et juba märtsi algusest vaikselt tunda andnud, ja loomulikult on see süvenenud. Nüüd, ma arvan, on olukord natukene paranenud. Registreeritud töötute arv nii kiiresti enam ei kasva, aga see kasvab jätkuvalt. Nii et see oli teile ja teie fraktsioonile aitäh selle olulise teema tõstatuse eest.
Nüüd vastan teie teisele küsimusele. Töötutoetuse asendusmäära tõstmine 50%-le alampalgast jõustub tõesti 1. jaanuaril 2021. Põhjus on selles, et kuna töötutoetus on riigieelarveline toetus ja sätestatud ka riigieelarves, siis oleks see toonud kaasa vajaduse eelarvet korrigeerida sel aastal, kui seda oleks varem tehtud. Nagu te teate, see on Riigikogu ülesanne ja pädevus. 1. jaanuarist 2021 peaks arvestuslikult olema, võrreldes selle aastaga, tõus 189 eurost 292 euroni.

22:37 Esimees Henn Põlluaas
Andres Sutt, palun!

22:37 Andres Sutt
Aitäh, hea juhataja! Hea peaminister! Teie vastustest on kõlanud läbi need meetmed ja hinnangud, mida praegu kriisi leevendamiseks olete kavandanud ja teinud. Enne koroonakriisi algust, märtsi keskel olid

ka Eestis töötud ju olemas, *ca* 36 000 inimest, tänaseks on see arv kasvanud 51 000 peale. Ma oleks oodanud teilt vastustes seda, mida te plaanite teha õppega, ümberõppega, täiendõppega, ka juhtimiskvaliteediga just nagu pikemas ettevaates. Avage palun neid tahke ka!

22:38 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Kui rääkida statistikast, siis alates eriolukorra väljakuulutamisest on registreeritud 27 678 uut töötut, töötuna arvel olek on samal ajal lõppenud 13 362 korral. Nii et kokku võttes on registreeritud töötute arv alates eriolukorra algusest suurenenud 14 316 inimese võrra ehk ligikaudu 39%. Registreeritud töötute arv kasvas 36 711-st 51 027-ni. See on statistika.
Nüüd see [teema], mis te sisse tõite. Jah, ma vastasin nendele küsimustele, aga ma arvan, et see teema, millest te räägite, on ju ääretult oluline, just ümberõpe. Ma tegelikult vastasin esimesele küsimusele, mida härra Ossinovski küsis, et Ida-Virumaal just tegelikult sellesse me ju väga tugevasti ka panustame, ümberõppesse. Ma tõin eraldi välja näiteks sellesama Ida-Virumaa programmi, kus me soovime just toetada uute, mitmekesisemate töökohtade loomist. Üks põhjusi selle programmi alustamiseks oligi just mure selle pärast, et kui me läheme üle keskkonnasõbralikumatele energiaallikatele, siis paljud inimesed tänases põlevkivisektoris jäävad tööta.
Eks selle ümberõppe ja kogu selle temaatikaga iga päev ju töötukassa tegeleb. Ma arvan, et ta annab oma tegevuses endast parima ja teeb seda tõsiselt. Aga loomulikult, see fokuseering: ümberõpe, täiendõpe, nagu te ütlesite, ka juhtimisalase pädevuse tõstmine, kompetentsi parandamine – minu meelest on need igapäevased tegevused, mida Eesti riigis pakutakse eri valdkondades, mitte ainult Sotsiaalministeeriumi valdkonnas, vaid kindlasti ka Haridus- ja Teadusministeeriumi valdkonnas. Nii et seda kindlasti tuleb teha ja see on oluline teema.

22:41 Esimees Henn Põlluaas

Liina Kersna, palun!

22:41 Liina Kersna

Aitäh, istungi juhataja! Austatud peaminister! Teie vastustest jäi mulje, justkui me ei saaks kolmandatest riikidest hooajatöölisi Eestis vastu võtta, kuna piirid kolmandate riikidega on kinni. Meediast olen ma lugenud, et Soome näiteks on kutsunud ja võtnud riigis vastu 9000 ukrainlast hooajatöödeks. Te olete alati rõhutanud, et teil on Soomega väga head suhted ja te suhtlete ka Soome peaministriga. Äkki te oskate öelda, kuidas soomlased saavad hooajatöödele kutsuda ja vastu võtta 9000 ukrainlast, aga eestlased ei saa?

22:42 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Ma vastasin härra Kruuse küsimusele, kui ma seda ütlesin. Härra Kruuse küsis, millal avatakse piirid Schengenist väljaspool. See ei ole ju mingi saladus, et neid riike on peale Soome veel, kes on teinud Ukrainaga kahepoolseid lepinguid. Neid on tõesti võimalik teha. Ma ei oska öelda, kas 8000 või 9000, aga jah, ka mina olen selle infoga kursis, et umbes selline see suurusjärk on. Eesti on valinud selle tee, et me oleme pikendanud põllumajandussektoris töötamise võimalust kuni 31. juulini. Samuti oleme öelnud täiesti siiralt välja, et hästi oluline on see, arvestades, et Eestis tööpuudus tõuseb iga nädal, et ka meie enda inimestel oleks tööd ja just võimalus neid töökohti valida. Aga jah, härra Kruusele ma vastasin üldpõhimõttes, et loomulikult on minu isiklik soov igal juhul see, et kui tuleb koordineeritud tegevus Euroopa Liidu poolt kolmandate riikidega piiride avamise asjus, siis ma ei näe mingit põhjust, miks Eesti seda tegema ei peaks.

22:43 Esimees Henn Põlluaas

Mart Võrklaev, palun!

22:43 Mart Võrklaev

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma tulen ikkagi kolleeg Liina Kersna küsimuse juurde tagasi. Te ei vastanud, miks ei ole praegu Eesti riik teinud eraldi kokkulepet näiteks Ukrainaga, et töötajaid juurde tuua. Te viitasite sellele, et töölubasid on pikendatud 31. juulini, aga ettevõtjad on selgelt öelnud, et neid inimesi on liiga vähe siin täna, nad vajavad töökäsi, nad vajavad

väljastpoolt inimesi, kes on nende juures ka varem käinud. Nende mure on see, et kohalik inimene ei ole nende juurde tööle läinud või ei oma neid oskusi. Miks me ei kuula sihtgruppe, miks me ei tee eraldi kokkuleppeid? Palun vastake sellele!

22:44 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ideoloogiliselt, ma saan aru, te olete härra Kruusega samal pool. Nagu te ütlete: ei oma neid oskusi. Andke andeks, aga mina Eesti inimestest küll nii ei arva. Täitsa siiralt kohe. Kui keegi ütleb, ma ei tea, et Eesti inimesed korjavad ühe maasika ja ukrainlased kaks maasikat ja Eesti inimesed ei oma oskusi, siis ma sellega kindlasti nõus ei ole, mitte mingil juhul ei ole teiega nõus. See, mida härra Kruuse küsis oskustöötajate kohta, ma arvan, on aktuaalne küsimus. Võtame näiteks kaugsõiduautojuhid, kus see on samuti väga aktuaalne. See eeldab terviklahendust ja terviklahendus on see, et avatakse piirid kolmandate riikidega, nii et oleks koordineeritud tegevus Euroopa Liidus. Ma vastasin väga konkreetselt Liina Kersna küsimusele, et Eesti on valinud selle tee, et me oleme pikendanud töötamise võimalust 31. juulini, me oleme valinud selle tee, et teha kõik selleks, et meie inimestel oleks tööd ja leiba. See on väga konkreetne ja väga selge. Aga jah, see suhtumine, et Eesti inimestel pole oskusi – kindlasti põllumajandustööd nõuavad oskusi, ma ei tea, Eestis on läbi ajaloo põldu haritud, maatööd tehtud. Kuidas siis nüüd äkki neid oskusi ei ole? Ei, selles ma küll ei nõustu teiega. Siin ma olen täiesti teisel arvamusel, härra Võrklaev, kui teie.

22:45 Esimees Henn Põlluaas

Kaja Kallas, palun!

22:45 Kaja Kallas

Aitäh! Stenogrammi huvides muidugi paluks märkida seda, et meie ei ole kuidagi Eesti inimesi alandanud ega kavatse seda teha. Ja palume meie suhu neid sõnu mitte panna.
Aga meie küsimus on pigem see, miks te ei kuula ettevõtjaid, miks te ei kuula huvigruppe. Nad räägivad teile olukorrast, kuidas see seis on. Seis on ju selline, et kui riik läheb jõukamaks, siis, nagu me oleme näinud, eestlased lähevad Soome maasikaid korjama, soomlased lähevad Rootsi, rootslased lähevad Norra. See on reaalne elu. See, mida ettevõtjad räägivad, on see, et ei ole neid inimesi. Kui me kiusame ettevõtjaid, siis võib ju juhtuda, et tegelikult jääb töötuks veel rohkem inimesi, sest ettevõtja on sunnitud uksed sootuks sulgema, sest ta ei suuda sellise hinnaga enam teenust pakkuda. Nii et minu küsimus jätkuküsimusena on see, miks te ei kuula neid ettevõtjaid.

22:47 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Vastupidi, ma olen isegi kohtunud selle sektori ettevõtjatega. Siin ma tahan küll tugineda faktidele, mida on mulle öelnud maasikakasvatajad, kellega ma olen kohtunud. Ma olen küsinud, mis selle hooajatöötaja keskmine sissetulek on ühe kuu kohta. Nad on öelnud, et see on 800–1000 eurot netos. Võib julgelt öelda, et see on Eesti keskmine palk, isegi võib-olla gramm peale. Kui inimene kaotab töö, siis on tal võimalus minna tööle hooajaliselt, on see siis kaks või kolm kuud. Ma ei ütle, et kõigile see sobib, aga need ei ole väikesed palgad Eesti tingimustes. See maasikakasvataja on väga aktiivne (ma olen vaadanud ka meediat ja ma usaldan tema infot), ta ütles, et 800–1000 eurot on netopalk. Ma küsisin veel, et mitu tundi nädalas see tähendab, ta ütles, et 40 tundi nädalas ja netopalk. Ma ei ütleks, et see on nüüd nii väike palk, et kõik eestlased jooksevad selle palga eest ära. Probleem on sektoris muidugi, seda ei saa kuidagi pisendada. Aga on needsamad meetmed, mida ma teile täna ütlesin. On see palgatoetuse meede. Ma tahan öelda, ma arvan, et härra Kruuse tegi ka olulist tööd. Ma usun, hea Urmas, sa mäletad, et ei olnud 31. juulit enne laual, alguses oli nii, et seda pikendust ei tule. Tegelikult arutelude tulemusena me pikendasime seda perioodi. Nii et me oleme kindlasti neid samme teinud ja ma arvan, et need on kõik olnud teatud leevendused. Aga, austatud Kaja Kallas, selles mõttes olen ma teiega nõus, et kokkuvõttes annab ikkagi lahenduse see, kui me suudame piirid avada. Minu meelest selle heaks me peame töötama kõik nii aktiivselt ja nii pühendunult kui võimalik. Minu meelest hetkeseisuga me näeme, et me pigem liigume selle poole, et neid piire avada, mitte vastupidi.

22:49 Esimees Henn Põlluaas

Jüri Jaanson, palun!

22:49 Jüri Jaanson
Aitäh! Austatud peaminister! Ma alustuseks soovin täpselt samamoodi ära markeerida selle, et ei Mart Võrklaev ega keegi Reformierakonnast ei ole mitte kuidagi halvustanud Eesti töötajaid hooajatöö mõttes, et nad kas ei suuda, ei taha või ei oska või on kuidagi teisiti saamatud. Oli ülekohtune meile seda omistada. Aga reaalsus on siiski see, et vaatamata kõikidele nendele meetmetele – praegu me räägime maasikakasvatusest, räägime ka teistest hooajatöödest –, on hooajatöölisi või tööjõudu meil puudu, reaalselt puudu. Seetõttu oleksid minu meelest otselepingud ja kokkulepped kolmandate riikidega väga omal kohal. Selgitage veel, miks te neid lepinguid ei taha sõlmida.

22:50 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Jah, ühelt poolt on teil õigus, tööjõudu on vaja. Selge on see, et hooajatööd pakkuvatele ettevõtetele on vaja inimesi, on vaja töökäsi, kes seda tööd teevad, aga teiselt poolt me peame lähtuma sellest statistikast, mis meil on. Nagu ma ütlesin härra Sutile, kui ma ei eksi, et statistika näitab seda, et registreeritud töötute arv kasvas 36 000-lt 51 000-le. Need on meie enda inimesed. Need on need, kes iga päev enne kriisi tegid tööd ja nüüd ei tee tööd. Need inimesed samamoodi soovivad töökohta, soovivad leiba lauale. Nii et kui te küsite, mis ma vastan, siis ma vastangi seda, et eks me peame ikkagi ka selles kriisis seisma oma inimeste eest. See ei ole minu meelest üldse vähetähtis.
Edasi, teine põhimõtteline küsimus on loomulikult see, ma olen teiega nõus, et igal juhul, kui viirus taandub ja toimub majanduse taas, ütleme, paremaks minemine, majandusnäitajad tõusevad, siis on selge, et meil on vaja ka inimesi väljastpoolt Eestit. See ei ole ju mingi saladus. Tuleb teha kõik selleks, et tõesti avada piirid nii ruttu kui võimalik. Nagu ma olen öelnud mitu korda siin Riigikogu kõnetoolis: seda, ma väga loodan, saab teha juulikuu algusest, aga seda tuleb teha koordineeritult Euroopa Liiduga.

22:52 Esimees Henn Põlluaas
Kristina Šmigun-Vähi, palun!

22:52 Kristina Šmigun-Vähi
Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Mina olen aru saanud, et küsimus ei ole oskustes ja küsimus ei ole rahas. Kõige olulisem on tegelikult see, kes on peaminister ja kas ta tahab võtta vastu otsuseid. Kas te tahate, et saadaks hakkama, ja kas te olete küsinud ka Eesti inimeste käest, mida nad tahavad? Me ei saa ju sunniviisil neid põllule tööle suruda.

22:52 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Ma olen sellega täiesti päri, et vabas ja demokraatlikus ühiskonnas ei saa kedagi suruda sunniviisil tööle. Kindlasti ei ole ma kordagi ka seda mõelnud. Nagu ma ütlesin teile, need maasikakasvatajad, kellega mina kohtusin, ütlesid, et see on korralik palk, see on kas keskmine palk või gramm alla selle või gramm üle selle, eriti kui arvestada kriisiaja tingimusi. Aga ma üldse, austatud küsija, ei taha kõrvale minna sellest, et loomulikult Eesti tööjõuturul eri valdkondades töökäsi ühel hetkel napib, kui me oleme majanduse tavasituatsioonis, rääkimata kasvusituatsioonist. Selle põhjal, mis me oleme mitu korda öelnud, tuleb minu meelest ikkagi piirid avada nii ruttu, kui on võimalik. On näha, 15. juuni hilistel tundidel, et vähemalt minu meelest liigub see selles suunas, et lähinädalatel on see võimalus tekkimas. Seda peaks Eesti kindlasti kasutama.

22:54 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Hea peaminister, rohkem teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõigepealt palun siia kõnepulti Katri Raigi.

22:54 Katri Raik
Austatud esimees! Hea peaminister, aitäh vastamast küsimustele! Siiski jääb süda suve eel veidi valutama. Sellepärast, et kui ei oleks ka kriisiaega, siis me elame ajal, kui tööturg on selles mõttes muutumas, et kaheksa tundi tööl käimine ei tarvitse enam kõigile kaugeltki mitte meeldida ja sobida, ei töötata enam ühe tööandja juures, vaid mitme tööandja juures. Kõik tööturuküsimused ei olegi seotud ainult kriisiga, vaid oleks nii ehk naa meie laual. Ma tahan kutsuda kõiki kolleege suveajal üles mõtlema, mida me igas komisjonis ja igaüks saame teha tööturu olukorra parendamiseks, analüüsiks, selle teema

üleval hoidmiseks.
Kindlasti ei saa tööturuküsimuste eest vastutada ainult töötukassa. Võtame või sellesama ümberõppe, mis täna siin ka jutuks tuli. Ei saa ainult töötukassale panna seda vastutust, kust ta leiab ümberõppe korraldajad, parimad läbiviijad, kuidas tagab parima kvaliteedi. See on samamoodi meie haridussüsteemi küsimus, haridusministeeriumi küsimus, Riigikogu kultuurikomisjoni küsimus. Või teine näide. Me räägime tööpuudusest, me räägime tööjõupuudusest. Head kolleegid, hea peaminister, me teame, et see ei ole ainult maasikakasvatuse küsimus, see on väga erinevates sektorites meie üldine probleem, mis taas nõuab meie kõigi panustamist, olgu siis seadusandlike aktide algatamisel või ka panust opositsioonilt, küsides, küsides ja küsides. Vahest saavad niimoodi asjad selgemaks ja meie inimeste tulevik kindlamaks. Ma usun, et väga paljudes Eesti kodudes ollakse mures, mida toob sügis, kas säilib töökoht, kas säilib sissetulek. Ma loodan, et me ühiste jõupingutustega ja koostöös leiame siin lahendused. Nii et ärme unustame tööturuteemat isegi suvepuhkuse ajal. Aitäh!

22:56 Esimees Henn Põlluaas
Urmas Kruuse, palun!

22:56 Urmas Kruuse
Austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Auväärsed kolleegid hilisel õhtutunnil! Peaminister ju tegelikult põikleb põhiküsimusest kõrvale. Ta on püüdnud meile manada [silme ette] sellist asja, nagu me justkui halvustame eestlase töövõimekust ja kui me tahame neid töötuid, kes sellel raskel hetkel on töötuks jäänud, aidata tööle tagasi, siis üks võimalusi on suunata nad põllumajandusse. Ükskõik, kuidas me seda Euroopas vaatame, me peame endale ju tunnistama, et ka sügavate kriiside ajal on paljudes riikides nn struktuurne tööjõupuudus. Üks osa sellest on [tööjõupuudus] hooajatöödel põllumajanduses. Need ei ole ajutised nähtused, vaid need on pikaajalised nähtused, lähtuvalt elatustasemest, teenimisvõimalustest jne. See tähendab seda, et see on ka Eestis täiesti olemas.
Ma toon ühe näite. Kui auväärt peaminister ütles, et umbes 31 000 töötust on saanud 52 000 töötut, siis me võiksime justkui eeldada, et samas proportsioonis on tulnud täiendavat tööjõudu ka põllumajandusse. Tegelikult nii ei ole. Ka need vastused ja need meetmed, mida ettevõtjad on ju saanud, näitavad, et kui nad soovivad saada 70–80 töötajat, siis töötukassa kaudu on võimalik äärmisel juhul tööle saada 10 inimest, kellest lõpuks tööle jääb viis või vähem. Ega ilmaasjata Euroopa Komisjon ei võtnud vastu otsust, et Euroopas põllumajanduse hooajatöid käsitletakse eraldi ka kriisi kõige sügavamal hetkel. See tähendab seda, et riigid oma otsuste alusel võivad seda tööjõudu sisse tuua.
Täna tegelikult ka peaminister ise tunnistas ja seda tunnistas ju sotsiaalminister juba mitu nädalat tagasi, et Ukraina tööjõu tõrjumiseks ühtegi tervisenäitajatest tulenevat põhjust ei ole. See on väga oluline argument, mis tähendab, et me võiksime olla valmis olema avatud nende riikide suhtes, kus on [täidetud] teatud tervisenõuete kriteeriumid. Kui ma ei eksi, siis ekspertide soovitus oli, et me võiksime olla koostöös ka nende riikidega, kus haigestumine on 100 000 inimese kohta mitte 15, vaid 25. See, mida valitsus kriteeriumiks seadis, oli tegelikult allpool seda, mida eksperdid pakkusid.
Nüüd oskustööst. Peaminister siin puldis tegelikult ei tahtnud tunnistada, et need inimesed, kes aastaid on seda tööd teinud, on oskustöölised. Mina väidan, et nad on. Seesama palk, mida te kirjeldasite, tuleb tükitöö alusel. Inimestel on võimekus päeva jooksul teatud tundide jooksul korjata teatud arv kilogramme näiteks maasikaid, mis on saanud nagu kultusnäiteks. Sel juhul see palk tuleb, vastasel juhul seda palka ei tule. Aga olulisem selle asja juures lisaks palgale on ju ka see, et tipphetkel on vaja see saak iga päev põllu pealt ära korjata. Kui sa jätad päeva või kaks vahele või täidad 50% päevaülesandest, siis see tähendab saagi kadu järgmistel päevadel, hallituse ja mille iganes tõttu, mis seal toimub. Seda teile maasikakasvatajad rääkisid. Kui ma õigesti mäletan, siis põllumajandus-kaubanduskoja esindajad tegid teile paar päeva tagasi pöördumise, nad meenutasid seda hetke, kui nad teiega kohtusid. Üks osa sellest oli see, et peaminister lubas leida lahendused. Tänase päevani toimivaid lahendusi ei ole. Vastasel juhul oleks meil kõik põllumajandusettevõtted rahvast täis.
Teine oluline asi, mida tuleb eristada, on see, et niipea kui Eesti avas Soomega piirid, siis väga selge osa oskustöölistest eestlastest leidis endale väljundi Soome Vabariigis. Selle tõttu – ma ei tea, kas peaminister on kursis – pakutakse ettevõtetele juba vange tööle. Ma kujutan hästi ette, kuidas samal ajal töötavad põldudel vangid ja malevlased, kes on enamikus alaealised. Mida ma pidasin silmas selle jõudluse all? Malevarühmad on …
Palun kolm minutit juurde!

23:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Palun! Kolm minutit lisaaega.

23:01 Urmas Kruuse
Aitäh! Kui ma rääkisin jõudlusest, siis see on objektiivne, mitte naeruvääristav. Ka nende noorte jõudlus, kes maleva kaudu tööle lähevad, on lihtsalt objektiivselt väiksem. Seal on üks täiendav risk veel: marju tuleb korjata niimoodi, et need jäävad terveks. See on olnud eelmiste aastate kogemus. Kui te mäletate, on kritiseeritud justkui neid ettevõtjaid, kes on loonud endale suuremad põllud, 20, 30 hektarit ja suuremad. Nende äristrateegia ehitati üles selle peale, et Eesti Vabariik on mõistlik ja tööjõud ja tööjõu oskused on vabalt kättesaadavad, seda ebamõistlikult ei piirata. Selle tõttu on nad sattunud eriti raskesse seisu. Need magamata ööd ei peaks olema tänase valitsuse kingitus neile nn kriisi ajal.
Selle tõttu oleme me jätkuvalt kriitilised. Me ei peaks ootama kogu Schengeni avamist kolmandatele riikidele, vaid valitsus peaks tegema otsuse, et näiteks 1000 põllumajanduse oskustöölist võiks hooajatöödele riiki sisse tulla ja nad saaksid siin viibida kaks-kolm kuud, ja see probleem oleks lahendatud. Tänase valemi kohaselt need inimesed, keda oodati põllule, ei ole sinna läinud. See käitumine ei ole väga mõistlik.
Loomulikult, kui me oleme oma haridustasemelt, kõrghariduse poolest rahva hulgas väga kõrgel, statistilise väärtuse poolest, siis need väljaütlemised, mida valitsusliikmed tegid, kui üritati saata [põllule] sõjaväge, massiliselt õpilasi ja mis iganes, ei ole meie tänase riigi väljund, mida me peaksime nii kõrgel tasemel eksponeerima ja ütlema, et see saabki nüüd nii olema. Me mäletame, kuidas meie head kaasmaalased 1990-ndatel alustasid Soomes, millise innuga nad tööd tegid. Seda on öeldud ka ukrainlaste kohta. Aga on piinlik kuulata, kui Eesti Vabariigi valitsuse liikmed sõimavad avalikus meedias meie koostööpartnereid, olgu nad siis kolmandast riigist või mujalt, selliste sõnadega nagu "tohtlased ja puulased". See on tegelikult kõige kõrgemal tasemel diskrimineerimine, mille kohta peaminister peaks tegema selge näpuviibutuse ja ütlema, et nendel valitsuse liikmetel valitsusse asja ei ole. See on väga lühinägelik. Need riigid on ka tulevikus kindlasti meile väga olulised koostööpartnerid nii võimalike NATO kui ka Euroopa Liidu liikmetena. Me oleme neid toetamas sellel teel, nii nagu toetati meid, ja me ei tohiks nende partneritega niimoodi käituda. See on ääretult ebaõiglane.
Nii et, austatud peaminister, see võti ei ole mitte Euroopa Komisjonis ega [mõnes] Euroopa kabinetis, vaid see on teie kabinetis. Selle asemel et õhtuhämaruses kohtuda Tallinna linnapeaga ja parteisekretäriga, ajada asju, võtke see võti välja ja tehke see otsus ära, sest seda küsivad teie käest maasikakasvatajad. Aitäh!

23:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Kas peaminister soovib lõppsõna? Ei soovi. Hea kolleegid, me oleme 14. päevakorrapunkti läbinud ja sellele arupärimisele vastanud.

---

15. 23:04 Arupärimine eelarve kulude seire kohta (nr 35)

23:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme edasi. Tänane 15. päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Maris Lauri, Keit Pentus-Rosimannuse, Andrus Seeme, Jüri Jaansoni, Madis Millingu, Toomas Kivimägi, Urve Tiiduse, Signe Kivi, Liina Kersna, Kaja Kallase, Urmas Kruuse, Valdo Randpere, Mart Võrklaeva, Andres Suti, Erkki Keldo, Annely Akkermanni, Taavi Rõivase, Heidy Purga ja Kristina Šmigun-Vähi 14. mail 2020 esitatud arupärimine eelarve kulude seire kohta (nr 35). Ma palun kõnetooli ettekandjaks arupärijate esindaja Maris Lauri.

23:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, lugupeetud peaminister! Head kolleegid! Vastavalt kodu- ja töökorra seadusele on meie tänane tööpäev lõppenud ja arupärimisele vastamine jääb pooleli, selle jätkamine lükkub homsesse. Aitäh kõigile kolleegidele! Sellega on tänane istung lõppenud. Kohtumiseni homme kell 10. Jaa, härra Jaanson, palun, protseduuriline küsimus!

23:05 Maris Lauri

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud peaminister! Arupärimine on üpris lühike. Ta oli ajendatud Riigikontrolli ülevaatest, mis käsitles rahandusprognoosi, rahandusseiret ja riske, mis olid eelarvepoliitikas näha. Selle analüüsi või ülevaate üks osi oli see, et aastatel 2017–2019, mil majanduskasv oli oluliselt suurem eelarve koostamise aluseks olnud ja prognoositud majanduskasvust, oleks võinud eeldada, et eelarve tulude laekumine on kõvasti suurem ja hulk kulutusi on seetõttu jälle väiksemad ehk eelarve positsioon oleks pidanud olema prognoositust parem, reaalsus oli see, et eelarve puudujääk oli prognoositust kõvasti suurem. Üheks põhjuseks nimetab Riigikontroll oma hinnangus eelarve kulude puudulikku seiret. Sama osutuse tegi ka eelarvenõukogu (ja on seda teinud korduvalt), et kulude jälgimine on käest ära või seda ei tehta. Siit tulidki meie kolm küsimust ja need puudutavad nii praegust kui ka eelmist valitsust, mille üks kindel ühisosa on peaminister. Sooviks teada, kuidas kulude jälgimisega on tegeletud, kas seda on tehtud ja millal, milliseid otsuseid on tehtud (ma osutan just nimelt otsustele, et need kulutused püsiksid ettenähtud piirides, sest kulutused läksid nendel aastatel üle piiride) ja milliseid otsuseid või mida edasi tehakse või mida on tehtud selleks, et need asjad ei korduks. Ma osutan veel kord, et me ei soovi saada teada põhjuseid, miks need kulud tekkisid, sellest on räägitud. Me soovime teada, milliseid otsuseid, milliseid valikuid on valitsus teinud. Aitäh!

23:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma palun arupärimisele vastama peaminister Jüri Ratase.

23:08 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad, väga suur aitäh teile selle olulise teema tõstatuse ja arupärimise eest! Mis puudutab eelarve kulude seiret ning Riigikontrolli ülevaadet rahandusprognoosi ja -seirega seotud riskidest riigi eelarvepoliitikas, siis see on kindlasti väga tänuväärne ja oluline teema.

Riigieelarve ja majanduspoliitika eesmärk on luua tingimused kestvaks majanduskasvuks, mis toob kaasa inimeste heaolu suurenemise, elatustaseme paranemise. Minu meelest peaks majanduspoliitika eesmärgiks seadma inimeste heaolu, mitte aga reservide kogumise pidevalt ülejäägiga planeeritava eelarve abil. Jah, reservid võivad mõistagi raskel ajal aidata majandustsüklit siluda, nende tähtsust ei tohiks alahinnata, kuid see on vahend, mitte eesmärk.

Olen jälginud viimasel nädalal peetud diskussioone Eesti eelarvepoliitika teemal. Ma ei pea heaks eeskujuks näiteks 2014. aasta valitsussektori struktuurse ülejäägi saavutamist, sest eelarvenõukogu hilisemal hinnangul tulenes see muu hulgas investeeringute edasilükkamisest. Investeeringute mittetegemist ei saa eeskujuks seada. Oluliste reformide ja investeeringute, olgu see kohalike omavalitsuste tulubaasi tõstmine, Ida-Virumaa programm, kaitseinvesteeringud, aga ka investeeringud haridusse ja sisejulgeolekusse politseinike, õpetajate ja päästeametnike palkade kaudu, tegemata jätmine on minu hinnangul lubamatu.

2018. aasta oodatust suuremast puudujäägist olen juba korduvalt rääkinud. Lisaks varem öeldule tahan siiski lisada, et veel 24. septembril 2018 hindas eelarvenõukogu Rahandusministeeriumi prognoosi piisavalt usaldusväärseks. Ma tsiteerin: "Eelarvenõukogu hinnangul kirjeldab rahandusministeeriumi 2018. aasta suvine makromajandusprognoos piisava usaldusväärsusega Eesti majanduskasvu ja inflatsiooni väljavaadet." Kuus ja pool kuud hiljem oli eelarvenõukogu hinnang juba kriitilisem. 11. aprillil 2019 ütles eelarvenõukogu: "Rahandusministeeriumi hinnangul moodustas Eesti valitsussektori struktuurne puudujääk 2018. aastal 1,4% SKPst." Hiljem on 2018. aasta struktuurse puudujäägi suurust veelgi muudetud, seda on mõjutanud nii nominaalse eelarve puudujäägi täpsustamine, SKP andmete revisjon ja sellest tulenev majandustsükli seisu ümberhindamine kui ka Eesti eelarvepositsiooni tsüklitundlikkuse ümberhindamine.

Euroopa Komisjoni selle aasta kevade hinnangul oli Eesti valitsussektori struktuurne defitsiit 2018. aastal isegi 2,4% SKP-st, kuid ka siis oli komisjoni ametlik järeldus, et see üldiselt vastab Euroopa Liidu eelarvereeglitele. Reservide kogumisel ja/või laenude võtmisel on oluline alati arvestada fiskaalkonjunktuuri maailmaturul. Hetkel võime öelda, et tänases olukorras võiski Eesti jaoks olla õigem – aga tõsi, ma nõustun, see on tagantjärele tarkus – kulude finantseerimine laenu kaudu, mitte reservide arvel. Me peame olema valmis ja suutelised seda arutama, mitte korrutama kogu aeg neid dogmasid.

Rahaline puhver ootamatuteks olukordadeks on hea, aga see on kulukas. Rahaturu intressimäär on negatiivne juba viimased viis aastat ja selle tõttu on negatiivsed nii hoiuste kui ka euroala võlakirjade intressimäärad, seda nii lühikeste kui ka pikemate tähtaegadega. Näiteks, Eesti likviidsus- ja stabiliseerimisreservi tulusus 2017–2019 (me oleme seda korduvalt arutanud siin mitmega teist, härra Sõerd, teiegagi) oli negatiivne ning sellega kaotasime reservide hoidmisel ligi 5,2 miljonit eurot. 5,2 miljonit eurot! Aga ma rõhutan, see on tagantjärele tarkus.
Riigikontroll on ülevaates rahandusprognoosi ja -seirega seotud riskidest riigi eelarvepoliitikas märkinud, et ebatäpsed prognoosid ning riigieelarve tulude ja kulude puudulik seire on riskid, millega valitsusel tuleb arvestada, et teha vastutustundlikke eelarvelisi valikuid, millel on pikaajaline mõju riigi, siinsete elanike, aga ka ettevõtete käekäigule. Omajagu tõtt selles tõdemuses on, kuid Euroopa Komisjon, OECD, Rahandusministeerium, Eesti Pank ja eelarvenõukogu on oma analüüsides korduvalt rõhutanud, et Eesti kui väikese ja väga avatud majanduse käekäigu prognoosimine on keeruline ja jääb keeruliseks ning kõrvalekalded prognoositud riigirahanduse näitajatest on paratamatud. Samuti toonitatakse, et struktuurse positsiooni hindamine on metoodilises mõttes keeruline ning eri hinnangute olemasolu on mõistetav. Varasemad kogemused näitavad, et tagantjärele võivad SKP lõhe ja struktuurse eelarvepositsiooni hinnangud oluliselt muutuda.
Nüüd ma asun arupärimises esitatud küsimuste juurde. Rõhutan, et ei ole küsimusi toimetanud, vaid loen nad ette nii, nagu on laekunud arupärimises kirjas, et ei tekiks samasugust episoodi, nagu eelnevalt.
Esimene küsimus: "Kas ja millal on Teie valitsused arutanud regulaarselt riigieelarve kulude täitmist?" Eesti Vabariigi valitsus arutab riigieelarve täitmise infot regulaarselt. Nii riigi eelarvestrateegia koostamise ajal kevadel kui ka riigieelarve koostamise ajal sügisel annab Rahandusministeerium majandusprognoosi tutvustamise käigus ülevaate riigieelarve kuludest. Nii on see ka riigieelarve seaduse §-s 75 sätestatud. Igal aastal koostatakse riigi majandusaasta aruanne, mille käigus vaadatakse üle riigi kulutused, sh koostatakse riigieelarve täitmise aruanne. Aruande heakskiitmiseks antakse ülevaade valitsusele ning muu hulgas Riigikogu rahanduskomisjonile ja riigieelarve kontrolli erikomisjonile. Majandusaasta aruannet auditeerib Riigikontroll, peale selle annab Rahandusministeerium Vabariigi Valitsusele regulaarselt ülevaateid üksikute kuluartiklite kaupa, näiteks kinnisvarainvesteeringud ning riigiasutuste tööjõukulud. Valitsussektori eelarvepositsioon hõlmab märksa enamat kui riigieelarve kulud, mistõttu riigieelarve kulude seire ei anna täit pilti terve valitsussektori tasakaalust. Arvestada tuleb sihtasutuste ja avalik-õiguslike institutsioonide, aga ka kohalike omavalitsuste ning haigekassa ja töötukassaga. Nende asutuste tegevus on autonoomne ning riigieelarve ja nimetatud asutuste vahel tehakse jooksvalt omavahelisi tehinguid. Kokkuvõtteks: riigieelarve kulude seire on küll oluline, kuid kirjeldab üksnes osaliselt valitsussektori eelarvepositsiooni seisu.
Teine küsimus: "Milliseid otsuseid on valitsused teinud selleks, et tagada tegelike kulutuste püsimine riigieelarves ettenähtud piirides?" Tegelike kulutuste püsimine riigieelarves ettenähtud piirides tagatakse riigieelarve seadusega, mille § 32 lõige 4 ütleb, et piirmääraga kulutusi ei ole lubatud ületada. Kulutuste eelarves püsimise jälgimiseks kehtestatakse raamatupidamise infosüsteemis SAP limiidid, mida ei saa ületada. Kulutuste jälgimise lihtsustamiseks koostab Riigi Tugiteenuste Keskus eelarve täitmise aruanded. Nii oli see eelmiste valitsuste ajal ja on ka nüüd. Riigi majandusaasta aruanne kinnitab, et eelarvedistsipliini ei ole rikutud. Riigieelarve seaduse § 32 lõigete 1 ja 2 kohaselt sisaldab riigieelarve ka ilma piirmäärata kulusid, kuid need on limiteeritud, lähtudes muudest seadustest või lepingutest või konkreetse tulu tekkimisest. Konkreetse tulu tekkimisest sõltuvad kulutused on näiteks välistoetused või majandustegevusest laekunud tulu arvel tehtavad kulutused. Seadustest sõltuvad kulutused on näiteks pensionid ja muud sotsiaaltoetused, mis tuleb välja maksta ka siis, kui need ületavad eelarvesse prognoositud mahtu. Oluline on märkida, et nende kulutuste eelarves püsimist hinnatakse nii kevadise kui ka suvise majandusprognoosi koostamisel ning vajaduse korral korrigeeritakse prognoose. Lisaks on lubatud teatud kulusid, näiteks investeeringuid, kanda edasi ühest aastast teise, kui näiteks hanked on vaidluste tõttu edasi lükkunud. See võib samuti tõsta jooksva aasta tegelikud kulud suuremaks, kuid sama aasta eelarves kinnitatud pikema perioodi peale need üle- või alakulutamised tasakaalustavad teineteist.
Kolmas küsimus: "Mida olete teinud tagamaks tegelike kulutuste püsimine riigieelarves ettenähtud piirides?" Eelmise küsimuse juures sai juba selgitatud, kuidas tagatakse ettenähtud eelarve piirides püsimine. Lisada võib veel seda, et kui möödunud aasta eelarvepositsioon oli näiteks kavandatust

halvem, siis tuleb seda arvestada järgneva aasta eelarve planeerimisel ja see vahe kompenseerida. Eelarvestrateegia kohaselt tuleb alati liikuda tasakaalus eelarve suunas ja neid reegleid on eelarvete koostamisel ka järgitud. Suur tänu teile!

23:19 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Lugupeetud peaminister, teile on ka küsimusi. Urmas Kruuse, palun!

23:19 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Oma sissejuhatavas kõnes ei suutnud te mõnes kohas naeru tagasi hoida, ilmselt ei uskunud päris isegi, mis te räägite. Üks mure, mis tõsiselt silma on hakanud teie kahe valitsuse ajal: esimeses valitsuses, pärast seda, kui te võimule tulite, te leevendasite eelarvereegleid, aga isegi lõdvendatud korras ei suutnud te nendest kinni pidada. See näitas tegelikult seda, et kuigi valimiste eel te tegite väga suuri kulutusi sektoritele, et võib-olla saada paremat tulemust valimistel, siis juhtus hoopis vastupidi: opositsioonierakonnad said väga hea tulemuse, aga koalitsioonierakonnad nii head tulemust ei saanud ehk rahvas ei hinnanud seda tegevust. Te kasutate neid meetmeid, mis raha mõttes on minu arvates ebaefektiivsed. Nüüd see eelnevast tulenev küsimus jätkuvalt. Palgatoetuse, millest te rääkisite, kulu on 0,6 miljonit ja te loodate saada tööle 600–700 töötut. Isegi kui see õnnestub sada protsenti, tähendab see seda, et pool saaki jääb korjamata, aga maasikakasvatussektori tulu on umbes 5 miljonit. Millise matemaatika alusel osutub teie ettepanek efektiivseks?

23:20 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Ma olen loomult positiivne. Ma ei kujuta ette seda, et tulla siia Riigikogu ette ja lahinal nutma hakata. See ka mingi hea lahendus ei ole. Minu meelest ka teie, härra Kruuse, sageli naeratate. Nii läheb elu ikka edasi minu meelest. Kas ma uskusin neid lauseid või mitte, mis ma ütlesin? Muidugi uskusin. Te kritiseerite, eks ju, 2018 ja 2019. Tagantjärele tarkus on täppisteadus, nagu öeldakse. Aga kui te korraks mõtlete (teil on ka suur kogemus kohalikus omavalitsuses, te olete minister olnud ja siin Riigikogus olnud, olete auväärne poliitik), siis olgem ausad, nii paljud struktuursed reformid tegelikult olid tegemata ja investeeringud seisid. Ma võtsin just seda arupärimist ette valmistades välja näiteks OECD hinnangu. Selles öeldi, et ebavõrdsuse probleem on suur. Jah, te ütlete, kuidas valijad hindasid ühte või teist sammu, aga kas mäletate, kui suurt turmtuld te andsite eelmisele koalitsioonile, kui me tõstsime tulumaksuvaba miinimumi 500 eurole? Nüüd tuleb välja, et seesama OECD ütleb, et 2018 ebavõrdsuse probleem Eestis paranes, ja ütleb, et see oli seotud just selle tulumaksuvaba miinimumi reformiga. See vähendas ebavõrdsust, see oli samm õiges suunas. Nii et mis ma oskan öelda? Ma lugesin teile ette väga paljud olulised sammud, mis said tehtud. Kohalikud omavalitsused, struktuursed reformid. Võtame sellesama tervishoiu lisarahastamise: nende, kes on vanaduspensionil, ravikindlustuse osa finantseeritakse riigieelarvest. Seda ei olnud veel mõni aasta tagasi, nüüd see on. Kaitsekulude investeeringud, mis ma tõin välja, lisainvesteeringud. Te näete isegi, need on olnud väga jõulised sammud. Võtame haridusvaldkonna lisarahastuse, õpetajate palga tõusu, politseinike palga tõusu, päästeametnike palga tõusu. Me oleme nii palju teiega rääkinud nendestsamadest põllumajandustoetustest, maaelutoetustest. Te toote oma arupärimises välja süüdistava hinnangu eelmisele valitsusele. Ma ei tea, tuli eelmine valitsus, näete, me võtsime prioriteediks, et neid otsetoetusi tõsta. Võtame tänase valitsuse: sellessamas teie, Riigikogu heakskiidetud lisaeelarves on 200 miljonit eurot lisaks maaelusse suunatud käenduste, laenude kaudu. Te tulete tagasi selle [meetme juurde]. Jah, see meede tänasel hinnangul võib tõesti maksta kuni 600 000 eurot ja anda tööd kuni aasta lõpuni 700–750 inimesele. See on meie arvates oluline meede, mis võiks seda probleemi leevendada. Kindlasti ta seda ei lahenda. Te küsite efektiivsuse kohta. Ma ei oska öelda, mis efektiivsuskoefitsienti te siin silmas peate, aga eks küsimus ole ikkagi selles, et luua lisameetmeid, et tõesti seda sektorit niipalju kui võimalik ka nende meetmetega aidata.

23:24 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Maris Lauri, palun!

23:24 Maris Lauri

Aitäh! Härra peaminister, aitäh, et lugesite meile ette neid määrusi ja seadusi, aga enamik, kes siin saalis on, on nendega kursis. Meie mure on kulude pool eelarveseaduses, mis on ette antud. Ma eeldan, et te peaministrina nõustute, et eelarveseadust tuleb järgida nagu kõiki seadusi. Me sooviksime ikkagi aru saada, mida te reaalselt teete, mitte ärge lugege ette seadustest, mida te peate tegema või kuidas süsteemid on üles ehitatud. Märkusena: ebavõrdsuse näitajad on tegelikult halvenenud. Nii et palun vastake küsimusele, mida te iga kuu teete selleks, et jälgida, või kas te jälgite üldse valitsuses iga kuu riigieelarvest tehtud kulutusi. Küsimus oli väga spetsiifiline, me ei läinud kaugele. Palun vastust!

23:25 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Kui võtta see teie arupärimine, eelarve kulude seire, siis see probleemistik algas pihta ju 2019. aasta aprillis, ma mäletan. Sellesama eelarvenõukogu tsitaadi ma lugesin teile ette, et veel septembrikuus oli ka nende hinnangul kõik korras. Kuus ja pool kuud hiljem me nägime, et puudujääk on kõvasti suurem. Ma olen öelnud ka vist siin Riigikogus mitmel korral, et selge on, et kulude, aga ma ütlen, et ka laekumiste seiret on igal juhul vaja parandada, koostööd ministeeriumide vahel on vaja parandada. Minu jaoks on eriti oluline, et ka eelarvenõukogu ja Rahandusministeeriumi koostöö mõttes saab teha veel rohkem, kui on tehtud, aga see koostöö on olemas. Seirata jooksvate kulude tegemist – ma ju ütlesin teile arupärimises mitu korda ja ütlen uuesti, seda me teeme alati, vähemalt kaks korda aastas. Me teeme seda riigi eelarvestrateegia koostamise käigus aprillikuus ja me teeme seda ka sügise alguses, septembris, kui me hakkame koostama riigieelarvet. Lisaks tõin teile vastuses välja, et kulutuste eelarve [piires] püsimise jälgimiseks kehtestatakse raamatupidamise infosüsteemis SAP limiidid, mida ei saa ületada, ja tõin välja ka oma vastuses, et on olemas teatud kulud, mis tuleb nii või teisiti välja maksta, kui seal on ka ülekulu. Näiteks, ma mäletan, et 2018 oli ülekulutusi eri artiklite puhul, ka vanemahüvitis, pensionid. Nii et on ka kindlasti neid kulutusi, mis igal juhul tuleb välja maksta, mida ei saa maksmata jätta.

23:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kristina Šmigun-Vähi, palun!

23:28 Kristina Šmigun-Vähi

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Reaalsusele toetuvad prognoosid ja riigieelarve kulude-tulude pidev seire mängivad olulist rolli ratsionaalsete eelarvevalikute tegemisel, millel on pikaajaline mõju riigi, siinsete elanike ja ettevõtete käekäigule. Loen Riigikontrolli kodulehelt, et Riigikontroll on võrrelnud Rahandusministeeriumi eelarveprognoose ja riigi tegelikke tulusid-kulusid ning osutab, et 2018. aastal keset stabiilset majanduskonjunktuuri oli keskvalitsuse nominaalne puudujääk plaanitust üle 200 miljoni suurem. Miks te ei ole kuulanud eelarvenõukogu korduvaid hoiatusi?

23:29 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Nagu ma ütlesin, koostöö eelarvenõukogu ja Rahandusministeeriumi vahel on olemas. Eelarvenõukogu käib ju alati ka valitsuse juures andmas eelnevalt oma hinnangut, kui me võtame vastu riigi eelarvestrateegia ja ka riigieelarve. Te vaatate Riigikontrolli auditit, lubage ka minul siis seda vaadata. Siin on aruanne "Riigi 2018. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus", tabel 1 "Auditeeritud tegevusvaldkonnad ja Riigikontrolli hinnangud". Auditeeritud valdkond: tulude kogumine, sh maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed, kaupade ja teenuste müük, muud tulud. Riigikontrolli hinnangul on vastus küsimusele, kas tehingud on kajastatud raamatupidamises korrektselt: jah on. Teine küsimus: kas tehingute tegemisel on järgitud riigieelarve seadusi? Vastus: jah. Järgmiseks: toetuste saamine, sh vahendamine. Samad küsimused. Kas tehingud on kajastatud raamatupidamises korrektselt? Jah. Kas tehingute tegemisel on järgitud riigieelarve seadusi? Jah. Nüüd ma küsimusi ülemiselt realt enam teile ette ei loe, vaid loen ette neid auditeeritud valdkondasid. Näiteks, toetuste andmine: mõlemad küsimused on jahiga vastatud. Tegevuskulude tegemine – väga oluline – ja kohustuste võtmine, sh edasiantud maksud, tööjõu- ja majanduskulud, muud tegevuskulud, finantskulud. Mõlemal on vastus Riigikontrolli auditis 2018. aasta kohta jah, jah. Tehingud riigivaraga, sh investeeringud: jah, jah. Riigi raha hoiustamine, sh intressitulu võlakirjadelt, deposiitidelt ja laenudelt, muud finantstulud: samuti on vastused jah, jah. Asutajaõiguste teostamine sihtasutustes, mittetulundusühingutes ja tulundusasutustes, riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemine: jälle jah,

jah.
Aga see loomulikult ei tähenda seda, et me ei peaks parandama seda, mille kohta Maris Lauri küsis. Tema küll küsis kulutuste tegemise kohta ja ma vastasin. Aga 2018 oli ju peamine probleem selles, et majanduskasv oli oodatust kiirem ja maksud ei laekunud sama, ütleme, tendentsiga või sama tõusuga ja teatud aktsiisid tegelikult laekusid prognoositust vähem. Nii et see oli reaalne 2018. aasta seis. Lisaks, nagu ma ütlesin, olid teatud kulutused, mida tuli igal juhul teha, aga kus oli ülekulu. Pensionid tuleb välja maksta, vanemahüvitis – kõik head asjad. Tõsi, oli ka ülekulu, kui mu mälu mind ei peta, teatud investeeringute puhul. Aga ma mäletan väga hästi, et 2018. aasta sügisel veel Rahandusministeerium samuti ütles, tuginedes prognoosile, et investeeringuid tuleks teha ka aasta lõpus võimalikult palju, sest prognoos tegelikult näitab head laekumist.

23:32 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Andres Sutt, palun!

23:32 Andres Sutt
Aitäh! Hea peaminister! Kuulates teie vastuseid, minus ainult kinnistub kahjuks teadmine, et mitte midagi pole muutunud võrreldes kuu aja taguse ajaga, kui Riigikontroll oma aruande avalikustas. Need mured, millest Riigikontroll rääkis, et suuri hälbeid eelarve täitmisel märgatakse alles pärast eelarveaasta lõppemist, on täpselt see, millest te ju räägite. Mis võib olla selle põhjuseks, küsib Riigikontroll. Ja vastab ise: "Kui Rahandusministeeriumi ametnikud koostavad juhtkonnale, Riigikantseleile ja peaministrile igakuise materjali maksulaekumiste kohta, siis kulude jooksvat tegemist riigieelarvest see ei puudutata ning seda ei arutata." Aga põhiline probleem, hea peaminister, miks need puudujäägid tulevad nii nominaalsed kui ka struktuursed, ongi selles, et teil puudub ülevaade. Mida te plaanite ette võtta selleks, et teil oleks ülevaade riigirahandusest?

23:33 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Nagu ma ütlesin, see kulude ülevaade (ma kordan nüüd ennast, aga ma saan aru, et eks ka teie kordate neid eelnevaid küsimusi) valitsusel ju on. Valitsus vähemalt kaks korda aastas saab väga põhjaliku ülevaate sellest, mis on riigi rahanduslik seis, sh eelarve täitmine või kulude ülevaade, aprillis ja septembris. Lisaks on vastavad programmid. Aga nagu ma ütlesin ka siin – mitu korda olen teie kui arupärijate esindaja nime kasutanud, proua Maris Lauri –, et kui seda veel tihendada (ma tõin välja ministeeriumidevahelist suhtlust, suhtlust Rahandusministeeriumi ja eelarvenõukogu vahel), et seirata ka jooksvaid kulutusi, siis selle vastu ma kindlasti ei ole. Jah, tõesti, ülevaate tööjõumaksudest, aktsiiside laekumisest me saame viivitusega teatud päevade võrra eelmise kuu kohta, nii see meile tuleb tõesti. Aga te küsite, kas iga valitsuskabinet vaatab eelarve täitmist. Eesti Vabariigis on selleks ju seatud ja tunnustatud spetsialistid Rahandusministeeriumis, kes teevad kindlasti oma tööd professionaalselt ja teevad ka iseseisvalt. Te teate ju seda väga hästi, tänagi kirjutasite väga ilusa kommentaari. Ma vaatasin, et kümme aastat tagasi olite Eesti Pangas ja nüüd olete tagasi, küll teises ametis. Palju õnne teile! Vabandust, üksteist aastat. Aga ma tahan öelda, et see on ju põhiline, kogu sellesse eelarve prognooside tegemisse, nagu te teate ka siin, poliitikud ei sekku karvavõrd ka. Ei ole nii, et me ütleme, et tehke mingi prognoos paremaks. See nii ei ole. See, mis Rahandusministeeriumi, piltlikult öeldes, keldritest või tubadest tuleb, see nii ka jääb. Aga see, nagu ülekulutamine ei oleks tähtis – vastupidi, ma pean seda väga tähtsaks, siiralt pean. Aga on teatud kulutused, nagu ma teile välja tõin, mille kohta seadusandja on öelnud, et igal juhul, kui seal on ka mahud suuremad, kui eelarve ette näeb, siis tuleb need välja maksta.

23:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aivar Sõerd, palun!

23:36 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud juhataja! Austatud peaminister! Te oma ettekandes mainisite, et investeeringute mittetegemist ei saa eeskujuks seada, ja ka seda veel, et laenamise seiret on vaja parandada. Aga tuleme siis ajaloost tänasesse päeva. 3 miljardit – kes seda arvet muidugi täpselt peab, kui palju seda laenu võetakse, seire on puudulik, nagu Riigikontroll kirjutab –, aga 3 miljardit vähemalt on sellel aastal

uut laenuraha võetud või veel võetakse ja see kulub sel aastal millekski ära. Ma püüan aru saada, kuhu see laenuraha läheb, ja minus iga päev süveneb veendumus, et see läheb lihtsalt jooksvate kulude katteks: igapäevased arved, palgad, sotsiaaltoetused. Ma tahan aru saada, kas sellest 3 miljardist midagi ka investeeringuteks läheb. Öelge teie, nimetage kolm investeeringut oma äranägemisel tähtsuse järjekorras, mida selle 3 miljardiga, selle aasta laenurahaga ära tehakse.

23:37 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Eks te teate ju ise, et Riigikogu on andnud ju veel suurema mahu tegelikult laenamiseks, kui on 3 miljardit. Punkt üks. Punkt kaks on see, et me peame minema nendesse nn fiskaalpoliitika vahenditesse. Võtame viimase kümne aasta pikaajalised võlakirjad. Te teate, härra Sõerd, niisama hästi kui mina, et väga headel tingimustel sai Eesti neid võlakirju realiseerida. Isegi selliste tingimustega, mis olid negatiivsed. Uskumatu (te olete ka rahandusspetsialist), aga turul on täna nii, et makstakse peale. Jah, see näitab, et Eesti riigirahandus on olnud heades kätes eri valitsuste ajal, ükskõik kui palju teile meeldib kritiseerida, ka tänase ja eelmise [valitsuse], aga ka eelnevate ajal. Ma olen mitu korda siin Riigikogu kõnetoolis ka koroonaviiruse kontekstis öelnud tänusõnu Isamaa Erakonnale, kes on väga pikalt olnud valitsuses ja vastutanud konservatiivse rahanduspoliitika eest. Mul on tänusõnu jätkunud ka Reformierakonnale, ka tänastele koalitsioonierakondadele. Sotside seast on ju ka olnud rahandusminister, eks te mäletate ise seda aega. Mis ma tahan sellega öelda? Täna on turul selline situatsioon, kus me saame pikaajalisi võlakirju riigi mõttes väga soodsalt.
Te ütlete: 3 miljardit, kuhu see raha läheb või mis need investeeringud on, et tooge prioriteetsuse järjekorras. Esiteks, te teate väga hästi, härra Sõerd, et ei ole nii, et pikaajaline võlakirja realiseerimine tuleb riigi rahakotti sisse, et täpselt sinna see läheb. Sellist asja ei ole. Te tahate siin mind lihtsalt lõksu püüda, aga ei, ma ei lähe lõksu. Nüüd, lisainvesteeringute kohta kolm näidet, kuhu see raha läheb. Näiteks, elamufondi korrastamine. Kindlasti on minu meelest oluline kohalike omavalitsuste teede korrastamine ja kordategemine. Paljud omavalitsused – ma olen rääkinud viimasel paaril kuul kõigi 79 omavalitsusega – on maininud positiivselt just seda Riigikogu tuge lisaeelarve kaudu. Suur tänu ka teile! Need on mõningad näited, kuhu tõesti on see reaalne lisaeelarve raha läinud, aga me ei saa öelda, et vähem olulised oleksid näiteks toetused EAS-ist, MES-ist. Muidugi, suured summad, eks ju, EAS-ist kokku 35 miljonit, MES-ist eri meetmed suurusjärgus 200 miljonit, KredExist rääkimata. Nii et ikkagi on see peamiselt läinud just meie majandussituatsiooni parandamiseks, selle kriisi leevendamiseks ja [majanduse] taaskäivitamiseks.

23:41 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mart Võrklaev, palun!

23:41 Mart Võrklaev

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Kõigi nende küsimuste puhul, mis arupärimises on kirjas, olete te üpris muretu ja iga küsimus saab vastuse, et probleemi pole ja midagi justkui valesti pole tehtud. Samal ajal on Riigikontroll öelnud (seda on siin tsiteeritud, aga ma teen seda korra veel), et 2018. aastal keset stabiilset majanduskonjunktuuri oli keskvalitsuse nominaalne puudujääk planeeritust üle 200 miljoni suurem. Ülevaade ka tuvastas, et järelevalve kulude üle eelarveaasta kestel on puudulik, mistõttu tekib oht, et eelarve puudujääki märgatakse alles siis, kui see on juba liiga suureks kasvanud. Selle Riigikontrolli jutu peale te olete siin viimased, ma arvan, paarkümmend minutit muretult rääkinud, et probleemi pole. Kas siis Riigikontroll on eksinud, kui ta väidab, et probleem on? Teine küsimus, kas te olete siiski sellest Riigikontrolli auditist ja nendest küsimustest midagi õppinud ja plaanite midagi teistmoodi teha, et Riigikontroll saaks oma järelkontrollis võib-olla paari aasta pärast öelda, et valitsus on tublit tööd teinud ja puudused on likvideeritud?

23:42 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Punkt üks, ma ei ole öelnud, et probleemi ei ole, vastupidi, ma olen öelnud, et suhtlemist tuleb parandada, seda saab parandada ja muuta operatiivsemaks. Igal juhul olen ma seda, ma ei tea, kaks või kolm korda öelnud. Ma ei tea, kas te ei taha kuulata või tegelete mingite teiste teemadega ja lihtsalt ei kuula. Nii et punkt üks, ma ei ole kindlasti öelnud, et probleemi ei ole. Punkt kaks, juba põhimõtteliselt mina pean Riigikontrollist, Riigikontrolli audititest ja auditeerimisest lugu ja ma arvan, et seal on väga palju tõeterasid sees. Ma mäletan, siin saalis on olnud ka teisi arvamusi peaministrite poolt Riigikontrolli

suunas ja palju kriitilisemaid. Eks siin olegi maailmavaatelised erinevused. Muide, need peaministrid on kuulunud Reformierakonda, kes on kritiseerinud Riigikontrolli ette ja taha. Mis ma veel tahan öelda? Te ütlete, et 2018 olid suured kulutused tehtud. Ma lugesin teile ette: kohalike omavalitsuste tulubaasi tõstmine, kaitseinvesteeringud, investeeringud haridusse, sisejulgeolekusse, olgu need politseinike, päästjate, õpetajate palkade kaudu, investeeringud tervishoidu, meie haigekassasse. Härra Võrklaev, mis siis tulnuks ära jätta? Struktuursed reformid olid tegemata, investeeringud toona ikkagi seisid. Ma tõesti pean õigeks, et need asjad tehti ära. Nagu te näete, ka OECD on öelnud, et see probleem sai igal juhul paremasse fookusesse. Ma ei tea, te olete ise omavalitsuse taustaga, teate ise, mis seisus omavalitsused alates 2009. aastast olid. Kärbiti, kui oli majanduskriis, kui ma ei eksi, 11,93%-lt, ma ei tea, 11,4%-le. Aga tagasi ei antud, majandus läks edasi, aga omavalitsused protsenti tagasi ei saanud. Nüüd te teate, et seda asja on parandatud, ja minu meelest on see hea suund. Aga seda, et probleemi ei ole, ei, mina küll ei ütle.
Ma ei tea, missuguse tooniga tuleb siis esineda siin auväärse Riigikogu ees. Härra Kruuse on ära läinud. Tõesti, kas ma tulen siia nutma? Ei tule, see on tore hetk alati, kui saab Riigikogu puldis debatti pidada, keskustelu pidada. Siit läheb asi edasi. Mina tunnetan ka täna mõlema arupärimise raames, et tegelikult on ju kõigi siiras soov vähendada majanduskriisi mõju ja aidata Eesti inimestel ja Eesti ettevõtetel sellest kriisist kiiremini välja tulla. Ma arvan seda tõesti siiralt.

23:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Jüri Jaanson, palun!

23:45 Jüri Jaanson
Suur tänu! Austatud peaminister! Mulle tundub, et ükskõik kui kaua te veel võimul olete või teie valitsus võimul on, teie valitsused lähevad ajalukku vastutustundetu laristajana. See on minu tunne. Mul on tunne, et te kuulate ainult iseennast. Te teete maha kõik eelnevad valitsused, mis olid enne teid. Kolmandaks, te keskendute laenuvõtmisele, sellele, mida sportlikus mõttes nimetatakse võib-olla isegi dopinguks. Ma ei jõua palju küsida, aga ma küsin lihtsalt seda. Väga paljud valitsusvälised institutsioonid on juhtinud teie tähelepanu just nimelt sellele, millest ma praegu siin rääkisin. Aga mis on teie suur plaan, et sellist arvamust, sellist olemust ei tekiks?

23:46 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile, härra Jaanson! Loomulikult vastan ma kõigile teie küsimustele või ka süüdistustele. Te ütlesite, et ma teen maha kõik eelnevad. Ma ei tea, ma just vastupidi ju ütlesin, et ma mitmeid kordi koroonaviiruse kriisi raames ütlesin aitäh nii erakonnale Isamaa kui ka Reformierakonnale, kes tegelikult on väga pikalt sellel sajandil Eestis valitsuskoalitsioonis olnud ja ajanud vastutustundlikku rahanduspoliitikat. Ma arvan, et Isamaa puhul võib kõige tugevamini sellest rääkida, aga kindlasti ka Reformierakonna puhul. Nii et ma ei tea, ma ei näe kuidagi, et ma teen maha. Vastupidi, see on tunnustus.
Edasi, te ütlesite, et ma toetan laristamist. Ei, see küll tõele ei vasta. Ei, ma laristamist ei toeta. Küsimus on selles, kas need meetmed, mida ma olen täna nimetanud, on valed või õiged. Sellega ma olen nõus, et seda poliitilist debatti on igal juhul õige pidada. Aga kui me vaatame, ma ei tea, erinevaid toetusmeetmeid sotsiaalvaldkonnas, siis ma julgen küll öelda, et väga paljud neist on viimase kolme ja poole aasta jooksul suurenenud. Ma vaatan Eesti keskmist palka, Eesti pensione. Loomulikult, valitsus ei maksa kõikidele Eesti inimestele keskmist palka, aga sellele konjunktuurile aitab avalik sektor kindlasti kaasa. See on paranenud, me ei saa seda eitada.
Ma olen toonud välja suured rahastusotsused, mis on tehtud. Üks oli tulumaksuvaba miinimumi tõus 500 eurole. Selle peamine siht oli ju, härra Jaanson, aidata madala ja keskmise palgaga inimesi, et nende sissetulekud reaalselt tõuseksid. Jah, ma ei saa öelda, et see oli sada protsenti ainult võit, jäid ka teatud grupid, ütleme, hammasrataste vahele, aga väga suur osa Eesti elanikke, kes teenisid madalat või keskmist palka, võitsid sellest. Ma mäletan – need olid väga keerulised otsused – haigekassale suurusjärgus 200 miljoni euro juurdeandmist. See oli, kui ma ei eksi, ühe eelarvestrateegia puhul, me arutasime küsimust, ma ei tea, kahel, kolmel, neljal kabinetinõupidamisel, aga me leidsime lahenduse. See ei olnud ju mingi ühekordne lahendus, see oli ka seadustes muudatuse tegemine.
Kohalikud omavalitsused. Ma olen nõus, et siin võib diskuteerida nii- või naapidi, kas see on õige olnud, kas see on olnud laristamine või mitte. Ma arvan, et kohalikud omavalitsused on muutunud

tugevamaks, mitte ainult raha pärast, vaid ka haldusreformi tõttu. Ta pole siin saalis enam, nüüd ta töötab tööandjate keskliidus, Arto Aas, tema ju oli minister, kes hakkas seda vedama. Ma arvan, et ta tegi samamoodi otsa lahti ja tegi ära ühe osa tööst.
Nii et võib vaielda, kas see on olnud laristamine või mitte. Me oleme alati teiega rääkinud ka spordist, ma mõtlen, viimastel aastatel. Loomulikult, see on maksumaksja raha. Aga võtame, ma ei tea, Team Estonia – hoopis teine rahastus ju kui see, mis oli mõni aasta tagasi. Ma mäletan siinsamas saalis, kui öeldi siit toolist või tuli see sealt, valitsusjuhi poolt, et valitsus ja poliitikud ja ma ei tea, avalik sektor üldse ei peaks tegelema tulemusspordiga. Mina arvan, et peab küll tegelema. Nii et ju teil on väga palju argumente, mis on halvasti, aga mina püüan peegeldada vastu seda, mis on ära tehtud. Kas see on halvasti või mitte, on lõpuks teie otsus. Mina ju ei saa teid selles mõttes kuidagi muuta.
Laenuvõtmine, te ütlete, on halb ja paha. Jah, Eesti on elanud tõesti selle ideoloogiaga, et võlakoormus oleks riigil võimalikult väike. Me oleme seda eesmärki täitnud väga hästi, selle vastu ma ei vaidle. See [võlg] on olnud Euroopas kõige madalam. Selle aasta lõpuks, ma arvan, on see jätkuvalt kõige madalam või, ma teen väikese laienduse, üks madalamaid. Ma ei tea, kas see on nüüd ainus asi, mille kohta me ütleme, et tõesti see on see dogma või ainus eesmärk. Minu jaoks ei ole see ainus eesmärk. Minu meelest kõikides nendes majandusmehhanismides, fiskaalsetes mehhanismides, milleks on kindlasti ka võlakoormus, me peame nägema inimest, inimese toimetulekut, Eesti elu edasiviimist, see on ju a ja o. A ja o ei ole see, kas meie võlakoormus on 8% või 9% või 15%. Aga ma ei arva ka, et peab olema utoopiline võlakoormus, mis on paljudel riikidel. Ma seda kindlasti ei toeta. Kindlasti on kuskil selline, ma ei tea, tunnetuslik piir, millest üle minu meelest ei tuleks mitte mingil juhul minna, mis oleks igal juhul tuleviku arvel elamine.
Te küsite, mis see suur plaan on. Ma arvan, et istungi juhataja sekkub, kui ma hakkan järgmised mitu tundi rääkima, mis see suur plaan on. Üldiselt see plaan on ju ühe lausega kokku võetav. See lause on see, et Eesti rahvaarv tõuseks ja Eesti kestaks jätkuvalt edasi iseseisva demokraatliku riigina. Ma arvan, et rahvaarv on see põhiküsimus.

23:52 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Annely Akkermann, palun!

23:52 Annely Akkermann
Suur tänu, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud peaminister! Ma tahan jätkata seda mõttelõnga, millega kolleeg Aivar Sõerd alustas. Nimelt häirib mind ka, et riigi praeguse suure laenuvõtmise juures te ütlete, et me võtame laenu, sest meil on madal laenukoormus ja intress on väga madal, et väga sobilik on laenu võtta. Aga laenu võetakse ikka millekski, see peab looma uut väärtust. Minu küsimus teile puudutab seda, et te ütlesite Aivar Sõerdile, et no te tahate mind lõksu püüda, tahate, et ma ütleksin iga rahasumma kohta, kuhu see läheb, et nii ei pea see olema. Aga tegelikult just nimelt nii see peabki olema. See Riigikontrolli auditiaruanne ütleb ka, et ministeeriumid oskavad kergelt öelda, mille jaoks neil jääb raha puudu, aga ministeeriumid ei anna vastust, mille jaoks nad on raha kasutanud, kui tõhus on see rahakasutus olnud, kui eesmärgipärane on see rahakasutus olnud, et need küsimused jäävad tihti vastuseta. Seetõttu on väga raske hinnata ja varakult märgata, kui me läheme vales suunas või kui me elame üle jõu.

23:54 Peaminister Jüri Ratas
Jah, aitäh teile! Tohin vist vastata. Ma tahan tõesti näha seda kohta stenogrammis, kus ma olen teile täna või eelnevalt öelnud, et me võtame laenu selle pärast, et meie laenukoormus on madal. No mis asja! See ei puutu minu meelest absoluutselt asjasse. See ei puutu absoluutselt asjasse! Küsimus on selles, missugune lähenemine valitakse sellele tervishoiukriisile, mis on edasi läinud majandusse ja mis on kindlasti teatud siiretega edasi läinud ka rahanduspoliitikasse. Küsimus on selles, mis suuna me valime. Suures pildis on kaks suunda. See, et meie maksulaekumine on läinud alla, prognoosid ei vasta tõele, on ju arusaadav. Mis me siis teha saame? Punkt üks, võimalik on hakata kärpima. Seda tehti 2008 ja 2009. On võimalik teine lähenemine, et püüda avaliku sektori stimuleerimise ja kaasaaitamisega, investeeringutega elavdada meie majanduskeskkonda. Tundub, et seda teed on läinud praegu väga suur osa Euroopa Liidu riike, meie lähemaid liitlasi, maailma riike. Võtame Euroopa Liidu näite. Euroopa seesama fond, millest me täna rääkisime, taaskäivitamise fond on ju üldjoontes sama ideoloogiaga, et aitame täna nii palju kui võimalik avaliku sektori poolt, et tõmmata majandus taas käima. Kas see

õnnestub või mitte? See on see usk, see on see lootus, et täna on see õige tee. Kuhu raha läheb? Muidugi, on ju arusaadav, kuhu raha läheb. Kõigepealt on Eesti riigieelarves 2020. aastal alalaekumised, seda on ju prognoosinud Rahandusministeerium. Tööjõumaksud, erinevad maksud – alalaekumine on ju. Meil on olemas riigieelarves kulud, need kulutused tuleb siis täita mingi tegevusega, kas see on laenutegevus, kas need on reservid või on see kärpimine. Jah, me oleme pigem võtnud selle suuna, et püüda erinevate rahanduspoliitiliste sammudega neid kulutusi katta ja siis minna reservide juurde, mitte vastupidi. Missuguseks turg kujuneb suve lõpus, sügisel, seda ei oska me ju ette teada. Kuhu läheb raha? Loomulikult on see ju teada, need on ju eelarves olemas, need kuluread. Aga teie küsite – ma ei tea, kas see oli teie küsimuse mõte, vabandust, kui see teie küsimuse mõte ei olnud –, kas me peaksime hakkama tuluallikaid siduma konkreetsete kulutustega. Mõned näited meil on, eks ju, kunagi meil kütuseaktsiisist läks teatud protsent kohalike omavalitsuste teedele. Pigem on Eesti riik valinud natuke teise tee, et kogutakse kogu raha kokku ja siis jaotatakse seda Riigikogu otsusega riigieelarve kaudu, et ei oleks seda nn sildistatud raha, et natukenegi oleks paindlikkust riigieelarves. Ma ei tea, kas te mõtlesite seda, aga kui te seda ei mõelnud, siis loomulikult on see teada, kuhu need laenud või võlakirjad lähevad. See [raha] läheb eelarve alalaekumise katteks, punkt üks, ja lisategevuste, majanduse lisastimuleerimise katteks. Nii lihtne see ongi, sinna see läheb.

23:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Vilja Toomast, palun!

23:58 Vilja Toomast
Aitäh! Lugupeetud Jüri Ratas! Te kirjeldasite siin väga ilmekalt, kuidas Rahandusministeerium oma keldrites ja saalides koostab teile prognoose ja teie neist lähtute. Ma olen täitsa veendunud, et Rahandusministeerium koostab ka iga kuu teile kulude aruande. Kuhu need aruanded jäävad, kas sinna saalidesse ja keldritesse, või jõuavad teie laua peale ja need sinna jäävadki ning te ei tutvugi nendega ja sellepärast ei ole teil pidevat ülevaadet riigi kulutustest? Teine konkreetne küsimus on see, kas see 200 miljonit ülekulutust oli teie teadlik valik, te teadsite, et te kulutate üle? Kas te möönate, et te võtsitegi selle seisukoha, et jah, me kulutame, saagu mis saab?

23:59 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Ma jään oma vastuse juurde, et riigi kulutusi vaatab riik alati üle riigi eelarvestrateegias ja järgmise aasta eelarve tegemisel. Teil on kartus, et saadetakse mingeid ülevaateid, aga need jäävad kuhugi sahtlitesse. Ei, see kartus on vale, seda kindlasti ei ole. 2018 tõdes ka Riigikontroll oma põhjalikus ülevaates, et Eesti riigirahandus on tugevatel alustel. 2018. aasta eelarve planeeriti küll puudujäägis, kuid see oli muudetud eelarvestrateegiaga kooskõlas ja see oli suunatud majanduskasvu stimuleerimisele. See oli toona poliitiline valik. 2018. aastal ei esinenud valitsuse poolt teadlikku ülekulutamist. Nagu ma ütlesin, oodatust kiirema majanduskasvu taustal jäi maksutulude laekumine tagasihoidlikumaks. Ma ütlesin ka teile, et see oli eelkõige aktsiiside tõttu. See mõjutas negatiivselt ka struktuurset tasakaalu. Eelnevatel aastatel on esinenud nii üle- kui ka alaprognoosimist, st süsteemset viga ei ole kontrolli käigus tuvastatud. Nii et need on need põhjendused, mis ma teile ütlesin, et ühelt poolt olid struktuursed reformid, mida me soovisime teha, investeeringuid oli vaja teha, mis olid tegemata olnud, ja teiselt poolt jah, tõsi on see, et oli kiirem majanduskasv ja maksutulude laekumine jäi tagasihoidlikumaks.

00:01 Jüri Jaanson
Kui lubate, siis … Jah, kuidagi vara lõppes, aga ma küsiksin, kuidas vaba mikrofoni statuut … Või selle uue regulatsiooniga, kuidas vaba mikrofoni kasutamine siis ette on nähtud? Kas see lükkub ka homsesse istungisse siis või?

00:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Ei, vaba mikrofon jääb sellel nädalal ära, sest seaduses on sätestatud, et see peab toimuma esmaspäeval. Nii et tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest, kui me päevakorraga vaba mikrofonini

esmaspäeval ei jõua, jääb see sellel nädalal lihtsalt ära.

Istungi lõpp kell 00.02.